

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кафедра менеджменту і методології освіти

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV регіональної науково-практичної конференції

Використання технологій
менеджменту якості в управлінні
закладами освіти

м. Тернопіль
2020

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кафедра менеджменту і методології освіти

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV регіональної науково-практичної конференції

Використання технологій
менеджменту якості в управлінні
закладами освіти

м. Тернопіль
2020

УДК 37.07:005.6:005.745

В 43

В 43 Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти: збірник матеріалів IV регіональної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 26 листопада 2020 року) / Редколегія: І. М. Вітенко, Р. С. Брик, Н. Р. Бабовал, Т. Г. Дідух. Тернопіль, 2020. 207 с.

У збірнику зібрано тези доповідей та статті учасників IV регіональної науково-практичної конференції «Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти», яку проведено на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 26 листопада 2020 року.

Матеріали можуть бути корисними як для науковців та практиків у їхній роботі, так і для студентів.

Усі матеріали збірника подано в редакції авторів. Відповідальність за достовірність змісту несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 6 від 29.12.2020 року).

Тернопільського ОКІППО, 2020

ЗМІСТ

Антошків О. В.

Використання педагогічної технології «Проектна діяльність» у роботі дошкільного закладу 6

Бабовал Н. Р.

Сучасні підходи до управління закладом освіти в умовах Нової української школи 11

Бабовал Т. І.

Критичне мислення як необхідна складова професійної компетентності педагога..... 17

Багрій І. Б.

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток дітей дошкільного віку 20

Бігун Н. П.

Використання інтерактивних форм в організації методичної роботи з педагогами з метою підвищення їх фахової майстерності..... 25

Брик Р. С.

Основні підходи до оцінки професійної компетентності педагога: реалії та перспективи..... 27

Гайда В. Я., Маряш М. Д.

Деякі аспекти формування самоосвітньої компетентності учнів з використанням сигнальних карток на уроках фізики 32

Герасимчук Г. І., Мамус М. П.

Оцінювання навчальних досягнень учнів при дистанційному навчанні..... 36

Городецька О. В.

Умови ефективного, свідомого, грамотного та безпечного використання медіазасобів керівниками закладів освіти у професійній діяльності 38

Горошок О. О.

Мотивація діяльності вихователя як основа ефективності роботи закладу дошкільної освіти 40

Данилюк Г. М.

Сучасні аспекти національно-патріотичного виховання у закладі дошкільної освіти 46

Демидась С. Р.

Психологічний супровід освітнього процесу - складова розвитку особистості. 54

Деренюк Н. Л.

Формування позитивного іміджу закладу дошкільної освіти в сучасних умовах 58

Жизномірська О. Я.

Керівник в Новій українській школі: психолого-акмеологічна спрямованість особистості..... 64

Кавецький В. Є., Колодійчук Л. С.

Психолого-педагогічні аспекти проектування навчальної дисципліни 66

Колодійчук О. Я.

Теоретико-методичні аспекти впровадження інтегрованого навчання в закладах освіти 68

Коротюк З. М.

Розвиток комунікативної культури сучасного педагога 70

Кравчук В. П.

Наступність дошкільної і початкової освіти..... 72

Кузів О. І.

Створення умов для формування мовленнєвої компетентності дошкільників шляхом використання інноваційних технологій 78

Курмишева Н. І.

Матеріально-технічне забезпечення школи та сучасні орієнтири управлінської діяльності керівників опорних закладів освіти 88

Лопатка Г. Ф.

Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі 94

Магера Т. В.

Самомаркетинг педагога в контексті реалізації концепції «Нова українська школа»..... 95

Мартинів М. А., Сергуніна Т. О.

Деякі питання управління закладом освіти 101

Міщанчук С. О.

Використання інноваційних підходів в організації методичної роботи з педагогічними кадрами 103

Мочук О. Б.

Управління ЗЗСО за допомогою хмарних сервісів Google 112

Олексюк О. Р.

З досвіду використання Google Classroom для організації роботи кафедри у період карантинних обмежень 116

Олійник О. Й.

Моніторингові дослідження в контексті публічного управління в освітній галузі 118

Онищук Л. З.

Використання сервісів Українського центру оцінювання якості освіти у педагогічній діяльності вчителя..... 121

Павлик М. С.

Формування основ патріотичного виховання, як засіб всебічного розвитку особистості майбутнього громадянина 123

Петровський О. М.

Актуальні питання управління розвитком сучасного закладу освіти 133

Плецан Г. І.

Інноваційні педагогічні технології та методики роботи з батьками у дошкільному навчально-виховному закладі (з досвіду роботи ДНЗ «Золотий ключик») 135

Побуринна Л. О.

Особливості організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Сходінки успіху. З досвіду роботи ЗДО №3 «Веселка» м. Чортків..... 150

Савіцька О. С.

Розвиток творчого потенціалу педагогів шляхом використання активних та інтерактивних форм методичної роботи 156

Сіткарь В. І., Сіткарь С. В.

Онлайн-система eKool – прогресивний інструмент для освітнього менеджменту: Естонський досвід 162

Соколова Е. Т.

Сутність управління співпрацею закладу освіти з громадськістю 168

Суховерська І. І.

Принципи та механізми організації інклюзивного навчання для обдарованих дітей з використанням дистанційних технологій..... 170

Чепига М. Я.

Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника дошкільного навчального закладу 173

Ченіль М. І.

Просторово-часові уявлення як основа життєвої компетентності дитини дошкільного віку..... 179

Череп Г. П.

Соціалізація дошкільників в умовах реалізації завдань медіаосвіти..... 181

Шайнюк Ю. Ч.

Нормативно-правове та інформаційно-методичне забезпечення ЗНО-2021. Основні новації 192

Яковичин Р. Я.

Історичні етапи розвитку науки про менеджмент. Сутність та значення сучасного менеджменту 195

Ярмолицька С. О.

Ефективна комунікація в рамках командної роботи 197

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 204

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ» У РОБОТІ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Метод проєктів виник на початку ХХ століття в Америці і був розроблений видатним американським філософом і педагогом Джоном Дьюї спочатку як метод проблем. Термін «метод проєктів» першим ввів Вільям Херд Кіппатрик (послідовник Дж. Дьюї) у 1918 році. Тоді був проголошений принцип «навчання через діяльність», «все із життя, все для життя». У 1905 році в Росії під керівництвом російського педагога С.Шацького було організовано невелику групу працівників, які намагалися активно запроваджувати проєктні методи у практику викладання. В європейських школах, США, Ізраїлю ідеї Дж.Дьюї набули великої популярності завдяки висвітленій ним ідеї щодо можливості поєднання теоретичних знань із практичним їх використанням в реальному житті, в повсякденності для розв'язання конкретних проблем, завдань. Першоосновою була ідея вільного виховання, в сучасній освіті зараз це добре структурована та інтегрована система освітянської діяльності.

Слово «проєкт» запозичено з латинської й походить від слова «proectus», яке буквально означає «кинутий уперед». У сучасному розумінні проєкт — це намір, який буде здійснено в майбутньому.

Проєктна діяльність у роботі сучасного дошкільного закладу спрямована на забезпечення результатів навчально-виховного процесу до сучасних вимог суспільства. Метод проєктів набуває більшої актуальності, оскільки саме він дає можливість скорегувати і збагатити навчальний процес. Іноді отримані знання, інформація залишаються теорією, а мета методу проєкту — навчити застосовувати і випробовувати їх на практиці для розв'язання конкретних завдань в реальному житті. Тобто, якщо це теоретична проблема, то слід знайти для неї конкретне теоретичне рішення. Як що ж проблема, яка розв'язується в ході проєкту, практична, то обов'язково має бути кінцевий продукт, який реально можна впровадити в життя.

Метод проєктів — це, насамперед, активний, діяльнісний метод. Це така педагогічна технологія, що містить сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів та прийомів, творчих за змістом і своєю суттю. Відомий науковець Григорій Ващенко говорив : «Цінність методу проєктів у тім, що він привчає дітей до планової систематичної роботи».

Проєкт, який здійснює педагог — це спеціально організована діяльність, спрямована на розв'язання певної актуальної проблеми. Він здійснюється за усталеною системою проєктної діяльності. Структура проєкту, як правило така:

- постановка проблеми;
- визначення мети;
- фаза розробки;
- складання плану;
- фаза реалізації;
- фаза завершення — оцінка результатів, визначення перспектив розвитку.

Виділяють декілька етапів педагогічного проектування. Перший етап – мотиваційний. Назва говорить сама за себе. Організатор проекту викликає в учасників проекту бажання його створити, намагається захопити їх власне самою ідеєю створення цього проекту, його тематикою, завданням, метою, налаштувати на визначення форм організації, методами задля ефективного досягнення кінцевого результату. На цьому етапі варто провести ввідну діагностику первинних знань з проблеми, яка буде вирішуватись в ході здійснення даного проекту.

Другий етап є організаційний і мета співучасників здійснюваного проекту отримати якомога більше достовірної інформації з поставленої проблеми. Організатор проекту заохочує учасників до самостійного пошуку цієї інформації в різних пошукових джерелах. Результатом цього етапу можна вважати здобуті знання, уміння і навички, необхідні для реалізації спільного проекту.

Під час репродуктивного етапу акцент робиться на заохоченні тих осіб, які беруть участь в проекті, до висування робочих гіпотез, умінні їх відстояти чи спростувати, організації самостійної пошукової діяльності, в ході якої власне і формуються, поглиблюються, удосконалюються знання, виробляється причинно-наслідкові зв'язки та умовисновки.

В ході узагальнюючого етапу отримані знання призводять до логічної систематизації. Здійснюється їх моніторинг, щоби визначити чи відбулися якісні зміни порівняно з початковим етапом, стартом проекту, що здійснюється.

Наступний, творчий етап, є мабуть самим цікавим по своїй суті, оскільки саме на цьому етапі реалізується у різноманітних видах діяльності весь творчий задум, втілюються всі ідеї, які були запропоновані на першому етапі. Спільний процес, робота в команді, усвідомлення близьких і вже цілком реалістичних досягнень приносить емоційне задоволення, виробляється командний дух, лідерські якості тощо.

Останній етап прийнято називати рефлексорним, тому що і організатор, і учасники проекту аналізуючи досягнення та недоліки даного проекту ще й роблять характеристику власним здобуттям, умінням і окреслюють коло питань для удосконалення своєї роботи. На цьому етапі також здійснюється оформлення і демонстрація результатів роботи.

Проекти різняться між собою за кількістю учасників і характером контактів між ними. За часом здійснення вони можуть бути довготривалі, середньотривалі, короткотермінові та міні-проекти. За змістовим навантаженням проекти можуть здійснюватись в межах однієї освітньої галузі, предмету, теми. Такі проекти називаємо монопроектами. Якщо ж ми вивчаємо проблему в межах різних освітніх галузей, то такі проекти називаються міжпредметними. Класифікувати проектну діяльність за напрямками діяльності можна на:

- інформаційну
- дослідницьку
- евристичну
- творчу

- ігрову
- практичну
- оціночно-аналітичну
- навчально-телекомунікаційну.

Для дослідницьких проєктів характерні:

- добре обміркована структура;
- визначеність мети;
- актуальність предмета дослідження для всіх учасників;
- соціальна значущість;
- продуманість методів дослідження та експериментальної обробки

результатів.

Якщо реалізується творчий проєкт то слід зазначити, що в такому проєкті:

- відсутня детально опрацьована структура спільної діяльності учасників;
- спільна діяльність розвивається в процесі здійснення проєкту;
- є домовленість про результати і їх оформлення;

Здійснюючи ігрові проєкти організатор та учасники:

- беруть на себе певні ролі;
- вигадують, імітують стосунки, дії своїх персонажів;
- провідною діяльністю є гра.

Щодо інформаційних проєктів, то для їх реалізації важливим є:

- збір інформації про певний об'єкт, явище;
- ознайомлення учасників проєкту з цією інформацією, її аналіз і

узагальнення фактів;

• добре продуманої структури отримання інформації та здійснення проєкту;

- своєчасне корегування діяльності учасників проєкту в ході роботи;
- продуманість оформлення кінцевого результату.

Для практично-орієнтованих проєктів обов'язковими є:

- чітко визначений результат діяльності від старту проєкту;
- орієнтованість на соціальну значимість;
- потребує складання алгоритму всіх учасників;
- скоординованість роботи;
- поетапне обговорення діяльності;
- оформлення одержаних результатів;
- упровадження в практику.

Навчально-телекомунікаційні проєкти здійснюються за умов:

• інтеграції навчально-пізнавальної, творчої ігрової діяльності всіх учасників;

• основою такого проєкту є комп'ютерна телекомунікація, яка має спільну мету дослідження певної проблеми;

• заздалегідь узгоджені методи, прийоми, засоби та форми організації діяльності;

- спрямованість на досягнення спільного результату діяльності;
- наявність міжпредметних зв'язків.

В працях науковців можна знайти понад 300 визначень терміну «проектна діяльність». Отже, константуючи правильність та важливість всіх цих напрацювань в науці, можна зробити підсумок, що педагогічне проектування саме той вид педагогічної технології, який базуючись на принципах науковості, достовірності, послідовності, наступності і, головне, систематичності, дозволяє самому педагогу здобути знання, реалізувати свої здібності, уміння, успішно спрямувати в потрібному руслі свою педагогічну діяльність, вдосконалити її, щоби в майбутньому на більш якісному та вищому рівні передати свої здобуття колегам по роботі і своїм вихованцям. Педагогічна проектна діяльність передбачає не стільки узагальнення вже набутих знань, умінь, досвіду, але, насамперед, створення нового в змісті освітнього процесу.

Педагогічне проектування, мабуть, як ні одна педагогічна технологія, дозволяє як педагогу так і адміністрації ввести різноманітність в планування і організацію навчально-виховного процесу в освітньому закладі. Як що розглядати застосування проектної діяльності не тільки в контексті роботи з дітьми, а й як ефективну можливість співпраці власне з самими педагогами, то це дає змогу керівнику педагогічного колективу виявити сукупності творчих здібностей, ініціативності педагогів, які здійснюють навчально-виховний процес. Зрозуміти наскільки вони уміють мислити і діяти нестандартно, здійснювати діяльнісний та дослідницький підхід в розв'язанні педагогічних завдань, на якому рівні вони здатні організувати подачу своїх знань дітям, передати свій досвід іншим. Саме організація проектної діяльності дозволяє виявити здатність педагога бути відкритим новому, хотіти вчитися самому і не боятись діяти креативно, інноваційно, бути цікавим самому собі, вихованцям, колегам по роботі.

Ще один важливий аспект даної педагогічної технології, який слід зазначити, це можливість в повній мірі застосовувати шлях інтеграції. Метод проектування дозволяє використовувати будь-які інші педагогічні технології, те раціональне і ефективне істинне зерно, яке є в кожній з них, ті елементи, які є найбільш ефективними для досягнення кінцевого результату, що значно збагачує сам процес здійснення того чи іншого проекту і робить його цікавим. Тобто «метод проєктів» – це не суха передача певної інформації, а завжди пошук, дослідництво, експериментування, творчість та великою мірою інсайт, педагогічна майстерність, в наслідок чого змінюється існуючий стан справ даної проблеми на вищу ступінь удосконалення. Ключовим же моментом даної технології є іновація, адже кінцевим продуктом кожного проекту має стати нове, свіже, раніше не здійснене, по суті евристичне досягнення.

Проект « Стежинками Всесвіту»

Актуальність: сучасна освіта має бути спрямована не на подачу дітям окремих знань з різних галузей, а на їх інтеграцію. Саме за цієї умови у дошкільнят формується цілісна картина світу й здатність застосовувати набуті знання та вміння у різних життєвих ситуаціях. Тож ми повинні розвивати здібності дошкільнят до точних та гуманітарних наук саме в тісному взаємозв'язку. Реалізовувати поставлені завдання нам допомагає новий напрям

освіти – STREAM. Саме STREAM-освіта спрямована на формування особистості, становлення і розвиток її духовної сутності в єдності з оволодінням науковими знаннями та вміннями з метою формування культури інженерного мислення. Усі компоненти STREAM спрямовано на всебічне глибоке дослідження світу, розвиток мислення і мовлення, сенсорної сфери, навчання дитини використовувати знання у повсякденні.

Мета: сприяння оновленню освітньо-виховного процесу через використання інноваційних підходів до розкриття творчих здібностей дитини через впровадження в практику роботи елементів альтернативної програми формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта», або «Стежинка у Всесвіт».

Завдання:

- підготуватись до процесу впровадження в практику роботи елементів альтернативної програми формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта», або «Стежинка у Всесвіт»;
- систематизувати методичні матеріали щодо використання даної інноваційної технології у ДНЗ;
- розроблення моделей, схем, рекомендацій, порад щодо застосування на практиці досягнень науки; конкретизація практичних рекомендацій, розроблених науковцями, адаптація їх до специфіки роботи ДНЗ.

I етап. Підготовчо-організаційний

1. Визначення шляхів, способів, методів, прийомів впровадження елементів інноваційної технології «STREAM-освіта», або «Стежинка у Всесвіт» у навчально-виховному процесі дошкільного закладу.

II етап. Діагностико-концептуальний

1. Розроблення моделі використання інноваційної технології «Стежинка у Всесвіт».
2. Розробка рекомендацій, пропозицій щодо впровадження елементів педагогічної технології «STREAM-освіта», інтерактивних методів та проєктів в роботі дошкільного закладу.
3. Створення картотеки з проблеми.

III етап. Реалізація проблеми

1. Апробація рекомендацій, розроблених на основі теоретичних положень, корегування їх у процесі практичного застосування, напрацювання власного досвіду з проблеми.

2. Розширення знань про педагогічну технологію.

IV етап. Підсумок роботи над проблемою

1. Аналіз роботи з даної теми.
2. Поширення та пропаганда напрацьованого досвіду, демонстрування його загалу педагогів; консультування педагогів під час підготовки й проведення різних форм роботи.

Очікувані результати:

- використання знань у навчально-виховному процесі;
- розвиток критичного мислення та вміння вирішувати проблеми;

- надання впевненості у власних силах;
- розвиток інтересу до інноваційних педагогічних технологій;
- оволодіння креативними та інноваційними підходами до проєктної діяльності.

Термін реалізації: 2020 – 2025 н.р.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Текст] / Науковий керівник А.М. Богуш К.: Спеціальний випуск журналу «Вихователь-методист дошкільного закладу». 2012. 64 с.
2. Вераска М., Веракса О. Організація проєктної діяльності у дитячому садку: творчі проєкти // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. №2. С. 31-36.
3. Горбуленко Л. В., Святко О. М. Тематичні проєкти для дітей старшого дошкільного віку. / Формування життєвої компетентності у дошкільника. Навчально-методичний збірник / Упорядник Коршунова Т. Л. Полтава: ПОІППО. 2011. URL: <http://poipppo.pl.ua/otmz/biblioteka/zbirnik3.pdf>.
4. Крутій К., Грицишина Т. STREAM-освіта дошкільнят: виховуємо культуру інженерного мислення // *Дошкільне виховання*. 2016. № 1. С. 3-7.
5. Метод проєктів у діяльності дошкільного закладу / укладач Л. А. Швайка. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 203 с.
6. Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи: Збірник методичних матеріалів / авт.-упоряд.: О. П. Долинна, А. П. Бурова, О. В. Низковська, Т. П. Носачова. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 480 с.
7. Проєктна діяльність. КОЗА-ДИСКА. Шаблони і розробки для вихователя-методиста. Випуск 2013. URL: <http://vmetodyst.blogspot.com/2013/09/20133.html>.
8. Стеценко І. Світанки у природі та мистецтві // *Дошкільне виховання*. 2015. № 12. С. 14-17.
9. Стеценко І. ЛЕГО-конструювання як компонент STREAM-освіти для дошкільників // *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 5. С. 37-41.
10. Токаренко Н. М. Метод проєктів як ефективний засіб організації розвивально-пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку URL: http://poipppo.pl.ua/otmz/kruglyj_stol/3.pdf.

Бабовал Н. Р.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. Проаналізовано освітню концепцію Нової української школи з погляду нових підходів до управління закладами освіти; розглянуто особливості реалізації управлінських функцій директора, зосереджено увагу на пріоритетних напрямках управлінської діяльності керівника в умовах Нової

української школи; обґрунтовано значення нового способу управлінського мислення як фактору позитивних змін в освіті.

Ключові слова: управлінська діяльність, управлінська компетентність, ключові функції управління, Нова українська школа, нові підходи до управління, автономія закладів освіти, освітній менеджмент, компетентності керівника.

Постановка проблеми. Сучасні зміни в освіті України зумовлені прийняттям Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. У зв'язку з цим актуальною стає потреба переосмислення соціальної місії закладів загальної середньої освіти, а також ролі керівника в організації роботи Нової української школи.

Аналіз досліджень і публікацій. У науковій літературі є низка досліджень, пов'язаних з осмисленням ролі керівника в управлінні закладом освіти. Зокрема, пріоритети діяльності директора школи визначила Г. Кравченко; Л. Даниленко, Н. Островерхова обґрунтували можливість модернізації функцій керівництва; Г. Карпо, М. Поташнік дослідили теоретичні основи управління розвитку школи; Т. Живаєва наголосила на важливості особистих якостей керівника навчального закладу; вплив керівника на якість освітнього процесу проаналізували Е. Подкопаєва, Л. Слабодух; І. Андрощук аналізує професійний стандарт за професією «Керівник закладу ЗСО».

Метою розвідки виступає дослідження сучасних підходів до управління закладом освіти в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Для успішної підготовки директорів до управління в умовах НУШ, вдосконалення їх професійної компетентності Міністерством освіти і науки України відповідно до Наказу № 1392 від 13.12.2018р. була затверджена Типова освітня програма організації і проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа».

Мета програми полягала в модернізації управлінських компетентностей керівників шкіл для ефективного управління, яке відповідатиме концепції «Нова українська школа».

Директор повинен знати нові стандарти і програми, їхні відмінності від попередніх. Але, окрім знань про нормативно-правові акти, директор має бути компетентним у таких достатньо проблематичних напрямках[1]:

- ☐ Особистісні компетентності XXI ст. Роль педагога як лідера та фасилітатора.
- ☐ Освітній менеджмент. Педагогіка партнерства та дитиноцентризм.
- ☐ Індивідуальна освітня траєкторія.
- ☐ Супервізія – супровід, наставництво, консультування. Супервізія спрямована на підтримку, а не на контроль вчителя.
- ☐ Документообіг. Директори мають знати особливості ліцензування закладу освіти, державної реєстрації тощо.
- ☐ Автономія та фінансова самостійність закладу. В новій школі має

бути фінансова самостійність та прозорість фінансувань. Заклад освіти може заробляти кошти, які йтимуть на його розвиток. Для цього потрібно бути обізнаним у питаннях кошторису, бюджету і тендерних торгів.

□ Робота з кадрами. Отримуючи самостійне право брати на роботу педагогів керівник має прогнозувати вже зараз умови розвитку школи.

□ Громадянські компетентності. Директор повинен вміти побудувати демократичну модель управління закладом, де діти та батьки залучені до управління закладом. Актуальним напрямом є також і співпраця з громадою.

У серпні цього року Міністерство освіти і науки розробило та винесло на громадське обговорення проєкт професійного стандарту директора школи. Так, керівник закладу загальної середньої освіти повинен вільно володіти українською мовою та мати вищу освіту.

Поява цього документу у будь-якому разі позитивне явище для української освіти, адже до цього не існувало документа, який би описував функції, а також знання та компетенції директора школи. Потреба у формуванні стандарту назріла давно й набула особливої актуальності із запуском реформи децентралізації. Школи отримали управлінську та фінансову автономії й почали трансформацію освітнього процесу відповідно до нового закону про освіту та закону про повну загальну середню освіту, тож потреби та вимоги до ролі освітніх управлінців істотно змінилися [2].

Коротко про стандарт. Стандарт виділяє 5 загальних компетенцій та 5 професійних функцій директора.

Так, експерт І. Андрущук, доктор педагогічних наук, професор, начальник сектору професійного розвитку педагогічних працівників Державної установи «УІРО» виділяє п'ять ключових засад формування контенту стандарту професії «Керівник ЗЗСО».

2. Суголосність із професійним стандартом учителя

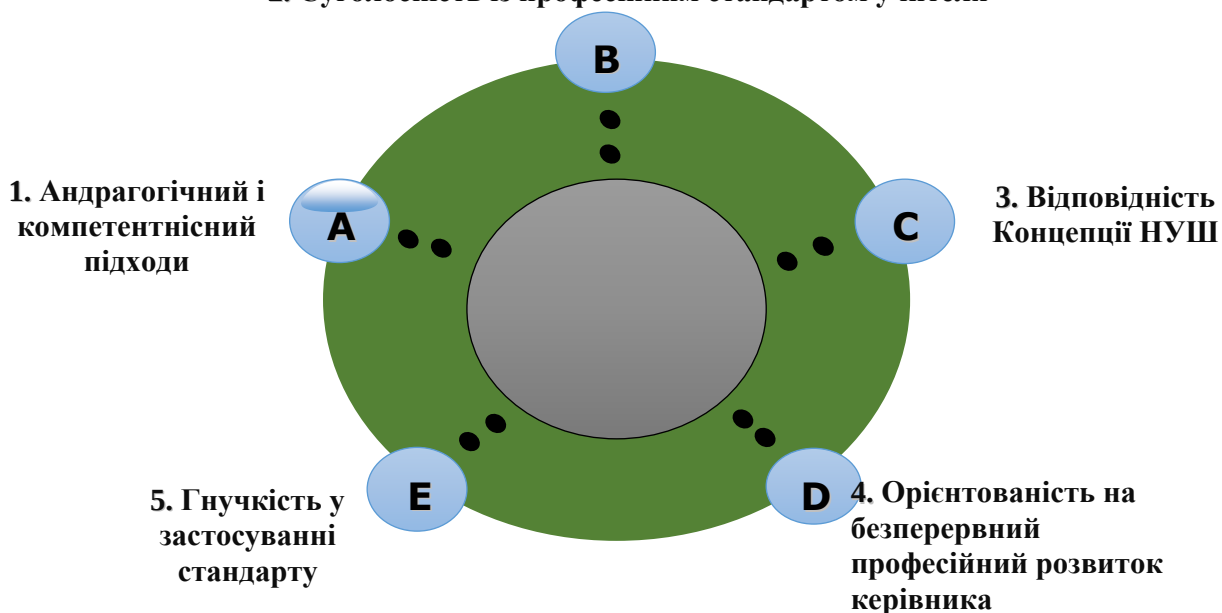

Схема 1. П'ять ключових засад формування контенту стандарту професії «Керівник ЗЗСО»

Загальні компетенції:

- ☐ Громадянська компетентність – здатність діяти як відповідальний громадянин українського суспільства;
- ☐ Соціальна компетентність – здатність до ефективної комунікації;
- ☐ Культурна компетентність – здатність до цінування багатоманітності та мультикультурності;
- ☐ Цифрова компетентність – вміння критично користуватися інформаційними технологіями;
- ☐ Підприємницька компетентність – вміння бути креативним.

Перелік Трудових функцій, покладених на директора:

- ☐ Стратегічний розвиток закладу загальної середньої освіти;
- ☐ Керівництво та моніторинг освітнього процесу;
- ☐ Партнерська взаємодія;
- ☐ Організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного середовища;
- ☐ Безперервний професійний розвиток керівника.

Схема 2. П'ять трудових функцій керівника ЗЗСО

Якщо дуже коротко, то директор школи має знати нормативно-правову базу та пояснити її своїй команді, слідувати, щоб вся школа працювала за цими нормами.

Виділяють два виміри професійної діяльності керівника у державному стандарті: **керівник-лідер** та **керівник-менеджер**.

Сучасний навчальний заклад існує в ринкових відносинах. Тому директор має оволодіти технологіями менеджменту і маркетингу в освіті, щоб не залишитися осторонь від реалій сучасного життя. **Директор-менеджер** управляє розвитком закладу, організовує і стимулює професійну діяльність педагогічних працівників, сприяє формуванню культури організації, організовує й забезпечує їх діяльність. Він формує стратегію, контролює процес

її реалізації та аналізує результати її досягнення.

Процес забезпечення ефективної роботи команди через наймання, звільнення, мотивацію, менторство та супервізії залишається в компетенції освітнього управлінця. Директорам доведеться глибоко та комплексно аналізувати освітній процес, розвиток вчителів та себе як керівника.

Сучасний керівник закладу освіти має паралельно розвиватися **як лідер** і бути гнучким до змін, знаходити індивідуальний підхід до кожного, бути прогресивним користувачем технологій, вміти працювати зі стресом своїм і команди, критично мислити, бути на постійному контакті з батьками та громадою, створювати безпечний та розвиваючий простір у школі. Саме тому зростає роль нарощування лідерського потенціалу керівників закладів загальної середньої освіти.

Лідер – це людина яка веде за собою колектив задля досягнення спільної мети. Проте вести можна по-різному. Це залежить від цінностей лідера, його фокуса на короткостроковий результат чи довготривалу стратегію, важливість колективу для нього. Тож лідерство – тип управлінської взаємодії, який ґрунтується на розкритті потенціалу членів колективу задля досягнення спільної мети. Коли лідер випромінює енергію та ентузіазм, заклад процвітає, атмосфера в колективі чудова. Лідер має надихати, пробуджувати азарт, підтримувати високу мотивацію і відданість справі [3].

Окрім цього директор має бути лідером **інноваційності в школі**, бути в курсі світових новинок та бути ініціатором їх втілення в школі.

Сьогодні неможливо представити успішного керівника закладу освіти з низьким рівнем **інформаційно-комунікаційної компетентності** або з її відсутністю. Немає перспективи у керівника, який не прагне усвідомлено здійснювати інформатизацію освітнього середовища навчального закладу і власної управлінської діяльності. І не тому, що інформаційно-комунікаційні технології – один із пріоритетних напрямів у освіті, а тому, що так вимагає час.

Цей доволі об'ємний список функцій та компетенцій, на мій погляд, не є вичерпним. Адже роль будь-якого керівника передбачає побудову, налагодження та оптимізацію процесів, розподіл ролей та обов'язків членів команди.

Не менш важливою компетенцією освітнього управлінця є побудова та перегляд місії та візії школи.

Висновок. Розглянуті особливості реалізації управлінських функцій в умовах реформування загальної середньої освіти дозволили сформулювати певні висновки щодо напрямів пріоритетної уваги директора нової української школи:

- ☐ усвідомити місію нової української школи (створити умови для розкриття та розвитку здібностей, талантів і можливості на основі партнерства всіх учасників освітнього процесу: учителів, учнів і батьків) і продумати можливості ресурсного забезпечення інноваційного розвитку навчального закладу;

- ☐ системно бачити процеси, що відбуваються в закладі та бути

готовим узяти на себе відповідальність за всі наступні дії у процесі реалізації Концепції Нової української школи;

- сформуванню креативну команду, здатну вирішувати нагальні проблеми реформування шкільної освіти на новому рівні взаємодії, взаєморозуміння, в дусі партнерства та взаємної відповідальності;

- стати відкритими для спілкування, мотивувати учителів, надихати їх працювати якомога ефективніше;

- створити нове освітнє середовище у своєму закладі: мотивуюче, розвиваюче і, головне, безпечне;

- працювати над системою ціннісних пріоритетів педагогічного колективу, які мають стати фундаментом реалізації нових освітніх орієнтирів [4].

Для керівника важливо організувати управлінський процес таким чином, щоб весь час «тримати руку на пульсі».

Світ змінюється, змінюється й система освіти. Сучасне бачення нової школи вимагає лідерів, які б узялися за неймовірне завдання з професійним підходом до своєї ролі.

Отже, в умовах становлення Нової української школи керівник має взяти відповідальність за спроможність школи відповідати поставленим перед нею внутрішнім та зовнішнім викликам.

Список використаних джерел та літератури:

1. Швадчак Н. Для керівників НУШ розробили програму підвищення кваліфікації: чого навчатимуть. URL: <https://cutt.ly/ghzgzTt> (дата звернення: 20.11. 2020р.).
2. Уварова А. Новий профстандарт. Яким має бути директор школи? URL: <https://cutt.ly/IhzhduY> (дата звернення: 19.11. 2020р.).
3. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні: посіб. для слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти. / О.М. Отич, Л.К. Задорожна, З.В. Рябова, Л.М. Оліфіра та ін.. НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗО «Одес. акад. неперв. освіти», Культур Контакт Австрія. К., 2018. 74 с.
4. Смирнова М. Особливості реалізації управлінських функцій директора нової української школи. / Розвиток управлінської компетентності керівника як важливого ресурсу забезпечення якості роботи закладу освіти: тематичний збірник праць / упоряд. І.В. Ветров, О.В. Власюк; за ред. А.Л.Черній, І.В. Ветрова. Рівне: РОППО, 2019. 147 с.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Анотація. У статті розглянуто дефініцію «критичне мислення», виокремлено його основні елементи; визначено роль вчителя у процесі формування критичного мислення у здобувачів знань.

Ключові слова: критичне мислення, принципи критичного мислення, педагогічна рефлексія, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Критичне мислення як вид розумової діяльності особистості виступає як психологічна, філософська, соціологічна та педагогічна проблема й викликає зацікавленість науковців протягом десятиліть.

Критичне мислення, вміння ставити ефективні запитання та формувати оригінальні рішення є важливою здатністю людини у XXI столітті. Потенціал критичного мислення особистості стає основою для забезпечення якості життя та життєвого успіху.

Аналіз попередніх досліджень. Аналіз наукової літератури показав, що дослідженням критичного мислення займалися багато зарубіжних та вітчизняних науковців. Так, зокрема, цей феномен у своїх наукових працях висвітлювали зарубіжні дослідники Д. Дьюї, Д. Клустер, М. Ліпман, Р. Пауль. Серед українських учених вивченню цього питання приділяють значну увагу О. Пометун, В. Козира, С. Терно, О. Удада та ін. Звичайно, кожен із дослідників зробив значний внесок у загальне розуміння критичного мислення.

На сьогоднішній день критичне мислення визнане однією із життєво необхідних навичок людини XXI ст. та внесене в топ-навичок для майбутнього, тому потребує постійного вивчення та удосконалення.

Метою розвідки є теоретичне дослідження критичного мислення як базової компетенції сучасного вчителя.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи основні напрямки державної політики в галузі освіти та освітні стандарти, педагогу необхідно вміти будувати освітній процес у сучасному інформаційному освітньому середовищі, володіти новими методами вирішення професійних завдань, підвищувати свій професійний рівень, самовдосконалюватися та постійно навчатися впродовж життя, що особливо важливо за постійно мінливих умовах сучасності та вимогах суспільства.

Саме розвиток технологій критичного мислення в рамках освітньої діяльності, допоможе педагогам не лише знаходити власні пріоритети в особистому, професійному та громадському житті, а й співвідносити їх з актуальними нормами сучасної освіти.

Сьогодні недостатньо володіти певною кваліфікацією, необхідно бути професійно компетентним, володіти здатністю та вміннями швидко реагувати на зміни, застосовувати нестандартні рішення, генерувати нові оригінальні ідеї в умовах освітянських реформ.

Відповідно до Концепції «Нова українська школа», критичне мислення

належить до тих ключових компетентностей, якими повинен володіти кожен здобувач знань. А це можливе лише за участі педагога, який сам володіє навичками критичного мислення.

Розглянемо дефініцію «критичне мислення». Дослідники О. Пометун та І. Сущенко [1] визначають критичне мислення як комплексне поняття, яке поєднує способи розумової діяльності, певні ціннісні установки, моральні якості, відповідні моделі поведінки та надзвичайно значущі для сучасної людини і суспільства якості, такі, як відкритість, відповідальність, чесність, інтелектуальна сміливість, толерантність і багато інших. О. Пометун виділяє критичне мислення, як окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти [1, с. 94].

Цікавою є думка дослідника С. Терно [2], який зазначає, що критичне мислення передбачає абсолютно нову модель поведінки педагога на занятті, який перестає бути джерелом «правильних» суджень, на таких заняттях він має приймати думку здобувачів знань. Пошук відповідей повинен відбуватися за допомогою правильно поставлених запитань педагогом.

Експерти проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства США та Посольства Великої Британії в Україні, в партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси, пропонують таке розуміння даної компетентності: «критичне мислення – вміння ставити питання; обґрунтовувати свою позицію, використовуючи аргументацію; визначати причини та наслідки явищ, подій; навички слухати інших та формувати контраргументи; вміння проводити паралелі з теперішнім часом; робити висновки та узагальнення».

Отже, на нашу думку, критичне мислення – це здатність особистості аналізувати те чи інше питання із різних точок зору, користуватися інформацією з різних джерел, відрізняючи об'єктивний факт від суб'єктивної думки про нього, вміння розв'язувати неординарні проблеми, здійснювати пошук глибинних структур, робити логічні умовиводи. Це вміння особистості визначати причини й передумови наявних в її житті проблем, готовність докладати зусиль для їх практичного подолання.

Основна мета сучасної освіти – відповідність актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави, підготовка різнобічно розвиненої особистості, здатної до соціальної адаптації в суспільстві, трудової діяльності, самоосвіти та самовдосконалення. Саме педагог, який вільно і широко мислить, який прогнозує результати своєї діяльності та відповідно до цього професійно моделює освітній процес, є гарантом досягнення поставлених цілей. В даний час підвищився запит на висококваліфікованих, творчо мислячих вчителів,

здатних виховувати гармонійно розвинену і конкурентоспроможну особистість в сучасному, динамічно мінливому світі.

Критичне мислення є базовою компетенцією для розвитку і формування інших компетенцій вчителя. Педагогічна діяльність в умовах насиченого інформаційно-освітнього середовища обов'язково включає в себе навички інтерпретації фактів і різних джерел інформації: знайомство з загальними принципами пошуку інформації, вміння розпізнавати свідомі спотворення інформації, вміння доповнювати інформацію тощо. Все це, безумовно, має бути серед навичок сучасного вчителя, оскільки без них, вони не зможуть формувати критичне мислення своїх учнів.

Засади критичного мислення: перевірка будь-якої інформації; брати до уваги мотив вчинку/позиції; робити власне дослідження; ставити запитання; розбивати великий масив інформації на менші частини; не боятися помилятися.

Сучасний вчитель має бути самостійний у своїх судженнях, тонко відчувати проблеми у своїй діяльності, гнучко підходити до пошуку їх вирішення та бути відкритим новому досвіду в світі, який постійно змінюється. Педагогічне мислення має бути рефлексивним за своєю суттю, побудованим на відкритості до проблем і труднощів повсякденної практики, готовності їх приймати і вирішувати на основі своїх особистих переконань і цінностей, а не за нав'язаними шаблонами.

Д. Халперн виділяє такі важливі якості людини, яка володіє критичним мисленням:

- готовність до планування (вміння стримувати свою імпульсивність і складати план своїх дій);
- гнучкість (готовність розглядати нові варіанти, прагнення прояснити складні для себе питання, змінювати свою точку зору);
- наполегливість (готовність взятися за вирішення завдання);
- готовність виправляти свої помилки (вміння визнавати, а не виправдовувати свої помилки, вчитися на них, вміння бути відкритим до критики оточуючих);
- усвідомлення (рефлексивний самоконтроль);
- позитивна установка на критичне мислення (активне прагнення навчитися мислити критично) [3].

Критичне мислення – це необхідна навичка і життєво важливий ресурс сучасної людини. Навички критичного мислення дають змогу не потонути в інформаційній лавині, не піддатися маніпуляціям, допомагають приймати зважені рішення та відстоювати їх. Значну роль в здатності критично мислити відіграють емоції, тому необхідно приділяти увагу і розвитку емоційного інтелекту.

Висновки. Сьогодні професіоналізм педагога виражається в його компетентності, яка дозволяє йому ефективно здійснювати власну професійну діяльність, а також сприяти ефективному просуванню учнів за індивідуальними освітніми траєкторіями.

Список використаних джерел та літератури:

1. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. // *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2.
2. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії): посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
3. Халперн Д. Психология критического мышления. СПб.: Питер. 2020.

Багрий І. Б.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Доцільність застосування комп'ютерної техніки в освітньому процесі не тільки доведена щоденною освітньою практикою, але й закріплена нормативно-правовою базою. Так, розділ «Дошкільне виховання» Державної національної програми «Освіта України ХХІ століття» містить наступні положення: «забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень; ... підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професіонального та загальнокультурного рівня» [1]. Крім того, у Національній доктрині розвитку освіти, у статті IX наголошено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують: подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [2].

Питання впливу інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ) на процес фізичного та особистісного розвитку дітей різного віку є предметом багатолітньої дискусії фахівців різних сфер – педагогів, психологів, медиків тощо [3]. В даній статті на підставі узагальнення досвіду досліджень з даної тематики продемонстровано приклади позитивного впливу ІКТ на розвиток дітей дошкільного віку.

Перш за все слід відзначити, що віковий діапазон 3–6 років (дошкільний період) – це етап дуже швидких та напружених змін в житті людини [4]. Цей період визнаний багатьма дослідниками як найбільш чутливий з усього людського розвитку. За цей час формуються основні рамки особистості, орієнтація на діяльність, розвиваються навички набуття досвіду, формується впевненість у собі, вольова поведінка і самоусвідомлення себе як компетентної одиниці або, навпаки, розвивається відчуття безпорадності, відсутності впевненості в собі, пасивності [5].

Також варто додати, що будь-яка зміна в житті дитини є результатом взаємодії між нею та її середовищем. Причому динаміка розвитку дітей у віковому діапазоні 3–6 років є характеристикою дуже динамічною та глибоко

персоналізованою. Під цим мається на увазі, що характеристика розвитку дітей у цьому віці є поняттям дуже узагальненим, що відображає середньостатистичні аналітичні показники і часто не відповідає стану розвитку конкретної людини, особливо коли це стосується дітей з особливими освітніми потребами (особливо обдарованих дітей, дітей з порушеннями розвитку тощо) або ж дітей-інвалідів.

Зміни, що відбуваються в дошкільний період, особливо стосуються когнітивного, фізичного та рухового, а також соціально-емоційного, розвитку дошкільнят. Тож розглянемо їх через призму впливу інформаційно-комунікаційних технологій.

Вплив ІКТ на когнітивний розвиток дошкільнят

Дослідники [6] наголошують, що вплив ІКТ збільшує шанси дитини на успіх, і це не тільки освітні досягнення дитини, але й інтелектуальний успіх як такий. Отже, ІКТ є інструментом з надзвичайним потенціалом у галузі когнітивного розвитку дітей і мають бути важливою частиною процесу їх навчання, проте слід дотримуватися виваженого підходу у їх застосуванні.

Інформаційно-комунікаційні технології, використовувані певним чином та продумані відповідальним вихователем (опікуном, батьками), можуть стати цінним інструментом навчання в перспективі розвитку. На підтримку викладеної тези фахівці наводять наступні аргументи:

1. Діти, особливо в дошкільному віці, здійснюючи ігрову активність за посередництва ІКТ, часто отримують набагато більше задоволення, ніж від традиційних іграшок – а отже і процес їх пізнавальної діяльності набагато ефективніший і приносить швидші та довготриваліші результати [7].

2. ІКТ надають дитині інформацію в досі немислимому обсязі, що є важливим контекстом для стимулювання когнітивного розвитку дитини. ІКТ також дозволяють набувати нових знань на основі вмісту, недоступного в традиційних умовах, і таким чином створюють абсолютно новий контекст для стимулювання пізнавальної діяльності [8].

3. ІКТ, стимулюючи процес навчання дитини, дають можливість пережити те, що було б неможливо чи важко пережити у ситуації, створеній без використання ІКТ, а також те, що насправді для дитини є недосяжним (наприклад, спостереження за магнітними полюсами Землі). Тут, однак, виникає запитання: чи опосередкований через ІКТ досвід є структурно ідентичним реальному досвіду та чи ці когнітивні шляхи будують аналогічні психічні уявлення? Якою б не була відповідь, однозначно можна стверджувати, що ІКТ дають дітям можливість розширити свій досвід [9].

4. Підтримуючи розвиток широкого кола компетентностей, ІКТ стимулює формування в дитини навичок навчання (ang. learning skills), ставши своєрідним інструментом пропедевтики для навчання впродовж життя (ang. life long learning – LLL), а також контекстом засвоєння методик самонавчання [10].

Вплив ІКТ на фізичний та руховий розвиток

Поширеною є думка, що часте використання комп'ютера, планшета, смартфона та інших подібних пристроїв, особливо дітьми, корелює з

виникненням дефектів в опорно-руховому апараті. Однак це непряма залежність. Постуральні дефекти складаються з цілого комплексу факторів, в т.ч. відсутності руху і неправильного положення тіла при занадто довгому використанні комп'ютера, планшета, смартфона тощо. Однак пристрої цього типу, що використовуються в помірних кількостях та підтримують здоровий спосіб життя, можуть мати високий стимулюючий потенціал для фізичного та рухового розвитку дітей, особливо у сфері дрібної моторики та координації очей та рук (але також і грубої моторики, наприклад, в польових іграх із доповненою реальністю, таких як Pokémon Go). Існують також засоби ІКТ, такі як Human Body Tracking, які використовуються для виправлення дефектів осанки у дітей [11].

В основному статус ІКТ з точки зору фізичного та рухового розвитку дітей у віці 3-6 років визначаються ставленням дорослого - опікуна дитини. Якщо дорослий навчає дітей, як безпечно користуватися ІКТ, то завжди знаходиться позитивний баланс між користю та шкодою від цього використання.

Слід наголосити, що ІКТ безперечно мають високий потенціал стимулювання для розвитку моторики та загального фізичного розвитку дітей у віці 3-6 років, проте реалізація цього потенціалу залежить від знань та відданості вихователя дитини. Однак слід пам'ятати, що виробники ІКТ ставляться до дітей як до споживачів, тому часто розробляють інструменти з урахуванням точки зору перспективи споживання, а не розвитку.

Вплив ІКТ на соціальний та емоційний розвиток

Одним з найважливіших питань соціального розвитку є спілкування з іншими людьми. Деякі інструменти ІКТ дозволяють проводити його опосередковано. У працях дослідників 1980-х років існувала тверда думка, що цей тип спілкування є збідненою та обмеженою формою, і, незалежно від контексту, він може бути лише скромною заміною особистому спілкуванню. Пізніші дослідження суперечили цьому спрощеному баченню. З'ясувалося, що опосередковане спілкування сприяє налагодженню тісних дружніх стосунків. Звичайно, важливо, щоб спілкування не здійснювалось виключно через Інтернет.

Лівінгстон і Хаддон [12] пропонують виділити три ролі в Інтернет-спілкуванні:

- отримувач контенту;
- учасник (спілкування з іншими людьми в Інтернеті);
- актор (створення конкретної діяльності в Інтернеті).

Незалежно від ролі людини, переваги, пов'язані з використанням ІКТ, можуть проявлятися у чотирьох сферах:

- освіта;
- залучення в громадську діяльність;
- творчість та самовираження;
- ідентичність та соціальні відносини.

Найпростіше аналізувати ситуацію людини як одержувача медіа-контенту. Механізм тут подібний до механізму традиційних ЗМІ, таких як телебачення.

Людина як реципієнт має доступ до конкретного вмісту в окремих сферах: у випадку з освітою це будуть освітні ресурси, у випадку громадської діяльності - доступ до глобальної інформації, у випадку творчості та самовираження - доступ до різноманітної інформації, у випадку сфери, пов'язаної з ідентичністю та соціальними відносинами - доступ до вмісту консультування. Основною відмінністю порівняно з традиційними ЗМІ є кількість доступних матеріалів (в даному випадку набагато більших) та простота їх пошуку. Звичайно, саме багатство контенту і простота його пошуку не завжди поєднуються з високою якістю.

Що стосується людської діяльності як учасника спілкування, то це було практично неможливо у випадку традиційних засобів масової інформації. Лише нові засоби комунікації завдяки інтерактивності та можливості багатоканального спілкування між користувачами змусили людей виступати як учасники. Таке спілкування, хоча і важливе для соціального розвитку, може нести багато ризиків для дітей у віці 3-6 років. Його слід завжди реалізовувати у супроводі дорослого, бажано в рамках внутрішньосімейного спілкування, наприклад, з родичами, або через Інтернет-інструменти, спеціально розроблені для контактів між батьками та дітьми.

Людина може самостійно будувати ресурси знань (втілюючи роль актора). Найактивніша форма актора полягає у самостійному виробництві та публікації Інтернет-контенту, тобто залучення дитини до ролі так званих творців вмісту [13]. Звичайно, щодо дошкільнят мова йде про те, щоб активно супроводжувати дорослих у таких заходах, а не проводити їх самостійно.

Для розвитку дитини у віці 3-6 років важливо покращити розуміння емоцій (своїх та чужих). Інструменти ІКТ можуть надавати засоби для набуття такого досвіду. Однак важливо, щоб використовувались інструменти ІКТ, що передають емоційний за інтенсивністю та якістю зміст, пристосований до потреб дітей. У цьому контексті ІКТ можуть формувати емпатичні установки (як на когнітивному, так і на емоційному рівнях). Також не можна не згадати той факт, що багато інструментів ІКТ дозволяють архівувати дитячі роботи (наприклад, записи, малюнки, фільми), тим самим створюючи у них відчуття успіху, що викликає позитивні емоції. Здатність дорослих спілкуватися в цьому контексті особливо важлива - наприклад, вчитель може подарувати дитячі витвори батькам, а батьки - бабусям і дідусям [14].

Інструменти ІКТ можуть бути побудовані таким чином, що однією з їх функціональних можливостей є винагородження успіху дитини - присудження балів, позначення ефектів діяльності символами тощо. Якщо припустити, що конкретний інструмент ІКТ дозволяє вдосконалити важливі компетенції дитини, такі рішення можуть сприяти їх придбанню. Насправді, сама участь у різних видах діяльності, наприклад, в художній діяльності із використанням ІКТ, може бути мотивуючою та емоційно корисною для дітей.

На цьому етапі варто вказати на різницю між поняттями: edutainment (від ang. education + entertainment – наука та розваги) і playful learning (навчання через гру), контекстом яких є використання ІКТ дітьми дошкільного віку. У

першому випадку виробники ІКТ-інструментів часто ставляться до освіти як до гіркої пігулки - тому вони включають розваги в свої інструменти, щоб полегшити їх ковтання. Однак саме тут зникає справжній дух веселощів, що дозволяє зануритися в позитивні емоції. Більше того, у випадку з виховання, ми маємо справу з пасивною роллю дитини. Щодо використання ІКТ для навчання через гру - тут роль дитини в значній мірі активна. Отже, з точки зору емоційної залученості слід рекомендувати ті інструменти ІКТ, використання яких включено до другого описаного тут підходу.

Підсумовуючи викладене, слід, однак, наголосити, що немає одностайності серед фахівців щодо позитивної оцінки впливу ІКТ на розвиток дітей дошкільного віку [15]. Так, до недоліків інтеграції ІКТ в дошкільну освіту відносять: можливий вплив неприйнятної змісту; небезпечні контакти; моделювання асоціальної поведінки; витіснення інших видів діяльності; негативний вплив на соціальний розвиток та на розвиток пізнавальних можливостей; шкідливі наслідки для здоров'я тощо.

Водночас незаперечними є переваги застосування ІКТ в практиці дошкільного виховання як засобу позитивного впливу на психологічний, інтелектуальний (а за певних умов і фізичний) розвиток дошкільнят. Для підсилення цього позитивного впливу варто використовувати ІКТ як допоміжний, а не основний засіб навчання і виховання. ІКТ мають виконувати розвивальну функцію та відповідати рівню розвитку дитини, їх використання має бути строго дозованим у часі та змісті.

Нового поштовху інтеграції ІКТ в процес дошкільного виховання надала світова пандемія вірусу SARS Cov-19 та пов'язані з нею карантинні обмеження в роботі дошкільних навчальних закладів. Тож ймовірно, що вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток дошкільнят посилиться та набуде нових форм і змісту.

Список використаних джерел та літератури:

1. Державна національна програма «Освіта України XXI століття». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=825538.
3. Спірін, О. М.; Яцишин, А. В. Сучасні напрями досліджень з інформаційно-комунікаційних технологій в галузі педагогічних наук. *Інформаційні технології в освіті*, 2010. № 8. С. 158-161.
4. Brzezińska, A. (2005). Społeczna psychologia rozwoju. Warszawa: Wydaw. Naukowe "Scholar".
5. Klichowski, Michał, et al. "Jak technologie informacyjno-komunikacyjne mogą wspierać rozwój dziecka w wieku przedszkolnym? Studium teoretyczne." (2017).
6. Clark Schofeld, L., Demont-Heinrich, C., Webber, S. (2005). Parents, ICTs, and Children's Prospects for Success: Interviews along the Digital "Access Rainbow". *Critical Studies in Media Communication*, 22(5).
7. Lindahl, M.G., Folkesson, A.-M. (2012). ICT in preschool: friend or foe? The

- significance of norms in a changing practice. *International Journal of Early Years Education*, 20(4).
8. Selwyn, N., Bullon, K. (2000). Primary school children's use of ICT. *British Journal of Educational Technology*, 31(4).
 9. Leung, W.M.V. (2012). An Investigation of the Environment and Teaching Practice of Information and Communication Technologies (ICT) in Pre-primary Education in Hong Kong. *International Journal of Science in Society*, 3(1).
 10. Lepičnik, J., Samec, P. (2013). Communication Technology in the Home Environment of Four-year-old Children. *Comunicar*, 20(40).
 11. Strugarek, J. (2014). Potencjalne możliwości wykorzystania interaktywnych gier ruchowych w korygowaniu wad postawy u dzieci. *Studia Edukacyjne*, 31.
 12. Livingstone, S, Haddon, L (2009). *EU Kids Online: Final report*. London.
 13. Lenhart, A., Madden, M., Macgill, A.R. (2009). *Teens and Social Media*, Pew Internet&American Life Project. URL: www.pewinternet.org.
 14. Bolstad, R. (2004). The role and potential of ICT in early childhood education: A review of New Zealand and international literature. Wellington.
 15. Даценко Т. О. Інформаційно-комунікативні технології в дошкільній освіті: перспективи та ризики впровадження. *Наук. зап. Психолого-педагогічні науки / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя*, (3), С. 18-20.

Бігун Н. П.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ В ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГАМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

В умовах модернізації дошкільної освіти педагогічні колективи дошкільних навчальних закладів інтенсивно впроваджують різноманітні інноваційні технології роботи. При цьому одним з основних завдань є формування активного, діяльнісного ставлення педагогів до педагогічної діяльності.

Зважаючи на те, що сьогодні у закладах дошкільної освіти відбувається становлення парадигми особистісно-орієнтованої моделі, потрібна реалізація нових людиноцентристських підходів до освітнього процесу, які забезпечили б безперервне професійне зростання працівників, психологічний комфорт і стабільність у колективі [5].

Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття. Оновлюється зміст філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект, з'являється необхідність підвищення рівня активності й відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця. У зв'язку з цим надважливого значення набуває інноваційна діяльність педагога [1].

Активізація творчої діяльності педагога можлива через нетрадиційні, інтерактивні методи та форми роботи. Саме тому методична робота у закладі дошкільної освіти має бути максимально гнучкою, сприяти підвищенню інноваційного потенціалу педагогів та якості освітнього процесу [1, с. 53].

Інтерактивні методи – реальний засіб інтенсифікації діяльності педагогічного колективу. Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської мови від слова «interact», де «inter»- це «взаємний», «act» - діяти. Інтерактивний означає вміння взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди, діалогу [1. с. 54].

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії усіх педагогічних працівників дошкільного закладу. Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і вихователь, і вихователь-методист є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Вихователь-методист виконує роль організатора процесу підвищення кваліфікації, лідера групи [2].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне вирішення проблем. Воно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вихователю-методисту бути справжнім лідером педагогічного колективу дошкільного закладу [2, с. 144].

Інтерактивним може бути названий метод, у якому той, хто навчається є учасником, який здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо, тобто не виступає тільки слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, створює це [4].

Вихователю-методисту, який у роботі з педагогами використовує інтерактивні методи, важливо усвідомлювати призначення кожного з них.

За класифікацією доктора психологічних наук Людмили Карамушки інтерактивні методи поділяються на:

- організаційно-спрямувальні;
- змістово-сміслові.

Основне призначення організаційних інтерактивних методів полягає в тому, щоб забезпечити початок та кінець заняття, здійснити послідовний перехід від однієї частини до іншої, включити учасників у виконання певних завдань, створити комфортні умови діяльності для учасників та постійно підтримувати їхню активність. Призначення змістовно-сміслових інтерактивних методів у тому, щоб безпосередньо сприяти розв'язанню тих цілей і завдань, які було поставлено перед заняттям [3].

Системі освіти сьогодні пред'являються якісно інші вимоги, ніж раніше. Для того, щоб скористатися знаннями, вміти аналізувати, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми, слід активніше застосовувати інтерактивні методи, в яких наявні важливі елементи: активність та співпраця.

Необхідність упровадження в професійну педагогічну освіту інтерактивних методів очевидна, оскільки: підвищуються вимоги до педагогів; відбувається диференціація та індивідуалізація освіти вихователів; змінюються вимоги до якості освіти; актуалізується проблема неперервної освіти педагогів.

Набутий досвід використання інтерактивних методів у системі методичної роботи з педагогами ЗДО свідчить про значне підвищення її ефективності. Систематичне використання інтерактивних методів та форм методичної роботи сприяє професійному зростанню педагогів, зокрема:

- розвитку їх творчого потенціалу;
- удосконалення комунікативної компетентності;
- систематизації і конкретизації професійних знань;
- практичному відпрацюванню певних умінь та навичок педагогів;
- активному використанню інтерактивних методів у роботі з дітьми.

Для підвищення компетентності педагогів закладів дошкільної освіти, поряд з традиційними формами методичної роботи, необхідно застосовувати активні та інтерактивні, що мають значні переваги перед традиційними формами роботи, вносять різноманітність в освітній процес, допомагають впровадженню інновацій, освоєнню нових технологій навчання й виховання дітей, поліпшенню взаємодії всіх учасників освітнього процесу, спонукають педагогів до самоосвіти, підвищення власної компетентності (соціальної, емоційної, інтелектуальної), самостійності [1].

Отже, досягти потрібного рівня підготовки педагогів можливо за умов використання сучасних технологій, побудованих на інтерактивних формах роботи, що розвивають творчі й дослідницькі навички. Знання, набуті в досвіді, є власним надбанням людини, і надалі їх легко застосовувати на практиці.

Список використаних джерел та літератури:

1. Баденко І. В. Використання інтерактивних форм роботи з педагогами дошкільного закладу. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 4(48). С. 53-58.
2. Калуська Л., Отрощенко М., Вірстюк І. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі: Практико-орієнтований посібник. К.: Шк. світ, 2011. 192 с.
3. Кіндрат І. Інтерактивні методи в системі підвищення фахової майстерності педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. №6. С. 18-23.
4. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, практика, досвід: Метод, посібник. К., 2002.
5. Швайка Л.А. Інтерактивні методи організації педагогічних рад у ДНЗ. Х.: Вид.група «Основа», 2016. 192 с.

Брик Р. С.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Якість освіти є тим показником, за яким визначається ефективність функціонування системи освіти будь-якої держави на будь-якому етапі її розвитку, особливо у період її модернізації. Перед сучасним закладом загальної середньої освіти постає завдання розроблення та впровадження у систему управління новітніх технологій, комплексних критеріїв визначення якості освітнього процесу, процедури оцінювання досягнень закладу освіти та

педагогічної діяльності вчителів. У цих умовах оновлюються професійні вимоги до вчителя, а зокрема переноситься акцент з професійних знань на рівень професійних компетентностей.

Аналіз наукової літератури показує, що педагогічна компетентність має широкий спектр визначень і найчастіше трактується як:

- теоретична і практична готовність до виконання професійних завдань;
- здатність виконувати професійні обов'язки;
- сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для виконання професійних функцій;
- інтегративна характеристика особистості, яка поєднує особистісні якості та професійні навички, необхідні для виконання певних завдань.

У працях А. К. Маркової компетентність розглядається як прояв професіоналізму, пов'язаний з подальшою оцінкою або вимірюванням кінцевого результату діяльності [4].

У науково-педагогічних джерелах існує безліч параметрів оцінювання результативності педагогічної діяльності, що піддаються кількісному визначенню, вимірюванню та порівняльному аналізу на засадах кваліметричного підходу. Розробленням кваліметричного стандарту діяльності педагогічного колективу і педагога зокрема займалися В. Беспалько, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова. Оцінюванню організації методичної роботи в ЗНЗ приділяли значну увагу Є. Березняк, Л. Даниленко, В. Стіос. Систему параметрів визначення ефективності навчально-виховного процесу залежно від діяльності вчителя розроблено академіком Ю. Бабанським. До експертної оцінки діяльності закладу освіти загалом, а також оцінювання педагогічної та методичної діяльності педагога зверталися Н. Акінфієва, О. Ануфрієва, С. Архангельський, Б. Гершунський, Ю. Гільбух, В. Михеєв, В. Черепанов та ін. Однак проблема оцінювання професійної компетентності педагога є актуальною і в нинішніх умовах розвитку освіти.

Як стверджує у своєму дослідженні Т. Казаріцька, оцінювання педагогічної діяльності вчителя виконує дві функції: – орієнтувальну, яка полягає в можливості визначати напрями і способи подальшої діяльності; – стимулювальну, що виявляється в спонуканні людини до діяльності в певному напрямку [3, с. 16].

Закон України «Про освіту» у розділі «Забезпечення якості освіти» запроваджує нові норми щодо інституцій, які мають вплив на професійний розвиток педагогічних працівників та оцінювання результатів їх діяльності, а, отже, на продуктивність та якість педагогічної діяльності. Зокрема, ст. 41 «Система забезпечення якості» визначає, що її складовими є внутрішня система забезпечення якості та зовнішня система забезпечення якості [8].

Внутрішня система забезпечення якості функціонує безпосередньо у закладі освіти, одним із завдань якої є оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників за певними оприлюдненими критеріями, правилами та процедурами. Мова йде про оцінювання педагогічної діяльності, а атестація та сертифікація педагогів, відповідно до Закону, повинна здійснюватися

інституціями системи зовнішнього забезпечення якості освіти.

Атестація і сертифікація педагогічних працівників стають зовнішніми мотиваційними чинниками професійного розвитку, представляють собою періодичний огляд професійної придатності, відповідності займаній посаді, визначення кваліфікаційного статусу педагога.

Поняття «атестація», яке походить з лат. *attestation* (посвідчення підтвердження), словник іншомовних слів трактує як «визначення кваліфікації працівника, відзив про його здібності, ділові та інші якості» [10, с. 76].

У «Термінологічному словнику з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти» атестація визначається як процес оцінювання виконання працівником посадових обов'язків, визначення кваліфікації працівника, відгук про його здібності, ділові та інші якості [11].

Енциклопедія освіти атестацію педагогічних кадрів трактує як державне визначення кваліфікації спеціаліста, рівня його професійних знань, практичного досвіду, необхідних для виконання службових обов'язків, визначення відповідності займаній посаді, рівню кваліфікації [1].

У статті 50 Закону України «Про освіту» (Атестація педагогічних працівників) визначено, що «це система заходів, спрямованих на всебічне та комплексне оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників» [8].

Оцінювання результативності фахової діяльності педагога передбачено Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників України [12]. Атестація педагогічних працівників спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання. Метою атестації визначено стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу.

Діюче Положення про атестацію педагогічних працівників вступає в протиріччя з Законом України «Про освіту», оскільки атестація педагогічних працівників переходить з повноважень закладу освіти до повноважень іншої інституції – зовнішньої системи забезпечення якості освіти. Одночасно з атестацією передбачається добровільна сертифікація педагогічних працівників.

Однією з сучасних форм об'єктивного оцінювання персоналу відповідно до європейських стандартів вважається сертифікація [6, с. 340].

Термін «сертифікація» – це підтвердження відповідності третьою стороною, яке стосується продукції, процесів, послуг, систем або персоналу [9].

У «Юридичному словнику» тлумачиться дане поняття так: «Сертифікація – це процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем екологічного управління, персоналу встановленим законодавством вимогам» [13].

Я. Захарченко розглядає сертифікацію персоналу як процедуру оцінки та документального підтвердження незалежною організацією відповідності професійної компетенції працівників до вимог професійних стандартів [2, с.53].

Статтею 51 «Сертифікація педагогічних працівників» Закону України «Про освіту» визначено, що сертифікація – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи, що відбувається на добровільних засадах виключно за ініціативою самого педагога [8].

Сертифікація – це важливий етап у кар'єрі педагогічного працівника, що забезпечує підвищення якості професійної діяльності через зовнішнє оцінювання та самооцінювання, осмислення досягнутого та проектування подальшого професійного вдосконалення.

У 2019-2021 роках відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 реалізується пілотний проект із сертифікації педагогічних працівників [7].

Незалежне тестування учасників сертифікації організовується Українським центром оцінювання якості освіти та регіональними центрами. Самооцінювання, вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації організовується Державною службою якості освіти та/або установою, що належить до сфери її управління.

Робочою групою Державної служби якості освіти України розроблена та затверджена Методика експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи [5]. Методика має інформаційний, роз'яснювальний та рекомендаційний характер і призначена для використання експертами під час оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи та містить перелік професійних компетентностей, які підлягають оцінюванню, критерії оцінювання, показники критеріїв оцінювання, коефіцієнти вагомості показників та результати оцінювання. У процесі сертифікації проводиться експертне оцінювання 10 професійних компетентностей, кожна з яких оцінюється за двома критеріями – когнітивним (К) та діяльнісним (Д).

Сертифікація має пропілотувати механізми, які пізніше ляжуть в основу нового механізму атестації педагогічних працівників.

Отже, оцінка професійної компетентності педагога передбачає вивчення, діагностику особистісних якостей педагога, здатності до здійснення педагогічної діяльності, якості виконання професійних функцій, результатів педагогічної діяльності. Оцінка професійної компетентності має на меті стимулювання професійного зростання педагога.

Список використаних джерел та літератури:

1. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний

редактор В.Г. Кремінь. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

2. Захарченко Я.Л. Сертифікація персоналу: системний підхід [Електронний ресурс]. Захарченко Я.Л. //Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 778. С. 46-53.

3. Казаріцька Т. Компетентність вчителя: інструментарій оцінки та самооцінки / Т. Казаріцька // Директор школи. 2004. № 6.

4. Маркова А. К. Психология профессионализма. / А.К. Маркова. М.: Междунар. гуманитар. фонд «Знание», 1996. URL: <http://www.zipsites.ru/psy/psylib/info.php?p=2366> (дата звернення: 13.11.2020).

5. Методика експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи. Наказ Державної служби якості освіти України від 24.02.20120 № 01-11/6 URL: <http://www.sqe.gov.ua/images/materials/%97-2020.pdf> (дата звернення: 12.11.2020).

6. Пахомова М. В. Сертифікація педагогічних працівників як чинник впровадження європейських стандартів життя / М. В. Пахомова // Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці: Мат. Інтер-конф., 18-19 травня 2017 р. Маріуполь: ДДУУ, 2017.

7. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.11.2020).

8. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 16.11.2020).

9. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України редакція від 03.07.2020 № 124-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення: 13.11.2020).

10. Словник іншомовних слів; за ред. О.С. Мельничука. Київ: Головна редакція «Українська радянська енциклопедія», 1974. 776 с.

11. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти (2014) / авт. кол.: Є.Р. Чернишова, Н.В. Гузій, В.П. Ляхоцький [та ін.]; за наук. ред. Є.Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. Освіти». К.: ДВНЗ Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.

12. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0176-93> (дата звернення: 18.11.2020).

13. Юридичний словник. URL: <http://kodeksy.com.ua/dictionary/s/sertifikatsiya.htm> (дата звернення: 17.11.2020).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ СИГНАЛЬНИХ КАРТОК НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Сьогодні академічний підхід до освіти практично у всіх викликає зростаюче почуття незадоволення. Випускник закладів ЗСО, навчання в якій було націлене лише на передачу знань, виявляється неготовим до навчання протягом життя. Досягнення сучасної науки та педагогічної практики, стан довкілля, нові парадигми та стандарти освіти, в яких чітко окреслено нові ціннісно-цільові орієнтири та сучасні пріоритети і реалії цифрового суспільства обумовили нові вимоги до закладів освіти. У пояснювальній записці програми з фізики однією із ключових компетентностей виокремлюється вміння вчитися впродовж життя [2]. Учень повинен вміти ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність; застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення [1].

Ви можете швидко повідомити учням те, що вони повинні знати, і вони забудуть це ще швидше. Освітній процес передбачає не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову учня, а потребує розумової роботи дитини і її власної активної участі. Пояснення й демонстрація, як необхідний елемент освітнього процесу, самі по собі, ніколи не дадуть міцних та глибоких знань. Цього можна досягти тільки за допомогою активного (інтерактивного) навчання [3].

На уроках здебільшого задіяні зорові і слухові аналізатори. Руховий аналізатор працює здебільшого при написанні тексту разом із зоровим. Це говорить про те, що рухова система учня практично не задіяна під час навчального процесу. Це робить його неповноцінним та менш ефективним.

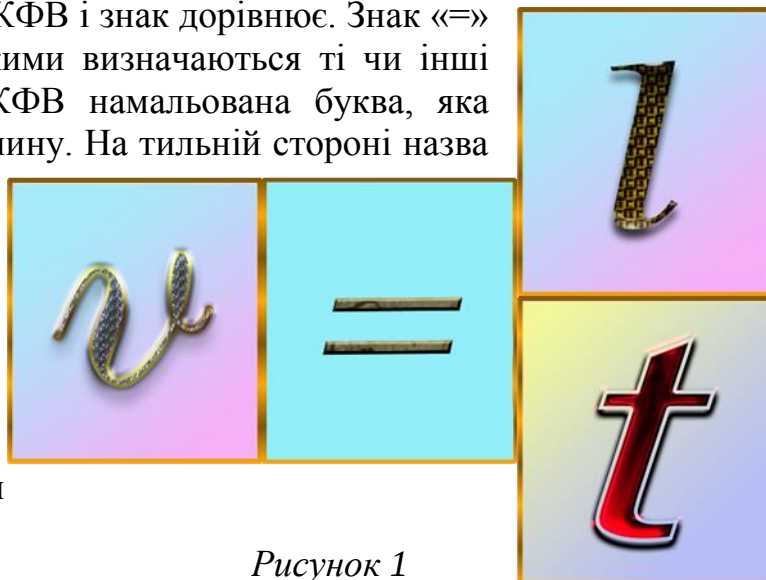
На сьогоднішній день в методиці викладання багатьох предметів все частіше використовують флеш картки, сигнальні картки тощо. Такий напрям у використанні засобів навчання обумовлений тим, що в ньому об'єднуються і працюють одночасно довільна і мимовільна пам'ять, свідоме і підсвідоме, розум і емоції, предметне і абстрактне. Це створює сприятливе середовище для засвоєння знань і виплиск рухової енергії дитини. Крім того зростає роль наочності в процесі навчання з використанням сигнальних карток фізичних величин (СКФВ). Адже принцип наочності в навчанні вважається похідним від принципу доступності: чим насиченішим є унаочнення заняття, тим доступнішим буде пояснення нової теми [4].

Сьогодні на освітньому ринку можна віднайти чимало виробників сигнальних карток, проте розробок такого плану для використання на уроках фізики практично немає. Нами були розроблені сигнальні картки фізичних величин понад 20 років тому. Але на той час ці питання не були інтегровані в методичну науку і флеш-карки використовувались обмеженою кількістю

учителів.

Сигнальна картка фізичної величини (СКФВ) являє собою аркуш паперу розміром приблизно 4,5х5,5см. Найбільший педагогічний і психологічний ефект використання СКФВ можна очікувати під час вивчення фізики у 7 класі, оскільки такий метод навчання гармонує з психофізіологічними особливостями учнів цього віку. Для кращого емоційного та естетичного сприйняття учнями позначень ФВ потрібно їх відображати буквами з різними стилями. Цього можна досягти використовуючи графічний редактор Fotoshop.

На рисунку 1 зображено 3 СКФВ і знак дорівнює. Знак «=» дозволяє складати формули за якими визначаються ті чи інші ФВ. На фронтальній стороні СКФВ намальована буква, яка визначає ту чи іншу фізичну величину. На тильній стороні назва фізичної величини, одиниці її виміру і те, як прочитати ті чи інші літери.

Розглянемо СКФВ для фізичної величини «шлях».

Рисунок 1

На фронтальній стороні вона буде мати вигляд, як на рисунку 2, а на тильній стороні такий, як на рисунку 3.

В даному випадку одна і таж буква має два значення, яке зустрічається в програмовому матеріалі.

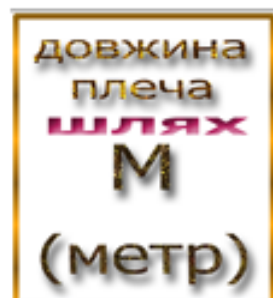

Рисунок 2

Рисунок 3

Перше ознайомлення з СКФВ у 7 класі розпочинається коли учні вивчають тему «Фізичні величини. Одиниці фізичних величин». Розклавши на парті 20 карток кожен з них охоплює своїм поглядом ті фізичні величини, котрі будуть вивчатись протягом першого семестру. Такий огляд відбуватиметься на кожному уроці і це дасть змогу задіяти в процесі вивчення фізики мимовільну пам'ять. З певною частиною фізичних величин вони уже знайомі з уроків математики і «Я досліджую світ».

Наведемо приклад використання СКФВ під час вивчення теми «Швидкість рівномірного прямолінійного руху». На етапі актуалізації знань під час фронтального опитування варто використати наступні запитання.

«Якою буквою позначається шлях?, Час. Швидкість.» Учні беруть в руки картку, підносять вгору, щоб вчитель міг її побачити. Наступний крок актуалізації полягає у повторенні одиниць фізичних величин. Для цього можна використати дещо складніші завдання, наприклад ««Покажіть картку із зображенням фізичної величини, одиницею вимірювання якої є секунда. Назвіть цю величину». Так само актуалізуємо знання про інші величини, одиницями вимірювання яких є: км, см, мм, хв, год, км/год, см/хв і т.д.

На етапі мотивації навчальної діяльності виявляємо вміння розв'язувати задачі на визначення швидкості руху у живій природі. Після оголошення теми уроку варто запропонувати учням самим скласти формулу для визначення швидкості руху тіла, використовуючи сигнальні картки. Можна запропонувати таке усне завдання «Автомобіль проїхав 100 км за 2 год. Який шлях проїхав автомобіль за 1 год? Якою була його швидкість його руху?» Як показує практика певна частина учнів дасть правильну відповідь. Тоді можна запропонувати учням самим відобразити виконану математичну дію, але з використанням карток. Знаходження правильної картки і маніпуляція щодо їх розташування викликають зацікавленість дітей у вирішенні завдання.

Важливість такого підходу зумовлена тим, що досить часто, навіть старшокласники не завжди правильно виражають шуканні величин з певних формул. Одна з причин полягає в багатоваріативності можливих комбінацій поєднання фізичних величин у формулі. Всі можливі варіанти розміщення літер письмово відобразити надзвичайно складно та громіздко. Зокрема, коли учень не знає як перенести літеру, якою позначають ФВ з однієї частини рівняння в іншу, то тут йому може прийти на допомогу правила знаходження співмножників, частки, дільника, діленого з математики. Чи всі учні пам'ятають ці правила дослівно? От і настає плутанина! Хіба тут не краще скористатись простим мнемонічним правилом: «Всі букви ФВ які знаходяться в чисельнику переходять в знаменник, а при переході із знаменника навпаки - в чисельник».

Тут частково це можна зробити за допомогою направляючих стрілок. Наприклад покажемо як з формули швидкості знайти формулу часу.

Записуємо $v = \frac{l}{t}$, далі проводимо стрілками переміщення букв.

Зауважимо, що рух рук тут малопомітний, а більше навантаження припадає на «пересування букв» в результаті роботи нашого мислення. В

кінцевому результаті записуємо: $t = \frac{l}{v}$.

Якщо ці самі дії показати за допомогою СКФВ, пряму і зворотну операцію по «перенесенню букв» можна виконати більш наочно, швидше і зрозуміліше. Сигнальні картки як найкраще підходять до вище вказаного мнемонічного правила. Під час роботи з картками задіяні не тільки зір, слух та мислення, а і руховий апарат учнів. Цей процес перетворюється з внутрішньо мовленнєвого в предметний. Ось чому сигнальні картки завойовують все більшу популярність завдяки своїй практичній направленості.

Після проб і помилок правильне вирішення приносить щиру радість пізнання. Учні записують складену формулу в зошит, обводять її в рамку певного кольору. Багаторічний досвід показує, запис в зошиті ключових моментів – ефективний компонент закріплення того про що говорилося на уроці.

Естетичний вигляд карток спонукає вести охайно записи в зошиті. Цей процес викликає у них певні позитивні емоції і насолоду від проведеної роботи, а це так важливо – отримати задоволення від виконаної роботи.

Надалі складена з карток формула знаходиться на парті учнів до закінчення уроку. На етапі рефлексії варто проаналізувати емоційний стан учнів та повторити виконувани під час уроку дії з картками.

Також непоганий ефект для засвоєння знань або їх актуалізації має фізичний диктант, орієнтований на застосування сигнальних карток. Наприклад, «Діти складіть у рядок ті картки, які відповідатимуть названим фізичним одиницям: км, хв, м/с, м², см³, кг». Багаторазове повторення фізичних величин і їх одиниць вимірювання у такий спосіб забезпечує якісне засвоєння навчального матеріалу та його подальше практичне застосування.

Для урізноманітнення використання зазначеного методу на наступних уроках можна використовувати СКФВ для організації роботи учнів в парах. Учні почерзі показують картки один одному однією стороною, а товариш повинен назвати напис на зворотній стороні картки. Виграє той, хто дасть більше правильних відповідей.

Після вивчення кількох тем можна запропонувати ігрову діяльність, орієнтовану на застосування сигнальних карток. Наприклад, один із учнів вибирає будь-яку картку із раніше вивченою фізичною величиною, а інший добирає такі картки, за допомогою яких можна скласти вивчену формулу.

На уроках узагальнення знань пропонуємо давати учням завдання на складання задач з використанням СКФВ. З метою більш ефективного використання СКФВ роботу з сигнальними картками потрібно чергувати із записами у зошит, для забезпечення формування більш міцніших знань і вмінь учнів.

Зберігати картки потрібно учням в окремому конвертику, який прикріплюють до форзацу учнівського робочого зошита. Вони будуть весь час під руками, як в класі, так і при виконанні домашніх завдань.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гайда В.Я. Суть самоосвітньої компетентності учнів закладів середньої освіти в умовах інформаційного суспільства. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Випуск 25. С. 80–83.

2. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Фізика. 7-9 класи (зі змінами, наказ МОН України від 29.05.2015 № 585). К.: Освіта, 2013. 32 с. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>.

3. Пометун О.І., Пироженко А.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. К.: А.С.К., 2004. С. 8–24.

4. Садовий М.І., Вовкотруб В.П., Трифонова О.М. Вибрані питання загальної методики навчання фізики: навч. посібн. для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл. Кіровоград: ПП «Центр операт. поліграфії «Авангард», 2013. 252 с.

Герасимчук Г. І., Мамус М. П.

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Дистанційне навчання, як і COVID-19, стали викликом суспільству та освіті зокрема. Потрібно було швидко вирішувати питання: як організувати навчання в умовах пандемії, як зрозуміти, чи дитина вивчила матеріал, як оцінити її знання.

Оцінювання – встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних програм [4].

МОН пропонує проводити оцінювання результатів знань за допомогою дистанційних платформ, якщо є така технічна можливість. У Листі МОН № 1/9 від 16 квітня 2020 р. «Щодо проведення підсумкового та організованого завершення 2019–2020 навчального року» містяться рекомендації з поточного та формального, підсумкового оцінювання.

Постає питання, як оцінити знання учнів, які не мають технічних можливостей для дистанційного навчання. Це можливо лише при запровадженні змішаного навчання або відновленні очної форми. Але, як бачимо, в будь-який момент ми можемо повернутись знову до дистанційного навчання. Тому це питання залишається відкритим.

Оскільки дистанційне навчання передбачає спілкування та передачу інформації через ІКТ, то відповідно і праця учня повинна оцінюватись у вигляді тестових завдань, самостійних і контрольних робіт, переказів, творів, квестів і т. п. Які ж платформи дистанційного навчання дають таку можливість? До них належать:

1. Moodle – дозволяє проводити тестування і опитування учнів, а також здійснювати моніторинг навчальної діяльності.

2. Google – дозволяє збирати відповіді учнів і проводити автоматичне оцінювання результатів тестів.

3. Classtime – дозволяє створювати запитання.

4. Learningapps – дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми або користуватися готовими [4].

На сьогодні ще не розроблена єдина система оцінювання за дистанційною формою навчання. Тому це дає можливість користуватися тими засобами, які підходять учасникам освітнього процесу (наприклад, Viber і т. п.).

Безперечно, що освітній процес має мати зворотний зв'язок. Педагог

мусить не тільки оцінити певним балом знання учня, але й проаналізувати, що зроблено добре, а над чим потрібно ще попрацювати. Під час процесу оцінювання він повинен відчувати підтримку вчителя, а не критику. Оцінювання не варто розглядати як покарання. Потрібно, навпаки, мотивувати учня, стимулювати до самостійних пошуків.

Необхідно розрізняти оцінювання учнів молодших та старших класів. Для 1 класу воно є усним у формі похвали, а для інших можна використовувати оцінювання портфоліо (накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування вмінь ставити цілі, планувати і організовувати свою навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки).

Для оцінювання знань рекомендується використовувати творчі завдання. Послугування лише тестовими завданнями не дає можливості повною мірою оцінити знання. Треба врахувати і той момент, що учні можуть списати тести один в одного. Тому варто працювати над питанням академічної доброчесності, а саме:

- більше хвалити і заохочувати дітей, коли бачимо, що робота виконана хоч і не ідеально, але самостійно;
- давати завдання з наростаючим рівнем складності;
- вибірково практикувати індивідуальні завдання для різних учнів;
- давати завдання, які передбачали би власні міркування та висловлювання, а не тільки вибір правильної відповіді.

Що стосується усних видів робіт (читання поезії напам'ять, визначення, правила, слова чи тексти з іноземної мови і т. п.), контрольних робіт, то їх оцінювання повинно відбуватися в онлайн-режимі, де присутні всі учні чи підгрупа одночасно. Варто врахувати, що діти велику частину навчального матеріалу опрацьовують самостійно, тому потрібно дати їм більше часу і спроб на виконання письмових робіт онлайн.

Не менш важливим питанням при оцінюванні знань при дистанційному навчанні має бути ознайомлення з чіткими критеріями оцінювання. Оцінки не повинні бути таємницею ні для учнів, ні для батьків.

Отже, система оцінювання знань учнів при дистанційному навчанні відрізняється від традиційної. Це є позитивним моментом, оскільки дозволяє отримувати оцінки тим дітям, які не мають бажання чи можливості відвідувати уроки. Оцінювання однозначно має бути, тому що воно допомагає аналізувати індивідуальний прогрес учня, планувати індивідуальний темп навчання. Головне у дистанційному навчанні – порозумітися педагогові з учнями і, що не менш важливо – з батьками.

Список використаних джерел та літератури:

1. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 12.10.2020).

2. Оцінювання в дистанційному навчанні: запитання-відповіді: <https://nus.org.ua/questions/otsinyuvannya-v-dystantsijnomu-navchanni-zapytannya-vidpovidi/> (дата звернення: 13.10.2020).
3. Оцінювання при дистанційному навчанні: <http://teach-hub.com/otsiniuvannia-pri-dystantsijnomu-navchanni/> (дата звернення: 15.10.2020).
4. Що робити освіті під час карантину – відповідає МОН: <https://nus.org.ua/questions/shho-robyty-osviti-pid-chas-karantynu-vidpovidaye-mon/> (дата звернення: 12.10.2020).

Городецька О. В.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО, СВІДОМОГО, ГРАМОТНОГО ТА БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ КЕРІВНИКАМИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема розвитку інформаційної культури керівників закладів освіти як суб'єктів управлінської діяльності в національній системі освіти є актуальною, оскільки в умовах інформатизації усіх сфер сучасного українського суспільства актуалізуються потреби освітньої сфери у керівниках із високим рівнем інформаційної культури, здатних до постійного професійного зростання, професійної мобільності та ефективної інформаційно-аналітичної діяльності при управлінні закладом освіти [3, с. 100].

Інформатизація сучасної освіти, доступність до локальних і мережевих ресурсів, використання інтерактивних дистанційних технологій навчання, можливості оцінювання якості знань за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення зумовлюють підвищення вимог до рівня інформаційно-аналітичної компетентності, інформаційної культури керівників закладів освіти [1, с. 4].

Одним із напрямів модернізації освіти є створення інформаційного освітнього середовища та активне використання інформаційних магістралей при впровадженні педагогічних інновацій у процес управління закладами освіти. У закладах освіти необхідно ліквідувати відставання у використанні інформаційно-комунікаційних технологій та програмного забезпечення в освітньому процесі, що ставить нові вимоги до рівня розвитку інформаційної культури керівників і є важливою складовою їхньої професійної та загальної культури в інформаційному просторі [5].

Інфомедійна культура керівників закладів освіти характеризує знання, вміння, навички, пов'язані з професійно важливими якостями. Це є можливість фахівцю ефективно діяти в інформаційному полі, здобувати, інтерпретувати і використовувати професійно значущу інформацію у професійній діяльності [2, с. 11].

Коган Є. та Первін Ю. відзначають, що керівник закладу освіти інформаційного суспільства повинен володіти не тільки новими інструментами

діяльності, але й новим баченням світу, що відповідає одному з найважливіших компонентів медіакультури – світогляду ("система узагальнених поглядів на світ, на місце людини в ньому, на ставлення людей до оточуючої їх дійсності і самих себе, а також їх переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності. За таких умов, система поглядів людини в інформаційному суспільстві має включати в себе уявлення про роль інформації та засоби масової комунікації в житті суспільства, про загальні закономірності інформаційних процесів, про етичні норми взаємодії у такому суспільстві, про духовність як рушійну силу прогресу, про постійну самоосвіту як необхідну умову конкурентоздатності людини в інформаційному суспільстві та ін. [4, с. 58].

Н. Макарова, аналізуючи **інформаційну складову професійної діяльності керівника**, наприклад, виділяє:

- ☐ вміння працювати з різного роду інформацією;
- ☐ отримувати інформацію з різних джерел (як з періодичної преси, так і з електронних комунікаційних джерел);
- ☐ представляти її в зрозумілому вигляді й ефективно використовувати;
- ☐ володіти основами аналітичної обробки інформації;
- ☐ формувати навички використання технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж);
- ☐ розвивати вміння використовувати у своїй діяльності комп'ютерні технології, базовою складовою яких є численні програмні продукти [7, с. 205].

М. Бургін і Г. Степаненко вважають, що **медіакультура включає вміння:**

- розуміти інформацію, подану через різні медіатексти на звичайній або науковій мовах;
- представляти інформацію про різні об'єкти за допомогою медіатекстів;
- перекладати тексти з однієї мови на іншу; для досягнення поставленої мети;
- організовувати і планувати дії як окремих осіб, так і цілих систем [6, с. 52].

Новітній етап розвитку суспільства характеризується постійним зростанням значення такого здавна відомого і повсякчас цінного ресурсу, який називають інформацією. Цей ресурс тепер став ключовою складовою розвитку всіх галузей діяльності спільнот у глобальному світі. Широке застосування технічних засобів для роботи з інформацією супроводжується впливом загроз у різних формах, з одного боку, несправностей устаткування та помилок (результатом може стати знищення або пошкодження інформації), з іншого, доступу до неї сторонніх осіб (в такому випадку інформація може неконтрольовано поширюватись) [5].

Отже, керівник закладу освіти як представник інформаційного суспільства для забезпечення себе від можливих інформаційних загроз має володіти певним рівнем інформаційно-цифрової та медіаграмотності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Алексєєва С. В., Гуменний О. Д., Паржницький В. В. Розвиток

- інформаційної культури педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів: посібник. Київ, 2015. 188 с.
2. Бургин, М., Степаненко Г. Информационный поиск и компьютерная грамотность. Информатика и образование. 1990. № 1. С. 15–21.
 3. Гуменний О. Д. Розвиток інформаційної культури керівників вищих навчальних закладів: монографія. Київ. 231 с.
 4. Колеснікова І. В. Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти: дис. ... к-та пед. наук: 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т. імені Івана Франка. Житомир, 2018. 292 с.
 5. Кудлай В.О. Цифрова грамотність особистості в контексті розвитку інформаційного суспільства. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*. 2015. Вип. 10. С. 97–104. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/Vmdu_fks_2015_10_14.pdf.
 6. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів в умовах хмароорієнтованого навчального середовища: методичний посібник / О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк, О. Є. Кравчина, М. П. Лещенко, І. Д. Малицька, О. В. Овчарук, Н. В. Сороко за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. В. Овчарук; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. Київ: Літера ЛТД, 2019. 128 с.
 7. Фурсикова Т. В. Теоретичні і методичні засади розвитку професійної медіакультури майбутніх магістрів освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Центральноукр. держ. пед ун-т. Кропивницький, 2020. 522 с.

Горошок О. О.

МОТИВАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі підвищення мотивації діяльності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу, наведено основні форми та методи спонукання навчально-пізнавальної діяльності педагога з урахуванням актуальних вимог освітнянського простору.

Ключові слова: мотивація, самовдосконалення, самореалізація, педагогічна майстерність.

This article is devoted to the problem of increasing the motivation of the modern educator of the preschool educational institution, the main forms, and methods of motivating the educational and cognitive activity of the teacher, taking into account the current requirements of the educational space.

Key words: motivation, self-improvement, self-realization, pedagogical skill.

Постановка проблеми. Ми живемо у дуже складний час, час економічних та політичних змін, час, коли неможливо щось передбачити на певний період, більше того, тепер ми маємо, на жаль, досвід раптових змін, досвід життя та роботи в умовах карантину. Безумовно, це веде до втоми, стресових станів, а відтак до зниження мотивації людини. У зв'язку з цим на сучасному етапі

дошкільної освіти актуалізується проблема підвищення працездатності вихователя дошкільного закладу та оптимізація системи ефективної роботи педагога.

У процесі спілкування з вихователями дошкільного закладу, у якому я працюю з 2003 року (на посаді вихователя-методиста з 2016 року), було зроблено висновок, що саме мотивація як психологічний чинник є потужним засобом саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості сучасного педагога, також мотивація особистості до професійної діяльності виконує спонукальну, організаційну, регуляторну та корегувальну функції.

Саме тому мою увагу привернула **проблема** підвищення ефективності діяльності сучасного вихователя. Отже, доцільним, на мою думку, є створення оптимальних умов для підвищення мотивації діяльності вихователів, набуття та удосконалення професійно-педагогічної компетентності на основі комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних і науково-методичних заходів. Варто зазначити, що на даному сучасному етапі актуальним у освітянському менеджменті є урахування індивідуальних потреб педагога, його освітньої траєкторії та уявлень про професійну кар'єру, а також запитів і очікувань родин вихованців, вимог дошкільного навчального закладу.

Виходячи з вищесказаного, **мета** даної роботи – визначення шляхів формування стійкої мотивації педагога дошкільного закладу освіти до власного професійного розвитку.

Дана ціль окреслила наступні **завдання**:

- огляд наукової літератури з даної проблеми, вивчення досвіду сучасних педагогів.

- діагностика мотивації особистості до професійної діяльності (розробка опитувальників для вихователів та батьків).

- визначення шляхів, засобів та форм методичної роботи для ефективного педагогічного зростання працівників закладу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мотивація є однією з фундаментальних проблем як вітчизняної, так і зарубіжної психології. Вивченням мотивації людини займалися Д. Макклелланд, Д. Аткинсон, Г. Хекхаузен, Г. Келлі, Ю. Роттер, К. Роджерс, Р. Мей, А. Леонтьєв. Мотиваційному аспекту навчання уже порівняно давно приділяли велику увагу в психологічній і педагогічній літературі С. Рубінштейн, Л. Божович, О. Ковальов, Г. Костюк, В. Мерлін, В. Сухомлинський, М. Алексєєва, І. Синиця та інші.

У сучасній психології терміном "мотивація" позначають як мінімум два психічні явища: сукупність стимулів, що викликають активність індивіда і визначальну її активність, тобто систему чинників, які детермінують поведінку; процес утворення, формування мотивів, характеристика процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні. Відомий психолог А. Маслоу стверджував, що люди мотивовані для пошуку особистих цілей, і це робить їхнє життя значущим і осмисленим. Він характеризував людину як "бажаючу істоту", що рідко досягає стану повного, завершеного

задоволення. У разі задоволення однієї потреби обов'язково з'являється інша. А. Маслоу припустив, що всі потреби людини вроджені, або інстинктоїдні, і що вони організовані в ієрархічну систему пріоритету або домінування [5].

Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. та інших нормативних освітянських документах головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості [6]. Структурні та характеристичні складові навчальної мотивації (чинники її формування, рівні, характер, етапи становлення, якості мотивів тощо вивчали Ю. Бабанський, Є. Ільїн, А. Маркова, Г. Щукін та ін.

Мотивацію як умову розвитку особистості розглядали М. Алексєєв, Л. Виготський, О. Леонтьєв, В. Серіков та ін. Мотиваційна готовність до діяльності, як зауважує Х. Дмитерко-Карабин, є одним із провідних компонентів у структурі психологічної готовності до праці, адже розвиток та реалізація інструментальних властивостей можуть бути ефективними лише за умови їх концентрування навколо мотиваційного ядра особистості фахівця, його професійно-значущої спрямованості [2, с. 25]. Формування педагогічної компетенції та розкриття окремих сторін підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти було і є предметом дослідження ряду науковців Л. Артемова, А. Богуш, Г. Беленька, О. Богініч, В. Бондар, Н. Гавриш, Н. Голота, Н. Грама, Н. Денисенко, І. Дичківська, Л. Загородня, І. Карабаєва, К. Крутій, Н. Левінець, Н. Лисенко, І. Луценко, М. Машовець, Т. Піроженко, Л. Плетеницька, Т. Поніманська та ін.

Дослідження цих та ряду інших авторів з-поміж інших розкривають необхідність формування у майбутніх вихователів професійної педагогічної компетентності та мотиваційної готовності до самореалізації. Так, І. Зязюн підкреслював, що окрім знань і умінь педагогові необхідні певні особистісні якості, адже «сам педагог є інструментом впливу на учня. Цей інструмент – його душа – має бути чутливим до іншої людини, гуманним у своїх помислах» [7]. Слід зазначити, формування підростаючої особистості значним чином залежить від світоглядних позицій педагога, яка безпосередньо впливає на дитину, віддзеркалюючись у її підсвідомості, позитивна мотивація веде до досягнення вихованцями результатів навчання (набуття компетентностей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти).

Діагностика мотивації дослідження педагогічних працівників дошкільного навчального закладу. Будь-який дитячий садок, навіть якщо він оснащений по сучасним вимогам дошкільної освіти, буде лише будівлею, якщо в ньому не працюватимуть педагоги-дошкільники, зацікавлені у результатах своєї діяльності. Тому одним із завдань методиста ЗДО є дослідження основних факторів та чинників, що впливають на мотивацію діяльності педагогічних працівників.

При вивченні основних запитів вихователів використовувалися такі **методи** як спостереження, бесіда, анкетування.

Існує ряд методик, спрямованих на діагностику мотиваційної сфери педагога. Щоб зрозуміти, які ж саме мотиви спонукають сьогодні вихователів

до повсякденної праці з вихованцями, були проведені наступні дослідження: анкета для вихователів та опитувальник задоволеності працею.

Варто зазначити, що вихователі дуже активно брали участь у даних дослідженнях, виявили зацікавленість, були позитивно налаштовані.

Аналізуючи дані проведених досліджень варто окреслити основні **мотиви-запити** сучасного вихователя дошкільного закладу:

1. Надання педагогу академічної свободи вибору форм планування, права у виборі форм і методів навчання і виховання.

2. Створення сучасної матеріальної бази для творчої педагогічної діяльності (комп'ютери, мультимедійні дошки тощо).

3. Створення морально-психологічних умов у дитячому садку, доброзичливих ділових стосунків між педагогами.

4. Підтримка та допомога з боку керівництва, оцінка його роботи.

5. Співпраця з батьками вихованців.

6. Стимулювання та заохочення з боку держави.

Перелічені вище висновки були враховані при складанні річного плану закладу. На педагогічній раді було також прийнято рішення, що вихователі мають право на академічну свободу, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі «Українське дошкілля».

Відтак педагоги нашого закладу у тісній співпраці зі мною розпочали роботу над дуже ефективною та зручною формою планування – **методичним конструктором**.

Також варто зауважити, що оцінка з боку керівництва стимулює вихователя, якщо вона достатньо аргументована, тактовна і виноситься з урахуванням можливостей кожного педагога. При цьому необхідно наголосити, що така оцінка не повинна носити тільки суб'єктивний характер.

Усі мотиви-запити можна умовно розділити на особистісні та ситуаційні. Перші з них – потреби, мотиви, цінності, позиції, наступні породжуються умовами оточуючого середовища: стосунками у педагогічному колективі, оцінками, реакціями оточуючих, матеріально-технічним забезпеченням освітнього середовища та ін. У зв'язку з цим важливого значення набуває професійно-педагогічна культура в освітньому середовищі, взаємодія та взаєморозуміння адміністрації та педагогічного колективу навчального закладу.

Вважаю, що управління мотивацією професійного розвитку сучасного вихователя – це складний процес, який передбачає створення оптимальних умов для розвитку професійно-педагогічної компетентності. Він зреалізовується на основі комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних і науково-методичних заходів в закладі освіти з урахуванням індивідуальних потреб педагога.

Форми та методи формування позитивної мотивації діяльності вихователя. Оскільки основним ініціатором та регулятором дій сучасного вихователя виступає як внутрішня мотивація, так і позитивна зовнішня мотивація по відношенню до нього, то основним у моїй методичній роботі стала систематична підтримка та підкріплення бажаних дій педагога в

освітньому процесі на основі набуття необхідних професійно-педагогічних компетентностей. У зв'язку з цим вибудовується системна цілеспрямована методична робота.

Беру до уваги також, що впродовж професійної діяльності педагог потребує й психологічного супроводу. З метою профілактики професійного вигорання вихователя, професійної стагнації та деформації намагаюся тримати в полі зору задоволеність педагога професійною діяльністю, його змотивованість до неперервного професійного розвитку, рівень самооцінки, домінуючі психологічні стани та психологічний клімат і міжособистісні стосунки в педагогічному колективі. В закладі намагаюся створити творче, інноваційне середовище, яке буде сприяти професійному розвитку кожного педагогічного працівника. У роботі з вихователями використовую ряд методів та форм, які, на мою думку, ефективно впливають на життєдіяльність нашого закладу. Це – **індивідуальні та групові консультації, батьківські збори, школа молодого вихователя, дошка оголошень**. Також дуже часто використовую у роботі **майстер-класи, мотиваційні тренінги, мотиваційні дошки** (див. додаток1), тісно співпрацюю з родинами вихованців, адже саме їхнє дружнє ставлення та розуміння, підтримка є вагомим мотиваційним рушієм у роботі вихователів.

У нашому дитячому садочку постійно діє **Психологічна кав'ярня для батьків**, є **Скринька батьківських рекомендацій та побажань**. Для педагога, особливо молодого, необхідно знати, що те, що він робить (навчально-виховна діяльність, методична робота), визнається адміністрацією та колегами, а результати його діяльності схвально оцінюються.

Задоволення потреби самоповаги у вихователя зароджує впевненість, сприяє формуванню творчості педагогічної діяльності, активності у розвитку

професійно-педагогічної компетентності.

Досвід моєї роботи засвідчує, що неперервний професійний розвиток педагога потребує об'єднання та активізації як внутрішньої, так і зовнішньої мотивації та убезпечення від зовнішньої негативної мотивації. Самоповага і потреба у самореалізації стають важливими мотиваційними чинниками у професійному розвитку вихователя. Щодо державного рівня, вважаю, як і величезна кількість моїх колег, підняття соціального престижу дошкільної праці, підвищення рівня заробітної плати педагогічним працівникам-дошкільникам є дуже важливим.

Висновки. Роблячи підсумки своїх міркувань, можна зробити висновок, що розвиток творчого потенціалу вихователя є важливим об'єктом сучасного освітянського менеджменту і вимагає значної уваги з боку адміністрації дошкільного закладу. Адже позитивні зміни у сучасному садочку можливі лише за наявності творчого, цілеспрямованого вихователя, готового виховувати інноваційну особистість. Саме тому одним із аспектів заохочення дошкільних працівників до самовдосконалення у сучасних умовах є **мотивація** праці останніх. Вона полягає у формуванні у вихователів стимулів до праці, а також довготривалому впливі на працівника з метою зміни структури його ціннісних орієнтацій та інтересів, формуванні відповідного мотиваційного ядра й розвитку на цій основі трудового потенціалу. Досягнення цілей, які стоять перед працівником освіти, а також міра задоволення власною діяльністю, рівень професійної самореалізації залежить від грамотно поставлених державою, конкретною установою, особистістю провідних мотивів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бельська Г.В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.08 «Дошкільна педагогіка». К.: Науковий світ, 2012. 38 с.
2. Дмитерко-Карабин Х.М. Мотиваційна готовність до професійної діяльності як психологічна проблема. Філософія, соціологія, психологія: зб. наук. пр. Прикарп. унів. ім. В. Стефаника. Ів.-Франківськ: «Плай» Прикарп. унів., 2004. Вип.9. Ч.2. С. 23-32.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2002. 512 с.
4. Лук'янова Л.Б. Особливості мотивації навчання дорослої людини / Л.Б. Лук'янова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. 2013. Вип. 1.40. С. 52-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2013_1_40_11.
5. Маслоу А. Мотивация и личность: пер. с англ. СПб.: Питер, 2003. 352 с.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 р., № 344/2013.
7. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. 349 с.

8. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека: модульный курс психологии. Модуль «Направленность» (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы) / В.А. Семиченко. К.: Миллениум, 2004. 521 с.

Данилюк Г. М.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття посвячена формуванню національно-патріотичного виховання у дошкільнят, у яких формується комплекс певних знань і умінь, таких як: повага до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника, спадкоємця і наступника; патріотичну самосвідомість та громадянську відповідальність, готовність працювати для розквіту Батьківщини, захищати її; повагу до Конституції та законів Української держави.

Ключові слова: патріотичне виховання, патріотичні почуття, патріотизм, виховання, дошкільники.

На сучасному етапі розвитку української державності життя висуває перед нами глобальні проблеми, однією з яких є національно-патріотичне виховання особистості. Актуальність патріотичного виховання у сучасному українському суспільстві великою мірою зумовлюється необхідністю державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості.

Сучасна педагогічна думка в Україні, спираючись на наукові досягнення та досвід попередників праці зарубіжних учених, продукує ідею виховання, в основі якої лежать принципи його поступовості й безперервності. При цьому, чи не основною ідеєю сучасної системи виховання є те, що воно має здійснюватися на всіх етапах формування особистості, починаючи з раннього дитинства. У наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних психологів і педагогів доведено важливість дошкільного періоду у становленні особистості.

Зокрема, на думку відомого українського вченого І. Бега, «...виховання особистості має розпочинатися вже з першого року життя дитини» [2]. А дошкільне дитинство, згідно з його висновками, є віковим періодом, коли починають формуватися високі соціальні мотиви та благородні почуття. Від того, як вони будуть виховані в перші роки життя дитини, багато в чому залежить увесь її подальший розвиток.

Зважаючи на те, що вже в період дошкільного віку відбувається формування тих рис характеру, які й визначають особистість, а також основ свідомості й самосвідомості, можна вважати, що цей вік має виключну вагу для формування в дітей основ національної свідомості.

На думку І. Матюші, вже «...з перших днів свого життя діти вбирають той національний і соціальний дух, який формує в них типові особистісні риси та якості, властиві своєму, а не іншому народові».

Запалюючи в дитячих серцях негасиме полум'я любові до рідної землі, рідного народу, видатний педагог В.О. Сухомлинський радив змалку виховувати у дітей чесність, правдивість, доброту й чуйність, любов до старших, оскільки добрі почуття своїм корінням сягають у дитинство, а людяність, лагідність, доброзичливість народжуються у праці, турботах, хвилюванні про красу навколишнього світу, утверджують в душах споконвічні неперехідні цінності народу.

Відродження національного виховання вимагає оновлення педагогічного мислення, повернення до витрачених джерел, до спадщини українських педагогів ХХ століття, які відстоювали педагогічні засади наших предків. За словами доктора педагогічних наук М.М. Фіцули, «національне виховання – це виховання дітей на культурно-історичному досвіді свого народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій мудрості, духовності. Воно є конкретно історичним виявом загальнолюдського, гуманістичного, демократичного виховання. Таке виховання забезпечує етнізацію дітей як необхідний і невід'ємний складник їх соціалізації. Національне виховання духовно відтворює в дітях народ, увінчує в підростаючих поколіннях як специфічне, самобутнє, що є в кожній нації, так і загальнолюдське, спільне для всіх націй».

Дошкільний вік та молодший шкільний період – найбільш сприятливі для формування громадянських рис особистості. Саме тому я ставлю перед собою такі завдання – **формування дитини як громадянина України, гармонійно розвиненої, рівноправної, національно свідомої особистості.**

Перш за все, виховання громадянина має бути спрямоване на формування у дітей патріотизму, тобто любові до свого народу, до Батьківщини. Патріотизм починає зароджуватися з любові до матері і батька, рідної мови, культури, природи. Патріотичні погляди, переконання, ідеали є одними з найважливіших компонентів світогляду дітей. У зв'язку з цим велику увагу слід приділяти формуванню національної свідомості та самосвідомості. Національна самосвідомість – це усвідомлення кожною людиною себе як представника певної нації, носія національної культури, історії. Національна свідомість формується всіма засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва, народними традиціями і звичаями тощо.

Одним із найсуттєвіших показників моральності людини є патріотизм.

Патріотизм (грец. *paths* - батьківщина) – любов до Батьківщини, відданість їй і своєму народу.

Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за необхідності - віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином. Як синтетична якість, патріотизм охоплює емоційно-моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства.

Така постановка питання націлює на розуміння тієї істини, що патріотами не стають у зрілому віці. Почуття любові до батьківщини, поваги до свого

народу, його історії, усвідомлення себе часткою великої і давньої нації мають формуватися з самого раннього дитинства, «вбиратися з молоком матері». В Україні розроблена науково обґрунтована Концепція дошкільного виховання, яка й визначає основну його мету. Її загальні положення знайшли відображення в Законі України «Про дошкільну освіту та виховання» [3].

Зокрема, в ньому зазначається: «Одним із основних завдань дошкільної освіти та виховання є формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, пізнавальної активності; виховання у дітей шанобливого ставлення до родини, Батьківщини, поваги до народних традицій та звичаїв, рідної та державної мови, національних цінностей Українського народу».

Сьогодні існує розуміння того, що виховати свідомого громадянина й патріота означає сформувати в дитини комплекс певних знань і умінь, особистісних якостей і рис характеру. Зокрема, йдеться про: повагу до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника, спадкоємця і наступника; працьовитість; високу художньо-естетичну культуру тощо; патріотичну самосвідомість та громадянську відповідальність, готовність працювати для розквіту Батьківщини, захищати її; повагу до Конституції, законів Української держави; досконале знання державної мови.

Звичайно, тут слід відзначити, що у повному обсязі ці якості ще не можуть бути сформованими у дитини дошкільного віку. Проте, створити фундамент, на основі якого можна буде вже зводити «будівлю» майбутнього громадянина-патріота не лише можливо, а й потрібно, особливо якщо врахувати всі переваги, що створює дошкільний вік для результативного виховного процесу.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів у дошкільників має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання.

Патріотизм як моральна якість має інтегральний зміст. З огляду на це в педагогічній роботі поєднано ознайомлення дітей з явищами суспільного життя, народознавство, засоби мистецтва, практична діяльність дітей (праця, спостереження, ігри, творча діяльність та ін.), національні, державні свята.

Неабиякого значення для виховання свідомого громадянина набуває прищеплення дітям шанобливого ставлення до героїв війни, ветеранів, до пам'яті про тих, хто загинув, захищаючи Вітчизну; поваги до сучасних воїнів, захисників кордонів Батьківщини.

Реалізація державності залежить від дієвої державницької позиції кожного громадянина. Тому найголовнішим завданням суспільства завжди було, є і буде виховання поколінь гуманістів і патріотів, для яких найвищим ідеалом є єдність особистих та національно-державних інтересів.

В сучасних умовах в нашій країні зростають вимоги до виховання і навчання підростаючого покоління.

Так, однією з найважливіших педагогічних задач, визначених Законом України «Про дошкільну освіту», є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Базовий компонент дошкільної освіти, як державний стандарт, визначає ознайомлення дітей з поняттями «держава»; «народ»; «людство», з правами та обов'язками громадян України.

Згідно Концепції дошкільного виховання, її програмою передбачається розвиток у дітей національної культури, яка є внеском у загальнолюдські надбання демократичності, гуманізму, совісті, честі, гідності, громадянськості; виховання дітей на історичному минулому, яке формує у них патріотизм та інтернаціоналізм.

Актуальність проблеми обумовлена необхідністю виховання патріотизму, починаючи з дошкільного віку. В цей період відбувається формування культурно-ціннісних орієнтації духовно-етичної основи особистості дитини, розвиток її емоцій, відчуттів, мислення, механізмів соціальної адаптації в суспільстві, починається процес національно-культурної самоідентифікації, усвідомлення себе в навколишньому світі.

Даний відрізок життя людини є найсприятливішим для емоційно-психологічної дії на дитину, оскільки образи сприйняття дійсності, культурного простору дуже яскраві і сильні і тому вони залишаються в пам'яті надовго, а іноді і на все життя, що дуже важливо у вихованні патріотизму. В той же час слід зазначити, що цілісна наукова концепція формування громадянина, патріота України в сучасних умовах ще не створена.

Основними напрямками патріотичного виховання є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

До основних завдань патріотичного виховання дошкільнят належать:

- формування любові до рідного краю (причетності до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста);
- формування духовно-моральних взаємин;
- формування любові до культурного спадку свого народу;
- виховання любові, поваги до своїх національних особливостей;
- почуття власної гідності як представників свого народу;
- толерантне ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

Для патріотичного виховання важливо правильно визначити віковий етап, на якому стає можливим активне формування у дітей патріотичних почуттів.

Найсприятливішим для початку систематичного патріотичного виховання є середній дошкільний вік, коли особливо активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ.

Концепція дошкільного виховання в Україні, сповідуючи історичний підхід до патріотичного виховання дітей дошкільного віку, актуалізує його народознавчі, українознавчі та краєзнавчі напрями. На це орієнтують і різноманітні програми дошкільного виховання.

Важливим напрямом патріотичного виховання є прилучення до народознавства - вивчення культури, побуту, звичаїв рідного народу. Дошкільників ознайомлюють з культурними і матеріальними цінностями родини і народу, пояснюють зв'язок людини з минулими і майбутніми поколіннями, виховують розуміння смислу життя, інтерес до родинних і народних традицій.

Говорячи про принципи і напрямки дошкільного виховання, І. Бех, зокрема, наголошує на необхідності дотримання принципу національної спрямованості, який передбачає формування в дітей самосвідомості, виховання любові до рідної землі, свого народу, шанобливого ставлення до його культури.

На значенні дошкільного дитинства особливий акцент роблять сучасні науковці. Зокрема О. Кононко визначає цей період як час виникнення та становлення особистості, закладання її ціннісного фундаменту, формування первинних світоглядних уявлень. Дослідниця класифікує дошкільне дитинство як унікальний віковий відрізок життя, протягом якого «...дитина за допомогою дорослого, через власну індивідуальну діяльність відкриває себе саму як біопсихологічну реальність».

Значення дошкільного вікового періоду в житті людини важко переоцінити. Це вік найбільш стрімкого фізичного і психічного розвитку дитини, початкового становлення якостей і властивостей, які формують її особистість.

Реалізація програми національного виховання у дошкільних навчальних закладах вимагає врахування вікових особливостей дітей дошкільного віку. Відповідно до цього слід організовувати і проводити навчально-виховний процес. Саме тут на допомогу приходять розроблені вітчизняними й зарубіжними вченими різноманітні теоретичні положення про безперервність, поетапність та наступність виховного процесу.

Отже, дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом у становленні особистості. Саме в цей час формуються фундаментальні якості людини, основи світосприйняття, ставлення до себе та свого місця в світі. Це стає можливим завдяки інтенсивному розвитку фізіологічних та психологічних якостей дітей у цей віковий період (відбувається становлення мовленнєвої діяльності, мислення, уяви).

Педагогічний аспект народознавства спрямований на те, щоб діти розумом і серцем засвоїли народну мораль, певні норми поведінки, етику й естетику побуту, культуру, оволодівали вміннями та навичками трудової діяльності, фізичного вдосконалення тощо.

Не можна сформувати патріота й громадянина, виховати висококультурну людину, переступаючи через культурно-історичні цінності своєї нації або загальнолюдські цінності.

У зв'язку з цим на основі наукової та методичної літератури я розробила Модель формування національної свідомості дітей дошкільного віку. Схематично її можна представити так:

*Модель формування національної свідомості
дітей дошкільного віку*

Отже, розглянемо детальніше структуру цієї моделі.

Вивчення української мови містить величезний духовний потенціал. Вона концентрує у собі весь культурно-історичний шлях людей, є могутнім засобом єднання народу, консолідації національних сил. Це самобутній засіб мислення, світобачення. Тому процес вдосконалення національного виховання дошкільників слід починати з того, щоб прищепити малюкам любов і пошану до рідної мови.

Заняття з народознавства потребують підготовки наочного матеріалу. З цією метою я оформила осередок, наповнений державними та народними символами, оберегами, ляльками в національному одязі. Наочні посібники в цьому куточку підбиралися так, щоб передбачалась варіативність їх використання на заняттях з народознавства та в якості атрибутів до театралізованих ігор та вистав.

Поліпшення рівня оволодіння рідною мовою я почала з того, що залучаю батьків до спільної праці, тобто діти розучують вдома з батьками різні вірші, приказки, потішки, забавлянки, прислів'я українською мовою і протягом дня розповідають один одному те, що вивчили напам'ять.

Але найефективнішим я вважаю такий спосіб, коли, використовуючи вільний час, ми разом з дітьми розучуємо українські народні ігри і безпосередньо цим прищеплюється любов до рідної мови.

В українській народній грі ми маємо чудові виховні моменти, вона

становить своєрідну школу етики і естетики, формує національну свідомість, завдяки грі формуються поетичне мислення, мистецькі смаки, діалоги дійових осіб наповнені поетичними віршованими текстами, які сприяють більшому розумінню рідної мови завдяки багатим народнопоетичним відступам, які приваблюють і розкривають безмежні можливості рідної мови. Використовуючи навіть самі простенькі ігри, я намагалася не тільки прищепити любов до народного фольклору, але й запалити бажання та цікавість до традицій та обрядів нашого народу, його культурно-історичної спадщини.

Народні традиції, звичаї та обряди об'єднують минуле й майбутнє народу, старші й молодші покоління, інтегрують людей у високорозвинену сучасну націю. На мою думку, традиції є основою національного виховання, головним механізмом формування якостей особистості. Саме через традиції, обряди, культуру нашого народу вихователь якнайкраще зможе впливати на дітей, на їх національну свідомість та громадянську зрілість.

Неможливо переоцінити й виховну силу народних казок. Адже казки – це перші і прекрасні поривання народної педагогіки і ніхто не в змозі змагатися з педагогічним генієм народу. Казка була призначена народом спеціально для дітей. Про це свідчать її ознаки:

- наявність у ній героїв (людей, тварин, птахів, рослин), вік, дії і вчинки яких відповідають вікові, вчинкам, діям малих дітей;
- гранична стислість і доступність її змісту дітям, відповідність дитячій психології.

Казка завжди захоплює малят яскравими поетичними образами, динамічними діями героїв, викликає у них позитивні емоції, закріплює світле, радісне сприймання природи. Природа в широкому розумінні слова – це навколишній світ, буття взагалі, що є об'єктом людської практики і пізнання. Без природи життя неможливе, і виховання без неї теж немислиме, що й дістало своє глибоке обґрунтування в педагогіці, зокрема в етнопедагогіці. Про це свідчить велика кількість повчальних, сповнених глибокого змісту народних прислів'їв і приказок, загадок, притч, казок, легенд, оповідань про природу.

Постійний контакт дитини з природою сприяє засвоєнню понять, слів, речень, пов'язаних з нею, сприяє розвитку зв'язного мовлення, оскільки пробуджує в дітей уяву, вчить їх логічно мислити на основі зіставлення різноманітних предметів і явищ, пізнання зв'язків і наслідків, користі і шкоди. Природа є джерелом добра. Її краса справляє величезний вплив на формування духовного світу людини. Природа, власне, має прямий стосунок до всіх процесів виховання, зокрема до вироблення тілесних сил й енергії волі у дитини.

Невід'ємною частиною моєї роботи є систематична співпраця з батьками вихованців. Родина – природний осередок найглибших людських почуттів: тут народжуються і поглиблюються любов до матері і батька, бабусі й дідуся, роду і народу, пошана до рідної мови, історії, культури.

Наше суспільство здавна визнає очевидну істину: батьки – головні природні вихователі дитини, й найбільший виховний вплив на неї мають

створений з ними порядок, спосіб життя родини, всіх її членів.

Різноманітні свята, змагання, розваги з участю батьків, змістовні зустрічі й інші заходи, що я проводжу в дошкільному закладі, дарують багато радощів і дітям й дорослим, допомагають встановлювати дружні контакти з сім'ями дітей, сприяють нашому зближенню з ними. Взагалі, чим більше людей буде приймати участь у виховному процесі підростаючого покоління, чим глибше діти будуть проникати у скарбницю національної матеріальної та духовної культури, осмислюватимуть найвищі досягнення своєї нації, тим глибші будуть у них патріотичні почуття, громадські поривання, буде підвищуватись якість навчання та виховання, трудової діяльності, формуватиметься та розвиватиметься їх національна свідомість.

Виокремлюючи із системи освіти дошкільний вік, науковці розглядають його як період в якому закладаються основи патріотичного виховання, формується патріотична самосвідомість, громадянська відповідальність особистості дитини. У зв'язку з цим величезного значення набуває визначення мети, завдань, змісту та засобів патріотичного виховання дошкільників.

У Державних національних програмах «Освіта» («Україна XXI століття»), «Діти України», «Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», Закон України «Про дошкільну освіту та виховання» [3], Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. визначаються як стратегічні завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, так і усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-

патріота України як світоглядного чинника.

Проблема виховання патріотизму надзвичайно багатоаспектна через свою інтегративну функцію, тому однаково значуща для всіх ланок освіти, починаючи з дошкільної.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / [науковий керівник А.М. Богуш]. К.: Редакція журналу «Вихователь-методист дошкільного навчального закладу». 2012. 28 с.
2. Бех І., Чорна К. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді // *Світ виховання*. 2007. №1 (20). С. 23-37.
3. Закон України “Про дошкільну освіту та виховання” (2003 р.).
4. Канак Т. Рідне селище знати і любити : виховання патріотичних почуттів у старших дошкільників // *Дитячий садок*. 2011. №39 (615). С. 1–8.
5. Кисельова О. Ми маленькі українці // *Дитячий садок*. 2007. №20. С. 36-37.
6. Карабаєва І. Виховання має бути народним: громадянське виховання // *Дошкільне виховання*. 2011. №8, серпень. С. 14-16.
7. Лебеденко, Н. Дітям про сім’ю-родину: Українознавство. Моральне виховання // *Палітра педагога*. 2009. №4(54). С. 8–14.
8. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан; за заг.редакцією О. В. Низковської. К. 2017 р.

Демидась С. Р.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ-СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

З року в рік суспільство набуває змін. Кожна людина не залежно від статусу та освіти має стежити за розвитком подій, створювати умови для комфортного самопочуття, щоб іти в ногу з часом.

Процес змін не обминає і освітні заклади. В умовах соціалізуючого освітнього простору зростає необхідність перегляду вимог до системи психологічного супроводу освітнього процесу, спрямованого на створення максимально сприятливих умов для успішної соціально-психологічної адаптації дитини в учнівському середовищі, її повноцінного і гармонійного розвитку. А отже в нових умовах, нового тисячоліття потреби закладів освіти змінюються і вдосконалюються.

Школа являється тим міні-суспільством, де діти отримують перший досвід соціальних зв’язків, проявляють свої сили, можливості, реалізують свої здібності, самостверджуються, набувають життєвого досвіду та готуються до самостійного життя.

Отож, головним змістом професійної діяльності практичного психолога освітнього закладу є комплексний системний психологічний супровід учнів упродовж усього процесу навчання. Основною метою психологічного супроводу вважається підтримка комфортного освітнього середовища, яке

сприяє найбільш повному розвитку інтелектуального, особистісного і творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Про психологічний супровід освітнього процесу йдеться у багатьох дослідженнях вітчизняної педагогіки та психології.

Зокрема, у працях І. Дубровіної, К. Гуревича - це «сприяння», «співдіяння». С. Хоружий, А. Деркач, Г. Бардієр, І. Ромазан, Т. Чередникова говорять, що це «соціально-педагогічний супровід», а М. Бітянова та В. Мухін – про «соціально-психологічний та соціально-педагогічний супровід» [5].

У Великому тлумачному словнику української мови поняття «супровід» розглядається як дія за значенням супроводжувати, тобто у(в) супроводі когось, чиємусь товаристві, під охороною, а ще вказується, що супровід – це те, що супроводить якусь дію, явище, охороняє когось [2, с. 1728].

М. Бітянова, вважає, що поняття «психологічний супровід», – «це система професійної діяльності психолога, спрямована на створення соціально-психологічних умов для успішного навчання і психічного розвитку дитини в ситуаціях шкільної взаємодії» [1, с. 20].

Є. Козирьова, зазначає, що «під психологічним супроводом ми розуміємо систему професійної діяльності педагога, психолога, скеровану на створення умов для позитивного розвитку взаємин дітей та дорослих в освітній ситуації, психологічний та психічний розвиток дитини зорієнтацією на зону її найближчого розвитку» [3, с. 15].

Таким чином, практичний психолог у своїй роботі супроводжує усіх учасників освітнього процесу: учнів, їх батьків та педагогів. Коли йдеться про учнів, то завдання практичного психолога полягає в тому, щоб створити сприятливі умови для розвитку та навчання дитини, допомогти в подоланні труднощів у її спілкуванні з однолітками, батьками, учителями, попередити й надати допомогу у вирішенні проблем у різних сферах життєдіяльності особистості й водночас виявити в дитини задатки до творчості та створити умови для їх реалізації. У роботі з учителями психолог супроводжує їх під час освоєння ними інноваційних технологій, попереджає прояву синдрому професійного вигорання, допомагає працювати з дітьми «групи ризику» тощо.

Саме ця важлива складова роботи практичного психолога, створює максимальні умови ефективної взаємодії всіх ланок освітнього процесу. Тому в освітньому просторі виділяють такі основні завдання супроводу:

- систематичне відстеження статусу учня та динаміки його розвитку у процесі шкільного навчання;
- створення соціально-психологічних умов для розвитку особистості;
- створення соціально-психологічних умов для надання допомоги учням, що мають проблеми у навчанні та розвитку (конкретні заходи).

Так, забезпечення психологічного супроводу освітнього процесу здійснюється за наступними напрямками: діагностичний, корекційний, консультаційний, просвітницький та профілактична робота.

Діагностична робота – дає можливість отримати необхідну інформацію про учня, його розвиток, потенціальні можливості, потреби, життєві цінності,

емоційні переживання, труднощі. Накопичений досвід діагностичного підходу до організації освітнього процесу допомагає розв'язанню актуальних педагогічних проблем. Завдяки діагностичному матеріалу можна прогнозувати певні явища, процеси в класі, колективі, запобігти певним негативним проявам, формувати подальші стратегії роботи з даною категорією досліджуваних.

Корекційна робота – активний вплив на процес формування особистості в дитячому віці і збереження індивідуальності. Даний вид роботи здійснюється на основі діагностичних даних. Завдяки корекційно-розвивальним заняттям корегуються прояви певних небажаних (негативних) явищ, здійснюється вплив на особистість учня з метою розвитку пізнавальних процесів, здібностей, індивідуальних проявів. Такі заняття мають індивідуальну та групову форму проведення. Яскраво виражають поняття психологічного супроводу становлення особистості в навчальних умовах.

Профілактична робота. Часто її об'єднують з корекційною. Проте цей напрямок роботи необхідно виокремити. Адже суть його полягає в попередньому впливі на учнів, підвищенні знань, які забезпечують гармонійний розвиток особистості учня.

Консультування – це робота за конкретним запитом. З учнями даний вид роботи зазвичай здійснюється для вивчення певного явища, проблеми, тощо. Тісна співпраця учасників освітнього процесу створює максимально позитивний результат в умовах шкільної системи.

Психологічна просвіта – це підвищення психологічної культури учнів, вчителів, батьків. Завдяки певним заходам, лекціям, навчальним семінарам учасники освітнього процесу мають змогу краще пізнати себе та інших. Зокрема, психологічна просвіта полягає в тому, щоби знайомити педагогів і батьків з основними закономірностями й умовами сприятливого психічного розвитку дитини. Дитині такі заходи дають змогу вивчати себе, особливості свого розвитку, шляхи та методи саморегуляції, самовиховання. Своєрідний багаж отриманих знань кожен з них має можливість використовувати на практиці.

Так, під час здійснення психологічного супроводу важливими залишаються всі вищесказані напрямки, які повинні здійснюватися згідно потреб та вимог освітнього закладу.

Отож, виділимо основні завдання супроводу освітнього процесу на кожному віковому етапі:

Початкова школа:

- забезпечити адаптацію (створити комфортні умови);
- підвищувати зацікавленість до навчальної діяльності (різні форми навчальної діяльності);
- розвивати самостійність та самоорганізованість;
- підтримувати і розвивати бажання вчитися;
- схвалювати успіхи дітей;
- включати в колективну творчу діяльність;
- організувати корекційну роботу для дітей «групи ризику», біженців, які

знаходяться під опікою.

Середня школа:

- підтримка у самовизначенні учнів;
- створення згуртованого класного колективу;
- допомога в побудові конструктивних відносин з однолітками та батьками;
- організація широкого спектру діяльності учнів, створення можливостей для самоідентифікації;
- підвищення самооцінки;
- профілактика девіантної поведінки.

Старша школа:

Допомога в професійному самовизначенні:

- рівень сформованості знань про майбутню професію;
- рівень знань про свої можливості до обраної професії;
- стійкість вибору;
- фактори впливу на вибір;
- знання потреб економіки та ринку праці;
- переваги у виборі професії.

Таким чином, для успішного виконання всіх вище сказаних завдань, виділяють найефективніші умови становлення особистості:

- збереження психологічного здоров'я учнів;
- комфорт в школі і класі;
- створення умов для індивідуалізації учнів;
- взаємодія педагогів і батьків;
- партнерство і взаємодопомога.

Отже, завдяки ефективній роботі психологічної служби в школі здійснюється підтримка та надається допомога всім учасникам освітнього процесу включається весь діагностичний арсенал методів та методик, звісно з врахуванням всіх вікових та індивідуальних особливостей.

Цілісна система стосунків і взаємодій освітнього закладу є підґрунтям ефективного становлення особистості, формування її життєстійкості й соціальної компетентності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Битянова М.Р. Організація психологічної роботи в школі. М.: Совершенство, 1998. 298 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. І гол. ред. В.Т.Бусел. К., Ірпінь:ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Немає причин для пробуксовки (бесіда з Е.А. Козиревою) // Шкільний психолог. 2000. №10. С. 14.
4. Новікова І.М. Психолого-педагогічний супровід ЗНО / Ірина Миколаївна Новікова // Психологічна газета. 2010. №1. С. 15-22.
5. Осухова Н.Г. Психологічний супровід сім'ї та особистості в кризовій ситуації / Н.Г.Осухова // Шкільний психолог. 2001. №31. С. 1-16.
6. Савицька О.В. Психологічний супровід професійної підготовки майбутніх

психологів / О.В. Савицька. Електронний ресурс. Режим доступу на 10.10.2014: <http://bo0k.net/index.php?bid=5443&chapter=1&p=achapter>.

7. Система соціального і психолого-педагогічного супроводу дітей пільгових категорій / авт. тексту О.І. Василькова, І.В. Родигіна, М.І.

Деренюк Н. Л.

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

XXI століття висуває нові вимоги до цілей, завдань, структури та змісту дошкільної освіти України, що пояснюється глобалізаційними процесами, змінами ціннісних орієнтацій та світоглядних позицій, прагненням нашої країни інтегруватися до європейського простору. На ринку освітніх послуг між закладами дошкільної освіти (ЗДО) України поступово виникає і посилюється конкуренція, яка є актуальною як для комерційних, так і державних закладів освіти. Наука встановила, що зі зміною соціально-економічної формації змінюється імідж людини, суспільства, що залежить від суспільних відносин. Зрозуміло, що зміни відбуваються й з іміджем освітньої установи. Тому однією з актуальних проблем, що постає перед керівництвом і колективом сучасного дошкільного закладу, є формування його іміджу. Отже, навчальні заклади всіх типів і форм власності змушені докладати чимало зусиль до того, щоб залучити нових вступників. З цією метою вони розробляють і вживають різноманітних заходів, серед яких важливими є заходи щодо створення та підтримання привабливого іміджу організації. У зв'язку з цим у пригоді стає досвід, нагромаджений у галузі психології іміджмейкінгу. Процес формування іміджу освітньої установи – імідж ЗДО, що є однією з умов існування сучасних ЗДО нового типу, що передбачає низку вимог до освітньої діяльності установ.

Проблема іміджу ЗДО – це проблема пошуку, розробки та застосування управлінських, пізнавальних та художньо-естетичних засобів створення позитивного образу навчального закладу. На сучасному етапі поняття «імідж дошкільної установи», «імідж керівника», «корпоративний імідж» разом з поняттями «інновація», «моніторинг» стали характеристиками освітньої системи і самих управлінців, тому створення іміджу ЗДО – важлива управлінська проблема. Сьогодні конкурентоспроможними можуть бути дошкільні заклади, що забезпечують стабільно високий рівень якості освітніх послуг, мають позитивний імідж, працюють в режимі інноваційного розвитку. Позитивний імідж ЗДО, його привабливість в очах вихованців та їх батьків пояснюється прагненням керівництва врахувати інтереси різних прошарків споживачів як у плані одержання основної й додаткової освіти, так й у плані розвитку особистості учасників освітнього процесу.

Проблеми іміджу в широкому розумінні цього слова виступають предметом дослідження зарубіжних авторів – Л. Браун, П. Берд, українських дослідників, які займаються проблемами іміджу сучасного ЗДО, — О. Кононко

і Н. Погрібняк. Сучасні педагоги, такі як Т. Живаєва, Л. Іхонкіна, В. Кузьменко, Г. Нижник, у своїх дослідженнях та наукових статтях нерідко звертаються до поняття «імідж дошкільного навчального закладу». Теорія самого іміджу виникла на Заході ще в 60-ті роки ХХ ст., як протидія рекламній діяльності конкурентів. Суть її, обґрунтована визнанням фахівцем реклами Д. Огівлі, у тому, що для успішної реалізації товару важливіше створювати у свідомості споживача його позитивний образ, ніж надавати інформацію про його окремі специфічні властивості. Сучасні словники трактують «імідж» як цілеспрямовано сформований образ, покликаний надати емоційно психологічний вплив на кого-небудь з метою популяризації, реклами. Імідж ЗДО неоднозначне поняття в сучасній іміджеології. Він складається з уявлень про якість освітніх послуг, взаємин між вихователями, вихованцями та їх батьками, кадрового потенціалу та стану матеріальної, методичної й навчально-виховної бази. Таким чином, формується внутрішня й зовнішня аудиторія іміджу ЗДО. Внутрішня аудиторія містить у собі співробітників дошкільного закладу. Зовнішня аудиторія складається зі споживачів, тобто дітей, їх батьків й навколишніх структур. Таким чином: імідж сучасного ЗДО нового типу – це емоційно забарвлений образ дошкільного закладу, часто свідомо сформований, який має цілеспрямовано задані характеристики і покликаний чинити психологічний вплив певної спрямованості на конкретні групи соціуму. Імідж ЗДО нового типу — це цілісний образ, що складається з багатьох чинників. Над його створенням можуть працювати психологи, фахівці PR, рекламисти, соціологи, хореографи, стилісти (але це – у майбутньому). Тоді як у сучасних умовах — позитивний імідж впливає на ставлення громадськості, викликає повагу, позитивні емоції. При сприйнятті іміджу ЗДО людина, у першу чергу, спирається на свій життєвий досвід, стереотипи, цінності і певні моральні принципи. Звернемося до спадщини вітчизняного педагога А. Макаренка. У його працях є опис «привабливого образу» виховного середовища освітнього закладу. У створенні «індивідуального образу навчального закладу», на його думку, провідну роль мають відігравати такі складові, як:

- колективна розробка правил життєдіяльності навчального закладу та неухильне дотримання їх усіма членами колективу;
- постійний саморозвиток колективу, об'єднаного спільною справою;
- створення й культ власного стилю діяльності;
- дотримання наступності;
- дотримання принципу колективної честі;
- виховання свідомої дисциплінованості, трудових і побутових навичок;
- формування й підтримка колективних традицій, проведення «сімейних свят»;
- захоплений, небайдужий, грамотний педагогічний колектив;
- наявність атрибутів (девіз, прапор, одяг).

На мій погляд, з позиції управління ЗДО виявлені складові умовно можна згрупувати в такі блоки:

- комфортність середовища;
- якість освітніх послуг;
- позитивний образ керівника та педагогічного колективу;
- яскрава зовнішня атрибутика (наявність зовнішньої символіки, традицій, ритуалів тощо).

Вивчивши погляди різних дослідників, на особливості формування позитивного іміджу ЗДО, я виокремила для себе основні практичні рекомендації:

1) Імідж може складатися стихійно, неконтрольовано або бути предметом цілеспрямованої роботи, таким чином створення позитивного іміджу повинно бути контрольованим, послідовним та систематичним процесом.

2) Для того, щоб почати створювання іміджу, необхідно провести моніторинг, дослідити реальну ситуацію в дошкільному закладі, дати опис і оцінку внутрішнього середовища в дитячому садку та персоналу закладу.

3) Необхідно першочергове значення надавати незмінним і постійним компонентам позитивного іміджу: комфортність навчально-виховного середовища, якість освітніх послуг, позитивний образ керівника й персоналу освітньої установи.

4) Імідж закладу та його колективу ніколи не лишається постійним, він змінюється, уточнюється, деталізується. У цьому процесі важливу роль відіграє організація рекламної діяльності, публікації в пресі, виступи по радіо і телебаченню, виставки, ярмарки, презентації та інші заходи.

5) Реклама іміджу ЗДО нового типу має бути зрозумілою, вичерпною, переконувати, заохочувати, бути правдивою, чесною, достовірною. Саме такий підхід до реклами робить імідж будь-якого дошкільного навчального закладу соціально орієнтованим.

6) Одним із головних компонентів створення позитивного образу сучасного дошкільного закладу є проблема створення позитивного іміджу вихователя дітей дошкільного віку (вміння самопрезентації, стиль діяльності, педагогічна майстерність).

Таким чином, на підставі вищезазначеного можна стверджувати наступне, що створення позитивного іміджу сучасного ЗДО нового типу – це складний і тривалий процес формування міцної і високої репутації, привабливості, створення ситуації успіху на всіх рівнях роботи ЗДО. Головними суб'єктами формування іміджу ЗДО нового типу є директор, педагоги і співробітники, а також в силу зворотного зв'язку – різні соціальні групи, зацікавлені в наданні освітніх послуг. До цих груп відносяться: діти та їхні батьки, працівники установ додаткової освіти, що надають освітні послуги паралельно із ЗДО (гуртки, секції тощо); педагоги початкової школи, які приймають випускників; працівники органів управління освітою; місцеві жителі. Підсумовуючи усе вище сказане, варто зазначити, що кожен ЗДО при формуванні свого позитивного іміджу повинен прагнути досягти образу, який би асоціювався у свідомості суспільства з ідеальним. Імідж сучасного ЗДО нового типу – це його «обличчя», «привабливий образ», своєрідність, найхарактерніші позитивні

ознаки, що якнайкраще висвітлюють зміст різнопланової діяльності. За своєю психологічною сутністю процес створення іміджу є процесом двосторонньої взаємодії, у якому активну роль відіграє як дошкільний заклад, імідж – образ якого створюється, так і громадськість, яка сприймає даний імідж-образ.

У зв'язку зі швидким розвитком економічних і соціальних відносин у нашій країні змінюються вимоги й до особистості професіонала. Успішної презентації своїх професійних і особистісних якостей сприяє імідж, тобто те уявлення, яке людина, несвідомо чи навмисно, створює про себе в очах інших людей. Складові іміджу керівника можна визначити так: професійні якості (інтелект, знання предмету, вміння подати себе, привернути до себе і впливати на аудиторію, стиль проведення занять, доступність, чіткість у викладі матеріалу, пунктуальність, вимогливість, культура мови); комунікативні - почуття гумору, манера спілкуватися з аудиторією; особистісні - впевненість у собі, емоційність, артистичність, манера одягатися, доброзичливість, справедливість; позиція в міжособистісному спілкуванні, звернення до слухачів на ім'я, манера поведінки, партнерські відносини в аудиторії; рольові - статус у соціальному середовищі, репутація та ін.

Самопрезентація розглядається як навмисна і усвідомлювана дія, спрямована на створення певного враження про себе в оточуючих. Особистісний імідж реалізується в процесі самопрезентації, у першу чергу, через візуальний канал сприйняття інформації, тому значення зовнішнього вигляду, оскільки саме у візуальному образі відбувається і узагальнення найрізноманітнішої інформації. Особливе значення також надається володінню навичками невербальної інтеракції. Невербальні сигнали зазвичай не контролюються свідомістю, отже, виявляють підсвідомі установки людини, і на цих даних ґрунтується ступінь довіри до керівника. Володіння невербальним компонентом іміджу охоплює вміння: управляти експресією обличчя, сконцентрувати на собі увагу аудиторії за допомогою емоційності та зв'язаною з нею виразною пантомімікою, правильно розподілити увагу, спрямовану на аудиторію за допомогою вигідної просторової організації тіла.

Для себе виділила основні методи формування іміджу ЗДО:

- ефективні піар-заходи (дні відкритих дверей, презентації і виставки освітніх послуг, публікації в ЗМІ і т. д.);
- благоустрій будівлі та території ЗДО, підвищення педагогічної культури педколективу і всього персоналу.

Щоб створити позитивний імідж нашого дошкільного закладу й оптимізувати професійну соціалізацію колективу, я поставила перед собою такі завдання: дослідити й проаналізувати реальне ставлення працівників, батьків і дітей до закладу, створити умови для професійного розвитку педагогів та інших працівників з метою підвищення рейтингу закладу, налагодити співпрацю з різними інституціями села – загальноосвітньою школою, закладом охорони здоров'я, забезпечити інформаційну обізнаність суспільства про діяльність закладу шляхом співпраці з місцевими масмедіа пресою; створення та підтримки сайту закладу, участі у фахових конкурсах тощо. Заклад поступово

розв'язує ці завдання і формує свій корпоративний стиль та імідж за допомогою таких засобів: формування творчого педагогічного колективу однодумців, створення комфортних умов для дітей, оригінального розвивального середовища, заснування та підтримання традицій, участь педагогів у конкурсах професійної майстерності, поширення досвіду роботи колективу. Головну увагу й зусилля я спрямувала на формування згуртованої команди працівників, які займаються саморозвитком і прагнуть до підвищення власної професійної майстерності. Усі працівники нашого дитячого садка – володіють сучасними освітніми технологіями та способами самостійного конструювання педагогічного процесу в умовах конкретної практичної діяльності; уміють прогнозувати результат своєї діяльності. Педагоги впроваджують інноваційні освітні технології, зокрема інформаційно-комунікаційні, здоров'язбережувальні; використовують в освітньому процесі проектну діяльність, елементи ТРВЗ та інші ефективні методики. Свої напрацювання та досвід систематизуємо у формі портфолію. Аби виявити нові, цікаві, прогресивні підходи до організації освітнього процесу, ми вивчаємо освітню діяльність інших педагогів. За результатами такого вивчення узагальнюємо перспективний досвід кращих фахівців і поширюємо його, мотивуючи педагогів до самовдосконалення та ознайомлюючи батьків з досягненнями колективу. У фойє закладу ми створили куточок досягнень колективу. Аби мати змогу об'єктивно оцінювати свою діяльність, ведемо Книгу відгуків батьків, де заохочуємо їх висловлюватися щиро і конструктивно. Під час облаштування приміщень ми добирали відповідну кольорову гаму та єдиний стиль оформлення приміщень. Приміщення облаштовували за принципами багатофункціональності, доступності, раціональності й доцільності використання простору для оптимальної організації освітнього процесу. Багато уваги приділили озелененню території закладу. Окрім того, в рекреаційних зонах – коридорі та холі – у сучасному стилі оформили: виставки робіт дітей та батьків – малюнки, аплікації, колажі тощо інформаційні стенди для батьків – «Візитна картка дошкільного закладу», «Діти + батьки + ЗДО = Радість, здоров'я і комфорт» тощо. Зробили куточки цивільної оборони, пожежної безпеки, правил дорожнього руху. Аби підкреслити індивідуальність закладу, ми встановили низку традицій і плекаємо їх. Такими традиціями є, зокрема: святкування – Дня народження закладу дошкільної освіти, Дня Знань, Випускного балу, проведення – Днів відкритих дверей для батьків майбутніх вихованців, тематичних тижнів, засідань. Це створює доброзичливу, майже домашню атмосферу для педагогів, батьків і вихованців. В основі професійного становлення та соціалізації особистості лежать принципи наслідування та очікування. Тобто фаховий розвиток залежить не лише від соціокультурних умов, а й від обраного зразка для наслідування. Наслідуючи видатних особистостей, педагоги соціалізуються у професії, а саме опановують спеціальні прийоми, інструменти, технології професійної діяльності; норми поведінки, еталони та цінності, прийняті у професійному товаристві. У процесі професійного становлення людина приймає та відтворює дії та особливості

поведінки фахівця, якого вона обрала за взірць. Саме тому дуже важливо, щоб молодий педагог по закінченні навчання потрапив у середовище працелюбних, мотивованих та висококваліфікованих колег. Вони стають для нього наставниками, створюють сприятливу атмосферу для професійної діяльності, дають цінні поради. Відтак молодий спеціаліст швидше опановує секрети фаху, ефективніше встановлює соціальні зв'язки, відчуває задоволення від роботи, що стає додатковим чинником мотивації. Результат роботи педагогічного колективу закладу над формуванням корпоративного іміджу – комплексний. З одного боку, ми успішно створюємо і зміцнюємо свій позитивний імідж, підвищуємо якість освітнього процесу, завойовуємо довіру соціального середовища. З іншого – усі педагоги почуваються затребуваними й компетентними, вони мають змогу сповна реалізуватися у професійній діяльності.

В сучасних умовах дошкільна освіта опинилась перед вибором нових пріоритетів. Кожен керівник і його педагогічний колектив мріють, щоб на їхньому садочку лежала печатка яскравої індивідуальності, щоб він виділявся серед інших, викликав бажання влаштуватися на роботу чи виховуватися саме в ньому.

Отже, імідж ЗДО – це складне явище, яке містить чимало чинників. Метою формування позитивного іміджу є підвищення конкурентоспроможності, залучення інвестицій, установлення та розширення партнерських зв'язків. Знання особливостей структурних компонентів іміджу дошкільного навчального закладу дозволяє свідомо та цілеспрямовано формувати позитивний імідж закладу.

Імідж сучасного ЗДО нового типу – це його «обличчя», «привабливий образ», своєрідність, найхарактерніші позитивні ознаки, що якнайкраще висвітлюють зміст різнопланової діяльності. За своєю психологічною сутністю процес створення іміджу є процесом двосторонньої взаємодії, у якому активну роль відіграє як дошкільний заклад, імідж – образ якого створюється, так і громадськість, яка сприймає даний імідж-образ. Практична реалізація цього може здійснюватися сьогодні управлінською командою ЗДО та педагогами в тісному співробітництві з психологічною службою даного закладу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Організаційно-педагогічні аспекти діяльності нових типів дошкільних закладів: Методичні рекомендації / Укл. О.Я. Лобас, Г.П. Лаврентьєва, А. П. Бурова. К.: ІЗМН, 1997.
2. Мармаза О. І. Використання потенційних можливостей іміджології в управлінні закладами освіти. // *Управління школою*. 2009. №19-21. С. 55-59.
3. Махия Т.А. Тренінгові технології розвитку управлінських умінь керівника дошкільного навчального закладу. К. 2010. 82 с.
4. Погрібняк Н. Створення іміджу сучасного дошкільного закладу // *Дошк. виховання*. 2004. № 11. С. 10-11.
5. Кононко О. Сучасний дитсадок: який він? // *Дошкільне виховання*. 2006. № 7. С. 3-6.

6. Зуєвська І. Критерії ефективності позитивного іміджу школи // *Директор школи*. 2006. № 2 (386). С. 10-13.

7. Доманова О. О. Освітня діяльність дошкільних навчальних закладів нового типу: самореалізація дитини. Хмельницький: ХГПА, 2012. Вип. 13. С. 92–95.

Жизномірська О. Я.

КЕРІВНИК В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ПСИХОЛОГО-АКМЕОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

В умовах сьогодення та соціально-економічної кризи, нестабільності, освітні парадигми набувають все більшої значущості. Саме в таких умовах є доволі складно працювати керівникам, оскільки останні намагаються, попри труднощі професійно зростати, самовдосконалюватися та водночас сприяють роботі колегам, зокрема дбають про авторитет кожного, імідж освітнього закладу. Власне кажучи, педагоги Нової української школи мають відчувати комфорт, затишок, позитивне ставлення до себе, розуміння, підтримку, допомогу з боку своїх колег, адміністрації та батьків, а також володіти вміннями, навичками самостійно розв'язувати проблеми різного змісту. У нашому розумінні керівник НУШ – це керівник доброго слова, інноваційної думки, наукової позиції, моральних чеснот, позитивної мотивації, конструктивної поведінки, відповідального ставлення, управлінських рішень, благородних учинків, професійної довершеності.

Якщо пригадати про акмеологічний підхід (вектор) в управлінні, то це основні характеристики розвитку та цілісне становлення зрілості, досягнення професійних здобутків керівника. У науковому контексті акмеологічні моделі сучасного педагога (керівника) були висвітлені у працях (В. Н. Максимової, Г. С. Данилової); акмеологічного середовища (Б. Г. Ананьєва, О. О. Бодальова); акмеологічних умінь (О. С. Анасімова, О. М. Савицької) тощо.

Неабияку роль у професійному звершенні керівника відіграє психологічний підхід (спрямування), що передбачає практичні вміння враховувати вікові, гендерні, типологічні особливості колег, їх прагнення, ціннісні орієнтації та наміри, компетенції, а також створення сприятливого психологічного клімату в педагогічній спільноті. Вивчення питань такого змісту висвітлювали такі дослідники, як І. Д. Бех, Н. В. Кузьміна, Н. В. Чепелева, Т. С. Яценко, де більшість з них вважають, що для сучасного керівника є внутрішня, позитивна мотивація до праці, особистісні вміння самовіддано працювати та досягати успіху, впевнено налаштовувати усіх колег до активної, цілеспрямованої, відповідальної діяльності.

Цілком переконані, що керівник нової формації потребує психологічної допомоги, підтримки, діалогічного конструктивного спілкування з колегами, педагогічною громадою, батьками, учнями різного віку (здібності, пріоритети, прагнення, виклики), адекватного трактування освітніх вимог, критеріїв,

очікувань, вірніше інновацій, що ставляться перед аудиторією управлінців, які в свою чергу здатні модифіковувати, модернізовувати та водночас збагачувати інтелектуальний контент «вимог». Вважаємо, що менеджер освітнього виміру забезпечує освітній процес різними інноваціями, новітніми технологіями, різними практиками вітчизняного та зарубіжного досвіду, професійно та постійно консультує педагогів.

З вищезазначеного, ми (психологи) пропонуємо взяти до уваги такі практичні позиції, рекомендації для освітян, насамперед провадити свою роботу в Школах професійного зростання; підвищення професійних компетентностей; практикумах; педагогічних діалогах; творчих майстернях; психолого-педагогічних клубах, тренінгах, майстер-класах, проєктах, стартапах, де може бути окреслено питання спілкування, поведінки, дій, учинків; інновацій; експериментів; аналізу педагогічних кейсів; мирного врегулювання конфліктних ситуацій тощо.

Учена Л. М. Карамушка зазначає, що ефективність управління сучасними закладами значною мірою залежить не лише від врахування їхніми керівниками психологічних особливостей індивідуальних суб'єктів (соціальних позицій, ролей окремих колег, особливостей мотивації їх діяльності та поведінки), але від уміння управлінського персоналу діагностувати психологічні характеристики групових суб'єктів керування (педагогічні спільноти, громади, товариства), зокрема враховувати особливості психологічного клімату, колективу та прогнозувати його розвиток, становлення. Ця дослідниця акцент ставить на психологічному кліматі, що трактується нею як багатогранне явище, яке має різні прояви, презентації, структурні елементи, що мають певну класифікацію. Вчена виокремлює такий показник, як ставлення членів колективу до об'єктів довкілля»; зазначено про чотири структурні елементи психологічного мікроклімату, які відображають ставлення членів освітніх колективів до загальної справи; один до одного; світу в цілому; власного, цілісного «Я». Варто зауважити, що створення психологічного клімату в педагогічній спільноті забезпечується двома параметрами: а) предметний (спрямованість уваги та характер сприйняття працівниками освітніх установ тих чи інших сторін їхньої діяльності); б) емоційний (задоволення чи незадоволення своєю справою). Наступний критерій – це міра репрезентації в ньому психологічних, соціальних та соціально-психологічних проявів [1].

Таким чином, управлінці освітніх закладів мають володіти багатьма професійними та особистісними компетенціями та компетентностями, які корелюються із акмеологічними показниками задля досягнення успіху в різних соціальних спільнотах. Сучасний керівник – це керівник-партнер у спілкуванні, соціальних взаєминах, помічник, консультант, порадник із професійних питань тощо.

Список використаних джерел та літератури:

1. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту: навч. посіб. Київ: «Либідь». 2004. 424 с.
2. Калошин В. Ф. Психологічні аспекти підвищення професійної

педагогічної компетентності. Управління школою. 2014. №7-8. С. 68-75.

3. Пудрій Н. Г. Акмеологічний підхід в управлінській діяльності директора школи. Управління школою. 2015. № 34-36. С. 15-26.

Кавецький В. Є., Колодійчук Л. С.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні трансформаційні зміни в суспільстві зумовлюють висунення нових вимог до підготовки майбутніх фахівців, які будуть здійснювати свою професійну діяльність в якісно інших умовах. Тож сучасні педагогічні завдання слід вирішувати шляхом створення та впровадження в освітній процес інноваційних технологій, що стосуються як педагогічної, так і управлінської діяльності. Власне педагогічне проектування і є тим, принципово новим, засобом реалізації стратегічних змін в освіті в умовах динамічних перетворень у суспільстві. Проектування вважається вченими однією з технологій переходу до інноваційної освіти, визначається провідною тенденцією освіти майбутнього [2].

Психолого-педагогічний аспект технології проектування розглядався у працях В. Безрукавої, І. Беха, Н. Брюханової, В. Киричука, Г. Костюка, П. Леднева, С. Максименка, О. Савченко, та ін. Однак невирішеним залишається питання технології психолого-педагогічного проектування окремої навчальної дисципліни.

Психолого-педагогічне проектування – це створення на основі заданої мети та заданих і досліджених теоретико-методичних засад певної педагогічної системи, підсистеми, моделі [5, с. 38]. Психолого-педагогічний аспект проектування виявляє певні особливості проектної діяльності учасників освітнього процесу. З одного боку, слід врахувати ці психологічні особливості для створення сприятливих умов проектування як творчої діяльності, а з іншого боку, розглядати особистісний розвиток учасників проектної діяльності як окремий самоцінний результат [6].

Важливо, щоб у суб'єктів проектної діяльності були сформовані відповідні уміння. До блоку проєктивних вмінь зараховують чотири їх основні види:

- Організаційні вміння: визначати мету навчання за певними структурними елементами програми, виявляти й усвідомлювати педагогічні засади проектування підручника, створювати план проєктивної діяльності.
- Інформаційні вміння: здійснювати відбір інформації відповідно до навчальної програми, подавати матеріал науково-літературною мовою.
- Моделюючі вміння: встановлювати логічні взаємозв'язки між змістовими елементами (структурувати матеріал), здійснювати різновекторне моделювання навчального матеріалу: будувати структурно-логічні схеми; створювати проблемно-пошукові завдання; ставити запитання для самоперевірки; розробляти тести; компонувати навчальний матеріал.

- Діагностичні вміння: здійснювати експериментальну перевірку розробленого підручника [5].

Психолого-педагогічний аспект проектування охоплює сукупність компонентів, які розкривають особливості, послідовність і характер взаємодії учасників проекту, а саме: комплексна психолого-педагогічна діагностика, системно-комплексний аналіз та прогнозування, конструювання завдань особистісного розвитку, проектування сюжетної лінії проектів, проектних планів, особистісно-розвивального змісту проекту, реалізація проекту [6].

Фундаментальна база проведеного дослідження, дала змогу визначитися з механізмом здійснення діяльності із педагогічного проектування, тобто виявити компоненти, які її утворюють і способи їх взаємодії. За результатами наших досліджень встановлено, що проектування технічної дисципліни включає такі етапи [3]:

- пошуковий – виявлення найвагоміших завдань майбутньої професійної діяльності з точки зору студентів;
- моделювання – розробка моделі професійних компетентностей, які мають бути сформовані внаслідок вивчення дисципліни;
- організаційно-управлінський – визначення навчальних елементів, які мають трансформуватися в навчальну дисципліну;
- конструювання – розробка навчально-методичного і матеріального забезпечення дисципліни.

Практика показує, що без чітко обґрунтованих програмних результатів навчання, на сьогоднішній день не можливо розв'язати завдання професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю. Адже відомо, що для якісного виконання дидактичної діяльності, слід чітко вказати вимоги, які ставляться до результатів праці. Такими програмними результатами виявилися ПР02. «Знати і розуміти принципи роботи пристроїв автоматичного керування, мати навички використання їх для вирішення професійних завдань» [7, с. 9].

На організаційно-управлінському етапі розроблено електронний навчальний посібник із технічної дисципліни. Стосовно технологічної системи, то її проектування проводиться за життєвим циклом і включає такі основні пункти: проектування, втілення, використання, ліквідація [4]. У цьому контексті, проектування електротехнічної дисципліни «Автоматизація технологічних процесів і систем автоматичного керування», буде включати такі стадії: основи автоматизації аграрного виробництва; технологічні процеси в тваринництві і рослинництві; експлуатація автоматизованої системи керування; утилізація і переробка відходів.

Вважаємо особливу увагу звернути на стадію експлуатації автоматизованої системи керування на базі мікропроцесора. З'ясовано, що саме вона найбільшою мірою впливає на енергоощадність сучасної електротехнічної системи і техніку безпеки персоналу. Так, при вивченні технічної дисципліни варто наголосити на проектування віртуальних управляючих пристроїв. Адже сучасна світова практика вказує на стійку тенденцію до впровадження віртуальних вимірних засобів для проведення досліджень реальних процесів.

Проектувальна діяльність завершується етапом конструювання. На цій стадії розкриваємо і конкретизуємо організаційно-управлінський етап у змістовому та процесуальному аспектах. З цією метою розроблено дидактичне забезпечення навчальної дисципліни – електронний навчальний посібник «Автоматизація технологічних процесів і систем автоматичного керування» [1].

Схиляємося до думки, що дотримання технологічності психолого-педагогічного проектування забезпечує безпервність і послідовність етапів розроблення проектної документації – створення дидактичних проектів.

У такому контексті, дослідження внутрішньопредметного взаємозв'язку психологічних і педагогічних знань майбутнього фахівця електротехнічного профілю, дозволяє оптимізувати систему навчання та підвищити рівень завершеності професійних знань на основі встановлення масштабів технічних систем.

Список використаних джерел та літератури:

1. Барало О.В., Колодійчук Л.С., Пишна А.М. Автоматизація технологічних процесів і систем автоматичного керування. Електронний курс.: ДП «НМЦ «Агроосвіта», 2018.
2. Галамбош Г. В. Педагогічне проектування змісту навчальної дисципліни «Технологічний практикум». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2015. Вип. 51. С. 57-64.
3. Колодійчук Л. С. Етапи педагогічного проектування навчального процесу. *Молодь і ринок: Науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2009. Вип. 6 (53). С. 48-50.
4. Нагірний Ю.П. Фахова підготовка інженерів: діяльнісний підхід. Львів: ІНВП «Електрон», 1999. 180 с.
5. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: Монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. К.: «Педагогічна думка», 2011. 260 с.
6. Пушкарьова Т.О. Психолого-педагогічний аспект педагогічного проектування. *Наука і освіта*. 2017. № 3. С. 11-18.
7. Стандарт вищої освіти України для першого рівня спеціальності 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 867.

Колодійчук О. Я.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку освіти України проблему інтегрованого навчання широко пропагують для використання, вона регламентована низкою чинних освітніх нормативно-правових актів, зокрема державними освітніми

стандартами, Законом України «Про повну загальну середню освіту», Концепцією «Нова українська школа», зміст якої ґрунтується на досвіді продуктивних освітніх систем країн із розвинутою економікою тощо.

Більшість учителів у своїй професійній діяльності використовують інтегрування навчальних тем, але здійснюють вони це фрагментарно – один-два рази упродовж навчального року. Ці заняття, звичайно, є позитивним вкладом у підвищення ефективності навчального процесу в цілому, однак така діяльність не значною мірою сприяє створенню для учнів того повноцінного навчального середовища, у якому вони би змогли сформувати бачення цілісної об'єктивної картини світу.

Процес інтеграції змісту навчальних предметів вимагає виконання певних умов: розуміння принципів здійснення міжпредметних зв'язків, усвідомлення значущості інтегративного навчання для життєдіяльності учнів; створення сприятливого навчального середовища; координація дій усіх учасників навчального процесу тощо.

Для того, щоб допомогти учням оволодіти навичками встановлення зв'язків між змістом тем різних навчальних предметів і навчити їх використовувати знання, отримані в школі, у повсякденному житті, тобто – сформувати й розвинути в них міжпредметні компетентності, упровадження інтегрованого навчання в закладах освіти доцільно здійснювати поетапно.

Перший етап. Під час викладу навчального матеріалу учитель подає незначну кількість інформації з царини інших дисциплін з роз'ясненням, яким чином вона сприятиме вивченню теми (підводить до усвідомлення учнями необхідності інтегрованого використання знань з різних предметів). Найбільш доцільно обирати ті теми, під час вивчення яких у більшості учнів класу виникають проблеми з їх розумінням.

Другий етап. Здобувачам освіти пропонують завдання (задачі) практичного змісту, які створені на міжпредметній основі. Такі завдання спонукають учнів до частково самостійного (можлива допомога учителя) пошуку варіантів вирішення.

Третій етап. Систематичне інтегрування тем різних навчальних предметів; проведення бінарних уроків; створення окремих освітніх внутрішньогалузевих курсів, наприклад: математики (алгебра та геометрія), хімії (неорганічна й органічна хімія); біології (ботаніка, зоологія, анатомія й загальна біологія) тощо.

На третьому етапі учням ставлять конкретні навчальні завдання (задачі), які мають проблемний, евристичний характер, для самостійного пошуку шляхів розв'язання з урахуванням сформованих міжпредметних компетентностей.

Четвертий етап. Установлення скоординованих різнопланових і всебічних контактів між учителями всіх навчальних предметів. Інтегрування навчальних предметів у міжгалузеві курси (наприклад, у курс природничих наук: математику, фізику, хімію, біологію, географію; у літературно-мистецький курс: українську та зарубіжну літератури, музичне й образотворче мистецтва тощо) із використанням спочатку двосторонніх, а потім і багатосторонніх

(прямих і зворотніх) зв'язків між різними навчальними предметами через багатоаспектне дослідження об'єктів і явищ. Широке використання у практичній діяльності для інтегрування навчального матеріалу інтерактивних, ігрових, евристичних педагогічних методів; таких форм організації навчально-виховного процесу, як екскурсії, семінари, конференції, а також позакласних видів роботи.

Крім вищеописаних доцільно виокремити такі шляхи реалізації завдань міжпредметної інтеграції на четвертому етапі: організація тематичних днів та тижнів, упровадження міжпредметних навчальних проєктів.

За напрямом діяльності міжпредметні навчальні проєкти можуть бути практико-орієнтованими, дослідницькими, інформаційними, творчими тощо. Однак у практиці освітніх закладів найчастіше використовують проєкти змішаного типу. Доречно, щоб у таких заходах брали участь не тільки педагогічні працівники та учні школи, а й батьки учнів, представники громадськості. При цьому необхідно насамперед враховувати інтереси та життєві потреби здобувачів освіти, матеріально-технічне забезпечення й економічні можливості школи та громади.

Наслідки інтегрованого навчання для життєдіяльності учня можна ототожнити зі створенням мозаїки. Здобувач освіти, який закінчує школу й не розуміє, яким чином можна використати отримані знання з одного навчального предмету під час вирішення завдань з іншого, отримує багато різних знань з різних дисциплін, які можна порівняти із ємністю, наповненою різнокольоровими камінчиками. Але що далі з ними робити, йому важко уявити. А учень, у якого сформували й розвинули міжпредметні компетентності, без проблем у майбутньому викладатиме із них красиву мозаїку свого життя.

Коротюк З. М.

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Педагогічна діяльність – її зміст і умови здійснення – визначає зміст, характер і головні риси педагогічного спілкування. Змістом взаємодії в системі «вчитель – учні» є обмін інформацією і взаємовплив, а засобом (інструментом) їх реалізації в освітньому процесі виступає професійна комунікативна культура. Вчитель як суб'єкт педагогічного спілкування повинен володіти високорозвиненою комунікативною культурою, що являє собою систему морально спрямованих якостей і комунікативних вмінь, потрібних для успішного фахового спілкування і особистісного розвитку його суб'єктів – вчителя і учня.

Педагогічне спілкування як різновид професійного спілкування забезпечує соціально-психологічну взаємодію вчителя з учнями. Змістом такої взаємодії виступають обмін інформацією, здійснення виховних впливів, створення

оптимальних умов для розвитку мотивації навчання школярів, забезпечення творчого характеру їх навчальної діяльності тощо [5].

У структурному плані культуру спілкування вчителя, за В. С. Грехневим, утворюють дві складові:

- знання, вміння, навички, зовнішня презентабельність як уособлення його особистісних якостей;

- операційні засоби здійснення взаємовідносин – такі, як наказ, приклад, прохання, примус, заохочення, схвалення тощо, що розглядаються як способи реалізації самого процесу спілкування [1].

Поняття “комунікативна культура” з’явилося на початку 90-х років ХХ століття, коли у дослідженнях з проблем педагогічного спілкування почав вирізнятися культурологічний аспект комунікації. У цих дослідженнях (Ю. М. Ємельянов, В. А. Кан-Калік, Г. О. Ковальов, С. В. Кондратьєва, Є. С. Кузьміна, Л. А. Петровська, Т. К. Яценко та ін.) узагальнювався досвід пізнання спілкування як психічної реальності і пропонувалися комплексні методи соціально-психологічного навчання людини вміння спілкуватися, підвищення рівня культури його суб’єкта з метою забезпечення якості і результативності комунікативного процесу.

На думку В. Кан-Каліка [2, с. 45], комунікативна культура виражається в умінні установлювати гуманістичні, особистісно-орієнтовані взаємовідносини, що передбачає наявність у педагога наступних якостей: – орієнтацію на позитивні, сильні сторони, значимість та уважність до іншої людини; – здатність до розуміння та врахування емоційного стану іншого; – вміння мотивувати людей на досягнення поставленої мети; – повагу до самого себе, знання своїх переваг, уміння використовувати їх у власній діяльності; – силу характеру, якості лідера та здатність зацікавити.

Для досягнення високого рівня комунікативної культури педагогові необхідно знати індивідуально-психологічні особливості своїх підопічних, адекватно реагувати на їх поведінку і психологічний стан, добирати для кожної людини у відповідній ситуації такий спосіб спілкування, який не вступав би у протиріччя з загальнолюдськими цінностями, мораллю суспільства, гуманністю, і в той же час мав би відповідати індивідуальним особливостям конкретної особистості.

Якщо узагальнити погляди науковців на структуру знання про комунікативну культуру, то можна дійти висновку, що вона містить наступні складові:

- знання еволюції загальної теорії комунікації, історії вчення про педагогічне спілкування;

- знання соціально-культурних норм і етики педагогічного спілкування;

- знання психолого-педагогічних закономірностей ефективного педагогічного спілкування.

Однак одними лише теоретичним знаннями не можна забезпечити високого рівня комунікативної культури. Для успішного педагогічного спілкування педагог повинен володіти необхідними комунікативними

уміннями. Наявність у вчителя комунікативних якостей і вмінь – важливий засіб створення атмосфери рівності, справедливості, чуйності, співучасті, ставлення до учня як до суб'єкта навчального спілкування.

Комунікативні вміння за словником термінології з педагогічної майстерності – вид професійних умінь педагога, що відображають рівень його готовності до реалізації професійного спілкування (вміння соціальної перцепції (сприймання і розуміння людини людиною), саморегуляції, вербального і невербального контакту з учнями, вміння управляти своєю поведінкою) [4, с. 38].

До того ж вчитель має володіти знаннями глибинних закономірностей комунікації і розвитку психіки дитини, що зумовлюють характер педагогічного спілкування і, зрештою, визначають його культуру.

Культура педагогічного спілкування передбачає не тільки наявність у вчителя психолого-педагогічних знань, а й всебічний розвиток і якнайповніший прояв його особистості у процесі здійснення педагогічної діяльності.

Успішна педагогічна діяльність неможлива не тільки без спеціальних знань у тій галузі, якої вчитель навчає людей, без професійного володіння різними методами навчання і виховання дітей, любові до них, а й без високого рівня загальної та комунікативної культури.

Таким чином, проблема формування комунікативної культури педагога має велике значення для успішного спілкування у освітньому процесі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грехнев В. С. Культура педагогического общения: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1990. 144 с.
2. Кан-Калик В. Учителю о педагогическом общении: Книга для учителя. М.: Просвещение, 1987. 190 с.
3. Синица І. О. Педагогічний такт і майстерність вчителя. К.: Рад. школа, 1981. 319 с.
4. Словник термінології з педагогічної майстерності / Редкол.: Н.М. Тарасович (гол. ред.) та ін. Полтава, 1995. 63 с.
5. Тоба М. В. Психологічні детермінанти діалогового педагогічного спілкування: Автореф. дис.... канд. психол. наук. К., 1999. 16 с.
6. Цветкова Т. К. Повышение культуры педагогического общения // Вопросы психологии. 1990. № 32. С. 176–177.

Кравчук В. П.

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Наступність між дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття людиною освіти. Наступність в освіті необхідна для створення єдиного освітнього процесу, що логічно продовжується від дитячого садка до школи. Цей процес допомагає досягти цілісного розвитку особистості.

Реформування освіти в Україні, що розпочалося з розроблення та затвердження Концепції «Нової української школи» (НУШ) у 2016 році зачіпає майже кожную українську родину, оскільки стосується всіх, хто навчається, навчає або керує закладом освіти. Звісно, зміни не можуть не торкнутися і дошкілля. Метою Концепції «Нової української школи» є трансформація системи середньої освіти. Концептуальні ідеї НУШ відповідають ідеям дошкільної освіти. Про це свідчить зіставлення основних положень змісту Концепції НУШ і Базового компонента дошкільної освіти.

Мета і завдання. Забезпечити цільову і змістовну єдність в освітньо-виховній діяльності дошкільного закладу і початкової школи.

Враховуючи сучасні вимоги, наш дошкільний заклад уже впродовж трьох років працює за програмою «Впевнений старт» (нова редакція) з використанням програмно-методичного комплексу до програми.

З вересня 2018 року старші групи дошкільного закладу впроваджують в життя програму «Впевнений старт». Працюючи за програмою, педагоги формують у дітей позитивні взаємини, організовують дитячі конкурси, живі розмови, ігри, навчаючи вмінню не лише слухати, а чути, співпереживати, включатися, реагувати, запитувати, підтримувати пропозиції однолітків та відстоювати свою особисту позицію.

Концепція передшкільної освіти в контексті реалізації освітньої програми «Впевнений старт».

Якщо звести всю суть концепції передшкільної освіти в контексті реалізації програми «Впевнений старт» до трьох основних категорій, то це буде: щастя, цілісна картина світу, ефективність дитини в різних видах активності, що забезпечується її компетентністю.

Перед батьками всіх поколінь стоїть одне і те саме завдання – зробити дитину щасливою. Однак змінюється світ, і модифікується саме розуміння щастя. Для дитини в усі часи щастя – це було відчуття любові, прийняття, свободи, відсутність страхів, здатність відчувати себе відкритим світові і прийнятим цим світом. Тож незмінним завданням дорослих є формування в маленькій людині почуття гідності, відчуття свободи й захищеності одночасно.

Головною цінністю освіти дитини дошкільного віку має стати цілісність образного світосприймання, в якому єднаються образ, думка і ціннісне ставлення, тобто зафіксований образ (зоровий, кінестетичний, слуховий тощо) в поєднанні з емоціями та ставленням, що проявляється в дії. Традиційна практика освіти дошкільника формує прогалину між формуванням образу предмета і виявленням ставлення до нього. Тобто, пріоритетними залишаються логічні ланцюжки знань, інформації. До ціннісного ставлення, на жаль, найчастіше руки не доходять. Однак тоді втрачається зв'язок моральності з логікою, немає шкали цінностей. Дійсно, до певного часу орієнтиром дитини у світі цінностей залишається дорослий, але про яку зрілість зростаючої особистості можна говорити, якщо не забезпечити цілісну єдність знання, переживання і ціннісного ставлення?

Ефективність дитини в різних видах діяльності забезпечується її компетентністю, сформованими аналітичними якостями, критичністю та самостійністю думки. Сучасні діти постійно перебувають у ситуації багатозадачності й швидкої зміни умов, у яких вони мають діяти. Завдання дорослих – навчити дітей ефективно діяти в не до кінця визначених умовах, орієнтуючись на кінцевий образ-результат, цілісне бачення процесу, смисловий зміст діяльності, розуміння того, який сенс у тій інформації, яку треба засвоїти. Ці завдання успішно реалізуються в запропонованому форматі життєдіяльності дітей.

Зауважимо, що для сучасної дитини характерним є втрачання мотивувальної сили слова «треба», якщо відсутнє розуміння змісту: «Навіщо це потрібно?». Тобто призначення сенсу діяльності надзвичайно підвищилося. Сучасні діти більш прагматичні, що і вимагає цілеспрямованості, осмисленості дій в освітньому процесі з дошкільниками, які від початку вважають себе рівноправними з дорослими. Тож ми маємо навчити дітей організовувати свою діяльність в умовах швидкоплинності та багатозадачності. Досвід організації осмисленої життєдіяльності в умовах дошкільного закладу, де дитині пропонуються різноманітні специфічні дитячі види діяльності – ігрова, пізнавальна, художньо-образна (музична, зображувальна засоби малювання, аплікації, ліплення, конструювання) – надає їй безцінну розвивальну практику чергування різних видів активності та здатності переключатися, розслаблятися.

Отже, виходить, що сьогодні треба виховувати, спираючись тільки на гідність і повагу, а не на слухняність і тиск. Дитина відчуває щастя, реалізуючи себе в різних формах і видах активності, де повною мірою розкриваються її особисті інтереси, таланти і здібності. Все це вимагає по-новому оцінити категорію досвіду, навички комунікації і взаємодії з навколишнім світом і навички самопрезентації.

Освіта не має готувати дитину до життя і школи, а збагачувати його досвід життєдіяльності у гармонії зі самим собою, з навколишнім світом людей і природи. Дошкільна освіта має забезпечувати практику особистої активності і гармонії з довкіллям, надати досвід проживання радісного і щасливого дитинства.

Викладені вище концептуальні позиції кожен вихователь має втілити, особливо розуміючи свої завдання щодо формування в дошкільників основних мислительних процесів, що визначатимуть загалом ефективність їх розвитку.

Кроки для забезпечення наступності.

Концепцією НУШ та відповідною нормативною базою передбачено певні кроки для забезпечення наступності між дошкільною і початковою ланками освіти.

1. Забезпечення поступового переходу ігрової до навчальної діяльності в початковій школі. Особливий наголос на слові «поступовий». На сьогодні передбачено адаптаційно-ігровий період у навчанні учнів 1-2-х класів. Очікується, що цього періоду буде досить, аби психологічні зміни, пов'язані зі зміною соціального статусу (з дошкільника на школяра) не травмували дітей,

аби вирівняти їхні стартові можливості. Тому організація життєдіяльності першачків певною мірою буде наближена до дошкільної, але має бути наповнена шкільним змістом.

Уведення адаптаційно-ігрового періоду сколихнуло «дошкільну громадськість»: якщо вони там гратимуться, ігрові центри з подушками облаштують, то що ж робити нам — навчати чи не навчати (грамоти, математики тощо)? Рік, що минув, визначеності в це питання не вніс. Висловимо власне бачення цього аспекту проблеми.

«Випробування грою» більшості вчителів далось непросто, адже за плечима роки принципово іншого досвіду. Але здоровий глузд у визначенні основного напрямку руху — школа має залишатися школою (місцем для здійснення інтелектуальної праці в комфортних умовах), а не курортом (з наголосом на розвагах і задоволенні) – врешті-решт переможе.

Що ж до тих педагогів дошкільця, які намагаються звільнити освітній процес передшкільного року від «зайвих», на їхній погляд, освітніх завдань, зауважимо дошкільну дидактику ніхто не скасовував, як ніхто не взяв на себе сміливість заявити, що старший дошкільний вік уже не є сенситивним для активного пізнання світу і складання цілісної його картини, тож можна дозволити собі зупинитися на створенні для того сприятливих умов.

Ми маємо, як і завжди, реалізувати зміст освітніх дошкільних програм, але в принципово іншій освітній моделі – через пріоритет дитячого досвіду пізнання над научінням, інформуванням.

2. Надання переваги ігровим методам навчання, комунікаційним вправам, творчим видам роботи (1-2-й класи).

Ці ігрові методи, комунікація і дитяча творчість в усіх її проявах мають бути основними елементами освітнього процесу і на етапі передшкільної освіти. Адже розвиток дитини відбувається не лише шляхом накопичення знань, набутих у результаті організованих занять, спостережень чи бесід, а передусім шляхом оволодіння різними видами людської діяльності.

Оволодіння дітьми дошкільного віку різними видами діяльності поступово приводить їх до готовності самостійно визначати цілі і виконувати цілеспрямовані дії, свідомо дотримуватися правил та інструкцій, заздалегідь планувати свої дії (О. Кононко, В. Котирло, В. Кузьменко та ін.).

3. Відмова від фронтальних форм роботи та класичного розташування дітей за партами/столами.

Причинами того, що нерідко вихователі вперто тримаються загальногрупових форм організації освітньої діяльності, є страх втрати статусу центральної особи, яка все вирішує, та контролю над дисципліною, порядком під час занять; брак віри у спроможність дітей діяти самостійно. Наслідками таких страхів стають байдужість дітей, втрата ініціативності, залежність від зразка, мінімізація можливостей набуття досвіду командної взаємодії, співпраці.

Окремо варто сказати про способи розташування дітей як вагомий чинник подолання згаданих вище негативних наслідків застарілого, центрованого на педагогові принципи організації дітей під час занять.

Діти мають відчувати себе значущими учасниками освітнього процесу, а не ляльками-маріонетками, узгоджуючи свої дії з педагогом. Саме це допоможе сформувати в них активну життєву позицію.

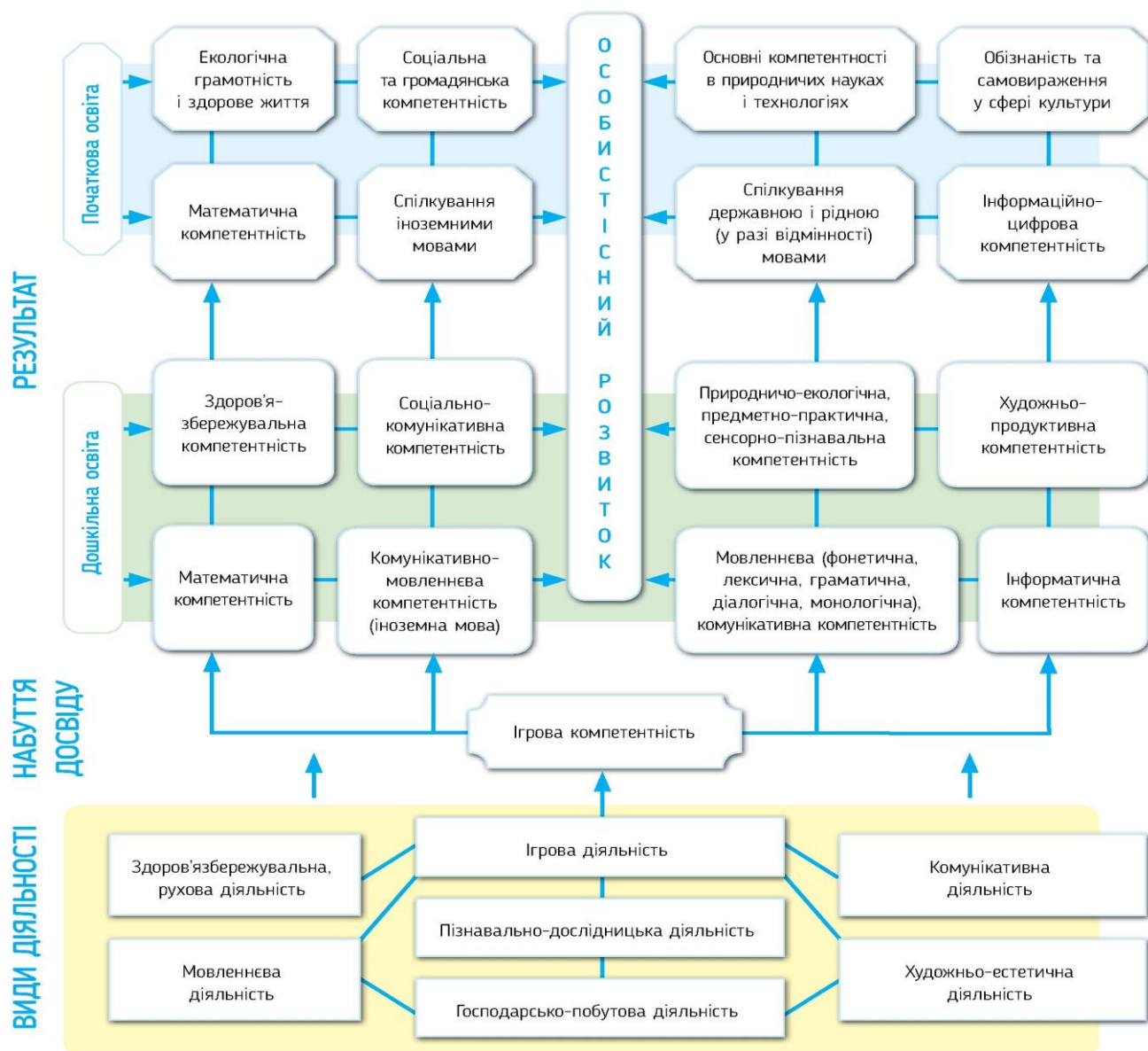
Пріоритетні напрями підготовки дошкільників до шкільного навчання.

- Удосконалення показників фізичного розвитку, зокрема дрібної моторики (що важливо для оволодіння навичками письма), таких фізичних якостей як витривалість, спритність.

- Розвиток базових особистісних якостей дитини (активності, ініціативності, самостійності, креативності, спостережливості тощо).

- Підготовка до партнерської взаємодії з однолітками та вчителем.

Наступність ключових компетентностей дошкільника та молодшого школяра

Платформа успіху (з досвіду роботи).

Вихователь нашого дошкільного закладу – це носій змін, партнер дітей і ключова фігура освітнього процесу.

Він має автономію у своїй педагогічній діяльності, адже концепція НУШ передбачає свободу у виборі методів, прийомів та засобів навчання, виховання, а також нове важливе завдання — формувати соціальну оцінку учня (тобто те, як дитина почувається в колективі: конфліктна вона чи неконфліктна, повільна чи рухлива, кмітлива, замріяна, весела чи серйозна, товариська чи агресивна).

Вихователі, дошкільнята та батьки — партнери!

Взаємодія всіх учасників освітнього процесу вийшла на новий рівень завдяки щомісячним дням консультацій для батьків, екскурсіям, пізнавальним мандрівкам, квестам, «вітамінним перервам», спільним інтегрованим проектам тощо. Крім того, родини дошкільнят долучаються до проведення занять і майстер-класів. Щомісяця діти й батьки разом організовують і проводять тематичне свято.

Групова кімната – креативний освітній простір.

Середовище групи – творчий простір, створений разом вихователем, адміністрацією, дошкільнятами та батьками. Він розширює доступ дітей до різних ресурсів та можливостей.

На базі дошкільного закладу у 2019 році був проведений районний семінар практикум вихователів і музичних керівників дошкільних закладів: «Забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти: питання та шляхи вирішення».

Висновки.

У результаті кожна дитина здобуває знання і реалізує себе в атмосфері успіху:

- ◆ радіє пізнанню нового;
- ◆ відчуває підтримку і зацікавленість батьків своєю діяльністю;
- ◆ почувається розкуто у вираженні своїх думок, дій та почуттів;
- ◆ має бажання відвідувати садок;
- ◆ навчається через гру, дослідження, спостереження, практичну діяльність;
- ◆ експериментує без страху помилитися;
- ◆ учиться мислити і діяти в різних обставинах;
- ◆ проявляє себе в різноплановій діяльності;
- ◆ навчається взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу на рівних;
- ◆ знаходить друзів, наставників, нове хобі та відпрацьовує соціальні навички;
- ◆ створює разом з іншими правила, спільні традиції;
- ◆ гармонійно й різнобічно розвивається.

Отже, педагоги дошкільної освіти мають бути ознайомлені з програмою початкової школи та вводити у свої заняття навчальні елементи, які підготують

дітей до 1-го класу. Вчителі початкових класів також мають знати дошкільну навчальну програму, щоб використовувати її складові в адаптаційний період.

Усі форми роботи з наступності створюють загальний сприятливий фон для розвитку дітей як у дошкільному закладі, так і в початковій школі. Наступність забезпечує органічне, природне продовження розвитку, навчання та виховання. А пошук нових підходів до цього питання сприяє успішному розв'язанню завдань безперервної освіти.

Список використаних джерел та літератури:

- 1 Анісімова Г.О., Нікулочкіна О.В. З дошкільної ланки освіти в початкову: проблеми наступності: метод. реком. Тернопіль: Мандрівець. 2014. 76 с.
- 2 Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2012. URL: https://lozdnz9.my1.ru/bazovij_komponent_doshkilnoji_osviti_ukrajini-nova.pdf (дата звернення: 07.11.2020).
- 3 Впевнений старт. Програма розвитку дітей старшого шкільного віку. За загальною науковою редакцією Т.О. Піроженко, 2017. https://vstart.com.ua/files/programa_vpevnenii_start_2017.pdf (дата звернення: 07.11.2020).
- 4 Забезпечення доступності між дошкільною та початковою освітою. *Педрада*. 2020. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2345-zabezpechennya-nastupnost-zdo-ta-nush> (дата звернення: 07.11.2020).
- 5 Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. Київ. 2016. 40 с. URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 07.11.2020).
- 6 Фещук Л. Платформа успіху Нової української школи. *Дошкільне виховання*. 2019. № 9. С. 12-13.

Кузів О. І.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Стаття посвячена використанню інноваційних технологій для формування мовленнєвої компетентності дошкільників, систематизації роботи ЗДО «Золотий ключик», активізації пізнавально – мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: інтелектуальні карти, кориктурні таблиці, лепбуки, мнемотехніка.

Постановка проблеми. Неможливо уявити належний рівень життєвої компетентності людини без оволодіння мовленням. Видатний педагог Костянтин Ушинський влучно зауважив, що рідне слово є основою розумового розвитку дитини і скарбницею знань народу. Вивчаючи рідну мову, малюк не

лише опановує вміння зрозуміло висловлювати свої думки, а й засвоює закодовану в ній систему знань, норм, світогляд попередніх поколінь. Це невід’ємна складова дошкільної зрілості дитини. Саме тому цей напрям освітньої роботи вважаємо одним з провідних у діяльності нашого дошкільного закладу.

На жаль, для більшості дітей, що приходять сьогодні до дитсадка, характерні проблеми з мовленням: бідний словник, «розмита» артикуляція, недосконала граматична будова мовлення, невміння зв’язно, розгорнуто, логічно розповідати та вести діалог. Усвідомлення дитиною 5-6 років недоліків свого мовлення негативно впливає на її самооцінку, а згодом призводить до зниження мовленнєвої активності загалом. На шкільному етапі навчання труднощі лише зростають, поширюючись і на писемне мовлення. Саме тому назріло питання пошуку засобів активізації мовленнєвої діяльності дошкільників.

Метою статті є підвищення професійної компетентності педагогів з проблеми формування мовленнєвої компетентності дошкільників за допомогою інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. У Базовому компоненті дошкільної освіти освітня лінія «Мовлення дитини» є однією з основних і передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовленням у різних життєвих ситуаціях. За освітньою лінією «Мовлення дитини» складовими змісту роботи з мовленнєвого розвитку дошкільників є:

- звукова культура мовлення;
- словникова робота;
- граматична правильність мовлення;
- зв’язне діалогічне і монологічне мовлення.

Також проголошено комунікативну спрямованість роботи з розвитку мовлення дітей, адже володіння мовленням дає дитині змогу спілкуватися з оточенням, здобувати й обмінюватись інформацією, що надзвичайно важливо для успішної її соціалізації.

Змістове наповнення освітньої лінії «Мовлення дитини» акцентує увагу педагогів не на розв’язанні окремих завдань мовленнєвого розвитку дітей, а на цілісному підході до формування мовно – мовленнєвої компетенції (в єдності її складових) як одного з ключових критеріїв і водночас вагомій умови становлення й розвитку мовленнєвої особистості дошкільника.

Саме на реалізацію вимог Базового компоненту колектив ЗДО «Золотий ключик» спрямовує свою роботу, обравши у 2020-2021 навчальному році освітню програму «Впевнений старт».

Завдання, які я ставлю перед собою, як вихователь-методист наступні:

- поглибити знання про умови, методи і прийоми розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників;
- забезпечити методичний супровід засвоєння педагогами інноваційних методів та прийомів для розвитку мовленнєвої компетенції дітей дошкільного

віку;

- систематизувати роботу ЗДО «Золотий ключик» по використанню інноваційних технологій з метою активізації пізнавально-мовленнєвого розвитку дошкільників.

Готовність до інноваційної діяльності, постійне творче зростання та самовдосконалення – головні риси педагогів нашого закладу. На сьогодні ми маємо у своєму розпорядженні цілий арсенал засобів для оптимізації освітнього процесу та особистісного розвитку кожної дитини. Одними із таких засобів та методів по формуванню мовленнєвої компетентності є:

- інтелектуальні карти;
- кориктурні таблиці;
- лепбуки;
- мнемотаблиці;
- використання знаків і символів;
- полілог;
- методика використання схем – моделей;
- складання описових розповідей за опорними схемами, та багато інших, які допомагають активізувати мовно – пізнавальну активність дітей.

Кілька років поспіль наш заклад впроваджує парціальну програму «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку». Її тема «Спілкування» цікаво і змістовно доповнює роботу в цьому напрямку.

Традиційні методи теж не втратили своєї актуальності, адже змінились не самі методи, а характер їх використання, позиції педагога і дітей у процесі їх застосування. Ми надаємо перевагу використанню творчих мовленнєвих завдань і вправ, реалізації принципу багатоваріантності у процесі їх розв'язання.

Використання інтелектуальних карт для активізації інтелектуально – мовленнєвого розвитку дошкільників. Більше десяти років тому Наталія Гавриш, доктор педагогічних наук, професор, розробила методику використання інтелектуальних карт у роботі з дітьми дошкільного віку. Відтоді цей метод набув нового застосування у дошкільній освіті. Його успішно впроваджує у освітній процес наш заклад дошкільної освіти «Золотий ключик», адже вважаємо його одним зі шляхів забезпечення активної мовно – пізнавальної діяльності дітей.

Педагогічна цінність інтелектуальних карт:

- розвивають асоціативне мислення, уяву, мовлення;
- формують цілісну картину світу через вміння встановлювати взаємозв'язки між об'єктами та явищами довкілля;
- сприяють розумінню взаємозалежностей у довкіллі – існування зв'язку всього з усім.

Методика використання інтелектуальних карт: у центрі аркуша розміщують картину, яка відображає ключове поняття (наприклад, дім, осінь, весна, фрукти, кубик...), а простір навколо неї заповнюють різними зображеннями, які стосуються ключового поняття або ніяк з ним не пов'язані.

Діти можуть працювати як з однією, так і з кількома інтелектуальними картами водночас. Вихователь пропонує дітям з'єднати лініями взаємопов'язані з ключовим поняттям картинки й обґрунтувати свій вибір.

Форми організації дітей під час опрацювання інтелектуальних карт.

Під час фронтального заняття інтелектуальна карта може бути використана як демонстраційний засіб для активізації процесів, уточнення кола понять, що стосуються конкретної теми. Можна також об'єднати дітей у групи, запропонувати кожній «свою» інтелектуальну карту, яку група заповнює спільно, а потім один представник кожної групи пояснює встановлення зв'язки між різними предметами, об'єктами чи явищами, зображеннями на карті. Застосування інтелектуальних карт як розвивального засобу є винятково результативним у індивідуально – підгрупових формах організації пізнавальної діяльності дітей, адже спонукаючи дошкільників до самостійного мислення та обґрунтування власної думки, розвиває природну асоціативність мислення, уяву та мовлення.

Досвід нашого ЗДО засвідчив беззаперечну цінність використання інтелектуальних карт як методу навчально – пізнавальної діяльності в освітньому процесі дошкільного закладу. Адже інтелектуальна карта:

- ілюструє асоціативне поле певного поняття чи теми крізь призму інтеграції змісту освіти;
- відображає та дає дитині змогу осмислити логічні зв'язки у межах певної теми;
- дає змогу систематизувати уявлення і знання про навколишній світ;
- забезпечує творчий характер інтелектуальної діяльності та інтелектуального розвитку дитини;
- розширює можливості творчого сприймання навколишнього світу.

А головне – дітям цікаво створювати асоціативні зв'язки із наочною опорою. Це сприяє в подальшому формуванню здатності будувати асоціативні ланцюжки спочатку з опорою на картинки, а потім і без них.

Мнемотехніка – засіб ефективного засвоєння інформації. Здатність міцно запам'ятовувати і якнайповніше відтворювати інформацію – важлива умова для того, аби дошкільники в майбутньому легко оперували своїми знаннями, були ерудованими цікавими співрозмовниками. Розвивати в дітей можливості пам'яті найліпше в дошкільному віці. Одним з ефективних засобів для цього є використання різних методів та прийомів мнемотехніки.

Мнемотехніка – (від грец. *mne* – пам'ять, *techne* – мистецтво) – це технологія, спрямована на поліпшення засвоєння нової інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів і прийомів. Цю технологію вже протягом чотирьох років активно впроваджує наш педагогічний колектив.

Основними прийомами мнемотехніки, які ми застосовуємо для ефективного засвоєння дітьми текстової інформації, є:

- піктограма – абстрактну або образну інформацію, яку потрібно запам'ятати, схематично зображують за допомогою спрощених малюнків

(образні піктограми) або малюнків, які за формою нагадують літери (буквені піктограми) чи цифри (цифрові піктограми);

- аналогія – в інформаційних одиницях, які слід запам'ятати, знаходять спільні ознаки, властивості, якості, тенденції розвитку тощо;

- синтез – об'єднують інформаційні одиниці, для яких не має значення послідовність, у єдиний інтегральний образ зі спільним асоціативним зв'язком;

- сюжет – створюють асоціативні зв'язки між інформаційними одиницями, «вплітаючи» їх у сюжет оповідання, казки, притчі, розповіді тощо;

- фонетична асоціація – для іншомовного чи невідомого дітям слова добирають співзвучне слово або його частину, що асоціативно пов'язана з перекладом чи лексичним значенням цього слова;

- колірний акцент – для посилення запам'ятовування інформаційні одиниці виділяють яскравим кольором.

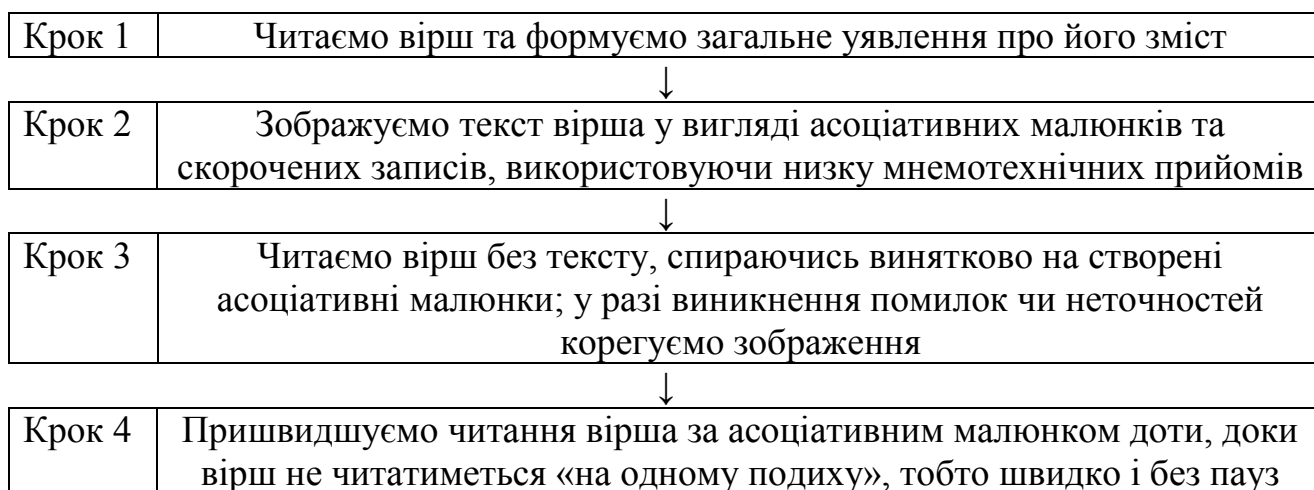
Ці прийоми дають змогу формувати в дітей низку вмінь і навичок, зокрема ті, що стануть у пригоді під час роботи з текстовою інформацією, яку дітям зазвичай запам'ятовувати найскладніше.

Робота з текстом передбачає слухання, логічні запитання та складання загадок, формування навичок самонавчання (вивчення складних слів), переказування тощо. У процесі роботи проводимо мнемозарядку – фізкультурні вправи, виконання яких супроводжуємо використанням прийомів мнемотехніки. Така зарядка сприяє не лише збереженню здоров'я дітей, а й засвоєнню ними необхідної інформації.

Як свідчить практика, традиційне вивчення віршів, що ґрунтується на механічному запам'ятовуванні, не поліпшує пам'ять та не формує навички вивчення віршів, тому сам процес вивчення віршів зазвичай викликає в дітей негативні реакції та психоемоційне перенавантаження.

Тож педагоги нашого дошкільного закладу використовують у роботі алгоритм швидкого та ефективного вивчення віршів за допомогою прийомів мнемотехніки. Така методика не має зазначених негативних впливів і цікава дітям.

Алгоритм вивчення вірша за допомогою прийомів мнемотехніки

Крок 5	Читаємо вірш за асоціативним малюнком виразно та з інтонацією
Крок 6	Запам'ятовуємо створені асоціативні малюнки і читаємо вірш напам'ять, згадуючи асоціативні образи

Крім висвітлених прийомів мнемотехніки, можна застосовувати низку інших, зокрема:

- створювати колажі з використанням образів головних персонажів;
- вигадувати різні розповіді за їх участю;
- вигадувати загадки, побудовані на основі прийому аналогії;
- шифрувати різні слова за допомогою прийомів піктограми.

Наостанок варто зазначити, що мнемотехніка дає змогу як індивідуального, так і групового підходу до розв'язання різних видів завдань. Пошук аналогій та логічних закономірностей, створення асоціативних зв'язків сприяє істотному зміцненню пам'яті, розвитку комунікативних та пізнавальних здібностей дошкільників.

Свій досвід роботи по впровадженню прийомів мнемотехніки ми демонстрували на семінарі – практикумі для педагогів дошкільних закладів міста у 2017 році на тему «Використання інноваційних технологій для ефективного засвоєння інформації в умовах ДНЗ: мнемотехніка». А я, як вихователь – методист, пройшла навчання 21.01.2016 р. за практичним курсом «Основи мнемотехніки», який проводив автор методики Геннадій Чепурний, та отримала відповідний сертифікат інструктора.

Використання кориктурних таблиць для формування мовленнєвої компетентності дошкільників. Серед розмаїття педагогічних впливів та прийомів нашу увагу привернули кориктурні таблиці, що дають змогу формувати мовленнєву компетентність дітей на основі наочно – схематичного мислення. Зокрема, у своїй роботі ми спираємося на методику, запропоновану вітчизняним науковцем Наталею Гавриш.

Кориктурна таблиця – це інформаційно-ігрове поле, поділене на клітинки – комірки (від 9 до 25), заповнені предметними картинками (цифрами або буквами; цифрами і буквами; символами чи знаками, геометричними фігурами) (за Н. Гавриш).

Термін «кориктурна таблиця» походить від психологічних текстових таблиць, заповнених буквами або цифрами. Такі таблиці вчені використовували ще у ХІХ столітті, пропонуючи піддослідним викреслити задані символи, що схоже на роботу коректора, який виконує коректуру текстів. З часом кориктурні таблиці модифікували для роботи з дітьми, замінивши символи на картинки.

У сучасній дошкільній освіті їх застосовують не лише для формування уваги та спостережливості, а й для розвитку пізнавальних, мовленнєвих, математичних умінь, навичок орієнтування в просторі тощо.

Нещодавно я познайомилась з посібником Н. Гавриш, О. Безсонової «Калейдоскоп інформаційно – ігрової творчості дітей», в якій вони описали методику роботи з кориктурними таблицями, запропонували завдання, ігри та

вправи, які сприяють розвитку мислення і мовлення дітей, удосконаленню сприймання, уваги, пам'яті. У посібнику дуже яскраво описується реалізація гуманістичного підходу до освіти, де прагнуть навчити дитину не навчаючи, а лише надають можливість за незначну підтримку, самостійно відкривати горизонти свого знання, спираючись на принцип багато варіантності, принцип радісного навчання, принцип партнерства.

Досвід роботи педагогів зацікавив мене і я вирішила використати його в своїй роботі для активізації мовлення дітей. Виникло бажання систематизувати предметні картинки згідно різних тем, підібрати завдання, запитання до них, поділитися своїм досвідом з іншими педагогами.

На заняттях з розвитку мовлення ми використовуємо кориктурні таблиці для мотивування дітей до пізнавальної діяльності, формування та закріплення знань, уявлень, умінь, навичок.

На основі кориктурних таблиць пропонуємо вихованцям такі завдання:

- ☐ добір прикметників до іменників;
- ☐ узгодження прикметників з числівниками (займенниками) у числі та відмінку;
- ☐ визначення кількості складів (звуків) у слові;
- ☐ вживання слів у різних відмінках, в однині й множині;
- ☐ визначення місця звука у слові;
- ☐ складання речень (простих, складних з різними сполучниками);
- ☐ добір дієслів до іменників;
- ☐ добір синонімічних рядів означень до предметів;
- ☐ утворення слів за допомогою суфіксів, префіксів та ін.

Поза організованою навчально – пізнавальною діяльністю кориктурні таблиці застосовуємо як своєрідну мовленнєво – інтелектуальну гру, в якій діти змагаються, поодинокі або командами, у швидкості реакції, правильності висловлювання думки, широті сприймання.

У 2020-2021 навчальному році ми працюємо за освітньою програмою «Впевнений старт», де автори пропонують цю технологію використовувати повною мірою у молодших, середніх та старших групах.

Лепбук – ефективний метод, що сприяє мовленнєвій активності дітей. Важливий аспект освітньої роботи педагогів – сформулювати в дошкільників навичку навчатися самостійно. Відомо, що дитина ліпше пізнає навколишній світ, якщо сама долучається до практичної діяльності. Тому у нашому закладі дошкільної освіти пріоритет віддаємо саме практичним методам навчання. Одним з перспективних методів є створення лепбука – тематичної папки / книжки з розвивально – пізнавальними завданнями.

Саме поняття «лепбук» з'явилося в інформаційному просторі нещодавно, але доволі швидко завоювало популярність серед педагогів і дітей.

Лепбук (від англ. lapbook – наколінна книга) – книжка або папка, у якій систематизовані матеріали з якоїсь теми.

Лепбук є кінцевим продуктом тематичної проектної діяльності. Найчастіше він має вигляд папки, з внутрішнього боку якої наклеєні невеликі

кишеньки, конверти, малюнки тощо. У них діти розміщують матеріали, які допомагають отримати, закріпити та систематизувати знання з теми. У такому вигляді інформація добре організована, а процес вивчення теми стає цікавим і нагадує гру.

Розробляючи в нашому дошкільному закладі власні варіанти дослідницької діяльності, ми скористалися публікаціями на цю тему українських науковців – Катерини Крутій та Ірини Стеценко.

Виготовляємо лепбук на фінальному етапі вивчення певної теми. Він може бути формою підбиття підсумків тематичного тижня або проекту. Реалізуючи тематичний проект, діти поетапно розміщують у лепбуці практичні результати власної дослідницької діяльності: замальовки дослідів, схеми, творчі вироби тощо.

У процесі роботи над лепбуком діти:

- *розвивають вміння* –
 - планувати майбутню діяльність;
 - приймати рішення;
 - шукати потрібну інформацію;
 - домовлятися;
 - висловлювати свої думки і бажання;
 - розподіляти обов'язки;
- *отримують* –
 - глибокі знання;
 - позитивний емоційний заряд;
 - практичні навички.

Лепбук є чудовим засобом для повторення вивченого матеріалу. Дитина за власним бажанням може переглянути вміст папки, самостійно виконати завдання творчої добірки, освіжити в пам'яті засвоєний раніше матеріал.

За призначенням лепбуки поділяють на такі види:

- навчальні;
- ігрові;
- вітальні, святкові;
- атобіографічні тощо.

Творчі задатки є в кожній дитині, їх слід лише вчасно виявити. І саме створення лепбука є чудовим способом розкрити творчий потенціал дітей і розвинути їхні творчі здібності. Ми створюємо умови, які спонукають дітей вільно фантазувати й спрямовувати свою фантазію на виконання творчих завдань. Спочатку кожну дитину зацікавлюємо процесом творчості в тому виді діяльності, який їй найбільше до вподоби, а потім пробуджуємо бажання долучитися й до інших видів діяльності.

У процесі роботи на лепбуком формуємо вміння дітей створювати нове, неповторне, нестандартне, тобто «оригінальний продукт». Щоб процес був ефективнішим, орієнтуємося на провідну систему сприймання кожної дитини, а саме:

- активізуємо зорові образи та творчу уяву – для візуалів;

- проговорюємо детальніше завдання та способи його розв'язання – для аудіалів;

- застосовуємо завдання, що потребують більше рухів, - для кінестетиків;
- максимально структуруємо матеріали – для дискретиків.

Лепбук міцно увійшов у життя нашого дошкільного закладу, став улюбленим видом діяльності і педагогів, і дітей.

Впроваджуючи порційну програму «Освіта для сталого розвитку», педагоги створили лепбуки на теми:

- Спілкування.
- Ресурси.
- Подарунок,

а презентували свій досвід роботи у різних вікових групах в ході методичного марафону, що проходив в ЗДО «Золотий ключик» в 2019-2020 н.р.

Лепбук – це змістовний елемент розвивального середовища дитини. Можливості його використання як в закладі дошкільної освіти, так і в сім'ї, необмежені. Він дає змогу дитині розвинути творчі задатки, отримати й закріпити нові знання, виявити власну неповторність і креативність. А педагогів стимулює до постійного пошуку та самовдосконалення.

Отже, основні компетенції дошкільників формуються в результаті методично правильної та цілеспрямованої роботи педагогів. І моє завдання, як вихователя – методиста ЗДО, зробити цю роботу системною, цікавою та захопливою, розкриваючи творчий потенціал вихователів. З цією метою я організувала і провела у листопаді 2019 р. ділову гру «Інноваційні технології – за і проти». Її мета: поглиблення знань про інноваційні технології, навчання, обмін досвідом з їх використання, обґрунтувати доцільність впровадження інновацій в освітній процес, аналіз готовності педагога до інноваційної діяльності.

Плануючи свою роботу на навчальний рік, провела експертизу рівня готовності педагогів до інноваційної діяльності, яка показала, що у більшості педагогічних працівників високий рівень готовності. Тому запланувала і розпочала такий вид роботи, як методичний марафон на базі ЗДО «Золотий ключик», де ми мали змогу обмінюватись досвідом використання інноваційних технологій у освітньому процесі ЗДО. Результатами такої роботи задоволена, однак коронавірус вніс свої корективи і марафон завершити не вдалося. Сподіваюсь продовжити його у цьому році.

Список використаних джерел та літератури:

1. Богуш А. М., Бельська Г. В., Богиніч О. Л. та ін. Базовий компонент дошкільної освіти. К., 2012. 26 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Мовленнєва робота з дошкільниками: шляхи оптимізації // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. №3. С. 4.
3. Гавриш Н. В., Пометун О. І. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти. К., 2019. 23 с.
4. Гавриш Н. В., Пометун О. І. Сталий розвиток: стосується кожного //

Дошкільне виховання. 2018. №3. С. 2.

5. Гавриш Н. В., Безсонова О. К. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей. Методичний посібник. Київ: Слово, 2015. 256 с.

6. Кіндрат І. Р. Навчаємось дистанційно: інтелектуальні карти в професійному житті педагога. // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 3. С. 4.

7. Кіндрат І. Р. Асоціативні карти в організації навчально – пізнавальної діяльності дітей // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 11. С. 30.

8. Ковальова О., Левчук І. Кориктурні таблиці: активізуємо мовлення старших дошкільнят // *Палітра педагога*. 2015. № 4. С. 16.

9. Молчанюк. Лепбук – розвивальна книжка з індивідуальним характером. // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 3. С. 11.

10. Піроженко Т. О., Гавриш Н. В., Брежнєва О. Г., Кіндрат І. Р., Корнєєва О. Л., Очеретяна Н. В., Рагозіна В. В., Рогозянський О. С., Стаєнна О. О., Хартман О. Ю. Впевнений старт: книга вихователя: методичний посібник. В 3-х частинах. Ч. І. / наук. ред. Т. О. Піроженко; заг. ред. О. Ю. Хартман. 2-ге вид., випр. Київ: Українська академія дитинства, 2018. 112 с.

11. Піроженко Т. О., Гавриш Н. В., Брежнєва О. Г., Безсонова О. К., Кіндрат І. Р., Корнєєва О. Л., Очеретяна Н. В., Рагозіна В. В., Рогозянський О. С., Хартман О. Ю. Впевнений старт: книга вихователя, середній дошкільний вік: методичний посібник. В 3-х частинах. Ч. І. / наук. ред. Т. О. Піроженко; заг. ред. О. Ю. Хартман. Київ: Українська академія дитинства, 2019. 128 с.

12. Піроженко Т. О., Гавриш Н. В., Брежнєва О. Г., Безсонова О. К., Кіндрат І. Р., Корнєєва О. Л., Очеретяна Н. В., Рагозіна В. В., Рогозянський О. С., Хартман О. Ю. Впевнений старт: книга вихователя, молодший дошкільний вік: методичний посібник. У 2-х частинах. Ч. І. / наук. ред. Т. О. Піроженко; заг. ред. О. Ю. Хартман. Київ: Українська академія дитинства, 2020. 144 с.

13. Чепурний Т., Черешнюк О. Мнемотехніка-технологія ефективного засвоєння інформації. // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. № 4. С. 31.

14. Черешнюк О. Робота з літературним твором із використанням прийомів мнемотехніки. // *Методична скарбничка вихователя*. 2014. № 2. С. 30.

15. Шалда Н. Упроваджуємо інновації: як відстежити результативність? // *Дошкільне виховання*. 2019. № 4. С. 21.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКОЛИ ТА СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОПОРНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан матеріально-технічного забезпечення мережі опорних закладів освіти Полтавської області. Акцентується увага на основних суперечностях між рівнями матеріально-технічного забезпечення і реалізації профільного навчання старшокласників.

Ключові слова: опорний заклад освіти, філія, матеріально-технічне забезпечення, навчальні кабінети, учень, профільне навчання, старша школа.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В Указі Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 “Про Стратегію сталого розвитку “Україна - 2020” освіту віднесено до вектору відповідальності, яким передбачено “забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг у державному та приватному секторах. Територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту і нести будуть відповідальність за розвиток всієї країни” [1].

Отже, освіта є визначальним фактором розвитку українського суспільства, тому надзвичайно важливо, щоб вона була доступною і якісною. Традиційно вважається, що значний вплив на освітній процес та ефективність функціонування закладів освіти має їх рівень матеріально-технічного забезпечення. Недостатні обсяги фінансування закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) не сприяють створенню належних умов для навчання учнів. Іншими важливими проблемами опорних закладів освіти (ОЗО) є розгалужена інфраструктура шкіл такого типу, часткова «ізолюваність» філій від основної школи (пов'язана у першу чергу із особливостями управлінської діяльності керівного складу ОЗО), неузгодженість розкладів занять та дзвінків, що могло сприяти більш повному використанню наявних матеріально-технічних ресурсів у освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми створення та функціонування освітніх округів та опорних шкіл в Україні зверталися Ю. Артюшенко, Л. Беновська, Н. Гапоненкова, В. Головіна, А. Заліський, І. Застрожнікова, Л. Калініна, О. Коберник, О. Ковнір, І. Лопушинський, В. Мелешко, О. Онаць, І. Осадчий, О. Савченко, М. Степаненко, Н. Ткачова, М. Топузов, З. Трубіна та ін. Проблеми матеріально-технічного забезпечення закладів освіти стали предметом дослідження таких науковців, як Г. Іванюк, О. Комарова, В. Куценко, І. Осадчий, О. Пастовенський, Н. Синюра-Ростун.

Водночас теоретичні і практичні аспекти формування мережі опорних шкіл та питання матеріально-технічного забезпечення опорних закладів освіти

як складової управлінської діяльності керівників шкіл нового типу залишаються малодослідженими та актуальними для науковців і практиків, тому їй потребують подальших досліджень.

Мета статті – визначити значення матеріально-технічного забезпечення опорних закладів освіти як складової управлінської діяльності керівників шкіл нового типу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Актуальною проблемою для ЗЗСО, за оцінкою їхніх керівників, є низький рівень матеріально-технічного забезпечення. У даній роботі це поняття («матеріально-технічне забезпечення») буде розглядатися в дуже звуженому значенні і стосуватиметься у першу чергу наявності сучасних спеціальних кабінетів (фізики, хімії, біології тощо), та обладнання у них, що дає можливість здійснювати на належному рівні профільне навчання у старшій школі.

У 2019-2020 н.р. кількість опорних закладів освіти у Полтавській області становила 62 школи. До їхнього складу увійшло 58 філій. Причому 30 опорних закладів у своєму складі не мали жодної філії, у 16 ОЗО є по одній філії, у 9 – по дві філії. Ще 5 шкіл мали у своїй структурі по 3 філії, одна – 4 і ще одна – 5 філій [2].

Всього в опорних школах Полтавщини станом на травень 2020 р. функціонувало 1260 класів, у яких навчалося 25403 учнів. Із них 22478 – у основних школах (88,48 %), а в філіях – 11,52 % від загальної кількості – 2925 учнів. Фактична наповнюваність класів коливалася від 9,11 у Теплівській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів Пирятинської районної ради Полтавської області до 25,77 у Пирятинській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №4 Пирятинської міської ради Полтавської області. Середній показник по області становив 20,16 учнів у класі. Довозилося 6188 учнів, що становить 24,36 %.

Забезпечення рівного доступу до якісної освіти усім особам – один із провідних принципів діяльності опорної школи.

Було проведено опитування керівників ОЗО Полтавської області на предмет вивчення питання профілізації старшої школи та матеріально-технічного забезпечення цього процесу.

Дослідження показало, що у 2019-2020 н.р. у опорних закладах освіти Полтавщини діяло 84 10-х і 86 11-х класів (див. рис. 1, 2).

Рис.1. Кількість 10-х класів по опорних закладах освіти
Полтавської області

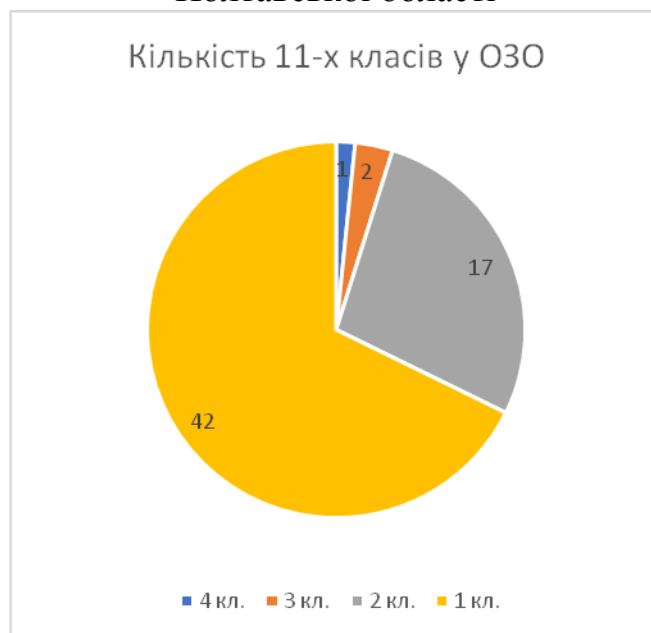

Рис.2. Кількість 11-х класів по опорних закладах освіти
Полтавської області

У 10-х класах на профільному рівні вивчалися такі предмети: українська мова – у 37 ОЗО, що становить 31 % від загальної кількості опорних шкіл області; історія – у 19 школах (16 %); українська література – у 18 школах (15 %); математика – у 14 школах (12 %); технології – у 6 школах (5 %); біологія – у 5 школах (4 %); іноземна мова (англійська) – у 4 школах (3 %); автосправа – у 3 школах (3 %), економіка – у 2 школах (2 %) тощо (див. рис. 3, 4).

У 11-х класах показники в цілому схожі, за позиціями «історія», «українська література», «біологія» навіть ідентичні.

Рис. 3. Предмети профільного рівня, обрані до вивчення учнями 10-х класів опорних закладів освіти Полтавської області

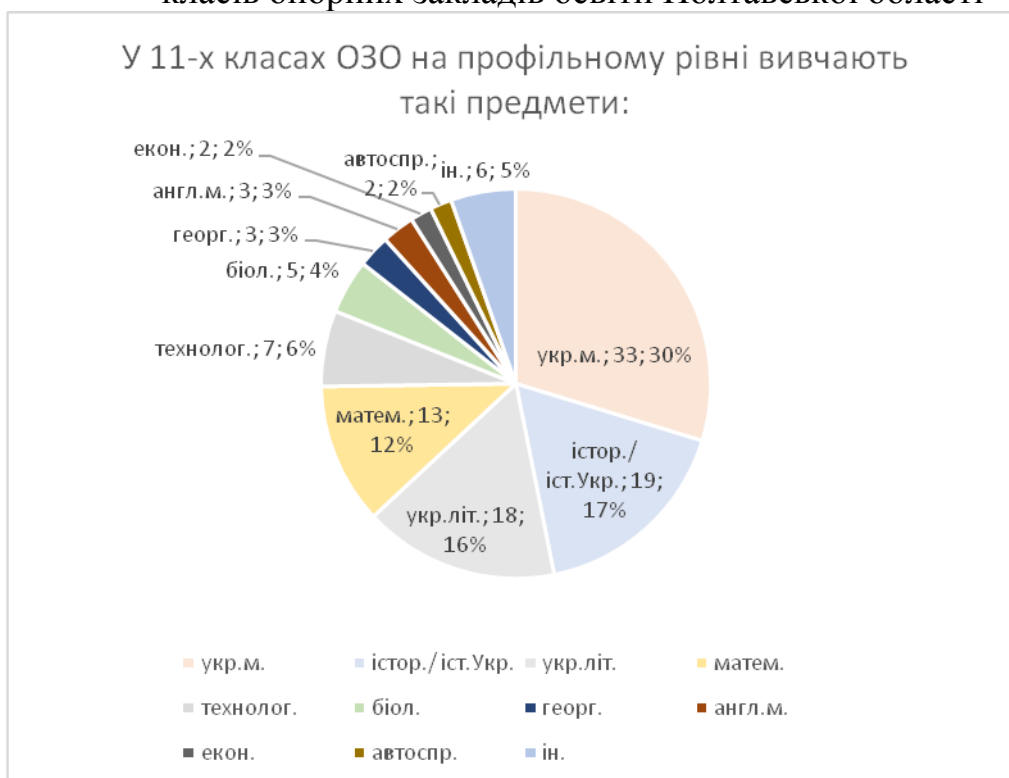

Рис. 4. Предмети профільного рівня, обрані до вивчення учнями 11-х класів опорних закладів освіти Полтавської області

Натомість, за даними директорів опорних закладів освіти, школи найкраще оснащені кабінетами інформатики (у 61 ОЗО, хоча у більшості шкіл вони не є сучасними), фізики (у 40 школах), хімії (у 38 ОЗО), біології (у 34 ЗЗСО), математики (у 33 школах) (див. рис. 5). Кабінети української мови і літератури оснащені лише у 10 школах, іноземної мови – у 8. Лінгафонні кабінети є у 5 опорних закладах освіти.

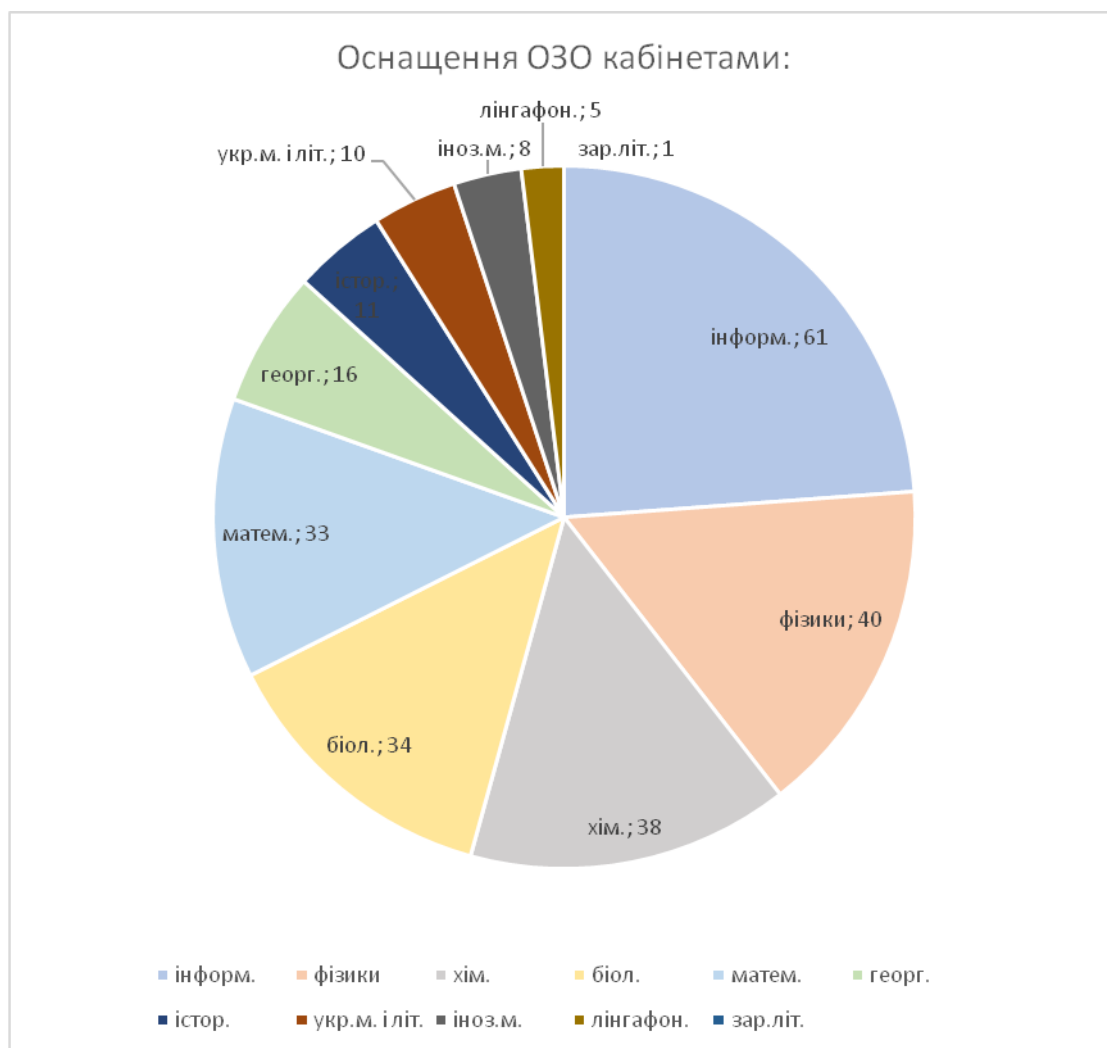

Рис. 5. Оснащення опорних закладів освіти кабінетами

Помітна деяка невідповідність розвитку матеріально-технічного забезпечення шкіл і вибору навчальних предметів, що вивчаються на профільному рівні у старшій школі. Не дивлячись на кращі матеріально-технічні умови для вивчення предметів природничо-математичного циклу (фізики, хімії, біології, математики, географії) старшокласники надають пріоритету у виборі предметів гуманітарних. На погляд автора, ключовою причиною цього явища є зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), зокрема обов'язкове ЗНО з української мови і літератури для вступу у будь-який заклад вищої освіти (ЗВО) незалежно від рівня акредитації чи форми власності.

У перспективі автор вважає за доцільне дослідити, як зміни в освітній політиці (зокрема, введення математики як другого обов'язкового для вступу

до ЗВО, а також складання державної підсумкової атестації у формі ЗНО) вплинуть на вибір учнями-старшокласниками предметів, що вивчатимуться на профільному рівні.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Територіальна організація закладів загальної середньої освіти Полтавської області вдосконалюється шляхом розбудови мережі опорних закладів освіти. У Полтавській області поступово підвищується рівень матеріально-технічного забезпечення ОЗО, хоча часто цей процес позбавлений систематичності чи певних закономірностей (наприклад, пропорційності щодо структури самого закладу, кількості учнів, наявності / наповнюваності філій тощо). Опорні школи потребують подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази. Покращення останньої сприятиме підвищенню якості надання освітніх послуг та поліпшенню рівня оволодіння випускниками школи ключовими компетентностями.

Матеріально-технічне забезпечення школи напряму впливає на те, чи буде це школа сучасна і така, що справді готує учнівську молодь до життя, чи буде вона відірваною від самого життя. В останньому випадку важко буде визначати якість освіти. Надзвичайно високий темп розвитку та вдосконалення комп'ютерної техніки і програмного забезпечення спричиняє швидке його моральне та фізичне старіння. Необхідність постійних оновлень і заміни обладнання вимагає значних фінансових витрат. Це за дуже обмежених обсягів фінансування освіти як галузі.

Відсутність сучасних комп'ютерних класів та лінгафонних кабінетів далеко не сприяє набуттю ключових компетентностей, задекларованих статтею 12 Закону України «Про освіту».

Звичайно, багато в чому вирішення піднятої проблеми залежить конкретно від кожного керівника школи. Адже «критерії раціональності управлінської діяльності керівника й оцінювання її результативності пов'язані із прийняттям зовнішніх і внутрішніх змін у взаємодії освітніх процесів у закладі освіти» [3].

Список використаних джерел та літератури:

1. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.
2. Курмишева Н.І. Партнерство ОІППО та опорних закладів освіти області: реалії та перспективи. Менеджмент розвитку сучасного закладу освіти в умовах інформаційного освітнього простору. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Полтава, 29 травня 2020 року: за заг. ред. С.В. Королюк. Полтава: ПОІППО, 2020. 330 с. С. 193-202. URL: <http://poippo.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo>.
3. Сергеева Л.М. Сучасні орієнтири змісту управлінської компетентності керівника навчального закладу. Теорія та методика управління освітою, 2010, № 3. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10sereel.pdf>.

4. Kurmysheva N. Management of school hub: towards transformation of ukrainian education. Proceedings of the Third International Conference of European Academy of Science. December 20-30, 2018, Bonn, Germany. p. 105-106.

Лопатка Г. Ф.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сьогодні використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі є надто важливою необхідністю. Без володіння комп'ютерною грамотністю людина є засобом неконкурентоспроможним у більшості сфер життєдіяльності. Разом з тим, комп'ютер – це засіб забезпечення індивідуалізації навчального процесу, реалізації сучасної «суб'єкт-суб'єктивної» парадигми освіти.

Практика показала, що використовуючи ІКТ, вчитель зможе організувати урок так, на якому буде панувати невимущена довірлива атмосфера і в той самий час в учнів формуватиметься свідоме ставлення до свого життя і здоров'я.

Використання ІКТ в освітньому процесі сприяє підвищенню його ефективності, всебічному і гармонійному розвитку особистості учнів, розкриттю їх талантів, суттєво впливає на зміст, форми, методи і засоби навчання [2].

ІКТ нині стали потужним багатфункціональним засобом навчання. Ефективність їх використання привчає учня жити в інформаційному середовищі, сприяє залученню школярів до інформаційної культури.

За допомогою ІКТ вчитель формує підхід до вивчення предмета, підвищується рівень знань, формуються навички, які можна використати в практичній діяльності.

ІКТ набувають все ширшого свого застосування у всіх сферах діяльності людини і ця діяльність, як правило, відображається у навчанні і вихованні школярів. Перевагами уроків із використанням ІКТ є можливість комбінування великої кількості завдань, до виконання яких може долучитись значна кількість учнів.

Використання сучасних інформаційних технологій на уроках робить навчання яскравим, цікавим для учнів будь-якого віку, формує емоційно-позитивне ставлення до предмета [3].

Застосування ІКТ активізує увагу, підвищує зацікавленість до предметів, навчання стає наочним і емоційним; ефективно використовується час на уроці; здійснюється всебічний розвиток школярів; підвищуються їхні розумові здібності.

Основним завдання сучасної школи стає не стільки надання певних знань, скільки розвиток творчого, критичного мислення школярів, формування вмінь і навичок самостійного пошуку, аналізу й оцінювання інформації до виховання

особистості, здатної до життєтворчої діяльності [1].

Застосування ІКТ в навчальному процесі дає змогу впроваджувати програмні засоби навчання; комплексно перевірити знання учнів; створити умови для розвитку розумових здібностей учнів; забезпечити доступність інформації; активізувати пізнавальну і творчу діяльність учнів.

Таким чином, використання ІКТ є вимогою сучасності, необхідним чинником реалізації дидактичних цілей і завдань відповідно до освітнього стандарту.

Інформаційно-комунікаційні технології сприяють навчанню учнів на якісно новому рівні, розвивають особистості учнів і реалізують їхні здібності, підвищують мотивацію вивчення матеріалу, розвиваються інформаційно-комунікативні компетентності учнів [4].

Впровадження ІКТ в освітньому процесі сприяє впровадженню нових технологій навчання відповідно до потреб нового покоління учнів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Прокопенко І., Євдокимов В. Педагогічні технології: навч. посібник. Харків: Колегіум, 2005. 224 с.
2. Ребрина В.А. Досвід використання ІКТ для розвитку пізнавальних здібностей обдарованих учнів. *Комп'ютер в школі та сім'ї*. №8. С. 8-9.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. Москва: Народное образование, 1998. 178 с.
4. Чайка В.М. Основы дидактики: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 238 с.

Магера Т. В.

САМОМАРКЕТИНГ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Анотація. Висвітлено основні аспекти питання педагогічного маркетингу в системі освіти. Запропоновано інструментарій педагогічного маркетингу, який зможе застосовувати у своїй діяльності вчитель. Розглянуто питання самомаркетингу освітянина в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

Ключові слова: педагогічний маркетинг, самомаркетинг, самопрезентація, самореклама, самопросування, інструментарій, педагог Нової української школи.

В умовах сьогодення надзвичайно актуальною є проблема конкурентоспроможності та професійної майстерності педагога. Умотивований, готовий до змін власного мислення педагог, що володіє новітніми компетенціями та інструментами – головна мета Нової української школи. Щоб навчати по-новому, вчитель повинен отримати свободу дій – обирати навчальні матеріали, імпровізувати та експериментувати...Учитель, який отримав

свободу навчати, має отримати й свободу навчатися [4]. Звичайно, для того, щоб досягнути бажаного результату, потрібно не лише постійно займатися самоосвітою, удосконалюватися, підвищувати свій професійний рівень, а й навчитися представляти результати своєї діяльності. І запорукою цього є вдалий самомаркетинг.

Концептуальний розгляд теоретичних і методичних аспектів розвитку професіоналізму педагогічних кадрів розглядають у своїх працях Н. Бухлова, В. Воронцова, Л. Даниленко, М. Дробнохот, Л. Калініна, Г. Ковальчук, Н. Кузьміна, В. Маслов, А. Маркова, О. Мармаза, Л. Пермінова, В. Пуцов, Н. Протасова, О. Малихіна, Г. Наливайко. Проблеми самовдосконалення, підвищення кваліфікації та удосконалення педагогічної майстерності висвітлили такі науковці, як Я. Бартецький, Дж. Брунер, Г. Вермес, Г. Гішба, К. Клейн, І. Ломпшір, В. Оконь, А. Уліг, Н. Чакіров, Г. Шарельман та інші. Зокрема, Н. В. Бухлова пропонує розглядати самоосвітню діяльність як сукупність декількох «само»: самооцінка – вміння оцінювати свої можливості; самооблік – вміння брати до уваги наявність своїх якостей; самовизначення – вміння вибирати своє місце в житті, в суспільстві, усвідомити свої інтереси; самоорганізація – вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організовувати робоче місце та діяльність; самореалізація – реалізація особистістю своїх можливостей; самокритичність – вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи; самоконтроль – здатність контролювати свою діяльність; саморозвиток – результат самоосвіти [2]. Однак вимоги сьогодення вимагають від педагога не лише безперервного процесу саморозвитку та самовдосконалення, а й вміння представити себе (самореклама), переконати інших у тому, що саме Ви є найкращим фахівцем у тій чи іншій галузі знань (самомаркетинг). Аналіз літературних джерел та розгляд теоретичних аспектів щодо розвитку професіоналізму педагогічних працівників дозволяє стверджувати, що проблема самомаркетингу педагога в умовах Нової української школи висвітлена не повною мірою, хоча в умовах сьогодення є надзвичайно *актуальною* та потребує вирішення.

Метою є аналіз теоретичних аспектів щодо розвитку професіоналізму педагогічних працівників та практичне застосування самомаркетингу педагога в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

Самомаркетинг – організація самореклами та вигідного представлення себе, своїх можливостей і навичок на ринку праці з метою викликати інтерес потенційного роботодавця. Самомаркетинг є одним із шляхів підвищення конкурентоздатності, успішності фахівця, що дозволяє надалі прискорити просування по службі або перейти на нове місце роботи. У поняття самомаркетингу входить не тільки успішна самореклама з метою працевлаштування або ж просування по службових сходах – це ще й спосіб періодично підвищувати власну «ринкову ціну» і рівень особистої «актуальності» [1].

Основними засобами самомаркетингу педагога є : *самопрезентація*

(самореклама) і самопросування.

Самопрезентація – це процес демонстрації себе в будь-яких соціальних умовах з урахуванням чинних способів дії та поведінки. Метою професійної самопрезентації є позиціонування професіонала перед іншим професіоналом або учнем. Сенс полягає в тому, щоб показати, що вони мають справу з досвідченим, добре підготовленим фахівцем. Необхідність представляти себе виступає в ролі потужного імпульсу, який активізує професійну діяльність і саму особистість в різних галузях знань. Одним з основних видів самопрезентації педагога є самореклама.

Самореклама – це формування найбільшої популярності особисто для себе. В даний час вчителі досить таки часто використовують саморекламу себе і своєї діяльності в соціальних мережах. За допомогою віртуальних мереж педагоги спілкуються зі своїми учнями та розміщують свої професійні досягнення у сфері освіти. У такий спосіб вчителі не лише діляться досвідом один з одним, а й показують власну перевагу над конкурентами. Зміст самореклами полягає в професійному використанні прийомів переконання.

Самопросування – це відкрите представлення свідчень своєї компетентності та кваліфікації для того, щоб бути гідно оціненим на ринку праці та отримати перевагу під час відбору кандидатів чи призначення на посаду. Самопросування відрізняється від самопрезентації (самореклами) тим, що людина не просто стверджує про себе що-небудь, а підкріплює це реальними справами або незаперечними фактами (дипломи, сертифікати про підвищення кваліфікації, подяки та нагороди).

Загалом самомаркетинг педагога Нової української школи розглядаємо як діяльність із підвищення його конкурентоздатності для досягнення найвищої якості підготовки учнів із високим рівнем ключових компетентностей. Цей термін нерозривно пов'язаний з поняттям «кар'єра». Тому, визначаючи мету самомаркетингу, педагог зосереджується на особистій мотивації професійного розвитку. Визначає, який рівень професійного зростання йому потрібен більше: для кар'єрного підвищення чи рівень професійної стабільності, коли педагог обирає «свою нішу» та розвивається в ній як професіонал.

Для професійного розвитку вчителю варто регулярно виділяти час на спілкування та обмін досвідом з колегами як у режимі «офлайн», так і у режимі «онлайн». Вчитель – це професія, яка йде у русі часу, а тому бути «сучасним» – надто важливе завдання сьогодення. Саме тому важливим є впровадження інноваційних інструментів педагогічного маркетингу.

Як зауважує Фарухшина М. Ш., «серед інструментів педагогічного маркетингу, які може застосовувати у своїй діяльності педагог Нової української школи, виокремимо: блогінг, SWOT-аналіз, бенчмаркінг, white paper (біла книга), сторітелінг і трайвертайзінг» [7]. Розглянемо більш детально кожен з них.

Блогінг – це мистецтво публікації, просування та розвитку ідей в Інтернеті. У педагогіці його визначають як сукупність дій суб'єкта в межах ведення ним електронного щоденника (блогу). Блог – це різновид динамічного тематичного

сайту, на якому регулярно публікують записи, файли мультимедіа однією людиною або колективом. Розрізняють такі види блогів: особистий, корпоративний, тематичний. Але блог сам по собі не має цінності для споживачів, якщо не містить актуальної інформації.

SWOT-аналіз – універсальний метод, що використовують у стратегічному плануванні діяльності будь-якої організації, зокрема й навчального закладу. Окрім цього, SWOT-аналіз використовують і для самоаналізу особистості. Його сутність полягає в розподілі чинників та явищ, що впливають на функціонування й розвиток навчального закладу, проекту чи професійної діяльності особистості на чотири категорії: сильні сторони (Strengths), слабкі сторони (Weaknesses), можливості (Opportunities) та загрози (Threats) [7].

Бенчмаркінг – це складний систематичний процес, який полягає у дослідженні конкретного продукту, послуги чи способу діяльності закладу освіти для їх подальшого порівняння зі схожими продуктом, послугою чи способом діяльності іншого закладу освіти для того, щоб у кінцевому підсумку перейняти кращий досвід та вдосконалити власні продукт, послугу чи спосіб діяльності [5].

White paper (біла книга) – безкоштовна інформація у вигляді брошури, яка містить цінну для своєї цільової аудиторії інформацію нерекламного змісту. Таку інформацію розміщують на сайті. Наприклад, це може бути есе (до 10 сторінок), яке має бути написано зрозуміло та доступно для усіх учасників освітнього процесу.

Сторітеллінг – технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. У перекладі з англійської story означає історія, а telling – розповідати [6]. Отже, сторітеллінг – це «розповідання історій», а саме у вигляді ненав'язливих історій, відгуків клієнтів, життєвих ситуацій, що й робить такий маркетинг ближчим до клієнта.

Трайвертайзінг («try» – намагатися і «advertising» – реклама) – порівняно нове поняття в маркетингу. Суть поняття «трайвертайзінг» полягає в тому, що споживач перед купівлею товару/послуги має унікальну можливість ознайомитися з ним/нею детально за допомогою тестового використання [7].

Також новим і надзвичайно актуальним у наш час є такий інструмент самомаркетингу як *педагогічний нетворкінг*.

Нетворкінг (від анг. networking, де «net» – мережа, «working» – діяльність, співробітництво, взаємодія) – процес налагоджування та встановлення професійних та особистих зв'язків для майбутньої співпраці, партнерства, вирішення різних питань. Переваги: нові знайомства; навички публічних виступів; розширення досвіду в процесі обміну думками; відчуття користі та значущості для інших людей; отримання задоволення від спілкування; інструмент розповсюдження власного досвіду, інновацій тощо.

Нетворкінг – це діяльність, спрямована на залучення людей до вирішення тих чи інших завдань за допомогою знайомств. Для когось це вимушена, проте не дуже приємна річ. Але спілкування у такий спосіб може заощадити кошти,

час, зусилля. Комунікація з іншими людьми завжди іде на користь людям, оскільки споживачі освітніх послуг дізнаються про те, що їх цікавить у даний момент. Багато хто вважає, що нетворкінг легко дається екстравертам та суперечить внутрішньому характеру інтровертів. Якщо вони бачать, що у них немає цього вродженого таланту, вони не займаються цим взагалі, тому що не вірять, що будь-які зусилля допоможуть. Але існує й альтернативна точка зору – установка на професійне зростання. Єдиний спосіб зрозуміти, що нетворкінг – один з найважливіших ресурсів для вашої роботи і кар'єри, – це спробувати та досягнути його цінності для себе.

Соціальні мережі можна виділити як окремий потужний інструмент для нетворкінгу. Завдяки різноманітному контенту (текст, фото, відео, документи, опитування) на сьогоднішній день вони стали ще зручніше, ніж мобільний телефон або пошта, і стали «миттєвим» засобом спілкування педагога з учнями, колегами та батьками. Для обміну матеріалами з класом та батьками за межами школи вчитель може створювати закриті групи у соціальних мережах, а для обміну думками з колегами-педагогами може брати участь у дискусіях у популярних групах [3].

Для того щоб самомаркетинг педагога був успішним, доцільно звернути увагу на **ряд пропозицій та практичних порад.**

1. Власна активна життєва позиція освітянина.
2. Вміле планування заходів (дослухатись до порад наставників, користуватися кожною можливістю для особистого спілкування з людьми, бажано перейти зі світу е-контактів у світ живого спілкування – «бесіда за чашкою кави» тощо).
3. Просування власних проєктів, їх лобіювання (виходити першими на контакт, проінформувати якомога більшу кількість людей про свою діяльність, щось на зразок «мережевого маркетингу» – друзі друзів).
4. Проведення ефективних зустрічей (обмін досвідом – хоч інколи варто дослухатись когось, практичні рекомендації, зворотний зв'язок на зразок «А що би зробили Ви?»).
5. Виступи з презентаціями (продемонструвати те, що вже є, звернути увагу на позитивні сторони, а також, чого ще потрібно досягнути).
6. Зворотний зв'язок (е-повідомлення, спільна група у вайбері, на фейсбуці, блог...).
7. Спільна діяльність з використанням е-технологій (що такого корисного можна зробити разом, а також, як виправити недоліки і прогалини у роботі, якщо щось пішло не так).
8. Проведення анкетування чи інтерв'ю, щоб побачити, хто дійсно зацікавлений у вас як у партнері, а хто ні (відповідає на питання просто так, щоб було зазначено «виконано»). Це дозволяє побачити справжніх партнерів для подальшої співпраці.
9. Залучення ЗМІ (прес-анонси, прес-релізи, публікація статей, подяка організаторам, спонсорам, благодійникам, запрошення на заходи журналістів).
10. Лобіювання власних інтересів чи освітнього закладу на рівні,

району, міста, області, країни, світу.

Варто зазначити, що при умові вдалого самомаркетингу педагог обов'язково отримає хороший результат у вигляді успішної кар'єри, а роботодавець – у можливості залучення високопрофесійного спеціаліста.

Висновки. Усі інструменти сучасного педагогічного маркетингу є надзвичайно потрібними в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа», оскільки створюють позитивний імідж як педагогу, так і закладу, у якому він працює, забезпечують зворотний зв'язок і є запорукою подальшої співпраці усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Беляєва Н. В., Проценко І. П. Самомаркетинг фахівця як ресурс формування його професійного іміджу. URL: <https://rbl3d.ukraine7.com/t199-topic> (дата звернення: 02.11.2020).
2. Лук'янчук Е. А. Самоосвітня діяльність педагога як складова професійної компетентності. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp20/2/lukjanchuk_tezi.pdf (дата звернення: 03.11.2020).
3. Навчально-виховний комплекс «Якимівська гімназія». Інформація для вчителя. URL: <https://www.yakumgymnasia.com.ua/informationforteacher/> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 05.11.2020).
5. Охріменко Г. В. Використання бенчмаркінгу в реалізації маркетингу освітніх послуг вищими навчальними закладами України. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2016. № 1. С. 84–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2016_1_9 (дата звернення: 04.11.2020).
6. Сторітеллінг – історія про історію. Методичний навігатор. URL: <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigator/metodicni-materiali/storitelling> (дата звернення: 05.11.2020).
7. Фарухшина М. Ш. Застосування інструментів педагогічного маркетингу в професійній діяльності педагога Нової української школи URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710747/1/Фарухшина%20стаття%20в%20МЕТОДИСТ.pdf> (дата звернення: 05.11.2020).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ

*«Кричали ледарі: «Нам лідера!
Хоч поганенького! Аби!»
На цю біду немає лікаря...
Не дай Бог, бути лідером юрби!»*

Л. Костенко

Актуальність теми продиктована новими реаліями сьогодення дистанційного навчання та загальних змін в системі управління закладами освіти. Сучасні умови диктують нові вимоги до діяльності працівника закладу освіти. Тенденція переходу силового керування до так званого непрямого, м'якого управління, яке можна опосередковано здійснювати через основні чинники формування організаційної культури закладу освіти та організаційної культури її керівника.

Культура «монологічної взаємодії», де панують формальні однобічні комунікаційні процеси без зворотного зв'язку відходить у минуле [2]. Про це свідчать численні публікації у науково-дослідницькій літературі.

На сьогоднішній день відомо, що налагоджена мережа організації культури певного закладу, проте не достатньо розроблена методика підняття та розвитку організаційної культури керівників [1, с. 205]. На даний час дослідники виділяють такі особливості організаційного бачення керівника закладу освіти:

- Насамперед пов'язане з конкретним закладом освіти в конкретному просторі та часі;

- Обрання найоптимальнішого із варіантів можливих бачень розвитку освітнього закладу. Повинне найбільше відповідати запитам, освітнім, соціальним, інтересам учнів та їх батьків як замовникам освітніх послуг;

- Має відображати керівника як лідера із щирими намірами;

- Організаційний простір має вмотивовувати до педагогічної діяльності освітянський колектив;

- Оцінка організаційної культури керівника через деякий час з метою заміни чи удосконалення згідно змін ресурсів чи потреб.

Є три групи факторів, що відносять до джерел організаційного бачення, які зумовлюють його структуру:

1. Фактор лідера – його світогляд, віра, особисті цінності, професійні якості, переконання.

2. Фактор освітнього закладу – його історія, традиції, замовники (учні, батьки, приватні особи, тощо), людські ресурси, технічне забезпечення.

3. Фактор зовнішнього оточення – очікування замовника на виконання соціального замовлення на якісну освіту і на конкурентоспроможного випускника освітнього закладу [1, с. 207–208].

Для наочної презентації організаційного бачення керівник закладу може використовувати усі наявні засоби. Зокрема сайт або блог закладу, інтерв'ю, презентації, консультування, конкурси, ЗМІ та інше.

Як правило організаційна культура є непомітною для загалу. Та й самі керівники теперішніх закладів освіти вважають її неідеальним інструментом об'єднання людей у єдину команду задля досягнення спільної мети. Людський ресурс сприймають як належний елемент організаційного складника, а не рушій інноваційних суспільних змін. Не розглядають, на превеликий жаль, організаційну культуру як процес творення нового в організації. Останнє супроводжує якісну конкурентоздатність та підвищення ефективності діяльності окремої людини. Також, не переносять вектор із традиційних цінностей – фінансові та матеріальні ресурси – на цінності громадянського суспільства. Тому що суспільство ставить вимогу, що будь-яка організація, створюється для людей і заради їхнього блага [3]. На перший план виходять цінності для соціуму, для особистості. Людину слід сприймати та визнавати як людський капітал, інвестований в організацію для розквіту останньої.

Отже, проблема управління закладом освіти у світлі реформ децентралізації і творення Нової української школи потребує детального вивчення. Однією з основних проблем є несприйняття такого важливого елементу керування закладом освіти, як організаційна культура. Як своєрідну стратегію розвитку освітнього закладу та його внесок у розвиток громади і суспільства в цілому. Головний менеджер закладу освіти повинен чітко враховувати всі фактори, особливості формування організаційної культури. І здебільшого саме від нього залежить ефективність і доля цього закладу. Якщо не враховувати всі елементи творення організаційної культури, а опертися на старі диктаторські методи управління з силовим натиском, культура керівника буде неприпустимою.

Список використаних джерел та літератури:

1. Сташенко М. О. Організаційні стратегії управління закладом освіти. *Професійний розвиток педагогів в умовах освітнього середовища післядипломної освіти (теоретико-прикладний аспект)*: колективна монографія. Луцьк: КП ІАЦ «Волиньенергософт», 2019. С. 205-213.
2. Стемковська Я. Є. Моделі організаційної культури школи у змісті підручника для директора. URL: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/937/93740d0133723af28f2da5391650b33b.pdf>.
3. Формування професійної культури керівника навчального закладу в сучасному освітньому середовищі: зб. наук. праць / М. О. Сташенко. Луцьк: ВІППО, 2015. 148 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНИМИ КАДРАМИ

Анотація. Стаття посвячена формуванню готовності вихователів дошкільних закладів до інноваційної діяльності шляхом використання нетрадиційних підходів в організації методичної роботи з педкадрами.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інтерактивні методи, педагогічна рада, особистість.

Постановка проблеми. Потреба в зміні практики у роботі з педкадрами дошкільної освіти є надзвичайно актуальною в наш час.

Вимоги до технології і техніки організації та ведення освітньої роботи з дітьми в закладах дошкільної освіти змінилися значною мірою, а реальна практика, незважаючи на отриманий педагогами інструментарій у вигляді нових програм і методик, змінюється значно повільніше.

Педагогічна професія потребує сьогодні від її представників особливого сприйняття постійно обновлюваних тенденцій та нововведень у змісті, формах і методах навчання та виховання дітей, а отже, відповідного коригування роботи з ними. Однак не завжди педагоги-дошкільники готові в повній мірі досягнути нові реалії сучасного дошкільного виховання. На заваді стають недостатні вміння використовувати новітні педагогічні технології, творчо трансформувати їх в освітньо - виховний процес, здійснюваний в дитячому садку. Загально визнано: творчий педагог виховує творчу особистість. Таким чином, педагоги не мають досвіду підготовки, адекватної вимогам сучасної практики дошкільної освіти. Тому вся робота з педагогічними кадрами ДНЗ має спрямовуватись на формування творчого інноваційного потенціалу вихователів.

Механізми пізнання у дітей і дорослих однакові, а засоби і можливості різні. І якщо ми хочемо навчити дітей дослідним пошуково-практичним способам пізнання довкілля, якщо ми очікуємо від них самостійного критичного мислення, усвідомленості і відповідальності, то самі педагоги мусять мати подібний досвід, відчути й усвідомити на собі, як він формується, яких рис особистості торкається, які труднощі, проблеми, радості й відкриття несе в собі.

Маючи стаж педагогічної роботи понад 25 років, з них на посаді вихователя-методиста 14 років, помітила що традиційні форми роботи з педагогічними кадрами, які використовувались у нашому дошкільному закладі – лекції, семінари, перегляди відкритих занять, педагогічні ради (з усталеною структурою та змістовним навантаженням), семінари-практикуми, консультації, школа молодого педагога, методичне об'єднання – давали багато нової інформації, але були дуже мало орієнтовані на активну дію в контексті реально діючих цінностей педагогіки співпраці, на повагу і визнання професійно-особистісних досягнень; свідомість і усвідомлення, осмислення, обґрунтування і виклад ними власної професійно-особистісної позиції, стосовно ідей особистісно орієнтовної освіти дітей.

Складність навчання дорослих полягає не лише в тому, що у них по різному (інакше, ніж у школярів та студентів) відбувається сприймання навчальної інформації, але і в тому, що вони випробували на собі традиційну педагогічну парадигму освіти. Існує багато об'єктивних і суб'єктивних причин які не дають можливості навчати дорослих за тими самими методиками, що і дітей.

Отже, дорослих потрібно навчати по іншому. Тому, у нашому дошкільному закладі було вирішено запровадити використання активних форм навчання педагогів.

Метою статті є формування готовності вихователів до інноваційної діяльності шляхом використання нетрадиційних підходів в організації методичної роботи з педкадрами.

Основні завдання: апробація нових форм організації навчання педагогів та розвиток їх творчого потенціалу; сприяння інформативному забезпеченню педагогів та підвищення їх професійної компетентності; формування в педагогів потреби в інноваційній діяльності шляхом нетрадиційних форм роботи; розвиток здібностей, підвищення творчого потенціалу педагогічних кадрів; розробка методичних рекомендацій та практичного матеріалу щодо організації методичної роботи; виявлення, узагальнення та організація поширення перспективного досвіду.

Виклад основного матеріалу.

Інноваційна педагогічна діяльність – це особливий вид творчої діяльності, спрямований на оновлення системи освіти. Така діяльність є наслідком активності людини, що виявляється не стільки у пристосуванні до зовнішнього середовища, скільки у перетворенні його відповідно до особистих і суспільних потреб та інтересів. Педагог в інноваційному педагогічному режимі є дослідником власної особистості та діяльності тих, кого він навчає та виховує. Роботу закладу освіти щодо формування в педагогів сучасної діяльності слід розпочати зі створення сприятливого середовища, що передбачає спрямування вихователів на самовиховання та саморозвиток, активне навчання в школах педагогічної майстерності, психолого-педагогічних семінарах, використання передового педагогічного досвіду, опанування психолого-педагогічних діагностик тощо. Потрібно розвивати у них психолого – педагогічні вміння та навички: дидактичні вміння (організація навчально-виховного процесу, керівництво пізнавальною та розвивальною взаємодією), загально – педагогічні вміння (забезпечення єдності навчальної та позанавчальної діяльності вихователя та дитини як цілісного навчального процесу, що гарантує неперервність процесу навчання, виховання, розвитку та саморозвитку), науково – методичні, пошукові, дослідницькі вміння та навички (вивчення та використання передового педагогічного досвіду, використання методів теоретичного пошуку та емпіричних досліджень), володіння мистецтвом педагогічної рефлексії.

Попри розбіжності у підходах до визначення форм методичної роботи спільною для науковців є думка про потребу використання тих із них, які

відповідають її цілям і завданням, а також індивідуальним потребам її учасників. Тому сьогодні методична робота в ДНЗ, що працює у режимі розвитку дедалі частіше здійснюється за допомогою нетрадиційних форм під якими розуміють «відомі в номенклатурі організаційні форми, що набувають особливої актуальності через появу якісно нових соціальних завдань», а також ті форми, які вимагають нестандартної організації роботи.

Основні завдання підготовки педагогів до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти полягають у тому, щоб:

- допомогти кожному вихователю в розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості;
- надати педагогові можливість усвідомити методологію розв'язання професійно-педагогічних проблем;
- розкрити способи побудови конкретних концепцій роботи закладу й самого педагога;
- віднайти разом з вихователем способи реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності;
- орієнтувати вихователя на осмислення ним результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Методична робота є необхідною організаційною умовою для створення в дошкільному навчальному закладі необхідного середовища.

Сьогодні існують різноманітні форми залучення педагогів до діяльності в інноваційному освітньому просторі.

В нашому дошкільному закладі було вирішено запровадити використання також саме активних форм навчання педагогів. Ось перелік нетрадиційних методичних заходів, які ми проводимо з педагогічними кадрами:

- Психолого-педагогічний консиліум. Зокрема, це стосується ситуації, коли необхідно обговорити певну педагогічну технологію та можливість її апробації чи впровадження (наприклад, технологія ТРВЗ, технологія «нетрадиційні методики малювання», авторська програма Т. Шкваріної з англійської мови);

- Динамічні творчі групи. Вони створюються тоді, коли виникають певні психолого-педагогічні проблеми, зокрема, щодо розроблення методичного забезпечення конкретного питання («Використання театралізованих ігор у роботі з дітьми», «Використання методики ТРВЗ під час драматизації казок», «Екологічне виховання дошкільнят»);

- Інформаційний прес-центр. Ознайомлення з новинками методичної літератури («Розвиваючі ігри для дошкільників», «Казкова гімнастика за Єфименком»);

- «Родинне сонцеколо». Впровадження активних форм співпраці з родиною (Проект «Співпраця дошкільного закладу з родиною», родинні квести).

- Авторська школа. Практичний показ авторських та власних розробок (майстер-клас), представлення оригінальних занять, виховних заходів, проєктів. («Гра-вікторина «Що? Де? Коли?», «Я і Всесвіт», «Свято народної гри», розвага «Літо-літечко», заняття по ознайомленню з природою «Праця у куточку природи. Екологічне виховання»);

- Педагогічні тренінги. («Розвиток мовленнєвої компетенції дошкільників», «LEGO та його використання у роботі з дошкільниками»).

Не залишаються осторонь інтерактивні методи навчання, які сприяють формуванню професійних якостей і є своєрідним полігоном для відпрацювання необхідних навичок в умовах, максимально наближених до реальних. Окрім переконливих переваг інтерактивних методів навчання як способу оптимізації процесу здобуття, засвоєння та усвідомлення освітньо-наукової інформації, ці технології водночас стимулюють розвиток соціально комунікативних здібностей педагогів. Не дивина, що багато педагогів, а особливо молодих, відчують труднощі в обстоюванні власної думки, у формуванні та ініціюванні оптимальних шляхів розв'язання професійних завдань. В ситуації інтерактивних технологій навчання взаємини між учасниками освітнього процесу закладають основи вільних, партнерських стосунків. Розглянемо їх детальніше:

Мозковий штурм – це метод за допомогою якого група людей, зібравшись разом намагається розв'язати якусь проблему. Перший та основний принцип мозкового штурму полягає в тому, що ніхто не повинен висловлювати оцінку або критику на адресу будь-якої ідеї, що виникла в ході обговорення. У ході мозкового штурму всі обмеження усуваються і потенціал вихователя може бути використаний повністю.

Метод евристичного мислення. Консультант сідає сам на сам з чистим аркушем паперу і записує на ньому всі думки які у нього з'являються.

Метод інтерв'ю, технологія «мікрофону», «театр одного актора» - це засоби для досягнення атмосфери сприйняття, що сприяє співробітництву, порозумінню, викликає інтерес до пізнання, розвиває творчий потенціал особистості, розумову та емоційну сферу. Даний метод дає можливість у неформальній обстановці висловити власну думку, викласти власний хід міркувань.

Метод оборони – завданням агітаторів під час дискусії є «нападати» на довірену особу чи самого виступаючого і ставити йому найнезручніші запитання.

Можливі будь-які комбінації цих методів. Припустімо, кілька людей можуть напрацювати багаж ідей методом евристичного мислення. Після цього їхнє обговорення триває або за «круглим столом». Або за допомогою технології мозкового штурму, або вони передаються одне одному для самостійного опрацювання.

Педагогічні ігри – це ефективний вид методичної роботи і професійних потреб педагогічних кадрів, надають можливість мати власну позицію щодо важливих методичних проблем практичної діяльності. В.О. Сухомлинський стверджував: «Слово – найважливіший педагогічний інструмент, його нічим не замінити». А якщо це не просто сухе слово, а підкріплене практичним виправлянням, емоційним сприйманням, педагогічною майстерністю, то, звичайно така робота залишить свій слід на професійній ниві. Найчастіше використовуємо у дошкільному закладі ігри командного типу, групові ігри

«Шапка запитань», «Коло ідей».

Ось форми методичної роботи, що сприяють готовності до інноваційної діяльності.

Схема 1.

У методичній службі дошкільного навчального закладу особливе місце посідає педагогічна рада. Специфіка тут у тому, що педагогічна рада є органом колегіального управління освітнім процесом. На нього покладається розв'язання низки ключових завдань, щодо вдосконалення навчально-виховної роботи з дітьми. Обираючи тему педагогічної ради намагаюсь орієнтуватися на актуальність обраних тем та визначення завдань, на підготовку до проведення, періодичність, контроль за виконанням ухвалених рішень. Не менш важливо звертаю увагу на форми та стиль проведення засідань.

По-перше питання, винесені на розгляд педради повинні бути цікавими для всіх. По-друге для підготовки педрад залучаю якомога більше учасників, створюю творчі групи які б вирішували перспективні завдання. По-третє, педрада має бути не тільки генератором цікавих ідей, а й експертною радою експериментальної роботи освітнього закладу. Ми намагаємось зробити педраду органом, який спонукає до пошуку, творчості, створює у колективі атмосферу довіри, взаєморозуміння і поваги. В кожній педагогічній раді є певні функції:

- Управлінські (законодавчі; діагностичні; планово-прогностичні);
- Методичні (інформаційні; розвивальні; навчальні; активізуючі);
- Виховні (організаційно-виховні; колективно-утворювальні);
- Соціально-педагогічні (комунікативні; інтегруючі; захисні; координуючі).

У своїй роботі використовуємо як традиційні так і нетрадиційні педагогічні ради.

За формою:

Традиційні: доповідь з обговоренням, доповідь із співповіддю, серія повідомлень, на основі роботи проблемних груп семінар практикум.

Нетрадиційні: методичний день, у формі КТС (колективна творча справа), диспут, дискусії, творчий звіт, конкурс, аукціон, фестиваль, ділова гра «круглий стіл», педагогічний консиліум, презентація. Див. схему 2

Педагогічна рада – захист інновацій («Охорона життя і зміцнення здоров'я дітей в д/з в сучасних умовах»).

Кожній групі учасників педради було дано завдання попередньо підготуватися і ознайомитися з досвідом й лаконічно викласти ідею та особливості педагогічної інновації, ознайомити з конкретним досвідом використання педагогічної технології. Були обрані виконавці таких ролей: автор-новатор – носій передових ідей, оптимісти – захисники ідей, песимісти-консерватори – противники ідей, реалісти-аналітики, здатність зважити на всі «за» і «проти», зробити необхідні висновки.

В кінці педради було зроблено висновок про доцільність чи недоцільність інновацій.

Педагогічна рада – ділова гра («Моральне виховання дошкільників»).

Зміст ділової гри ґрунтувався на імітації виробничої ситуації, розв'язання

різних завдань. Імітація реальної ситуації за ролями (діти, батьки, завідувач, вихователі). Позитивне у даній діловій грі було те, що було видно реальну наявність інтересів, думок учасників. Це забезпечило різні посадові статуси, суб'єктивну позицію, різного ступеню відповідальність.

Педагогічна рада-фестиваль («Мамина красуня», «Ювілей дошкільного закладу»).

Широкий загальний огляд досягнень святкування, яке супроводжується показом засобів навчання поєднаних із розмаїттям художнього оформлення.

Педагогічна рада – методичний міст («Підсумки навчально-виховної роботи за 2008-2009 навчальний рік – за участю педагогів ЗОШ №5) – різновид дискусії, проводиться з метою розвитку практичних навичок темою, як правило обирається проблема розвитку, навчання і виховання дітей, для участі в цій роботі залучаються батьки, педагоги інших навчальних закладів. Роль ведучої виконує методист або завідувач.

Педагогічна рада – проблемний стіл («Сучасні підходи до розвитку мовлення дітей дошкільного віку») – активна форма методичної роботи, яка сприяє розвитку у вихователів прагнення до самоосвіти, до роботи, розширення і поглиблення знань. Заздалегідь готуються питання до обговорення, списки рекомендованої літератури, створюється творча група, яка по закінченню підбиває підсумки, пропонує рекомендації.

Педагогічна рада – дискусія («Роль творчої діяльності педагога в педагогічному процесі») – колективне обговорення якого-небудь складного питання. Під час підготовки до цієї форми роботи можуть бути створені творчі мікрогрупи, які пропонують свою програму, позицію. Ось чому організації дискусій, диспутів як інтерактивної форми обговорення проблеми розвитку дітей дошкільного віку, пошуку оптимальних шляхів поліпшення роботи в дитячому садку слід приділяти особливу увагу. Питань необхідно пропонувати не більше п'яти, прагнучи вичерпати головну проблему дискусії, формулювати їх так, щоб була можливість висловити різні погляди щодо порушеної проблеми.

Працюючи з педагогами, я як методист, прагну сприяти розвитку нового педагогічного мислення, яке б опиралося на особистість дитини, співдружність з дітьми, особливий підхід до кожної дитини, до кожного педагога, відмова від звичайних схем, методичних шаблонів, подолання формалізму. Адже, інноваційні підходи, які використовуються в сучасному довіллі стосуються не тільки роботи з дітьми дошкільного віку, а й організації методичної роботи з педагогами.

У своїй роботі намагаюсь вдосконалювати і використовувати такі вміння:

А) Гностичні: набуваю і поновлюю знання; визначаю і аналізую чинники, що впливають на освітній процес;

Б) Конструктивні: намагаюсь моделювати педагогічний, опрацьовую навчальний матеріал;

В) Організаторські: організовую методичну роботу з педагогами, сприяю їх самоосвіті, організовую роботу семінарів, школи перспективного досвіду,

творчих груп, педагогічних читань тощо, організовую заходи з проблем формування національної свідомості дорослих тощо:

Г) Комунікативні: налагоджую доброзичливі стосунки з колегами, керівництвом, оволодіваю засобами спілкування;

Д) Дидактичні: утверджую у вихователів бажання підвищувати свою кваліфікацію, розвиваю їхні творчі здібності у процесі роботи з ними;

Е) Дослідницькі: проводжу педагогічну інноваційну діяльність, роблю висновки, досліджую зміст, форми і методи підвищення кваліфікації педагогів;

Є) Експресивні: оволодіваю правильною артикуляцією, дикцією, усним мовленням, жестами та мімікою;

Ж) Емоційно-вольові: розвиваю ініціативність, послідовність, цілеспрямованість, організованість та витримку тощо.

Виходячи з концепції Базової програми про цілісне сприймання дошкільнятами зовнішнього та внутрішнього світів педагогічний колектив використовує в роботі принцип інтегрованого підходу до організації життєдіяльності дітей, змістовної цілісності, системності, послідовності, ускладнення та повторення програмового матеріалу. Такі заняття є простором для широкого використання інноваційних технологій. Інтегровані заняття дають дітям і педагогам можливість реалізувати свої творчі здібності, сприяють розвитку комунікативних умінь, тісної співпраці один з одним та активізації життєвого простору. Вихователі допомагають формувати в дошкільнят цілісну картину світу, оскільки предмети і явища розглядаються з багатьох взаємопов'язаних між собою сторін. Такі заняття дуже результативні, а зміна видів діяльності дає змогу занурити кожну дитину в спільний активний процес пізнання дійсності. Методична служба допомагає педагогам дібрати найефективніші методи та прийоми взаємодії з вихованцями протягом дня, дають можливість проявляти творчість у роботі знань.

Участь педагогів у методичній, інноваційній діяльності, сприяє, зрештою, формуванню особистої педагогічної системи, індивідуального стилю педагогічної діяльності. Так як, наш дошкільний заклад працює над проблемою впровадження інноваційних технологій в освітньо-виховний процес, педагоги обрали для себе творчі напрямки:

Ясельна група «Колобок» - піскотерапія.

Ясельна група «Калинка» - використання спадщини Сухомлинського.

Молодша група «Ягідка» - колекціонування.

Молодша група «Сонечко» - нетрадиційні методи малювання.

Молодша група «Ромашка» - кубики Нікітіних.

Середня група «Волошка» - використання опорних та мнемотаблиць.

Старша група «Івасик-Телесик» - LEGO конструювання.

Старша група «Метелик» - мультисенсорна гра «Нумікон».

Старша група «Вишенька» - блоки Дьєниша.

Творчий педагог виховає творчу особистість. Для реалізації завдань з питань використання даних методик необхідна робота з кадрами націлена на розвиток і підтримку саме такого педагога. Якщо будемо впроваджувати в

практику креативну педагогічну систему отримаємо розвинуту особистість вихователя і як наслідок – творчий педагогічний колектив, у якому дитина зможе реалізувати своє право на індивідуальний розвиток відповідно до своїх потреб, нахилів, можливостей. А педагог розвиватиме свої професійні та особистісні якості. Керівник забезпечить успіх діяльності дітей та педагогів. Лише тоді дитина перетвориться з об'єкта на суб'єкт виховання. Зможе бути самою собою, займатися різноманітною навчально – пізнавальною діяльністю, із задоволенням відвідувати дитячий садок.

Список використаних джерел та літератури:

1. Березюк В.С. Інноваційні технології в ДНЗ. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 224 с.
2. Гавриш І.В. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.-метод. посібник / за ред. І.В. Гавриш; авт. кол.: І.В. Гавриш, О.О. Ліннік, Н.В. Губанова. Луганськ: Альма-матер, 2007. 496 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч.посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Крутій К.Л. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект. Запоріжжя: ТОВ. «ЛІПС» ЛТД, 2006. 128 с.
5. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Х.: Основа, 2004. 240 с.
6. Настільна книга вихователя – методиста ДНЗ / уклад. Рудік О.А. Х.: В.Г. «Основа», 2010. 331 с.
7. Піроженко Т.О. Психологічний супровід інноваційно-освітніх технологій у дитячому садку. Тернопіль: Навч.книга, 2006. 48 с.

Мочук О. Б.

УПРАВЛІННЯ ЗЗСО ЗА ДОПОМОГОЮ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ GOOGLE

Розвиток освіти в Україні, підвищення її якості та доступності, інтеграція в європейський освітній простір із збереженням національних досягнень і традицій – усе це потребує впровадження в закладах середньої освіти новітніх методів навчання, що ґрунтуються на застосуванні сучасних комп'ютерних технологій. Так сьогодні можна створити локальну «обчислювальну хмару» для навчального закладу, щоб використовувати її ресурси у відповідності до сучасних вимог освіти. Технології «хмарних обчислень» вносять суттєві зміни у процес навчання будь-якої дисципліни, забезпечуючи оптимізацію збору, збереження, пошуку, опрацювання та представлення інформації, при цьому не потребуючи внесення змін до навчальних планів закладів середньої освіти.

Під час розроблення і впровадження програмних засобів та мережевих технологій у закладах середньої освіти найскладнішими є питання наявності сучасних комп'ютерів і програм, технічної підтримки працездатності інформаційних продуктів, забезпечення вибіркового авторизованого доступу

педагогів та учнів до конкретних мережевих ресурсів. Традиційні методики потребують, як правило, використання сучасного обладнання, впровадження складних програмних продуктів, а також наявності в штатному розписі посади системного програміста для їх підтримки та періодичного оновлення, що різко звужує коло навчальних закладів, які можуть відповідати цим вимогам. Проте, все більше заклади середньої освіти почали долучатися до використання хмарних технологій в освітньому процесі та управлінні.

Упровадження хмарних сервісів сприяє створенню єдиного інформаційного простору, що забезпечує доступ до цих сервісів усіх шкіл, педагогічних працівників, учнів, батьків. Перевагами їх використання у освітньому процесі у порівнянні з іншими технологіями навчання й управління є, насамперед, можливість створення «віртуальної учительської», «віртуального методичного кабінету», «віртуального класу», «віртуального документообігу», організації самостійної роботи учнів і факультативного навчання тощо. Як стверджують Н. Морзе та О. Кузьмінська, до переваг використання хмарних сервісів можна також віднести: «...доступність – хмари доступні всім з будь-якої точки, де є Інтернет, з будь-якого комп'ютера, де є браузер. Це дає можливість користувачам (зкладам) економити на закупівлі додаткових ПК значної вартості. Співробітники стають більш мобільними, оскільки можуть отримати доступ до свого робочого місця з будь-якої точки, використовуючи ноутбук, нетбук, смартфон. Немає необхідності купувати ліцензійне програмне забезпечення, його налаштування та оновлення – потрібно просто зайти на сервіс та користуватись його послугами; платити слід лише за фактичне використання [2, с. 27].

Вдосконаленню освітнього процесу у закладах середньої освіти сприяють, як свідчать дослідження, хмарні технології, що реалізовані за допомогою сервісів Google. Базові сервіси Google мають безмежні можливості не лише для організації освітнього процесу, але й професійного розвитку педагогів та адміністрації закладів середньої освіти, підвищення їх компетентності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Такий підхід дає можливість контролювати час, місце, темп і шлях засвоєння навчального матеріалу. Зазначена форма освіти уможлиблює поєднання традиційних методик та актуальних технологій. Завдяки сервісам Google стає можливим використання веб-технологій, що дає змогу не лише отримати доступ до освітніх матеріалів різного вигляду (текстових, графічних, мультимедійних), але й виконувати спільну роботу з учителем або групою.

Зокрема, сервіси Google допомагають в управлінській діяльності керівнику закладу середньої освіти як інструменти для стратегічного планування, ефективного контролю, аналізу результатів праці, стимулювання педагогів до творчого пошуку, інноваційної діяльності на різних рівнях та створюють середовище для публічної діяльності, професійного спілкування, самореалізації та саморозвитку управлінця [1, с. 47].

До основних функцій й напрямів педагогічного менеджменту, що потребують першочергового застосування апаратних і програмних засобів

інформаційних технологій управління, належать такі: – прийняття управлінського рішення (розпорядження, накази, рекомендації, плани тощо); – організація виконання прийнятих рішень і планів, включаючи доведення рішення (плану) до виконавця; забезпечення моделювання управлінського рішення; – координація діяльності виконавців; – забезпечення оперативного, поточного та підсумкового контролю; – облік результатів діяльності, аналіз і оцінка її ефективності. В управлінській діяльності керівника закладу середньої освіти сервіси Google використовуються для: планування – календар, пошту, організації – диск, пошту, координації – пошту, Hangouts, регулювання – пошту, обліку – диск, аналізу – форми.

Інформаційно-освітнє середовище керівника закладу середньої освіти на базі сервісів Google може виглядати таким чином: організаційні шаблони і форми реалізуються за допомогою сервісів Google Документи, Google Таблиці, Google Форми; як інструменти планування і контролю можуть бути використані Google Календар і Google Блог; для співробітництва – Google Календар, Google Диск; для аналізу – Google Форма і Блог; для комунікації і зворотного зв'язку – Gmail та Google Meet. (див. рис. 1)

Організація наради розпочинається з використання сервісу Google Календар. Цей сервіс дає можливість запланувати подію, а також створювати спільні календарі для фіксування заходів, що повторюються, та відображати ці події для структурних підрозділів, що мають доступ. Після створення події відбувається процес запрошення відповідних колег. Для цього використовуються акаунти корпоративної пошти. Колеги отримують автоматичний лист. Присутність на нараді можлива у двох варіантах – очна та on-line.

У разі очної присутності колеги підтверджують запит, а у їх Календарі створюється позначка «зайнятості» під час проведення наради, також за певний період вони отримують нагадування про подію. У разі участі on-line колеги до зустрічі приєднуються з використанням сервісу Google Meet. (див. Рис. 1)

Рис. 1. Алгоритм реалізації управлінського процесу у закладі середньої освіти із використанням Google сервісів на прикладі наради.

На Google Диску можуть бути сформовані робочі документи та наданий доступ до них для опрацювання. Робота з документами здійснюється з використанням корпоративного акаунту, всі зміни в документах фіксуються сервісом. Для аналізу ефективності проведення наради та стану вирішення проблемних питань керівник (або відповідальна особа) створює анкету (сервіс Google Форми), колеги відповідають на запитання. Сервіс дає можливість сформувати зведені дані для звітності та подальшого аналізу. (див. рис. 1)

Для здійснення рефлексії колегами (акцентування їх уваги) та висвітлення роботи наради використовуються персональні блоги колег та загальний (блог закладу, керівника або віртуальної учительської). Під час наради та після наради здійснюється подальше планування діяльності. Заходи фіксуються у Календарі. Подальша комунікація та співпраця здійснюється з використанням корпоративної пошти, сервісу Hangouts та Диску.

Широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес, у першу чергу, має суттєвий вплив на освітню систему, оскільки з використанням ІКТ виникають більш широкі можливості стосовно опрацювання, систематизації, одержання та опрацювання нових відомостей. Нарівні з цим, застосування програмного забезпечення навчального призначення, що постійно оновлюється і вдосконалюється, дає можливість досягти суттєвого поліпшення результатів навчання.

Отже, інформатизація управління будь-якою системою в освітній галузі – це процес розробки і впровадження цілісної системи управління як складової частини інформатизації будь-якої освітньої ланки. Одні з найбільш ефективно діючих хмарних технологій, що є перспективними для управління освітнім процесом у закладі середньої освіти, реалізовані у програмних продуктах Google.

Список використаних джерел та літератури:

1. Дзюбенко А. А. Новые информационные технологии в образовании. М.: МИР. 2010. 104 с.
2. Морзе Н. В., Кузьмінська О. Г. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень. Інформаційні технології в освіті. 2011. №9. С. 20-29.
3. Олійник Л. М. Застосування базових сервісів Google у системі післядипломної педагогічної освіти. Інформаційні технології в освіті. 2015. № 22. С. 93-102.
4. Панченко А. Г., Панченко Г. В. Використання Сервісів Google в управлінні закладом загальної середньої освіти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, № 3 (2017). С. 337–344.

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ КАФЕДРИ У ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Цифровізація це один з основних ключових факторів розвитку освітніх систем. У глобальному аспекті процес цифровізації є наслідком концепції економічної діяльності, заснованої на цифрових технологіях, впроваджуваних в різні сфери життя і виробництва. І ця парадигма впроваджується в багатьох країнах. Технологічна підтримка часто є необхідною умовою в управлінні закладом та сприяє налагодженню продуктивної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу. Нині динамічний розвиток в інформаційній галузі створює умови для побудови високопродуктивних засобів діяльності, спільного використання усіма учасниками освітнього процесу, у віртуальному середовищі [1].

Теоретико-методичні засади проектування, впровадження, розвитку цифрових інформаційних освітніх середовищ закладів освіти розкрито у працях науковців В. Бикова, С. Литвинової, О.Кузьмінської, М. Попель, А. Стрюк, Н. Морзе, О. Спіріна, М. Шишкіної, С. Семерікова та ін.

Окремі аспекти розвитку сучасного освітнього середовища в системі післядипломної педагогічної освіти розглянуто у працях таких дослідників, як К. Колос, Л. Ляхоцької, С. Касьян, Н. Ткачук та ін.

Дослідження концептуальних підходів до системи управління закладів післядипломної педагогічної освіти розкрито у працях Н. Клокар, М. Мілера, В. Гуменюк, В. Олійника та ін.

Актуальність теми зумовлена пошуком оптимальних умов для організації роботи працівників кафедри у період карантинних обмежень введених державою з метою протидії COVID-19.

Під правильно організованою науковою, науково-методичною, навчальною роботою на кафедрі розумітимемо, систему управління діяльності суб'єкти якої за допомогою планування, організації, керівництва та контролю забезпечують організовану й інтегровану спільну роботу, спрямовують її на досягнення освітніх цілей і розвиток закладу освіти.

У період карантинних обмежень виникла нагальна потреба в організації оптимального середовища для здійснення дистанційного управління діяльністю працівників кафедри, де усі могли б комфортно співпрацювати та оперативно вирішувати нагальні завдання. Систематичне упровадження хмарних технологій у систему управління Тернопільським обласним комунальним закладом післядипломної педагогічної освіти [2] допомогло у вирішенні багатьох завдань, серед яких: розвиток інформаційно-цифрової компетентності адміністрації, науковців та педагогічних працівників; інтеграція багатьох хмарних сервісів освітніх платформ в ІТ –інфраструктуру закладу освіти [4], готовність працівників до використання та упровадження новацій. Одним із ефективних кроків здійснених адміністрацією інституту, було ініційоване

проведення навчальних тренінгів для працівників, щодо вивчення середовища Google Classroom для організації дистанційного навчання. Слід зазначити, що в Тернопільському ОКІППО розгорнутий хмарний пакет G Suite for Education уже більше шести років допомагає вирішувати проблеми комунікацій між різними підрозділами та працівниками закладу [3]. Проте, з сервісом Google Classroom ознайомилися нещодавно.

Однією з переваг згадуваного сервісу є можливість максимально автоматизувати управлінські процеси та уникнути проблеми з організацією дистанційної роботи.

Платформа Google Classroom забезпечила інтегроване використання інструментів пакету Google: а саме:

- Gmail сервіс електронної пошти для листування;
- Google Диск для зберігання та впорядкування документів;
- Google Документи для спільної роботи;
- Google Таблиці для аналізу наборів даних;
- Google Форми для проведення анкетувань;
- Google Календар для планування роботи та налаштування сповіщень;
- Meet для проведення онлайн-нарад та засідань кафедри.

На засіданні кафедри змісту і методик навчальних предметів після обговорення, розроблено структуру курсу для організації роботи працівників у період карантинних обмежень (рис.1).

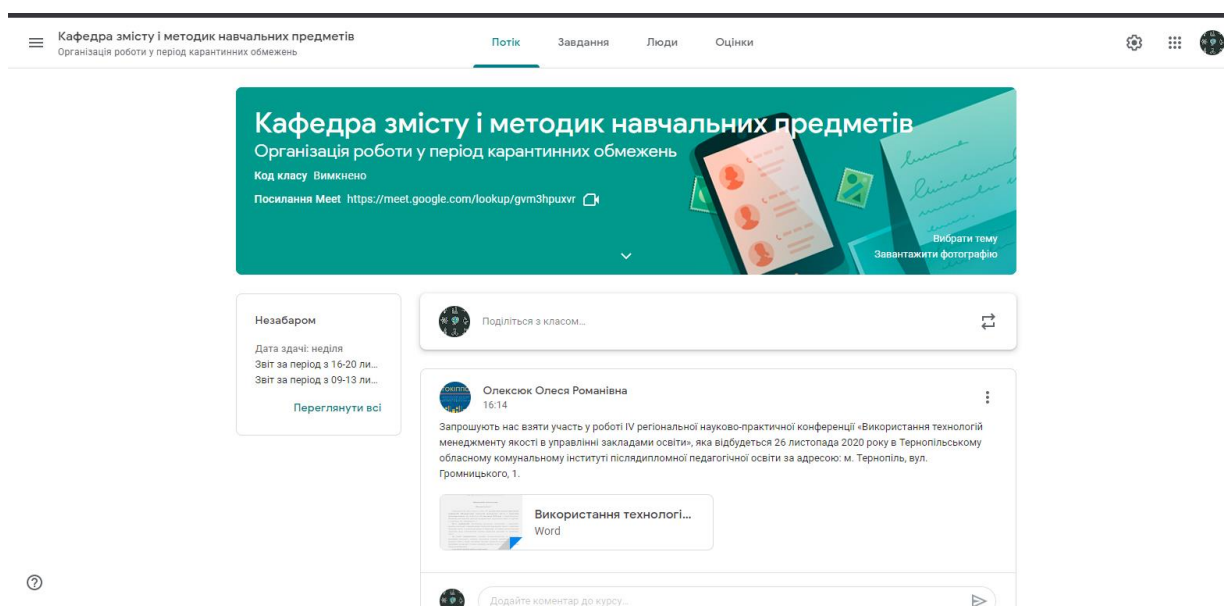

Рис. 1. Головна сторінка ресурсу.

Платформа Google Classroom має низку можливостей:

- інформування про завдання та події,
- інтеграція з Google Диском;
- спільна робота над проектами, з можливостями спілкування в режимі реального часу;
- онлайн зустрічі у веб кімнаті.

Завдяки впровадженню такого інструменту нам вдалося сконцентруватися більше на розробленні якісного контенту та розвиненні можливостей

дистанційного навчання для більш якісного забезпечення освітнього процесу.

Отож, використання Google Classroom в управлінні систематизує та автоматизує роботу всіх працівників кафедри. У Google Classroom набагато зручніше працювати як викладачам, так і керівнику та методисту, оскільки середовище забезпечує користувачів універсальним робочим інструментам, має зручний інтерфейс і можливості, необхідні учасникам управлінського процесу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Oleksiuk V., Oleksiuk O. Exploring the potential of augmented reality for teaching school computer science. *Proceedings of the 3rd International Workshop on Augmented Reality in Education*. Kryvyi Rih, Ukraine, May 13, 2020. P. 91-107.
2. Олексюк О. Р. Хмарні технології як засіб побудови системи управління закладом післядипломної педагогічної освіти. Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти: збірник матеріалів III регіональної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 14 листопада 2019 року) / Редколегія: Р. С. Брик, Н. Р. Бабовал, Т. Г. Дідух. Тернопіль, 2019. С. 110–113.
3. Олексюк О. Р. Інформаційно-освітнє середовище закладу післядипломної педагогічної освіти як засіб підвищення кваліфікації професійних кадрів / О. Р. Олексюк // Розвиток професійної майстерності педагога: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 26-27 квітня 2018 р.) / упорядн.: В.С.Кавецький А.В. Вихрущ, О.Я. Жизномірська. Тернопіль: СМП «ТАЙП», 2018. С. 233–235.
4. Олексюк В. П., Олексюк О. Р. Інтеграція інституційного репозитарію в інформаційно-освітнє середовище ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 6 (44). 2012. URI: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/755/578>.

Олійник О. Й.

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

В глобалізованому світі освіта є одним із чинників, що визначає майбутнє нації та виступає визначальним фактором прогресивного поступу цивілізації загалом. Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. серед найважливіших пріоритетів державної політики визначено виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави [3].

Пріоритетним напрямом державної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю освіти, обов'язковими складниками якого виступають національна система моніторингу якості освіти, запровадження інституту незалежного оцінювання досягнутих результатів

функціонування освітньої галузі тощо.

Нинішній етап розвитку України характеризується потребою в якісних перетвореннях в усіх сферах суспільного життя, що зумовило проголошення керівництвом держави курсу на системну модернізацію країни [2]. Визначення напрямків модернізації української школи потребує точної інформації про рівень вітчизняної освіти у порівнянні з рівнем освіти в інших країнах світу. Одним з основних шляхів отримання такої інформації є організація та проведення моніторингових досліджень.

Європейський вибір України зумовлює необхідність вивчення, узагальнення та застосування досвіду європейської спільноти у галузі освіти. З огляду на це особливого значення для України набуває ознайомлення з системами моніторингу та оцінювання якості освіти в країнах Європи.

Міжнародні порівняльні дослідження оцінювання якості освіти давно увійшли в практику обов'язкових заходів щодо аналізу стану освіти в країнах світу. Країна, зацікавлена в участі у таких дослідженнях, може обрати одне або декілька – зі значного переліку: TIMSS, PIRLS, PISA, CIVIC, ICILS тощо.

Міжнародне дослідження якості освіти PISA, яке майже 20 років тому започаткувала Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), є одним із найавторитетніших джерел інформації про середню освіту у світі. На сьогодні в дослідженні беруть участь понад 80 країн. Їхні урядовці довіряють результатам PISA і використовують їх для прийняття обґрунтованих політичних рішень у галузі освіти. Україна долучилася до PISA в циклі 2018 року [4].

PISA унікальна з огляду на те, як досліджуються питання про «навчальні досягнення». У програмі передбачається вивчення сформованості учнівських компетентностей, дослідження не зосереджується на програмовому матеріалі.

PISA аналізує сформованість здатності учнів застосовувати знання й уміння в ключових предметних областях, а також аналізувати, міркувати. У програмі також передбачається вивчення мотивів навчання [4].

Дослідження також дає нам можливість порівняти свою освітню систему з системами країн, що за розмірами, економічним потенціалом та історичним досвідом подібні до України. Окрім цього, тепер ми можемо співвіднести свої результати з середніми результатами по країнах ОЕСР [4].

Звіти програми дозволяють приймати політичні рішення в галузі освіти. Результати PISA є своєрідним унікальним дороговказом на шляху вивчення ефективних освітніх практик, досвід яких можна було б успішно адаптувати до вітчизняних реалій і ефективно використати для підвищення якості національної освіти [4].

Усвідомлюючи важливість якісної освіти, Україна з 2003-2004 рр. почала активно розбудовувати національну систему моніторингу.

З 2018 року в Україні започатковане загальнодержавне моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи». Важливість цього дослідження складно переоцінити, зважаючи на те, що саме ним, можна

сказати, покладено початок формуванню в нашій країні цілісної системи моніторингу якості різних рівнів освіти, яка поступово охопить базову й повну загальну середню освіту, а далі й вищу. Необхідність формування цієї системи зумовлена кардинальними змінами, які відбуваються як на рівні загальної середньої освіти у зв'язку з втіленням у життя Концепції «Нової української школи» [1].

Дані, отримані за підсумками дослідження, дадуть можливість визначити рівень сформованості читацької та математичної компетентностей у випускників початкової школи, які вчилися за старим Державним стандартом початкової освіти й старими навчальними програмами. Ця інформація в наступних циклах дослідження буде використана для порівняльного аналізу показників, визначення тенденцій і змін, що матимуть місце в результаті запровадження нещодавно затвердженого нового Державного стандарту та нових програм, прийнятих на його основі. Крім того, дані тестування будуть використані для з'ясування залежності результатів навчання в початковій школі від соціально-економічних факторів, інформація про які збиратиметься під час анкетування [1].

Багато регіональних моніторингових досліджень є похідними від Всеукраїнських, супроводжуваних їх на рівні області, як от моніторингове дослідження якості початкової освіти. Щорічно (з 2014/15 н. р.) в області проводиться моніторинг результатів державної підсумкової атестації учнів 11 класів, моніторингове дослідження «Вплив ДПА у формі ЗНО на кількість випускників ЗНЗ нагороджених золотими та срібними медалями», моніторингове дослідження «Освіта Тернопільщини в цифрах і фактах» та ін.

Всі зібрані результати опрацьовані та висвітлені на семінарах, нарадах, блозі Центру моніторингу та у репозитарію бібліотеки ТОКІППО. Дані моніторингових досліджень, результати, висновки можуть слугувати основою для прийняття управлінських рішень в освітній галузі регіону.

Локальні моніторингові дослідження проводяться на рівні школи, класу. Вони дають можливість бачити зміни, працювати над покращенням якості навчання кожного учня, приймати управлінські рішення на рівні школи.

Система державного управління освітою притаманна будь-якій країні і є невід'ємною складовою системи більш загального рівня – гуманітарної політики. Для України оновлення системи освіти, забезпечення її відповідності до найбільш розвинених зразків і стандартів, започаткування структурних реформ є запорукою стабільного еволюціонування держави, визначальним фактором розвитку освіченої нації та становлення активного громадянського суспільства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина I. Методологія та технологія / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2018. 97 с.

[349 с. із додатками].

2. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / Авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2013. 120 с.

3. Національна стратегія розвитку освіти на 2012–2021 роки. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

4. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.

Онищук Л. З.

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Сьогодні прискіплива увага науковців та практиків у галузі освіти зосереджена на зовнішньому незалежному оцінюванні – «комплексі організаційних процедур (передусім – тестування), спрямованому на визначення рівня навчальних досягнень випускників середніх навчальних закладів при їхньому вступі до закладів вищої освіти» [2]. Результати ЗНО – явище резонансне, що широко обговорюється не лише у науковому середовищі, а й у суспільстві загалом, оскільки вони торкаються усіх рівнів його функціонування – від перспектив розвитку держави в цілому до окреслення професійних можливостей окремої особистості, формування її життєвого шляху.

Дискусії навколо ЗНО як форми оцінювання якості освіти стосуються насамперед того, наскільки об'єктивно воно відображає сучасний стан знань учнів України та його динаміку. Пошук відповіді на це питання потребує, зокрема, вивчення результатів ЗНО з різних предметів за значний проміжок часу. Електронний ресурс Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО, Центр) сьогодні дає змогу провести порівняльний аналіз стану освітніх результатів.

Метою дослідження є вивчення можливостей використання сервісів УЦОЯО для аналізу результатів зовнішнього незалежного оцінювання з урахуванням різних показників та у педагогічній діяльності вчителя.

Починаючи з 2008 року, відколи проходження ЗНО стало обов'язковою умовою вступу до закладу вищої освіти, Український центр оцінювання якості освіти започаткував підготовку статистичних даних щодо результатів навчальних досягнень здобувачів загальної середньої освіти, діагностованих засобами зовнішнього незалежного оцінювання. Спочатку це були паперові збірники із дещо формалізованим підходом до висвітлення інформації [1].

Пізніше з'явився електронний сайт і офіційні звіти про результати ЗНО було оцифровано. На даний час на сайті УЦОЯО більшою або меншою мірою цілісно репрезентовані результати ЗНО за роки проведення цього оцінювання. До слова, Центр щороку удосконалює свою електронну платформу, додаючи нові опції, створюючи більші можливості для аналізу даних, в тому числі інтерактивні.

Різні групи користувачів отримали доступ до інформації певного рівня – персоніфіковану (учні, батьки, керівництво закладу, вчитель) або деперсоніфіковану (управлінці у сфері освіти, громадськість).

Розглянемо детальніше сайт УЦОЯО, вкладку **«ЗНО/ДПА»**. Рубрика **«Учаснику зовнішнього оцінювання»** дає можливість потенційним учасникам тестування ознайомитися із особливостями ЗНО, правилами реєстрації та проходження ЗНО, процедурою визначення результатів та подання апеляцій, отримати матеріали для підготовки до тестування. Для кожної зареєстрованої особи саме тут створюється персоніфікована інформаційна сторінка, вхід на яку можливий лише за номером сертифіката учасника і PIN-кодом.

Аналогічну рубрику створено і для керівників закладів освіти – **«Кабінет керівника...»**. Вона містить дані про заклад освіти, відомості результатів державної підсумкової атестації учнів закладу. І що важливо для вчителів, інформацію про результативність виконання завдань сертифікаційних робіт ЗНО (на даний час, за чотири останні роки) з певного предмета випускниками окремої школи. Така статистика надає можливість педагогічним працівникам аналізувати рівень засвоєння учнями навчального матеріалу з відповідних тем та вживати заходів для покращення якості знань майбутніх випускників [3].

У рубриці **«Звіти/дані»** можна ознайомитись із деперсоніфікованими узагальненими даними про результати зовнішнього незалежного оцінювання на регіональному рівні (область, місто, район тощо) з кожного навчального предмета. Матеріали узагальнено за типами закладів освіти, профілями навчання, а також відображено статистичні показники щодо результатів зовнішнього незалежного оцінювання випускників відповідного навчального року та інших категорій учасників [3].

Для освітніх аналітиків доступні інтерактивні сервіси, які дозволяють здійснювати аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання з урахуванням різних показників, відслідковувати дані у динаміці.

Рубрика **«Звіти/дані»** також містить Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. У т. 1 Звіту оприлюднено матеріали, що стосуються підготовки (нормативно-правове забезпечення ЗНО, укладання сертифікаційних робіт ЗНО, реєстрація для проходження ЗНО), проведення ЗНО, роботи з апеляційними зверненнями учасників ЗНО, витрат на проведення ЗНО. Тут також подано дані статистики: зведені дані про реєстрацію осіб, явку учасників для проходження ЗНО, вибір мови завдань сертифікаційних робіт, мережу пунктів проведення ЗНО як в розрізі регіонів та сесій тестування, так і в

розрізі навчальних предметів. Оприлюднено статистичні дані щодо результатів державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання з кожного навчального предмета [3].

Для педагогічних працівників особливо корисними є матеріали т. 2 Офіційного звіту УЦОЯО «Психометричні характеристики сертифікаційних робіт», де представлено так званий психометричний комплекс кожного предметного тесту. Вчителі мають змогу проаналізувати окремі завдання, що використовуються у сертифікаційних роботах ЗНО, і враховуючи формальні показники якості (дискримінативність, кореляція, складність тестових питань тощо), використати їх своїй роботі для поточного, підсумкового оцінювання.

Отже, оприлюднення значного масиву даних зовнішнього незалежного оцінювання є традиційною та усталеною практикою Українського центру, яка вже чотирнадцятий рік поспіль не лише засвідчує відкритість і прозорість системи зовнішнього оцінювання, а й забезпечує доступність інформаційних і статистичних матеріалів про ЗНО для всіх охочих. ЗНО як форма оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти має стати вагомим інструментом освітньої політики. Це можливо тоді, коли результати освітніх вимірювань будуть належним чином проаналізовані і доведені до відома усіх груп зацікавлених осіб: від функціонерів МОН, авторів підручників, розробників навчальних програм, управлінців різних рівнів до керівників закладів освіти, вчителів-предметників, батьків, громадськості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бахрушин В. Наскільки якісними є тести ЗНО? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/archive/107-naskilki-yakisnimi-e-testi-zno> (дата звернення: 09.11.2020).
2. ЗНО в Україні (історична довідка). URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1128&-id=4392> (дата звернення: 07.11.2020).
3. Сайт Українського центру оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/zno-dpa-2/> (дата звернення: 09.11.2020).

Павлик М. С.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ГРОМАДЯНИНА

*В дитинстві відкриваєш материк,
котрий назветься потім – Батьківщина!*

Л. Костенко

Актуальність теми. Реалізація державності залежить від дієвої державницької позиції кожного громадянина. Тому найголовнішим завданням суспільства завжди було, є і буде виховання поколінь гуманістів і патріотів, для яких найвищим ідеалом є єдність особистих та національно-державних інтересів.

В сучасних умовах в нашій країні зростають вимоги до виховання і навчання підростаючого покоління.

Так, однією з найважливіших педагогічних задач, визначених Законом України «Про дошкільну освіту», є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Базовий компонент дошкільної освіти, як державний стандарт, визначає ознайомлення дітей з поняттями «держава»; «народ»; «людство», з правами та обов'язками громадян України.

Згідно Концепції дошкільного виховання, її програмою передбачається розвиток у дітей національної культури, яка є внеском у загальнолюдські надбання демократичності, гуманізму, совісті, честі, гідності, громадянськості; виховання дітей на історичному минулому, яке формує у них патріотизм та інтернаціоналізм.

Актуальність проблеми обумовлена необхідністю виховання патріотизму, починаючи з дошкільного віку. В цей період відбувається формування культурно-ціннісних орієнтацій духовно-етичної основи особистості дитини, розвиток її емоцій, відчуттів, мислення, механізмів соціальної адаптації в суспільстві, починається процес національно-культурної самоідентифікації, усвідомлення себе в навколишньому світі.

Даний відрізок життя людини є найсприятливішим для емоційно-психологічної дії на дитину, оскільки образи сприйняття дійсності, культурного простору дуже яскраві і сильні і тому вони залишаються в пам'яті надовго, а іноді і на все життя, що дуже важливо у вихованні патріотизму. В той же час слід зазначити, що цілісна наукова концепція формування громадянина, патріота України в сучасних умовах ще не створена. У педагогів-практиків у зв'язку з цим виникає немало питань, у тому числі: що входить сьогодні в зміст патріотичного виховання, якими засобами потрібно його здійснювати.

Мета патріотичного виховання дітей дошкільного віку полягає в тому, щоб посіяти і виростити в дитячій душі зерна любові до рідної природи, до рідного дому і сім'ї, до історії й культури країни, створеної зусиллями рідних і близьких людей, тих, кого звуть співвітчизниками.

Завданнями патріотичного виховання дошкільнят є:

- виховання у дитини любові і прихильності до своєї сім'ї, дому, дитячого садка, вулиці, міста;
- формування дбайливого ставлення до природи і всього живого;
- виховання поваги до праці;
- розвиток інтересу до українських традицій і промислів;
- формування елементарних знань про права людини;
- розширення уявлень про міста України;
- знайомство дітей з символами держави (герб, прапор, гімн);
- розвиток почуття відповідальності і гордості за досягнення країни;

- формування толерантності, почуття поваги до інших народів, їх традицій.

Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за необхідності - віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином. Як синтетична якість, патріотизм охоплює емоційно-моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства.

Основними напрямками патріотичного виховання є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

Отже, дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом у становленні особистості. Саме в цей час формуються фундаментальні якості людини, основи світосприйняття, ставлення до себе та свого місця в світі. Це стає можливим завдяки інтенсивному розвитку фізіологічних та психологічних якостей дітей у цей віковий період (відбувається становлення мовленнєвої діяльності, мислення, уяви).

Особливості виховання патріотизму у дітей дошкільного віку.

Одне з чільних місць у сучасній педагогічній системі відводиться національному вихованню, яке згідно з положеннями Національної доктрини розвитку освіти, «...має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність та цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдаровань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури...».

Така постановка питання націлює на розуміння тієї істини, що патріотами не стають у зрілому віці. Почуття любові до батьківщини, поваги до свого народу, його історії, усвідомлення себе часткою великої і давньої нації мають формуватися з самого раннього дитинства, «вбиратися з молоком матері». В Україні розроблена науково обґрунтована Концепція дошкільного виховання, яка й визначає основну його мету. Її загальні положення знайшли відображення в Законі України «Про дошкільну освіту та виховання».

Зокрема, в ньому зазначається: «Одним із основних завдань дошкільної освіти та виховання є формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, пізнавальної активності; виховання у дітей шанобливого ставлення до родини, Батьківщини, поваги до народних традицій та звичаїв, рідної та державної мови, національних цінностей Українського народу».

Сьогодні існує розуміння того, що виховати свідомого громадянина й патріота означає сформувати в дитини комплекс певних знань і умінь, особистісних якостей і рис характеру. Зокрема, йдеться про: повагу до батьків, свого родоvodu, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника, спадкоємця і наступника;

працьовитість; високу художньо-естетичну культуру тощо; патріотичну самосвідомість та громадянську відповідальність, готовність працювати для розквіту Батьківщини, захищати її; повагу до Конституції, законів Української держави; досконале знання державної мови.

Звичайно, тут слід відзначити, що у повному обсязі ці якості ще не можуть бути сформованими у дитини дошкільного віку. Проте, створити фундамент, на основі якого можна буде вже зводити «будівлю» майбутнього громадянина-патріота не лише можливо, а й потрібно, особливо якщо врахувати всі переваги, що створює дошкільний вік для результативного виховного процесу.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів у дошкільників має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання.

Патріотизм як моральна якість має інтегральний зміст. З огляду на це в педагогічній роботі поєднано ознайомлення дітей з явищами суспільного життя, народознавство, засоби мистецтва, практична діяльність дітей (праця, спостереження, ігри, творча діяльність та ін.), національні, державні свята.

Для патріотичного виховання важливо правильно визначити віковий етап, на якому стає можливим активне формування у дітей патріотичних почуттів. Найсприятливішим для початку систематичного патріотичного виховання є середній дошкільний вік, коли особливо активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ.

Цілеспрямоване патріотичне виховання повинно поєднувати любов до найближчих людей з формуванням такого ж ставлення і до певних феноменів суспільного буття. З цією метою факти життя країни, з якими ознайомлюють дошкільнят, ілюструють прикладами з діяльності близьких їм дорослих, батьків залучають до оцінки суспільних явищ, спільної участі з дітьми у громадських справах.

Концепція дошкільного виховання в Україні, сповідуючи історичний підхід до патріотичного виховання дітей дошкільного віку, актуалізує його народознавчі, українознавчі та краєзнавчі напрями. На це орієнтують і різноманітні програми дошкільного виховання.

Важливим напрямом патріотичного виховання є прилучення до народознавства - вивчення культури, побуту, звичаїв рідного народу. Дошкільників ознайомлюють з культурними і матеріальними цінностями родини і народу, пояснюють зв'язок людини з минулими і майбутніми поколіннями, виховують розуміння смислу життя, інтерес до родинних і народних традицій.

Значну роль у вихованні дітей відіграють народні традиції - досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки, що склалися історично і передаються з покоління в покоління (шанувати старших, піклуватися про дітей, відзначати пам'ятні дати тощо). З традиціями тісно пов'язані народні звичаї - усталені

правила поведінки; те, що стало звичним, визнаним, необхідним; форма виявлення народної традиції (як вітатися, як ходити в гості та ін.).

Прилучаючись до народознавства, діти поступово утверджуватимуться у думці, що кожен народ, у тому числі й український, має звичаї, які є спільними для всіх людей. Пізнаючи традиції, народну мудрість, народну творчість (пісні, казки, прислів'я, приказки, ігри, загадки тощо), розширюючи уявлення про народні промисли (вишивка, петриківський розпис, яворівська іграшка), вони поступово отримують більш-менш цілісне уявлення про втілену в художній і предметній творчості своєрідність українського народу. Водночас у дітей розширюються знання про характерні для рідного краю професії людей, про конкретних їх представників. При цьому вихователь повинен не стільки піклуватися про збагачення знань, скільки про їх творче засвоєння, розвиток почуттів дітей. У дошкільному віці вони залюбки беруть участь у народних святах і обрядах, пізнаючи їх зміст, розвиваючи художні здібності, навички колективної взаємодії.

Реалізація програми національного виховання у дошкільних навчальних закладах вимагає врахування вікових особливостей дітей дошкільного віку. Відповідно до цього слід організовувати і проводити навчально-виховний процес. Саме тут на допомогу приходять розроблені вітчизняними й зарубіжними вченими різноманітні теоретичні положення про безперервність, поетапність та наступність виховного процесу.

Саме в період дошкільного дитинства закладаються основи свідомості і самосвідомості (дитина усвідомлює суспільні цінності, починає керуватися в своїй поведінці моральними нормами). Зокрема, цей час є найсприятливішим для формування в неї першооснов національної самосвідомості (етнізація), які включають усвідомлення своєї приналежності до нації, пробудження любові та поваги до національної мови, традицій, символіки, зародження фундаментальних рис національного характеру.

Національно-патріотичне виховання дошкільників у контексті формування сучасного громадянина та патріота України.

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості своїй незалежній державі, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. Сьогодні нашої Батьківщині, як ніколи, потрібні громадяни та патріоти, які усвідомлюють свою приналежність до роду, краю, держави, які здорові й духовно багаті. Виховати таких громадян, «виколисати» з дітей справжніх патріотів, які люблять, поважають, шанобливо ставляться до своєї держави, її духовності, - одне з основних завдань української освіти.

Для того щоб навчити дитину відчувати та бачити красу рідного краю, красу людини, яка живе на землі, щоб виховати в дитини любов до рідних місць і до всього, що оточує її з самого дитинства, необхідно з нею займатися.

Педагоги нашого закладу під час різних видів навчальної діяльності з дітьми широко використовують всі види українського фольклору (казки, колискові, приказки, прислів'я, дражнили, лічилки, мирилки, заклички тощо). Адже ми вважаємо, що в усній народній творчості збереглися особливі риси

українського менталітету, властиві йому моральні цінності, уявлення про добро, красу, правду, сміливість, працелюбність, відданість.

Ще одним важливим напрямом роботи з патріотичного виховання є ознайомлення дітей із народними ремеслами, декоративним розписом. На таких заняттях діти знайомляться з Петриківським, Опішнянським, Косівським розписами та з радістю перетворюються на художніх майстрів, щоб розмалювати, розписати свій власний виріб, наслідуючи майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Бо саме такі орнаменти наповнюють душу гармонією та ритмом.

Для того щоб виховати патріота, справжнього громадянина своєї держави, можна формувати любов дитини до Батьківщини через її любов до природи рідної землі. Знайомлячи дітей із природою рідної країни, ми не лише розв'язуємо природоохоронні завдання, а й виховуємо любов до кожного об'єкта в природі. Як сказав В. О. Сухомлинський «У природі закладені в доступній для дитини формі прості і разом з тим дуже складні речі, предмети, факти, явища, залежності, закономірності, інформацію про які нічим не можна замінити, тому що вона відповідає саме світу дитячої природи, тому що інформація про ці речі, предмети є тим світом, в який входить сама дитина, в цьому світі – першоджерело її уявлень, понять, думок, узагальнень, суджень. Інакше кажучи, природа – джерело і водночас світ «дитинства думки». Саме у нашому закладі систематично проходять так звані подорожі до Джерела живої думки, на яких ми вчимо дітей милуватися природою, робити судження, припущення, спостерігати за сезонними змінами в природі, відчувати себе частинкою її.

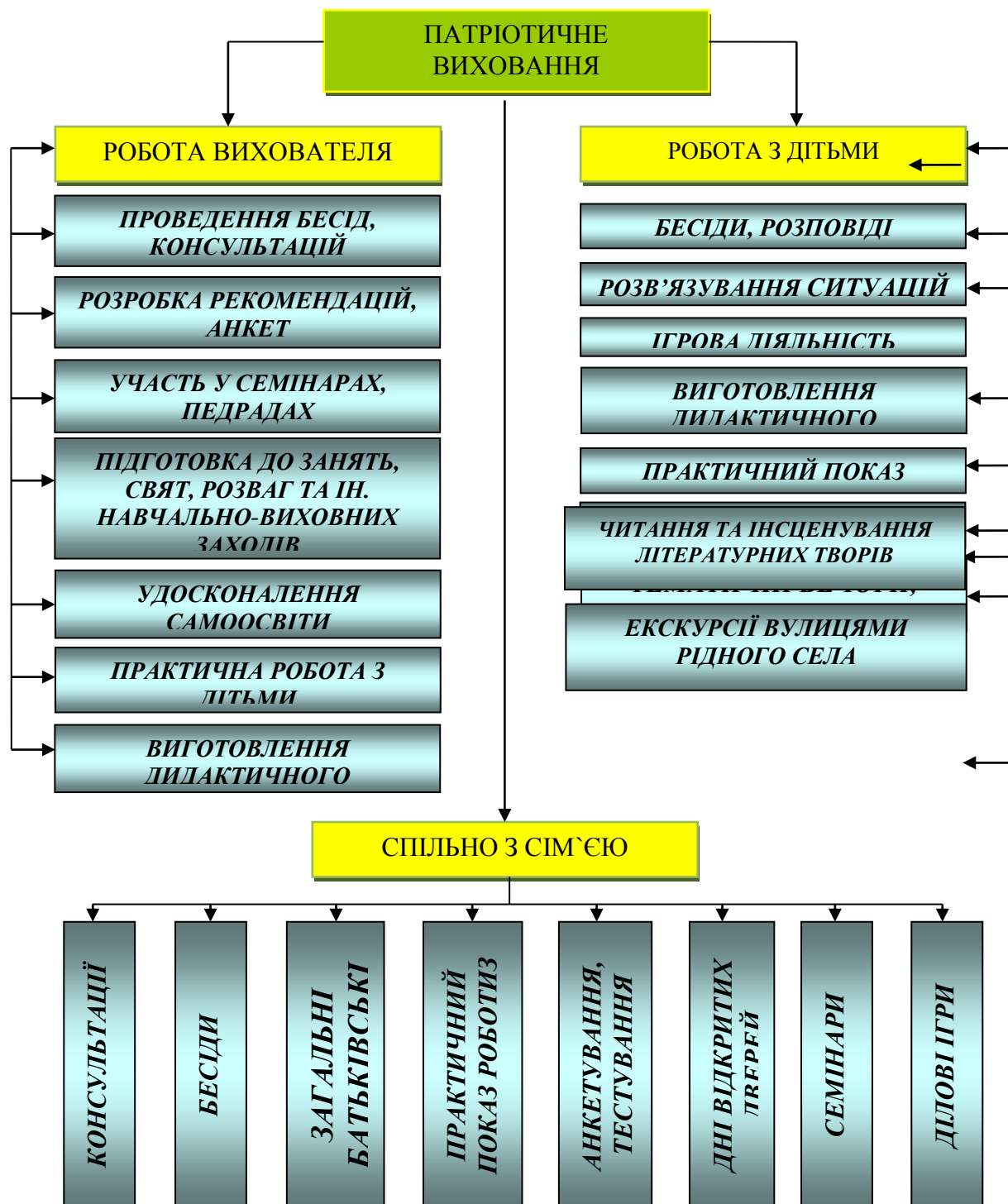
Важливою умовою патріотичного виховання дітей є тісний зв'язок із батьками вихованців. Батьки не є сторонніми спостерігачами, а активними учасниками педагогічного процесу. Вони не лише беруть участь у святах, а й спільно з вихователем обговорюють питання виховання на батьківських зборах, семінарах. У куточках для батьків інформація щодо патріотичного виховання представлена у формі змінних фотовиставок, консультацій, папок – пересувок. А найголовніше те, що патріотичне виховання не потребує від батьків надмірних зусиль, достатньо лише самим поводитись відповідно до тих морально – патріотичних норм і дитина буде в усьому наслідувати старших членів родини. Видатний педагог-гуманіст Ш. О. Амонашвілі зазначав: «Найближчі люди, як ніхто інший, здатні наповнити дитинство радістю, яскравими барвами, теплотою стосунків і щирістю, закласти основу для формування різних якостей особистості, її досвіду поведінки, світогляду». Єдність вимог дошкільного закладу і сім'ї забезпечує дитині умови для повноцінного розвитку моральних цінностей, духовних сил, наповнити дитяче життя корисними справами та добрими вчинками.

І ще одна, на нашу думку, найважливіша умова, без якої неможливе повноцінне патріотичне виховання дітей – організація розвивально-предметного середовища в кожній віковій групі. Вихователі створюють куточки народознавства, де розміщують національні та державні символи

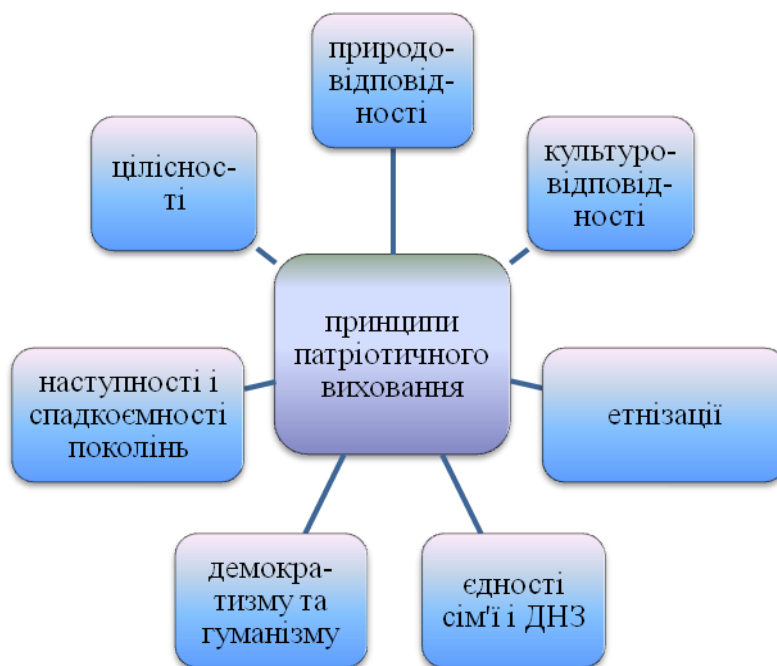
України, виставляють на полиці глиняні вироби, зразки декоративно-ужиткового мистецтва, народні іграшки, демонстраційні картинки, фото, різноманітні ілюстрації про рідне місто, історію нашої країни.

Найголовніше в патріотичному вихованні дітей дошкільного віку це те, що не слід чекати від дітей «дорослих форм» прояву любові до Батьківщини. Якщо в результаті педагогічної роботи дитина буде обізнана з містом, країною, державною символікою, природою, знатиме імена тих, хто прославив рідне місто, країну, якщо він проявлятиме інтерес до набуття знань, то можна сказати, що завдання виконано в межах, доступних дошкільному віку [2, с. 6].

Система роботи в ДНЗ з патріотичного виховання

Постійно проводила роботу з патріотичного виховання дітей: формування патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних діячів, готовності до виконання громадянських обов'язків. Для досягнення цієї мети були визначені принципи патріотичного виховання:

Суверенній Україні потрібні громадяни, які мають глибоко усвідомлену життєву позицію, налаштовані патріотично й водночас толерантно, з повагою ставляться до інших людей, їхніх національних культур, держав. Виховати таку генерацію українців можливо лише за умови поєднання сучасної системи виховання і української етнопедагогіки. Тому вважаю, що переді мною, сучасним вихователем, що виконує соціальне замовлення батьків, стоїть завдання активно впроваджувати в освітньо-виховну роботу з дітьми основи патріотичного виховання, яке базується на витоках українського народознавства.

Усе розмаїття народної творчості поправу вважається високохудожнім скарбом культури і мистецтва нашого народу, чия невичерпна талановитість, високе естетичне чуття й гострий розум продовжують примножувати і збагачувати духовну спадщину, що громадилася віками. До цієї спадщини відносяться й народні традиції і обряди, які обов'язково пов'язані з якимись народними святами, що проводяться і переходять з покоління в покоління протягом сторіч і цим викликають почуття гордості за наших предків, духовного єднання між поколіннями, що являється основою нашої цивілізації. Адже відомо, що той народ є цивілізований, який над усе поважає своїх предків і тісно пов'язаний з їх віковими традиціями, шанує їх. Тому я вирішила за основу виховання у дітей почуття патріотизму, національної гордості за Україну взяти вікові національні традиції, які безпосередньо пов'язані з духовним єднанням людини з природою, побутом.

Наша українська державна символіка має особливе значення для виховання патріотизму сучасної молоді. Тому на заняттях знайомлю дітей з

державними символами (Гербом, прапором, Гімном).

Також знайомлю дітей з правами та обов'язками, зі змістом статей Декларації прав людини, Конвенції про права дитини, допомагаю в ігровій формі запам'ятовувати основні поняття, доводжу дітям, що в основі прав людини лежать головні потреби всіх людей.

Народні звичаї, традиції, обряд і пісня - потужна знаково-символічна система, яку, як код, передавали з покоління в покоління, знання про людину в ньому, про головні цінності і святині нації. Традиційними вже стали проведення обрядових свят. Обрядові свята відповідають кожній порі року. Готуючись до свята Різдва Христового, вивчаємо з дітьми щедрівки, разом виготовляємо Зірку, шиємо костюм Кози, велику торбу для міхоноші. Діти знайомляться з обрядом Багатої куті. Спільна підготовка свята об'єднує, ріднить, звеселяє, поглиблює почуття любові до минулого та сучасного країни. Перед Великоднім святом знайомлю дітей з таким народним мистецтвом, як писанкарство: звідки воно походить, чому розписують саме яйця (символ зародження життя), що означають елементи візерунків на писанці та інше.

Як на заняттях, так і в повсякденному житті знайомлю дітей з народним мистецтвом, з побутом нашого народу. Найбільш поширеним мистецтвом в Україні є вишиванка. Кожна жінка вкладає в неї частину своєї душі. Зараз не часто побачиш у міській оселі вишитий рушник чи сорочку, тому допомагаю малечі побачити типовість мотиву і своєрідність орнаменту візерунка на рушнику, його зв'язок з природою, з побутом і життям українського народу.

Неоціненна роль в ознайомленні дітей з творами національно-прикладного мистецтва належить народній іграшці та національному посуду. На заняттях та поза ними використовую національну іграшку і як зацікавлюючий (сюрпризний) момент, і як основний об'єкт розгляду, що допомагає дітям збагачувати словник новими назвами та розвиває їх активну мову. Різноманітність іграшок викликає почуття гордості за народних талановитих майстрів, які творять на Україні.

Під час ознайомлення дітей із зразками народної творчості звертаю їхню увагу на розмаїття форм, композицій, на поєднання кольорів, найбільш характерних для українських розписів на кераміках, що не тільки сприяє прилученню дітей до народної національної спадщини, а й допомагає введенню в словник дитини нових слів (куманець, барило, глечик, макітра, таріль), які від діда-прадіда були в українській хаті.

Висновок. Патріотизм – одне з найбільш глибоких людських почуттів. Як правило, це поняття розуміють як відданість і любов до Батьківщини, до свого народу, гордість за їхнє минуле й сьогодення, готовність до її захисту. Це почуття є одним із найважливіших духовних надбань особистості. Воно характеризує вищий рівень розвитку особистості й проявляється в її активній діяльній самореалізації на благо Батьківщини. Саме тому формування патріотизму на сучасному етапі є фундаментом і опорою суспільного й державного устрою та запорукою ефективності функціонування всієї системи соціальних і державних інститутів.

Засвоєння патріотичних цінностей і норм є тривалим процесом. Вони не закладені у генах, це не природна якість, а соціальна, і тому не успадковується, а формується цілеспрямовано, системно, із використанням певних принципів та методів діяльності з підростаючим поколінням.

Національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність та цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдаровань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури. Сьогодні існує розуміння того, що виховати свідомого громадянина й патріота означає сформувати в дитини комплекс певних знань і умінь, особистісних якостей і рис характеру. Зокрема, йдеться про: повагу до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього як його представника, спадкоємця і наступника; працьовитість; високу художньо-естетичну культуру тощо; патріотичну самосвідомість та громадянську відповідальність, готовність працювати для розквіту Батьківщини, захищати її; повагу до Конституції, законів Української держави; досконале знання державної мови.

Звичайно, у повному обсязі ці якості ще не можуть бути сформованими у дитини дошкільного віку. Проте, створити фундамент, на основі якого можна буде вже зводити «будівлю» майбутнього громадянина-патріота не лише можливо, а й потрібно, особливо якщо врахувати всі переваги, що створює дошкільний вік для результативного виховного процесу.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів у дошкільників має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 5 / упоряд.: Т. В. Панасюк, С. І. Нерянова, А. А. Грищенко. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 144 с. С. 5-31.
2. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі. К., Знання 2002. С. 36-49.
3. Живи, Україно, живи для краси! Національно-патріотичне виховання в ДНЗ. Старший вік. / упоряд. А. Г. Частнікова. Х.: «Основа», 2016. 102 с.
4. Кисельова Н. Виховувати патріотів // *Дошкільне виховання*. 2001. № 3. С. 27-28.
5. Кисіль Н. В. Перше слово мати, друге – Україна. Національно патріотичне виховання в ДНЗ. Ранній та молодший вік. Х.: Вид. група «Основа», 2016. 78 с.
6. Кисіль Н. В. Школа маленьких патріотів. Проект освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Х.: Вид. група «Основа», 2016. 221 с.

7. Кривоніс М. Л., Добротій. Патріотичне виховання в ДНЗ. Х.: Вид-во «Ранок», 2016. 192 с.
8. Лещенко О. М. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку // *Дошкільне виховання*. 2003. №9. С. 12-16.
9. Міщенко Н. Який же проросте патріотизм?// *Рідна школа*. 2004. № 1. С. 1–8.
10. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.
11. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О. М. Каплуновська, І. І. Кичата, Ю. М. Палець; за наук.ред. О. Д. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с.
12. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї. К., Борівітер 2000. С. 26-30.

Петровський О. М.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Зміни, що відбуваються у системі освіти України, покликані реалізувати потреби суспільства, нації та держави у стабільному та швидкому розвитку на шляху економічного і соціального прогресу. Ці зміни потребують неабиякого напруження зусиль від освітніх закладів та всіх учасників освітнього процесу, зокрема щодо реалізації завдань освітньої реформи, наполегливої праці з налагодження необхідної комунікації, усвідомлення власної відповідальності за прийняті рішення та наслідки діяльності чи бездіяльності, саморозвиток і професійне зростання, вироблення необхідних якостей, в тому числі таких, як доброзичливе ставлення до людей, до своїх колег, здобувачів освіти та їхніх батьків. При цьому всі ми маємо керуватися принципами дитиноцентризму та педагогічного партнерства. Вся система освіти в основу своєї діяльності покладає інтереси людини у різних її вікових станах – від дитини до дорослого, які є здобувачами освіти. Сьогодні ми утверджуємо компетентнісний підхід у всьому – від визначення мети і завдань освітньої реформи і аж до залучення та використання необхідних ресурсів (матеріальних, технічних, фінансових, інтелектуальних або кадрових). За умов їх поєднання можна сподіватися на відповідні досягнення.

Концепція «Нова українська школа» дає розуміння місця і ролі освітнього закладу в реалізації поставлених мети і завдань реформування освіти. З цією метою освітнім закладам надається відповідна автономія. Керівництво закладу отримує можливість реалізувати власні позитивні ідеї та погляди на освітній процес і його організацію, визначення потреб у кадровому складі, напрямів витрачання наявних коштів тощо. Разом із тим, на керівництво освітнього

закладу покладається й відповідальність за реалізацію завдань освітнього процесу, забезпечення дружнього ставлення до здобувачів освіти освітнього середовища, наповнення його відповідним змістом для реалізації норм державного стандарту тощо. Важливими та необхідними для керівництва освітнього закладу стають такі якості, як-то здатність до:

- аналізу причин проблем, що, можливо, виникатимуть;
- прогнозування результатів та наслідків впровадження тих чи тих новацій;
- вироблення стратегії та планування розвитку закладу;
- визначення потреб у матеріальному, технічному, фінансовому та кадровому забезпеченні освітнього процесу;
- налагодження ефективної взаємодії учасників освітнього процесу тощо.

Надзвичайно важливим елементом поступу освітнього закладу (насамперед йдеться про трудовий та учнівський колектив) на шляху успішного розвитку є вибір правильної стратегії та фахове управління змінами. Ведучи мову про управління розвитком освітнього закладу, насамперед розглядаємо його як вид управлінської діяльності, спрямований не лише на забезпечення функціонування закладу, але й на реалізацію творчого потенціалу учнівського самоврядування, педагогічного колективу та батьківської громадськості з метою досягнення **якісних освітніх результатів на основі інновацій**. Сьогодні фахівці та науковці часто розділяють поняття управління розвитком/змінami та управління функціонуванням закладу освіти [напр. 4, с. 13; 6, с. 7]. Погоджуючись із цим в основному, ми усе ж вважаємо, що розподіл, обумовлення паралельного існування цих управлінь на практиці є доволі штучним, оскільки управління розвитком/змінami не зможе бути успішно реалізованим без одночасного ефективного управління функціонуванням освітнього закладу. Тож, керівництво освітнього закладу має усвідомлювати, що «дрібниць» в організації, забезпеченні та реалізації завдань освітнього процесу немає. Одночасно з цим, має бути розуміння, що в епоху динамічних змін та все нових і нових викликів необхідно дбати про відповідне реагування, виявляти гнучкість, **формувати власну позицію** в поглядах на новації, зокрема щодо їх відповідності потребам та доцільності, виробляти здатність до вдумливої та всебічної оцінки різних моделей реалізації завдань закладу тощо. При цьому актуальним є прагнення досягати гармонійного поєднання прагматичних підходів у вирішенні завдань, що ставляться, з людським ставленням до всіх учасників освітнього процесу. Для цього, безумовно, потрібні й знання, фаховість, усвідомлення необхідності постійної роботи над своїми якостями як лідера, який подає приклад самовдосконалення (професійного, морального, духовного, культурного), виправданої креативності, підприємливості, відповідального ухвалення рішень, твердості у досягненні позитивних результатів, здатності до аналізу причин помилкових рішень і дій власних та своїх колег, володінні емоційним інтелектом тощо.

Сьогодні перед керівником освітнього закладу виклики постають уже на самому початку шляху з реалізації завдань реформи. Так, наприклад, при обранні напрямів розвитку освітнього закладу можна зустрітись із проблемою

недовершеності сучасної нормативної бази, а в намірах якнайкращого виконання вимог Концепції «Нова українська школа» – з недостатністю необхідних матеріальних, технічних, фінансових, кадрових ресурсів.

Керівництво закладу освіти має добре бути ознайомлене з нормативно-правовою базою щодо засад функціонування закладу, мети та організації освітнього процесу, побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти тощо. Керівник освітнього закладу має опрацювати, насамперед, концептуальні засади реформування середньої школи (2016) [5], Закони України «Про освіту» (2017) [2], «Про повну загальну середню освіту» [3]. На допомогу керівнику видано «Абетку для директора», в якій містяться рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти [1].

Список використаних джерел та літератури:

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ. Державна служба якості освіти. 2020. 240 с.
2. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (режим доступу 10.12.2020).
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (режим доступу 10.12.2020).
4. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Харків. Основа. 2004. 240 с.
5. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf> (режим доступу 10.12.2020).
6. Пометун О., Середняк Л., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора. Тернопіль. Астон. 2005. 192 с.

Плецан Г. І.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ЗАКЛАДІ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ДНЗ «ЗОЛОТИЙ КЛЮЧИК»)

*«Тільки разом з батьками, спільними зусиллями,
педагоги можуть дати дітям велике людське щастя»*

В. Сухомлинський

Анотація. У статті виокремлено та обґрунтовано стан і тенденції розвитку формування ефективної взаємодії з батьками дошкільників в умовах пошуку нової парадигми дошкільної освіти. Доведено, що для оптимізації формування ефективної співпраці з батьками дошкільників потрібно реалізовувати інноваційні педагогічні технології та методики. Охарактеризовано, що

ефективна взаємодія «педагог ДНЗ – батьки – дошкільники» сприятиме успішному вихованню, розвитку й навчанню дітей, забезпечуючи процес гармонійного становлення особистості на основі впровадження інноваційних педагогічних технологій та методик. Обґрунтовано необхідність ініціативних, компетентних кадрів дошкільного навчально-виховного закладу, з новим стилем мислення та баченням перспективи розвитку дошкільної освіти, які володіють високим критичним мисленням, творчістю, високим рівнем професійних компетенцій, здатністю ефективно взаємодіяти з батьками та колективом в сучасних умовах суспільного розвитку, бути відкритими до впровадження відповідних новацій, що забезпечить формування гармонійної особистості в умовах пошуку нової парадигми в дошкільній освіті. На основі отриманих результатів дослідження розроблено низку практичних рекомендацій з метою впровадження та реалізації інноваційних педагогічних технологій та методик роботи з батьками в дошкільному закладі з досвіду роботи ДНЗ № 9 «Золотий ключик».

Ключові слова: дошкільна освіта, дошкільний навчальний заклад, ефективна взаємодія, співпраця з батьками, інноваційні педагогічні технології та методики, професійна компетентність, компетентний педагогічний працівник.

Постановка проблеми. Дошкільна освіта – це стратегічний ресурс для всебічного розвитку дитини та забезпечення її національних інтересів, а також зміцнення авторитету та іміджу дошкільного навчального закладу (далі – ДНЗ), де створені умови для самореалізації кожної особистості. Враховуючи основні положення Національної доктрини розвитку освіти, увага педагогів все більш фокусується на створенні моделі дошкільного навчального закладу, як відкритої цілеспрямованої соціальної системи, яка використовує в своїй діяльності загальні закономірності сучасного менеджменту. При цьому, ефективна взаємодія з батьками – це один із найважливіших і стратегічних напрямів діяльності ДНЗ.

Так, ефективна робота дошкільного закладу неможлива без активного залучення родин до участі в освітньому процесі, підвищення педагогічної культури батьків, формування в них відповідального та усвідомленого ставлення до батьківства, що є передумовою зміцнення сім'ї та реального захисту прав дітей. Взаємодіяти з батьками як з однодумцями у справі виховання, розвитку й навчання дітей означає повноцінно забезпечувати процес гармонійного становлення особистості. Для цього необхідно відходити від традиційних форм роботи змінити їх на більш результативніші, цікаві сучасним батькам. Ці тенденції призводять до пошуку шляхів взаєморозуміння, ознайомлення батьків не лише з організацією педагогічної роботи з дітьми, а головне – ознайомлення з навчально-виховною метою, традиціями групи і дитячого садочка загалом.

Актуальність теми статті підтверджується експрес-опитуванням щодо необхідності використання інноваційних педагогічних технологій та методик для формування ефективної взаємодії «педагог ДНЗ – батьки дошкільників».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичну базу дослідження становлять праці таких науковців-практиків, як: Т. Алексеєнко, О. Білан, А. Богуша, С. Воронової, Н. Гавриш, Л. Калуської, О. Кононко, Г. Левіцької, О. Полякової, Л. Сухаревої та ін. Аналіз праць дає змогу здійснити системний розгляд переважної більшості питань щодо нових сучасних форм інтерактивної взаємодії сім'ї та ДНЗ, проте, залишається не дослідженим питання запровадження інноваційних педагогічних технологій і методик в умовах пошуку нової парадигми дошкільної освіти. Саме цим обґрунтовується актуальність цієї статті.

Невирішеними частинами загальної проблеми є з'ясування стану, проблем та перспектив формування ефективної взаємодії з батьками дітей дошкільного навчально-виховного закладу.

Метою цього дослідження є науково-практичне осмислення й обґрунтування використання інноваційних педагогічних технологій та методик формування ефективної роботи з батьками у дошкільному навчально-виховному закладі.

Виклад основного матеріалу. Сучасний ритм життя формує виклики професійній діяльності педагогів дошкільної освіти. Так, вимоги часу спонукають фахівців урізноманітнювати методи навчання, безперервно підвищувати рівень професійної компетентності, постійно оновлювати форми взаємодії з родинами, залучаючи батьків до участі в усіх заходах, забезпечувати розуміння навчально-виховного процесу. Переконані, що батьки й педагоги мають об'єднатися у виборі й дотриманні базових цінностей, у мудрій любові до дитини, прагненні розуміти її, разом опановувати майстерність виховання любов'ю. Адже залучення батьків до співпраці, використання різних форм і методів у роботі з ними, творчість та винахідливість педагога – запорука успішної взаємодії дошкільного навчального закладу і родини.

Зауважимо, що нині вкрай важливо узгодити позиції очікування педагогів і батьків щодо навчально-виховного закладу, освітніх послуг, ролі вікових та індивідуальних особливостей дитини в її особистісному становленні, сутності компетентності як інтегративної якості особистості. Загалом, співпраця ДНЗ з родинами у вихованні дітей – справа не проста і виключно індивідуальна. Тому вихователі аналізують потреби і пропозиції батьків кожної групи. З цією метою вихователі працюють в тісному контакті з практичним психологом, використовуючи метод анкетування, який допомагає більш пізнати дітей, батьків, відпрацювати єдиний підхід педагогів і батьків до виховання і розвитку дитини, допомагає вносити корективи в роботу педагогів, шукати нові нетрадиційні форми взаємодії з батьками вихованців.

Повноцінне здійснення завдань розвитку, навчання і виховання дошкільників значною мірою визначається налагодженням взаємодії дітей і дорослих: «педагоги – діти – батьки» через оновлення стратегій і тактик взаємодії педагогів і батьків; розставлення сучасних змістовних акцентів розмов, бесід з батьками перегляди важливості та актуальності проблем сьогодення в роботі з дітьми шляхом:

- підвищення психологічної та педагогічної компетентності батьків щодо розуміння закономірностей розвитку дитини, а також питань навчання та виховання дошкільнят;
- організація заходів, спрямованих на оволодіння батьками системою умінь необхідних для організації дитини вдома;
- гуманізація змісту та форм роботи з родиною, взаємовідносин «педагоги – батьки – діти»;
- надання допомоги в управлінні власною поведінкою і поведінкою дітей;
- навчання батьків педагогічно-ефективному спілкуванню з дітьми;
- залучення батьків у спільну педагогічну діяльність, зацікавлення в навчально-виховному процесі як необхідність розвитку власної дитини.

У свою чергу, зауважимо, що ефективна взаємодія з батьками у ДНЗ реалізується через відповідні напрями, а саме:

- *пізнавальні напрями* – це збагачення батьків знаннями в питаннях виховання дітей дошкільного віку. Спільна робота фахівців ДНЗ (вихователь-методист, соціальний педагог, педагог-психолог, вихователь із зображувальної діяльності, інструктор з фізкультури, медична сестра);
- *наочно-інформаційний* – дає можливість донести до батьків будь-яку інформацію в доступній формі нагадувати тактовно про батьківські обов'язки і відповідальності;
- *дозвілєвий* – в роботі з батьками є найбільш затребуваним корисним, але і самим важким в організації. Це пояснюється тим, що будь-який спільний захід дозволяє батькам: побачити зсередини проблеми своєї дитини, труднощі у взаємовідношенні; подивитися як це роблять інші, тобто набути досвіду і взаємодії не тільки зі своєю дитиною, але і батьківською громадськістю в цілому [3, с. 15-25].

Аналіз наукової літератури дає можливість виокремити основні традиційні форми співпраці з батьками, як це зазначено на рисунку 1.1.

Рис. 1. Традиційні форми співпраці з батьками дошкільників [3;6;8;10]

Розглянемо вищезазначене більш детально на прикладі діяльності ДНЗ № 9 «Золотий ключик». Зокрема, під час використання *бесіди*, педагог має постійно контактувати з батьками, інформуючи їх про особливості розвитку дитини, її поведінку, настрій, уподобання тощо. При цьому слід не лише говорити та слухати, а й виражати своє зацікавлення життям та поведінкою дитини вдома. Бесіди можуть бути як індивідуальні, так і групові. У методичній скарбничці педагогів ДНЗ № 9 «Золотий ключ» чимало цікавих і конструктивних бесід з батьками, зокрема: «Мовний етикет», «Культура поведінки у сучасному суспільстві», «Ціннісні пріоритети сучасного дошкільника», «Розвиток всебічно розвиненої особистості», «Основні засади успішності у професійній діяльності», «Казкотерапія як тренд гармонійного розвитку особистості» тощо.

За допомогою методу *консультацій* відбувається підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків, засвоєння ними певних знань, формування умінь, навичок. На групові консультації працівники запрошують батьків різних груп дошкільників, які мають схожі проблеми або успіхи у їх розв'язанні. Виокремимо *основні форми проведення консультацій*: кваліфіковане повідомлення спеціаліста з наступним обговоренням; обговорення статті, попередньо прочитаної всіма запрошеними тощо. Тематики мають найрізноманітніший характер, до прикладу: «Безпека дитини у вашому домі», «Щоб іграшка була корисною», «Правила хорошого тону», «Порушення у поведінці», «Про літній відпочинок» тощо. Значне місце в роботі з батьками ДНЗ № 9 «Золотий ключик» посідає консультативна робота практичного психолога. Професійна діяльність спрямована на роз'яснення батькам значення дошкільного віку для становлення майбутньої особистості, для формування елементарних форм свідомого ставлення до життя, а також надання практичної допомоги у розв'язанні проблем у вихованні та розвитку дитини.

Особливої уваги заслуговує методика *відвідування сім'ї дитини*, що можливе за попередньої домовленості з батьками, інформування та згоди батьків. Педагог знайомиться з членами родини вихованця, сприймає атмосферу в сім'ї, поведінку і настрій дитини, що дає змогу визначити психологічний клімат, стан родинного виховання тощо. Відвідуючи сім'ю дитини, вихователь має бути привітним, доброзичливим, у гарному настрої. При цьому недопустимі зауваження, скарги, критика батьків.

Цікавим є метод *День довіри* як форма індивідуальних консультацій на прохання батьків у визначений день. У цей день батьки можуть зустрітися з фахівцями дошкільного навчального закладу й поставити запитання, які їх хвилюють. Найчастіше батьки ДНЗ № 9 «Золотий ключик» прагнуть поспілкуватися з медичною сестрою, практичним психологом, інструктором з фізкультури. Така форма роботи дає змогу батькам отримати вичерпні кваліфіковані відповіді на проблемні запитання, а фахівцям – більше дізнатися про сімейне виховання дітей.

У свою чергу *семінари-практикуми* використовуються для формування в батьків практичних навичок з виховання дітей педагога дошкільного закладу

можуть проводити семінари-практикуми. Ці форми роботи дають змогу не лише здобути знання, а й закріпити їх на практиці, наприклад, повправлятися у способах і прийомах підготовки руки дитини до письма, подивитися, як це робить педагог і спробувати самотужки.

Аналізуючи методiku *проведення круглих столів* як форми публічного обговорення чи висвітлення певних актуальних питань, зазначимо, що ця методика передбачає рівноправ'я учасників і широке багатоаспектне розглядання порушеної проблеми. Цікавим прикладом з досвіду професійної діяльності педагогів ДНЗ № 9 «Золотий ключик» є проведення круглого столу для батьків дітей дошкільного середнього і старшого віку на тему: «Вікові особливості розвитку дітей 5-6 року життя». У рамках круглого столу проводяться: інформаційна панорама «Культура взаємин батьків і дітей», дискусія з психологом «Що таке готовність дитини до школи», об'єднавши батьків і педагогів у групи для розглядання актуальних для визначеного контингенту теми.

Провідною формою роботи з батьками, яка характеризується значною педагогічною доцільністю є *батьківські збори*. Впродовж цього навчального року проведено загальні і групові збори, під час яких батьки систематично ознайомлювались з завданнями, новим змістом і напрямками навчально-виховного процесу, специфікою роботи сучасного закладу дошкільної освіти, отримували інформацію про нормативно-правове підґрунтя нововведень в освіті, обговорювали актуальні для них питання, педагогічні проблеми. На зустрічі з батьками запрошувалися соціальний педагог, практичний психолог, медична сестра, вихователі-предметники ДНЗ № 9 «Золотий ключик».

Важливою формою співпраці є *батьківські конференції*. Основна мета проведення батьківських конференцій – обмін досвідом сімейного виховання. Батьки готують повідомлення. Педагог, за потреби, надає допомогу з вибору теми, оформлення виступу. На конференції можна запрошувати до виступу фахівців. Важливо визначити актуальну тему конференції. З досвіду роботи ДНЗ № 9 «Золотий ключик» наведемо приклад батьківської конференції «Мистецтво взаємодії з батьками», метою якої є спонукати батьків до об'єднання зусиль із педагогами для досягнення позитивних результатів у питаннях розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку. У рамках конференції потрібно провести: міні-лекцію провідного фахівця дошкільника «Сучасна сім'я та її роль у розвитку дитини»; анкетування батьків «Які Ви батьки?»; інтерактивну вправу «Протиріччя у наших малюках»; майстер-клас «П'ять шляхів до серця дитини», «Мудрі поради»; заслухати звіт про роботу батьківського комітету. До конференції працівники ДНЗ № 9 «Золотий ключик» також підготували виставку дитячих робіт, педагогічної літератури, матеріалів, що відображають роботу дошкільного навчального закладу. Завершення батьківської конференції – спільний концерт дітей та членів їхніх сімей.

Родинні свята і розваги – родзинка педагогічної діяльності колективу ДНЗ № 9 «Золотий ключик». Свята і розваги за участі дітей, батьків і педагогів –

традиційна й ефективна форма співпраці з родинами, що сприяє адаптації та соціалізації дітей, згуртовує батьківський, дитячий та педагогічний колективи. Так, батьки лише цього навчального року були активними учасниками спортивних свят та розваг «Свято печеної картоплі», «Спортивна родина – здорова дитина», «Щоб козаком справжнім стати – спорт потрібно поважати», а також музичних свят «Барви золотой осені», «Андріївські вечорниці», «Різдво у гості завітало» та інші.

Пріоритетне значення відведемо методиці *виставки*. У дошкільному навчальному закладі «Золотий ключик» традиційно організовують виставки дитячої творчості, зокрема художньої праці «Маленькі майстри» чи «Наші умільці», зображувальної діяльності «Руками дітей» або «Діти для батьків», виконання різних технік «Осінній вернісаж», «Новорічно-різдвяна казка». Поширеними є тематичні виставки на кшталт: дитяча література для сімейного читання; іграшки для ігор удома. Виставка-хобі «Ялинкове диво». Виставка міні-газет «Улюблені справи моєї дитини вдома». Також – фотовиставки на різні теми, наприклад, «Моя вишиваночка», «Усміхніться разом з нами», «Про серйозне – жартома», «Найрідніші – найсмішніші», «Чарівна мить настрою» тощо. Під час виставок батьки ознайомлюються з діяльністю дошкільного навчального закладу, особливостями освітнього процесу, різними творчими вміннями і навичками своїх дітей. Виставки сприяють залученню батьків до безпосередньої взаємодії з дітьми.

Важливого значення досягнення єдності в поглядах на виховання й розвиток дітей слід відвести *інформаційним стендам*. Доцільно ознайомлювати батьків зі змістом та формами освітньої діяльності в дошкільному навчальному закладі. У випадку, коли особистий контакт неможливий, педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» використовують інформаційні стенди:

- ☐ дошки оголошень: оголошення про збори; оголошення про наступні заходи; інформація про навчальну, виховну, ігрову діяльність у групі; щоденні розклади; подяка батькам;
- ☐ довідники містять більш детальну інформацію про програму: опис центрів активності; завдання розвитку дитини;
- ☐ індивідуальні кишеньки до яких складаються повідомлення про останні досягнення дитини, її успіхи і нові надбання;
- ☐ звіти вміщують письмові звіти про дітей повинні подаватися лише з позитивної точки зору. У них висловлюються як сильні, так і слабкі сторони дитини, але звіти не повинні містити категоричних висновків та суджень. Зміст звіту не повинен бути несподіваним для батьків. Він має містити лише ту інформацію, якою педагог обмінювався з батьками впродовж останніх днів;
- ☐ «говорять ваші діти»: висловлювання дітей протягом дня, тижня, місяця.

Також працівники дошкільного закладу «Золотий ключик» використовують й інші види інформації, зокрема: брошури, фотоальбоми, альбоми, щоденники, закриті скриньки, інформаційні бюлетені.

- ☐ брошури, що допомагають батькам ознайомитися із програмою.

Вони можуть містити короткий зміст напрямів роботи та тлумачення основних підходів, що вживають педагоги;

- інформаційні бюлетені, що містять: інформацію про різні спеціальні заходи: збори, свята, екскурсії, спектаклі; опис подій, що відбуваються в ДНЗ; опис видів занять, що проводяться в групі, а також заходів щодо підтримки їх вдома; презентацію ідей, що дозволяють краще викласти тему, яка вивчається в групі; подяка добровільним помічникам; прохання принести необхідні матеріали або надати необхідну допомогу;

- особисті фотоальбоми, альбоми, щоденники, що передаються від педагогів до батьків та навпаки, а також містять відомості про: досягнення дитини; особливі події; здоров'я дитини; особистісний розвиток. В альбомах також висловлюється подяка батькам. Цей спосіб особливо корисний таким батькам, які легко висловлюють свої думки у письмовій формі. Для тих, хто не звик, або неполюбляє користуватися такою технікою спілкування, доречними будуть інші варіанти.

- закриті скриньки для пропозицій, до яких можна опускати анонімні записки, в яких батьки можуть висловити своє ставлення до групи та стану виховної роботи, внести пропозиції, зауваження щодо оформлення, надати поради тощо. На основі цих зауважень педагогічний колектив може корегувати свою роботу, робити висновки щодо питань, які хвилюють батьків.

Ще однією формою співпраці з батьками є *папки-пересувки*, метою оформлення папок-пересувок є педагогічна просвіта батьків. Такі папки формують за тематичним принципом. У них розміщують актуальні статті з питань виховання та розвитку дітей дошкільного віку.

Методика *родинні газети* важлива для створення родинних газет на теми «Наш активний відпочинок», «Наш вихідний день» тощо допомагають педагогам залучити до цікавої спільної діяльності батьків і дітей, сприяють налагодженню в родині доброзичливих і довірчих стосунків. Одним із різновидів родинної газети є фотогазета.

Окрім вищезазначених традиційних форм та методик роботи з батьками, керівником та педагогами ДНЗ № 9 «Золотий ключик» активно реалізуються й інноваційні технології та методики ефективної співпраці. Так, за результатами проведеного нами експрес опитування потребу запровадження інноваційних підходів у роботі з батьками дошкільників визначили 97 % опитуваних респондентів (батьки дошкільників, вихователі, методисти). Висхідними положеннями інноваційних підходів до побудови системи співпраці з батьками в дошкільному навчально-виховному закладі в умовах пошуку нової парадигми в сфері дошкільної освіти є здатність й можливість розробляти і запроваджувати сучасні педагогічні технології. Оскільки, інновації в дошкільній освіті забезпечують відкритість вихователя до діалогічної взаємодії з вихованцями, яка передбачає рівність психологічних позицій обох сторін; відкритість культурі й суспільству, яка виявляється у прагненні педагога змінити дійсність, дослідити проблеми та обрати оптимальні способи їх розв'язання; відкритість свого «Я», власного внутрішнього світу, тобто

організація такого педагогічного середовища, яке сприяло б формуванню і розвитку образу «Я».

Узагальнивши теоретичні напрацювання науковців, і з огляду на власні переконання, можемо стверджувати, що для формування ефективної взаємодії «педагог ДНЗ – батьки дошкільників» в умовах доктрини дошкільної освіти доцільно запозичити, адаптувати та ввести у практику професійної діяльності педагогів та спеціалістів ДНЗ № 9 «Золотий ключик» інноваційні технології, такі як це зображено на рисунку 1.2. Кожен захід має свій план, положення (за необхідністю), напрями діяльності, постійних слухачів та учасників.

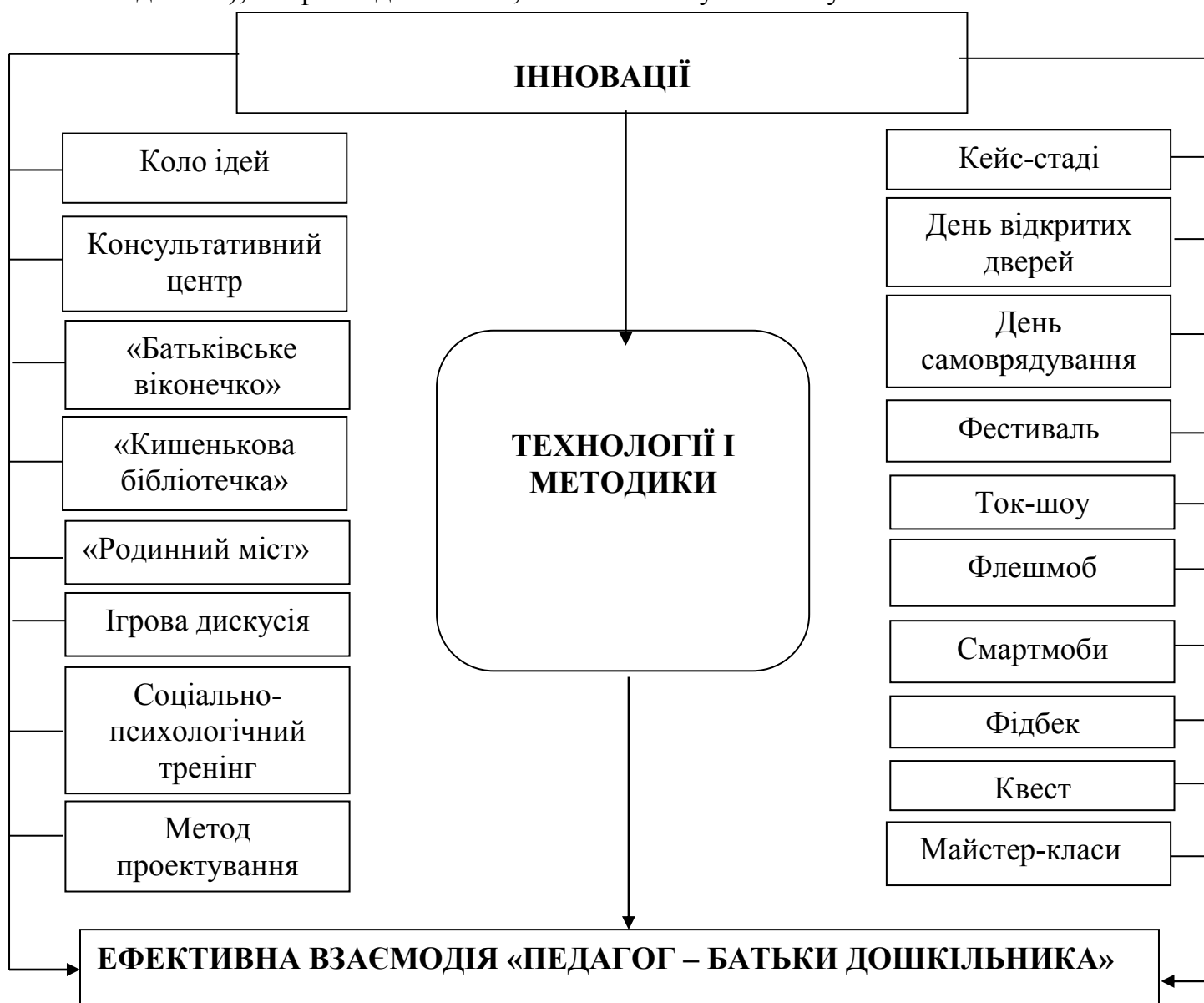

Рис. 1.2. Інноваційні педагогічні технології та методики роботи з батьками дошкільників (авторська розробка)

Розглянемо їх детальніше. У роботі з батьками педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» використовують інтерактивні методи взаємодії, такі як: діалог, ігрова дискусія, літературне коло, синтез думок, спільний проект, коло ідей карусель тощо. Така співпраця допомагає: згуртувати батьківський

колектив зняти психологічне напруження заохочувати до діалогу, взаємодії одне з одним виробляти спільну думку формувати педагогічні вміння та навички спонукати обмінюватися досвідом щодо виховання дітей. Під час інтерактивних заходів педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» моделюють життєві ситуації, грають в рольові ігри, розігрують театральні епізоди, обговорюють та розв'язують проблемні ситуації. Педагоги взаємодіють з батьками на рівних – допомагають обмінюватися інформацією, досвідом, заохочувати до активності, творчості, самопізнання. Як результат, співпраця педагогів ДНЗ № 9 «Золотий ключик» з батьками дошкільників переходить на суб'єктно-суб'єктний рівень взаємодії.

На виконання наказу МОН, молоді та спорту України від 30.06.2011 р. № 714 на базі ДНЗ було створено Консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють, і дітей, які виховуються в умовах сім'ї. Метою роботи *Консультативного центру* є надання консультативної допомоги батькам або особам, що їх замінюють з питань виховання, навчання та розвитку, сприяння соціалізації, комунікації дітей, що не відвідують дошкільний заклад. Консультативний центр працює за гнучким розкладом, який відповідає запитам батьків. Для надання фахової допомоги сім'ям у Консультативному центрі працюють такі спеціалісти-консультанти: директор, вихователь-методист, практичний психолог, соціальний педагог, вихователі, медична сестра, лікар. Батьки або особи, що їх замінюють та діти залучаються до масових заходів закладу – дитячих ранків, розваг, виставок, конкурсів. Практичний психолог та соціальний педагог тісно співпрацюють з батьками вихованців, проводять індивідуальні та групові консультації, відвідують батьківські збори, що підвищує компетентність батьків у питаннях розвитку, виховання і навчання дитини дошкільного віку. У групах оформлені «Куточки для батьків», де міститься добірка методичних рекомендацій та консультацій по всіх розділах програми з питань оздоровлення та виховання дітей.

Цікавою є технологія *інтерактивного стенду «Батьківське віконечко»*. Ідея створення такого стенду пов'язана з необхідністю привернути увагу батьків до наочної просвітницької інформації, яку зазвичай, коли вона просто розміщена у батьківському куточку, ігнорують. «Батьківське віконечко» дає змогу активізувати самоосвіту батьків і підвищити її ефективність. У цій роботі педагоги керуються гаслом «Від батьків – для батьків – заради дітей». Реалізація технології передбачає проведення відповідних етапів роботи, а саме: проведення бліц-анкетування батьків «Доцільність і користь наочної просвітницької інформації для батьків»; виготовлення батьками фотопрезентацій та фотоколажів: «Як ми відпочиваємо», «Наша дитина», «Наші діти з друзями нашими меншими», «Найбільше наше досягнення»; пошук батьками цікавої й корисної інформації з обраної теми у фаховій літературі та періодиці, мережі інтернет, її оформлення й розміщення на стенді; підготовка та розміщення батьками наочної інформації з досвіду сімейного виховання «Гідний вчинок нашої дитини», «Розв'язання конфліктної ситуації у сім'ї» тощо; участь родин в обговоренні актуальних питань взаємодії з дітьми в

рамках так званої «Дискусійної трибуни».

У свою чергу методика «*Кишенькова бібліотечка*» необхідна для того, щоб донести до батьків важливу психолого-педагогічну інформацію, а також збагатити їхні виховні вміння. Започаткувавши акцію «*Кишенькова бібліотечка*», працівники ДНЗ № 9 «Золотий ключик» долучилися самі й заохотили членів деяких родин. Вихователі, практичний психолог, соціальний педагог розробляють міні-буклети з рекомендаціями, пам'ятками, тезами з літературних джерел, присвячені питанням виховання дітей. Такі книжечки – чудовий і надзвичайно корисний подарунок кожній мамі чи татові. Батьки захоплено збирають свої кишенькові бібліотечки й обмінюються ними.

Використовують педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» у своїй професійній діяльності й методику «*Родинний міст*». Сутність якої полягає в активній індивідуальній формі роботи з батьками дітей, які лише почали відвідувати дошкільний навчальний заклад. Її використовуємо здебільшого тоді, коли в дитини виникають певні проблеми під час перебування в дитячому садку. Ініціює зустріч із батьками вихователь. Він пропонує питання для обговорення, обов'язково враховуючи інтереси та потреби родини. «Родинний міст» допомагає педагогам і батькам порозумітися, встановити тісніші взаємовідносини.

З метою ознайомлення батьків з дошкільним закладом, його традиціями, правилами, особливостями навчально-виховного процесу, активної співпраці у вихованні та навчанні дітей для підвищення іміджу дошкільного навчального закладу в ДНЗ № 9 організовуються та проводяться *Дні відкритих дверей*.

День відкритих дверей як активна форма роботи, дає можливість познайомити батьків з дошкільним закладом, його традиціями, правилами, особливостями виховно-освітньої роботи, зацікавити нею й залучити до участі. Проводиться як екскурсія по дошкільній установі з відвідуванням групи, де виховуються діти тих батьків, що прийшли. Можна показати фрагмент роботи дошкільної установи (колективна праця дітей, збори на прогулянку тощо). Після екскурсії й перегляду директор й вихователь - методист розмовляють з батьками, з'ясовують їхні враження, відповідають на виниклі питання. Завдяки проведенню Дня, батьки отримують необхідний досвід щодо виховання та розвитку дітей, підвищують рівень педагогічної культури.

Традиційно, з 2013 року, у ДНЗ № 9 «Золотий ключик» проводиться *День самоврядування* за участю батьків, що забезпечує позитивні результати та яскраві емоції як дітям так і дорослим. Такий захід дає батькам можливість відчувати атмосферу внутрішнього життя дошкільного закладу, спробувати себе в ролі педагога, помічника вихователя і навіть директора дитсадка. Важливо пам'ятати, що підготовку та проведення Дня здійснюється в кілька етапів, а саме: *підготовчий етап* – інформування батьків про проведення заходу; підготовка керівником закладу наказу про проведення Дня батьківського самоврядування; проведення інструктажу для батьків щодо питань дотримання санітарно-гігієнічних норм та правил техніки безпеки, кола їхніх «посадових обов'язків»; *етап реалізації* – участь батьків у освітньому процесі та організації

життєдіяльності дітей у дитсадку; *рефлексія* – проведення «круглого столу», обмін враженнями, рефлексивне бліц-інтерв'ю з дітьми «Оціни сьогоднішній день», відзначення позитивних моментів і аналіз помилок. Зауважимо, що проведені в межах проекту заходи якісно змінили характер спілкування батьків і дітей. Батьки по-новому поглянули на своїх малюків, усвідомили їхню неповторність та унікальність, посилились їхній інтерес до потреб дітей та бажання бути цікавими для них. Вони зрозуміли, що в дітей можна багато чого навчитися, якщо слухати, чути й розуміти їх. Весь освітньо-виховний процес, який проводять педагоги-дублери можна назвати фестивалем новизни, творчості, уваги, доброти та любові до дітей. День самоврядування – це ще одна нагода для педагогів, дітей та батьків подарувати один одному радість, створити яскраву атмосферу дитинства.

Важливого значення у професійній взаємодії з батьками керівник та педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» відводять проведенню соціально-психологічних тренінгів. У загальному значенні, тренінг (англ. training від train – навчати, тренувати, виховувати) – короткостроковий захід (або система заходів), який використовується у навчально-виховному процесі з метою підвищення рівня компетентності, формування системи професійних умінь, навичок інтелектуальної діяльності і самоосвіти. Сутність соціально-психологічного тренінгу полягає у двосторонньому процесі взаємодії тренера (педагога-психолога, соціального педагога) і групи батьків, яка впливає на результат. Основними характеристиками соціально-психологічного тренінгу є інтенсивність та швидкість отримання батьками необхідних знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективну взаємодію. Загальними критеріями ефективності тренінгу слід розглядати ступінь відповідності отриманих результатів виокремленим цілям, співвідношення витрат на навчання і підвищення якості роботи. Відзначимо, що соціально-психологічний тренінг буде успішним і дієвим тільки тоді, коли учасники готові до змін. Головною метою соціально-психологічних тренінгів є надати максимально наближені до практичного застосування навички, які без додаткового опрацювання можна застосовувати у практичній діяльності. Зокрема, відбувається переосмислення або зміна внутрішніх установок, формується позитивне ставлення до себе, сім'ї, виховання дитини, побудови взаємовідносин, розвивається віра у власні сили, впевненість та критичне мислення. Цікавим досвідом проведення соціально-психологічних тренінгів, що стали популярними серед батьків дітей ДНЗ № 9 «Золотий ключик» є: «Тайм-менеджмент у житті дошкільника», «Формування емоційної зрілості дитини дошкільного віку», «Розвиток нового типу економічного мислення у дошкільників», «Технологія формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників» тощо.

У свою чергу, технологія *майстер-класів, фестивалів майстрів* використовуються педагогами ДНЗ № 9 «Золотий ключик» для популяризації культурних і моральних цінностей сім'ї, зберігати та розвивати родинні традиції, уподобання, хобі. Педагоги мотивують батьків обмінюватися досвідом сімейного виховання, розкривати свої творчі здібності. Фестиваль

проводиться у форматі майстер-класів кожну третю середу місяця впродовж навчального року. Батьки ДНЗ № 9 «Золотий ключик» мають можливість проявити свої вміння, майстерність у різних галузях – мистецтво, спорт, сімейні традиції хобі тощо, тобто провести майстер-класи. Найактивніші батьки виконують ролі майстрів, решта стають учасниками майстер-класів. Майстри не просто передають свої знання, а задіюють учасників у процес малювання, ліплення, приготування страв тощо, активізують їхню уяву, допомагають позбутися невпевненості, що перешкоджає саморозвитку. Колектив ДНЗ № 9 «Золотий ключик» формує для батьків креативну атмосферу, у якій вони можуть проявити себе як творці.

Зауважимо, що проведення майстер-класу передбачає такі етапи як: *індукція* – вступне слово майстра, що мотивує учасників до творчої діяльності; *панель* – актуалізація знань щодо теми майстер-класу, кожен охочий може висловитися щодо теми чи проблеми майстер-класу, наприклад, запропонувати свої ідеї щодо поліпшення готового продукту; *самоконструкція* – власне творчість учасників під керівництвом майстра, спочатку об'єднуємо батьків у групи, відтак вони виготовляють конкретний продукт, представляють результат своєї роботи, за потреби майстер корегує; *соціалізація* – звіт за результатами діяльності; учасники розповідають про те, як можна використати набуті знання й уміння надалі; *афішування або реклама* – представлення результатів діяльності учасників майстер-класу та майстра у вигляді виставки тощо; *рефлексія* – вираження почуттів, які виникли в учасників під час майстер-класу; це цінний матеріал для саморефлексії майстра. Під час проведення зимового фестивалю ми переглянули такі майстер-класи від батьків вихованців, як: створення дитячої книжки з використанням петриківського розпису, розвивальних іграшок у техніці валяння; плетіння косичок, виготовлення сувенірних шкатулок тощо.

Цікавою та результативною у співпраці з батьками дошкільників слід виокремити методику ток-шоу. Це форма роботи, в основі якої – обговорення актуальної проблеми у форматі запитань-відповідей. У ток-шоу, окрім ведучого, беруть участь глядачі, компетентні експерти і гості. В основі ток-шоу – діалог, що дає змогу: різнобічно осмислити наявні знання і життєвий досвід батьків освоювати нові знання формувати переконання, світогляд, активну життєву позицію розвивати вміння вести діалог: будувати доказовий ряд, критикувати і слухати критику, переконувати; формулювати думки, публічно висловлюватися. Більшість батьків уже знайома з подібним форматом, його правилами. Ця форма роботи цікава для батьків передусім тому, що на ток-шоу немає лекторів і слухачів. Усі присутні активно беруть участь в обговоренні – виконують ролі експертів. Ток-шоу – це водночас розвага, спосіб спілкування та навчання. Під час ток-шоу «Все буде добре!» ми ненав'язливо консультуємо батьків із різних корисних тем. У межах іншого заходу пропонуємо батькам на годину стати «ревізорами» в ДНЗ. Пізнавально-розважальне ток-шоу «Хто зверху?» дає змогу батькам познайомитися одне з одним, сприяє створенню довірливих взаємин між родинами вихованців. Виокремлюють чимало видів

ток-шоу. У свої професійній діяльності педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» використовують також: телеміст, педагогічні дебати, дискусію.

Найбільш ефективним та актуальним інтерактивним методом співпраці з батьками педагоги ДНЗ № 9 «Золотий ключик» вважають *метод проектування*, який активно впроваджують в освітній процес. На думку колективу, проектна діяльність унікальна, адже мало того, що вона інтегрує кілька методів навчання і виховання, також вона дозволяє активно залучати в освітній процес батьків. Відзначимо, що залучення батьків до спільних проектів, позитивно впливає на встановлення дитячо-батьківських відносин, на активність батьків у спільній освітньо-виховній роботі. Педагоги закладу разом з батьками працюють, як над короткостроковими проектами, так і над довгостроковими. Так, першими впровадженні в практику роботи ДНЗ № 9 «Золотий ключик» проекти: «Різдвяна шопка», «Лялька-мотанка», «День добрих справ», «Батьківські родзинки для кожної дитинки» тощо. Зокрема, гуманізації взаємин батьків і педагогів сприяє проведення Дня добрих справ. Один раз у місяць вихователі дитячого садка запрошують членів сімей для виконання корисної для групи роботи. Вид і зміст роботи визначається тим, якими практичними навичками володіють гості. Наприклад, бабусі допомагають вихователям лагодити ляльковий одяг чи дитячі фартушки для роботи в куточку природи чи у їдальні. Тати, як правило, ремонтують дитячі машинки, стільчики чи інші меблі. Мама допомагають поновити чи виготовити посібники для різних видів ігор. У кожному конкретному випадку члени сімей виконують соціальне замовлення дитячого садка – вони виготовляють саме те, в чому найбільше має потребу група, а отже, їхня дитина.

Звернемо увагу й на те, що важливо також впроваджувати інноваційні педагогічні технології та методики, які відповідають вимогам сучасного освітнього процесу та тенденціям стрімкого науково-технічного прогресу. Так, цікавим досвідом педагогів-вихователів ДНЗ № 9 «Золотий ключик» є впровадження у традиційні технології взаємодії з батьками сучасних дистанційних форм роботи. Враховуючи тенденції сучасного світу та завантаженість батьків саме сучасні дистанційні форми роботи з батьками дають можливість розширити можливість співпраці з батьками. Забезпечують зручний, доступний, безперервний освітній процес, забезпечивши ефективність співпраці з батьками.

Так, з 2014 року у ДНЗ № 9 «Золотий ключик» активно реалізуються технології «Фідбек» (від англ. Feedback – відгук, зворотній зв'язок), що забезпечує ефективну співпрацю з батьками дошкільників засобами інформаційно-комунікативних технологій. Зокрема, використання у педагогічній діяльності технології «Фідбек» дає можливість: налагоджувати співпрацю з родинами дітей; формувати педагогічну культуру батьків; навчати запобігати поведінковим порушенням у дітей; організувати сприятливе навчально-виховне середовище; активізувати процеси формування дітей; контролювати перебіг гармонійного розвитку дошкільників; забезпечувати вчасне надання психологічної, соціальної, педагогічної допомоги; озброювати

батьків практичними прийомами корекційно-розвивальної роботи. Реалізовуємо технологію «Фідбек» за допомогою таких технічних засобів як: веб-сторінки ДНЗ, онлайн-консультування, чат, форуми, телеграм-канали, YouTube канал, електронна пошта, соціальні мережі, відеоконференції, тематичний блог тощо. Зазначимо, що сутність технології «Фідбек» полягає в цілеспрямованому систематичному використанні засобів масової інформації, інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій за двома основними видами просвітницької діяльності, а саме очна та дистанційна робота з батьками. Обов'язковими складовими взаємодії в обох випадках є інформування, консультування та «фідбек» з боку батьків, тобто зворотний зв'язок, відгук на дію.

Нині система управління розвитком технологій дає можливість у процесі співпраці з батьками використовувати методику Смартмоби. Загалом Смартмоб (від англ. розумний натовп) – це форма соціальної організації людей за допомогою засобів мережі інтернет та бездротових пристроїв – смартфонів тощо. Для того, щоб підвищити мотивацію батьків до інтелектуальної та навчальної діяльності і долучити до участі в освітньому процесі, педагоги запропонували їм взяти участь у смартмобі. Працівники ДНЗ № 9 «Золотий ключик» обирають найактивнішу людину серед батьків та «запалюють» її ідеєю смартмобу. Відтак вона передає цю ідею, як естафету, іншим батькам за допомогою соціальних мереж, мобільних додатків та інших засобів. Основна мета смартмобу – залучити батьків до спільної творчої діяльності. Цікавим прикладом з досвіду роботи ДНЗ № 9 «Золотий ключик» є смартмоб «Подаруй дитині казку» для батьків вихованців молодшої групи. Батьки мали позмагатися в умінні скласти та розповісти авторську казку для малят. Ідея швидко поширилася серед батьків.

Отже, об'єднання зусиль працівників закладу та батьків допомагає створювати широкий розвивальний простір для повноцінного буття дитини в сім'ї та дошкільному закладі, сприяє зростанню авторитету батьків серед дітей та авторитету педагогів серед батьків. Переконані, що все це можливо лише за умови розвитку у педагогів дошкільного закладу творчого потенціалу, цілеспрямованості, гнучкості, ініціативності, критичного мислення, емоційної компетентності, інноваційності та генеруванні ідей.

Висновки. Таким чином, постійний контакт з сім'єю, використання інноваційних форм роботи з батьками дозволило пробудити почуття прихильності і довіри батьків до дитячого саду, створити атмосферу спільності інтересів, емоційної взаємопідтримки і взаємопроникнення в проблеми один одного, про що свідчать відгуки батьків на сайті закладу про роботу ДНЗ № 9 «Золотий ключик».

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.

2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан; за заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль, 2017. 256 с.
3. Воронова С. В. Робота з батьками: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / С. В. Воронова. Одеса: Астропринт, 2015. 216 с.
4. Інноваційні технології в дошкільній освіті: Збірник абстрактів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28-29 березня 2018 р. / за заг. ред. Л. О. Калмикової, Н. В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2018. 266 с.
5. Левіцька Г. М. Нетрадиційні форми роботи з батьками в дошкільному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Хмельницький: 2016. 164 с.
6. Партнерство ради будущего: монографія / под общ. ред. д-ра ист. наук, проф. Е. В. Астаховой; Нар. укр. акад. Харьков: Изд-во НУА, 2016. 235 с.
7. Про дошкільну освіту: Закон України від 16 липня 2019 р., № 2628-III. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Робота з родинами вихованців дитячого садка / Упоряд. В. Л. Сухар. Харків: «Ранок», 2018. 176 с.
9. Сухарева Л. С. Піклуємось разом. Робота з батьками дошкільників. Харків: «Основа», 2008. 128 с.
10. Сучасні форми роботи з батьками в дитсадку. URL: <https://cutt.ly/JhkkxsJ>.

Побуринна Л. О.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ. СХОДИНКИ УСПІХУ. З ДОСВІДУ РОБОТИ ЗДО №3 «ВЕСЕЛКА» м. ЧОРТКІВ

Анотація. Міцно зайнявши нішу серед кращих, створивши свій власний імідж, протягом багатьох років наш заклад дошкільної освіти (ЗДО) №3 «Веселка» підтримує його. Я, як директор, пройшовши нелегкий шлях помилок, проб, пошуків стала керівником команди одностудентів, робота яких увінчалась успіхом. Дуже пишаюсь своїм колективом і хочу поділитись своїм практичним досвідом, своїми основними сходами досягнення успіху.

Ключові слова: демократичність, відповідальність, досвід, стратегічні цілі, мотивація, людські ресурси, економічні ресурси.

Почалось все в далекому 1999 році, коли я прийшла в цей заклад на посаду директора (тоді завідувача), маючи за плечима десятилітній стаж роботи вихователем і амбіційні плани стати одним із найкращих керівників. Відкидаючи скромність, можу сказати, що лідерські завдання у мене були. Я керувала «творчою групою» вихователів, «засвітилась» як учасник і призер багатьох конкурсів, вміла згуртувати навколо себе і педагогів і батьків. Роботу свою любила і жила нею. А ще мала вищу категорію і величезне бажання кар'єрного росту. Як виявилось, цього було замало.

Колектив зустрів мене насторожено і почав мене «вивчати», а я у свою чергу «вивчала» колектив. Ідучи на посаду завідувача, я заздалегідь твердо вирішила, що стиль мого керівництва буде демократичний (І сходинка).

Одним із напрямів демократизації управління є розвиток колегіальних основ діяльності керівника, відмова від кулуарності прийняття управлінських рішень. Чим ширше коло людей зачіпає те чи інше рішення, тим більша необхідність розширення кола учасників підготовки цього рішення [2].

Протягом всіх років керівництва я старалась не зрадити своїм принципам. Для мене важливо чути своїх підлеглих і враховувати їхню думку, а рішення приймати колективно. Але застерігаючи молодих керівників хочу підкреслити, що та межа, яка розділяє демократичність і вседозволеність зовсім тонка і крихка, важливо не переступити її. Протягом всіх років я керую людьми без натиску, спираючись на їх професійні здібності.

З багаторічного досвіду моєї роботи маю право стверджувати, що бути хорошим керівником – це велика відповідальність (ІІ сходинка), перед колективом, перед батьками, перед іншими держустановами. Бути керівником – це не означає робити все, що тобі хочеться, порушуючи норми й закони. Але хто повинен навчити цих «азів керування» молодого директора? Згадаймо сім'ї монархів. Їх навчали й навчають з самого дитинства. І головне не те, що хоче майбутній правитель, а те, що потрібно країні в якій він живе. Так само директор повинен розуміти, що це він належить своєму колективу, а не навпаки. Бути директором дошкільного навчального закладу – це складне мистецтво зі своїми правилами, законами, якому треба вчитися і вчитися.

«Вік живи – вік учись» (українська народна мудрість) (ІІІ сходинка) [3].

У своїй практичній діяльності я постійно звертаюсь до методичних посібників, фахових журналів, стараюсь більше знань здобути з різних галузей, наук: психології, педагогіки, соціології, менеджменту тощо. Щоб здійснювати контроль, організовувати роботу персоналу, потрібно знати більше, знаходитись на «голову» вище. Минув той час, коли керівник дошкільного закладу жив тільки інструкціями й вказівками зверху. Сьогодні в мене є свобода і готовність до розумного ризику. Звичайно, все знати не можливо. Але хотіти знати – це дуже важливо.

Щоб досягти успіху, потрібно свою роботу вміло планувати, виділяти основні стратегічні цілі (ІV сходинка) і впевнено йти до мети. У широкому плані мета управління закладом освіти полягає у створенні необхідних умов для реалізації мети навчального закладу. Конкретна мета: мінімум – забезпечити оптимальне функціонування освітнього закладу; максимум – забезпечити його розвиток [4].

Згадуючи перші роки роботи на цій посаді, не можу не згадати тодішнього завідувача районного кабінету Олександра Захарчука. Саме він навчив мене і моїх колег вміло виділяти серед дрібниць першочергові завдання, не розпорошуватись, а йти впевнено до своєї мети.

Вміло спланована робота, правильно вибрана мета – це половина успіху. Плануючи свої стратегічні цілі, хочу підкреслити, що завжди поділяю їх на два

блоки. Перший блок – економічні ресурси, другий блок – людські ресурси.

Без належної матеріальної бази та відповідного забезпечення неможливе повноцінне функціонування ЗДО. Для оновлення нашого закладу, який був зведений в далекому 1963 році потрібні були чималі кошти. Спільна робота адміністрації закладу, батьківського комітету увінчалась успіхом. Сьогодні в нашому оновленому ЗДО комфортно і дітям, і працівникам. Наші батьки-депутати, а їх чимало – 9 осіб, тобто четверта частина депутатського корпусу міської ради наші надійні помічники, генератори нових цікавих ідей.

Добре розуміючи, що всім дітям з перших днів перебування в дитячому садку потрібна радісна атмосфера, наші працівники з особливою любов'ю підійшли до оформлення групових кімнат. Розвивальні середовища створені в усіх 8 групах забезпечують повноцінний розвиток дошкільнят, розвивають їх природні нахили й потреби. В ясельних групах, наприклад, розвивальне середовище починається з роздягальні, яскраві шафи, ілюстрації та композиції на стінах виглядають дуже привабливо. В груповій кімнаті всі фрагменти інтер'єру розміщені на рівні зросту малят, щоб їм було зручно їх роздивитись, взяти погратись. Кольори меблів сонячно-жовті та яскраво-зелені.

В кожній групі є ігрові осередки: «Кухня», «Лікарня», «Магазин». В середній «Б» групі створена «Світлиця», в якій вихователі проводять заняття по народознавству, розширюють знання дітей про побут та ремесла українського народу, формують розуміння нерозривного зв'язку між минулим, сучасним і майбутнім. Дуже гарна у нас «Зелена кімната», різноманітні рослини й тваринки, птахи, рибки знаходяться у ній. Діти бачать щодня частинку рослинного і тваринного світу. Вони знають, як ростуть і розвиваються рослини, чим живляться тваринки. До речі, наш заклад є базовим по екологічному вихованню. В нас створена «Екологічна стежина», протяжністю 500 метрів, на якій розміщено 18 цікавих зупинок. На території ЗДО росте більш як 198 дерев та 54 кущі. Два дерева «Платани» охороняються законом і занесені в Червону книгу.

Всі наші досягнення були б неможливі без відповідної матеріальної бази та достатніх економічних ресурсів.

Проблеми нерідко раптово виникають, а засоби їх розв'язання обмежені. Здатність розв'язувати проблеми швидко та ефективно стають все важливішою частиною навичок управління [5].

На мене, як керівника, поставлені зобов'язання прораховувати, вимагати, «діставати» відповідні кошти. Я стараюсь залучати їх з різних джерел. Наприклад, у 2019 р. взяла участь у «Громадському бюджеті» і виграла проєкт «Спортивно-ігровий майданчик «Здоров'ячок» сумою 65 тис. грн. Весною встановимо нові спортивні споруди на майданчику. Вони безпечні для дошкільнят, яскраві, відповідають віку дітей, сприятимуть розвитку фізичного виховання дошкільнят. Зараз шукаємо кошти на облаштування штучного покриття майданчиків. Всі фінансові питання вирішити звичайно неможливо, але керуючись принципом, хто стукає, тому відкривають, говоримо, знаходимо і маємо.

Я з великим задоволенням йду на роботу бо знаю, що тут мене чекають, розуміють, підтримують. Мій колектив це 49 неординарних, творчих, ініціативних працівників – серед них 23 педагогічні працівники, це люди, які є авангардом не тільки нашого закладу, але й всієї освітньої галузі Чортківщини. Вони – велике багатство нашого колективу. Сходинки мого успіху я розділяю з ними. Про кожного я можу говорити дуже багато, бо вони є компетентними фахівцями. Це і «вихователі-методисти», це «старші вихователі», це люди з «вищою категорією». Кожного року кількість педагогів яким присвоюється відповідне звання збільшується. Наприклад, в цьому навчальному році на звання «вихователь-методист» атестується молодий керівник англійської мови Ірина Покатаєва. Наші дошкільнята дуже люблять її заняття, бо їм тут дуже-дуже цікаво. На них вона використовує інноваційні методи, інтерактивні технології, мовне портфоліо. Всі заняття проходять в ігровій формі. Наприклад, ігри за методикою пластичного дзеркала. Діти виконують цю вправу сидячи в колі, або стоячи в парах, або по ланцюжку. Техніку і тематику дзеркального уподібнення Ірина Василівна поступово ускладнює. Введена через «пластичне дзеркало» система невербального зворотного зв'язку дозволяє створити середовище обміну зоровими й руховими образами. Але, найважливішим досягненням у своїй роботі педагог вважає створення й активне використання мовного портфоліо. Це особистий документ кожної дитини, що показує її іншомовну діяльність та творчий розвиток. Мовне портфоліо створене Іриною Василівною повністю відповідає рекомендованим програмам вивчення англійської мови в дошкільному закладі та спрямоване на підвищення інтересу дитини до вивчення іноземної мови. Покатаєва Ірина нагороджена багатьма грамотами різного рівня, серед них, Диплом Лауреата Всеукраїнського фестивалю-огляду кращого досвіду роботи з навчання англійської мови в дошкільних закладах «Hello English»; грамота за активне поширення власного досвіду серед спільноти освітян України на порталі освітнього проекту «На урок». В її доробках 11 публікацій на освітньому порталі «На урок», 1 публікація на сайті видавничої групи «Основа» (електронні публікації).

Мені приємно і легко керувати колективом, бо є єдність поглядів з методистом, з педагогами на спільно розв'язуванні виховно-освітніх завдань і шляхи їх подолання, відсутність принципових розбіжностей у загальнопедагогічних підходах. Завдяки спільним зусиллям ми вибрали шлях творчого пошуку, запалили вогонь ідеї.

Дуже цікаву дослідницьку роботу проводить наш старший вихователь Дарія Соловйова. Ця робота пов'язана з проведенням різних дослідів, з працею на грядках, клумбах, в нашому саду, на «Екологічній стежині», яку розробила сама вихователь. Конкурси на «Кращу клумбу», на «Кращий урожай», заходи з висадки рідкісних дерев та кущів стали традиційними. Тут активно залучаються і діти, і батьки, і педагоги, і представники «Зеленого світу», в тому числі, і з Чортківської школи-гімназії з якою ми співпрацюємо в плані наступності. Разом ми робимо наш ЗДО кращим, зеленішим, виховуючи в дошкільнят екологічну культуру. Своїм прикладом вчимо берегти нашу землю.

Прекрасний професіонал у нас і музичний керівник Тетяна Гарбуз. Маючи звання «вихователь-методист» щоденно підтверджує свою високу професійність. У музичне виховання дошкільнят вона впровадила концепцію Карла Орфа – це творчий процес навчання за принципом від простого до складного, а ще поєднання музики, руху, слова, малюнку.

Надзвичайно ерудований, тактовний, розумний педагог Галина Довгополюк, яка має звання «вихователь-методист». Читаю і перечитую її поетичні збірки «Природний калейдоскоп», «Сходинок до душі». Все написано серцем. І цю любов до рідного слова, до рідної мови, до батьківської землі вона передає своїм вихованцям. Тому дошкільнята її групи надзвичайно тонко відчують несправедливість. Вони добрі, виховані, як і їхній наставник.

Якби була можливість, то я б розповіла про всіх-всіх своїх працівників, адже кожен з них має якийсь талант.

«Захоплююсь талановитими людьми
Ці люди в світі надзвичайне диво,
Не виділяючись нічим серед юрби,
Вони зробити вміють дуже все красиво...
В роботах їхніх творчих казка визира,
Творити диво вміють, що й казати...»
(Надія Красоткіна) [6].

Дякуючи всім цим людям наш ЗДО створив свій позитивний і високий імідж. За результатами діяльності педагогічного колективу і досягнутому рівню розвитку дошкільників можна судити й про якість управління освітньо-виховним процесом.

Висока професійність моїх колег-педагогів стала для мене мотивацією (V сходинка) для самовдосконалення.

Я твердо переконана, що без глибоких теоретичних знань і системи практичних навичок жоден керівник не зможе розвинути свій інтелект та досягнути високого професіоналізму. Потрібно постійно поповнювати свій запас знань, аналізувати та оцінювати результати праці, активізувати внутрішні резерви для самоосвіти. Беручи активну участь у семінарах-практикумах, тренінгах, педагогічних консиліумах, які проводить методична служба міста, читаючи фахові журнали, будучи учасником семінарів і вебінарів, удосконалюю свою майстерність правильного керування людьми, збагачую свій запас знань.

В підсвідомості у мене, як у кожної людини, є потреба у визнанні – це теж один із мотиваційних факторів. Делегування мене на перший Всеукраїнський з'їзд дошкільників та виступ від Тернопільщини на тему: «Наступність в роботі дошкільного закладу та школи», нагородження грамотами райдержадміністрації, облдержадміністрації стало мотивом ще для кращої праці й більшої відповідальності.

Ключовою складовою в моїй діяльності є раціональне використання робочого часу (VI сходинка).

Значно заощаджує час його облік під час планування різних видів діяльності, аналіз планованого і фактично витраченого часу. Багаторазовий

облік і аналіз часу, що витрачається, дають можливість вивести певну закономірність, характерні причини витрат робочого часу; установити нормативи особистих витрат на окремі види робіт [7].

Нераціональність використання часу – питання яке постає перед кожним керівником. Нам не вистачає 2-3 хвилини для виконання якогось завдання і водночас ми не помічаємо як витрачаємо цілі години на здавалося б безглузді, нікому не потрібні справи. Якщо сказати, що я зразу навчилася управляти своїм часом – це неправда. Треба було чимало попрацювати, щоб зрозуміти, що основою раціонального використання робочого часу є пунктуальність і відповідальність за прийняті рішення.

Усі завдання на кожен день я поділяю за пріоритетністю.

Під номером 1 - найважливіші; 2 – ті, що треба було зробити; 3 – ті, які треба було зробити, але від їх виконання я не очікую ніяких наслідків; 4 – ті завдання, які можна передати комусь на виконання.

Звичайно, що зараз в інтернеті можна прочитати багато корисних порад про так званий «тайм-менеджмент» керівника закладу освіти.

Але жодна теорія не замінить практики, адже кожен керівник повинен вміти управляти собою формуючи відповідні індивідуальні технології, які найбільше відповідають характеру, темпераменту.

Ще дуже важливе як для мене щоденне правило — виділіть час, щоб проаналізувати досягнуті звершення і спланувати майбутні кроки.

Висновки: Маючи великий досвід роботи на посаді директора я вважаю, що праця і тільки праця допомогла мені реалізувати свої задуми. Разом з тим, без високої моральності, без знань, без гнучкості мислення, без прагнення до самовдосконалення не можна стати успішним керівником.

На мою думку, щоб досягти успіху потрібно пройти немало сходинок (див. рис. 1).

Рис.1. Сходинки успіху.

Практика показала, що не завжди це просто, бо кожне сходження – це величезна праця, це наполегливість, це самовдосконалення, це відповідальність за інших. Безперечно, потрібно працювати стільки, щоб був результат, необхідно знаходити способи завдяки яким можна досягнути поставленої мети. Рішення які приймає керівник повинні бути завжди свіжими та ефективними. Запорука мого успіху – насолода від своєї роботи. Мій найкращий порадник – це мій досвід, і якщо він комусь допоможе в роботі, то я щаслива.

Список використаних джерел та літератури:

1. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу / Романюк І. А. Київ: Мандрівець, 2011. 280 с.
2. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 169 с.
3. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. Харків: Видав. гр. «Основа», 2005. 36 с.
4. 150 відповідей на запитання керівника ДНЗ / уклад. Т. Т. Чала. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 42 с.
5. Дитячий садок: управління / упоряд. Т. Вороніна. К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. С. 46-47.

Савицька О. С.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Анотація. У статті описані інтерактивні форми роботи з педагогічним колективом, які сприяють підвищенню професійної компетентності педагогічних працівників, розвитку їх творчого потенціалу.

Ключові слова: педагогічна творчість, інтерактивні методи, самовдосконалення.

Постановка проблеми. Якість освіти та її ефективність – одна з актуальних проблем сучасної педагогіки. Важливим аспектом педагогічної діяльності є поглиблене самопізнання, педагогічна рефлексія, здатність творчо змінюватися відповідно часу та власного потенціалу, відкритість інноваціям, гнучкість, спроможність навчатися впродовж життя. Педагоги мають бути творчими особистостями, новаторами ідей, постійно підвищувати свою професійну майстерність. Тільки творчий педагог може виховати творчу особистість. Тому на сучасному етапі найбільш актуальним завданням методичної служби є розвиток творчого потенціалу педагогів. Реалізувати це завдання можна за умови якісно нових підходів до роботи з педагогічними кадрами. Час примушує нас шукати нові шляхи і форми роботи, які б допомогли педагогам піднятися на більш високий професійний рівень, спонукали їх діяти, творити, шукати, пізнавати, відкривати.

Актуальність теми полягає в тому, що використання активних та інтерактивних форм методичної роботи полегшують процес набуття педагогами нового досвіду, сприяють засвоєнню нових знань, розвитку активності, ініціативності, творчості кожного вихователя, сформують у кожного педагога такий тип мислення, який забезпечить творчий характер педагогічної праці.

Завдання і значення використання інтерактивних форм:

- 1) стимулювання мотивації вихователів до усвідомленого набуття професійно-особистісної компетентності;
- 2) навчання вихователів вмінню адаптувати отриману теоретичну та практичну інформацію до умов власної педагогічної діяльності;
- 3) створення та постійний розвиток кожним педагогом власної індивідуальної системи діяльності на засадах творчого пошуку та реалізації ідей у практику роботи;
- 4) сприяння особистісному розвитку вихователів та діловій професійній активності.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна творчість була і залишається у центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. **Педагогічна творчість** – це прийняття і здійснення педагогом оптимальних нестандартних рішень у змінних умовах навчально-виховного процесу. За визначенням В.О. Сухомлинського, педагогічна творчість – це бачення людиною свого внутрішнього світу, передусім свого розуму, свого напруження інтелектуальних сил, свого розуміння і творення краси в наслідках своєї праці, своїх зусиль. Практика доводить, що високий рівень розвитку творчої активності педагога є найважливішою умовою формування творчої активності дитини-дошкільника. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти існує ряд нормативно правових документів, які регулюють, координують та спрямовують методичну роботу з вихователями дошкільних навчальних закладів. Серед них: Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Положення про дошкільний навчальний заклад, Типове положення про методичний кабінет, методичний лист «Про організацію освітньої діяльності в дошкільному закладі», Концепція підвищення кваліфікації педагогічних працівників, Базові програми розвитку дитини.

Давня мудрість каже: «Хто стоїть на місці, той відстає». А хто не хоче відставати мусить рухатись вперед. Модель сучасного вихователя дитячого садка передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно вчитися, перебувати у постійному творчому пошуку. На практиці переконалась, що одним із засобів оптимізації роботи вихователів є використання інтерактивних форм методичної роботи, Інтерактивні (з англ. *inter* — «взаємно», *act* — «діяти») методи – це взаємозалежна спільна діяльність усіх учасників освітнього процесу, під час якої всі вони поринають у реальну атмосферу співпраці для спільного розв'язання проблем.

Використання інтерактивних форм в освітньому процесі якісно змінює і збагачує мою діяльність, як вихователя-методиста, від якої я отримую:

додаткову діагностичну інформацію про свій колектив; задоволення від роботи з колегами; можливість враховувати індивідуальні особливості співробітників; можливість аналізувати свою діяльність відповідно до висловлювань педагогів у процесі рефлексії; можливість спостерігати за груповими процесами, взаєминами в колективі.

Структура інтерактивного процесу навчання:

Вступна частина:

- ☐ уведення в проблему, викладення певної інформації про неї;
- ☐ сприйняття та усвідомлення головної мети.

Технологічна частина:

- ☐ розподіл учасників процесу на групи, команди, сектори тощо;
- ☐ отримання учасниками необхідних ресурсів (бланків, канцтоварів, реквізитів тощо);
- ☐ сприйняття членами мікрогруп встановленої для них мети.

Основна частина:

- ☐ робота в мікрогрупах, спрямована на досягнення встановленої мети.

Звітна частина:

- ☐ підготовка мікрогрупами здобутих під час виконання завдання або вправи результатів у вигляді доповіді, презентації, творчого виступу, концертного номеру, листівки, пам'ятки тощо.

Рефлексія:

- ☐ узагальнення та усвідомлення учасниками процесу інтерактивного навчання здобутих усіма результатів.

Впровадження в практику активних та інтерактивних форм методичної роботи.

За 20 років роботи на посаді вихователя-методиста вважаю, що завдання методичної служби дошкільного закладу полягає в тому, щоб виробити систему, знайти доступні і разом з тим ефективні методи підвищення педагогічної майстерності, допомогти вихователю в оволодінні новим педагогічним мисленням, готовністю до вирішення складних завдань у системі освіти. Хочу відмітити, що сьогодні особистісна орієнтація освіти внесла істотні зміни у зміст методичної роботи. Центром методичної роботи стає проблема набуття професійно-методичної компетентності вихователем протягом усього часу його професійної діяльності. Емоційне вигорання, втома, зниження толерантності, зростання агресивних форм реагування в умовах напруженості, зниження емоційної стійкості, недостатня мобільність і гнучкість, низький рівень соціальної адаптивності до нових умов життя та креативності. Ці дані актуалізують необхідність пошуку та створення належних умов для відновлення особистісних та професійних втрат педагога.

За останні роки переді мною часто ставали питання: Як зробити, щоб кожен педагог став активним, зацікавленим учасником роботи різноманітних форм професійних об'єднань? Як позбутися від пасивності окремих педагогів? Як перевести їх від репродуктивної діяльності до пошукової? Як сприяти

формуванню вміння рефлектувати у процесі пізнання нового та освоєнні знайомого матеріалу? Тому у роботі з педагогами крім традиційних форм роботи: консультації, доповіді, круглі столи і т. п., я почала вводити елементи активних та інтерактивних форм роботи з педкадрами: мозковий штурм, педагогічний ринг, методичні посиденьки, вікторини, диспути. Зрозуміла, що інтерактивна діяльність передбачає організацію та розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаємодії, взаєморозумінню та спільному рішенню та прийняттю найбільш загальних, але значимих для кожного учасника задач. Під час інтерактивної взаємодії педагогів відбувається не тільки накопичення знань, а також формується механізм самореалізації вихователя. Така робота з кадрами вимагає довшої підготовки, але воно того варте. Спочатку такі нововведення сприймалися не усіма педагогами. Відмічу, що педагоги з досвідом швидше включалися у роботу, ніж молоді педагоги. Зате зараз усі педпрацівники нашого закладу чекають цікавої, активної участі під час семінарів, педрад, методгодин.

Інтерактивність у навчанні педагогів легко пояснити такою словесною конструкцією, виведеною досвідом педагогів і психологів ще в античні часи:

Те, що я чую, я забуваю;

Те, що я бачу й чую, - я трохи пам'ятаю;

Те, що я чую, бачу й обговорюю, - я починаю розуміти;

Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю - я набуваю навичок;

Коли я передаю знання іншим - стаю майстром. (Конфуцій)

Під час проведення моніторингу якості методичної роботи в дошкільному закладі на запитання «Які форми методичної роботи з педкадрами були найбільш ефективними?» отримала однозначну відповідь – нетрадиційні. Саме тому активні та інтерактивні форми роботи використовую у різних напрямках діяльності: під час проведення педрад, семінарів, семінарів-практикумів, педгодин. Так, у ході проведення педради організовую дискусії, ігрові вправи, КВК за тематикою; на педгодинах проводжу ділові ігри, мозкові штурми, вікторини, методичні посиденьки; атестаційні педради організовую у вигляді педагогічних аукціонів та методичних ярмарків, майстер-клас; у ході консультативної роботи практикую диспути, моделювання, проблемно-аналітичні бесіди. Ефективним засобом у роботі з педкадрами вважаю тренінги, під час яких в ігровій формі, невимушеній, приємній психологічній атмосфері педагоги закріплюють знання, набувають новий практичний досвід, спілкуються з колегами. Термін "тренінг" має ряд значень: "виховання", "навчання", "підготовка", "тренування". Саме в процесі активного психологічного «проживання» певної проблемної ситуації, людина може побачити варіанти вирішення цієї проблеми, вибрати оптимальні. Суттєвим позитивом тренінгу бачу розвиток соціально-комунікативних вмінь і навичок педагога, що є дуже важливим у фаховій діяльності. Знаю, що дорослу людину змінити важко, але інтерактивні форми роботи не змінюють і не виховують. Вони розширюють світ, розкривають можливості, створюють умови в яких людина сама захоче пізнавати нове, вчитися і вдосконалюватися.

В роботі з педкадрами практикую наступні інтерактивні форми роботи:

Методичний міст – різновид дискусії, проводжу з метою формування практичних навичок. Темою обираю одну з актуальних проблем розвитку, навчання і виховання дітей. Під час проведення методичного мосту вихователі вдосконалюють свої аналітичні вміння.

Проблемний стіл сприяє розвитку у вихователів прагнення до самоосвіти, розширення й поглиблення знань. Заздалегідь готую питання для обговорення, список рекомендованої літератури.

Методичні посиденьки — форма методичної роботи, яку використовую для того, щоб створити сприятливий психологічний клімат в колективі. Пропоную педагогам питання для обговорення, яке оголошується заздалегідь, щоб усі мали можливість підготуватися. Активне обговорення проблеми найчастіше відбувається в невимушеній атмосфері за кавою.

Диспути — усний науковий спір, обговорення якогось питання публічно, перед аудиторією. Як інтерактивну форму роботи використовую, як правило, на педгодини, де вихователі можуть висловлювати власні, часто суперечливі, ідеї, думки, точки зору.

Мозковий штурм сприяє розвитку творчого мислення і в цілому підвищує рівень педмайстерності. Це швидкий, рішучий наступ у грі, мета якого — групове розв'язання проблеми. Цю форму використовую під час обговорення складних проблем.

Круглий стіл визначаю як одну з ефективних інтерактивних форм, так як до роботи залучаються різні фахівці. Слухачам заздалегідь пропоную тему повідомлень, що їх коментуватимуть запрошені фахівці; ініціюю активну участь педагогів в обговоренні проблеми. Результативною ця форма роботи є і у проведенні батьківських зборів.

Семінар — найпоширеніша форма підвищення кваліфікації педагогів. Але я намагаюсь під час їх проведення дати можливість для вдосконалення теоретичної і практичної підготовки вихователів саме завдяки їх активному включенню в роботу шляхом моделювання проблемних ситуацій, обговорення актуальних питань та спільному продукуванню педагогічних ідей, відповідно до сучасних наукових досягнень у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Тренінг — форма методичної роботи, спрямована на здобуття знань, умінь, навичок, корекцію установок для успішного розв'язання навчально-виховних завдань. Дуже вдалою формою роботи вважаю психолого-педагогічні тренінги, під час яких в ігровій формі, невимушеній, приємній психологічній атмосфері педагоги можуть закріпити знання, набути нового практичного досвіду, поспілкуватися з колегами.

Педагогічний аукціон спрямовую на активний обмін новими ідеями, думками, педагогічними знахідками; їх захист або пропаганду. На аукціоні презентую ідею чи проблему, що найбільше хвилює педагогів і щодо якої існує багато різних думок.

Ділова гра як одна з найбільш складних і одночасно ефективних форм навчання, в практиці дозволяє відтворити реальну педагогічну діяльність, чи умовні педагогічні ситуації, програвання яких дозволяє педагогам шляхом активної взаємодії приймати самостійні рішення, набувати конкретних професійних умінь.

Чи люблять гратися в ігри дорослі люди? З практики роботи, з упевненістю можу стверджувати – так! Адже педагоги, які виховують малечу, це дорослі діти, і відрізняються вони від дошкільнят тим, що не мають прав на помилку.

За останні роки в закладі проведено багато різноманітних форми роботи з педагогами, але найбільш ефективними і вдалими вважаю наступні:

- ☐ Методичний ринг: «Педагогічна майстерність вихователів»
- ☐ Методичний фестиваль «Нетрадиційні методи малювання»
- ☐ Методичні посиденьки «Забезпечення наступності ДНЗ і школи»
- ☐ Клуб «Що? Де? Коли?» «Сучасні підходи до формування мовленнєвої компетенції дошкільника»
- ☐ Майстер – класи: «Адаптація до умов дитсадка», «Організація творчих ігор в різних вікових групах»
- ☐ Педагогічний аукціон «Модернізація підходів в роботі педагогів з родинами вихованців»
- ☐ Семінар-практикум: «Розум на кінчиках пальців»
- ☐ Педагогічна конференція: «Здоров'язбережувальні технології в умовах дошкільного закладу» з участю батьків
- ☐ День самоврядування: (батьки були в ролі вихователі, помічників та інше).

В умовах сучасних реалій педагогічний колектив нашого закладу опановує нову сферу – це вміння працювати з комп'ютерними технологіями: участь у вебінарах, дистанційне спілкування з батьками, організація дистанційних занять.

Методична робота організована за допомогою інтерактивних заходів не тільки насичує її зміст, удосконалює форми, а у певній мірі впливає на якість безпосередньої роботи з дітьми, з батьками. Крім того, впровадження інтерактивних технологій значно гармонізує відносини на рівнях: адміністрація - вихователі, вихователі - вихователі, вихователі – діти, вихователі – батьки.

Отже, використання інтерактивних форм у роботі з педагогічними працівниками сприяє активізації їх діяльності, вносить в освітній процес свіжі думки, нові ідеї, сприяє згуртуванню колективу, має значні переваги перед традиційними формами роботи. Використання ігрових методів допомагає зняти суб'єктивні бар'єри в спілкуванні; сприяти встановленню відносин співробітництва між колегами; створити умови для активної пізнавальної діяльності педагога; виробити вміння приймати нестандартні рішення; аналізувати й оцінювати свої дії, рівень власної компетентності; набагато краще запам'ятовувати матеріал. Педагоги мають можливість одночасно вчитися і брати участь у грі, наочно бачити переваги інтерактивної організації та

впроваджувати їх в освітню діяльність, у роботу з дітьми.

В.О. Сухомлинський вважав: «Творчість – це незримі ниточки, які об'єднують серця». Тому тільки спільними зусиллями ми можемо досягти поставленої мети: виховати творчого педагога, який направить усі свої зусилля на розвиток творчої особистості дитини-дошкільника.

Список використаних джерел та літератури:

1. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу / Ірина Романюк. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 277 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2012 р. 64 с.
3. Буракова Ю. Презентація творчих майстерень // *Дитячий садок*. К: Шкільний світ. 2009. С. 5-9.
4. Вінник Н.Д. Творчий потенціал педагога як чинник успішної професійної діяльності // *Проблеми сучасної психології*. 2010. Випуск 7. С. 99-105.
5. Ганжа Н. Індивідуальні форми методичної роботи з педагогами // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013 №10.
6. Дейнеко О. Ігрове моделювання як форма активізації педагогів / О. Дейнеко // *Вихователь-методист*. 2011. №2. С. 44-45.
7. Кіндрат І. Інтерактивні методи в системі підвищення фахової майстерності педагогів // *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. №6. С. 18-39.
8. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан. Тернопіль: «Мандрівець», 2017. 255 с.
9. Соціалізація дошкільників в умовах ДНЗ: методичний посібник / Т. І. Прищепа. Харків: Видавнича група «Основа», 2009. 166 с.
10. Швайка Л. А. Формування колективу в ДНЗ. Харків, 2003.
11. Шуть М. Гра як інструмент оптимізації педагогічної діяльності вихователя-методиста // *Вихователь-методист*. 2011. №2. С. 54-56.

Сіткар В. І., Сіткар С. В.

ОНЛАЙН-СИСТЕМА ЕКООЛ – ПРОГРЕСИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ОСВІТЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ЕСТОНСЬКИЙ ДОСВІД

Анотація. В статті наголошується, що Естонії вдалося побудувати одну з найкращих систем шкільної освіти. За результатами програми міжнародного оцінювання учнів PISA, у 2018 році Естонія показала найкращі результати серед європейських країн та стала однією з найуспішніших країн світу. Чому так? Одним із факторів, які вирізняють Естонію з-поміж інших європейських країн, є тотальна діджиталізація освітнього середовища. В Естонії найрозвинутіше е-суспільство. Там вже понад 10 років учні користуються системою eKool (електронна школа) замість щоденників, журналів, довідок, роздруківок підручників, ксерокопій домашніх завдань і будь-яких інших паперових документів.

Ключові слова: освіта, менеджмент, онлайн-система eKool, досвід.

Постановка проблеми. Поразки і вади освітніх систем, особливо на міжнародному рівні, звикли пояснювати недостатнім бюджетним фінансуванням, хибами бюрократичної системи, кризами, економічною або політичною нестабільністю. Естонія – приклад країни, що змогла створити ефективну освітню систему, незважаючи на несприятливі для цього умови й у часи найбільш турбулентних економічних трансформацій, що настали після розпаду Радянського Союзу. Реструктуризація естонської освіти відбувалася впродовж найглибшої економічної кризи в умовах тотальної бідності, без жодної зовнішньої підтримки. Вчасно зламавши всі засади централізованого управління освітою і побудувавши на їхньому місці ефективні форми горизонтальної та вертикальної підзвітності, зробивши фінансову автономію шкіл не мрією, а реальністю, що добре функціонує, Естонія до періоду Розширення ЄС 2004 року вже мала найефективнішу освітню систему серед усіх пострадянських країн [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатами програми міжнародного оцінювання учнів PISA, у 2018 році Естонія показала найкращі результати серед європейських країн та стала однією з найуспішніших країн світу. А естонські 15-річні школярі посіли четверте місце з природничих наук, п'яте місце з читання та восьме місце з математики. Тож, за всіма показниками Естонія випередила інші країни Європи.

Чому так? Одним із факторів, які вирізняють Естонію з-поміж інших європейських країн, є тотальна діджиталізація освітнього середовища. В цій країні **майже все можна зробити за допомогою Інтернету**: заповнити податкові декларації, заснувати компанії, проголосувати на президентських виборах, вступити до університетів, підписати документи тощо.

Одна естонська експертка наголосила: «Набагато простіше сказати, які три речі ми ще не можемо робити онлайн – потрібно особисто прийти, щоби забрати посвідчення особи, щоби одружитися або розлучитися, та щоби продати нерухомість. І це все» [5]. Саме тому, зазначене вище і спонукало нас до вивчення досвіду естонського «освітнього дива».

Мета статті. Ознайомитись з особливостями впровадження онлайн-системи eKool в естонську освіту, як інструментом для менеджменту та можливостями її застосування в українському освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. В Естонії живуть лише 1,4 мільйона людей, але, незважаючи на свої скромні розміри, країна за деякими показниками випереджає всю планету. Зокрема, Естонії вдалося побудувати одну з найкращих систем шкільної освіти. Там вже понад 10 років учні користуються системою eKool (електронна школа) замість щоденників, журналів, довідок, роздруків підручників, ксерокопій домашніх завдань і будь-яких інших паперових документів, передає видання «Освіторія».

eKool (від «е-» та ест. kool – «школа») – платформа для організації процесу навчання в загальноосвітніх школах Естонії, що застосовується учнями, їх батьками, адміністрацією шкіл, а також наглядовими органами. eKool

застосовують 90 % закладів освіти, її користувачами є 28-30 % жителів Естонії [2].

Історія eKool починається з 2002 року, коли школа Рокка-аль-Маре за підтримки інших чотирьох шкіл подала конкурсну ідею про створення цього навчального середовища для проекту «Дивись на світ» («Vaata maailma»). Метою проекту було вивести комунікацію між школою і домом на новий рівень, застосовуючи інноваційний спосіб взаємодії учасників навчального процесу. Після перемоги в конкурсі і усвідомлення цінності віртуального навчального середовища, 1 листопада 2002 року почали активно вводити eKool в процес навчання перших шкіл [3].

Сьогодні доступ до всієї інформації про навчання є однією з онлайн-послуг, якою ще з **2008 року користуються школярі, їхні батьки та вчителі** Естонії. В Україні ми лише розпочинаємо втілювати в життя аналогічні послуги.

Основними **принципами онлайн-системи естонської шкільної освіти** є:

1). Гарантія приватності і конфіденційності даних та інформації.

Ніхто не може мати доступ до інформації про учня, окрім самого учня, його батьків і вчителів. Дані надійно захищені, а доступ надається лише за цифровою ідентифікацією особи. Тобто учні не знають оцінок одне одного, а вчителі не знають оцінок учнів з інших предметів.

2). Держава не може запитувати ті самі дані більш ніж один раз.

Завдяки цьому принципу вступнику не потрібно подавати документи до університету. **Система вищу звертається до шкільної бази даних** та отримує всі необхідні параметри. Вступнику залишається лише авторизуватися та зробити кілька кліків. Для українських ЗВО наразі це ще не є доступним, бо заклади середньої освіти не мають сформованої такої бази даних про учнів.

Що ж відомо про шкільну онлайн-систему eKool, яку застосовують в Естонії? eKool – це інформаційна система та інструмент для менеджменту, де розміщені всі дані, пов'язані з навчанням, та відбувається взаємодія учнів, батьків, учителів і адміністрації [5].

Чим корисна система eKool:

1. Вчителі туди вносять оцінки та відвідування учнів, **розміщують домашні завдання**, оцінюють поведінку дітей та надсилають повідомлення батькам, школярам чи цілим класам.

2. Батьки залучаються до навчання своїх дітей. Вони переглядають домашні завдання, оцінки та нотатки вчителів, а також спілкуються з учителями.

3. **Учні переглядають свої оцінки** та отримують домашні завдання, а також можуть зберігати свої роботи в електронному портфоліо.

4. Районні адміністратори мають доступ до статистичних звітів, тож легко можуть аналізувати дані шкіл зі всього району [5].

Зауважимо, що освітні реформи в Естонії впроваджували паралельно з всеосяжною трансформацією всієї економічної та політичної сфери. Усі реформи були радикальними, непопулярними і стрімкими. Період

реструктуризації освітньої системи до Розширення ЄС 2004 року особливо цікавий, адже він дає змогу порівняти національний стабілізаційний потенціал усіх пострадянських країн на стартових, «нульових» позиціях і за відсутності підтримки європейськими і міжнародними фондами [1].

Ефективне впровадження економічних і політичних реформ, що часто називають «Естонським економічним дивом», надало поштовх і ресурси для успішної реструктуризації освітньої сфери Естонії, що почалася вже 1992 року з прийняттям Закону про освіту і подальшим затвердженням Національного навчального плану 1996 року. Навіть за часів економічної нестабільності і низьких обсягів ВВП естонська влада усвідомлювала важливість поліпшення національних освітніх стандартів і приділяла велику увагу освіті (Таблиця 1-2) – на рівні більш заможних на той момент держав ОЕСР.

Таблиця 1.

**Щорічні витрати на одного учня середньої загальноосвітньої школи, у
% до ВВП на душу населення**

Країна	%
Естонія	25,1
Латвія	23,4
Словаччина	23,2
Литва	20,8
Польща	20,1
Угорщина	20,1
Словенія	17,9
Чехія	17,0
Середнє значення для ОЕСР	25,4

Таблиця 2.

**Обсяги ВВП і частка витрат на освіту в окремих країнах у період
трансформацій**

Країна	%
Естонія	5,8
Угорщина	5,5
Словенія	5,4
Україна	5,4
Польща	5,2
Литва	4,9
Латвія	4,8
Чехія	4,2
Словаччина	4,0
Середнє значення для ОЕСР	5,8

Утім, виділяти великі ресурси на освіту, особливо у період трансформацій, – не єдина запорука успіху. Надважливо побудувати систему ефективного контролю їхнього використання головними бенефіціарами освітніх послуг на місцях – школами й учнями. Саме тому вже з 1993 року відповідальність за забезпечення послуг середньої освіти (від початкової до старшої школи) в Естонії було перекладено на муніципалітети (органи місцевого самоврядування Естонії) та школи. Наразі Естонія має один із найвищих рівнів децентралізації фінансування шкільної освіти порівняно з іншими країнами ОЕСР (організація економічного співробітництва та розвитку). Сьогодні **ОЕСР** об'єднує **35 країн**: Австралія, Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Естонія, Ізраїль, Іспанія, Ісландія, Ірландія, Італія, Канада, Корея, Латвія, Люксембург, Мексика, Німеччина, Норвегія, Нова Зеландія, Нідерланди, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, США, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Японія. На сьогодні співробітництво між Україною та ОЕСР здійснюється відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014 р. [4].

В Естонії на послуги освіти припадає найбільша частка витрат муніципалітетів: у середньому від 35% до 38% відсотків щорічно. Муніципалітети повністю фінансують **дошкільну освіту** – включаючи заробітну плату вчителів – із власних загальних доходів. Муніципалітети мають право стягувати плату за відвідування дошкільної освіти (у розмірі 20% мінімальної зарплати, у розрахунку на одну дитину), але на практиці це зрідка відбувається.

На **початкову, середню та спеціальну освіту** муніципалітети отримують цільові гранти від національного уряду, які становлять більше половини всіх муніципальних витрат на початкову та середню освіту. Гранти покривають витрати на заробітну плату педагогічного персоналу, шкільні обіди та підручники. Середня освіта в Естонії безоплатна, з учнів не стягують гроші за підручники, шкільні обіди чи транспортування. Незважаючи на те, що послуги середньої освіти пропонують три типи постачальників-конкурентів – держава, муніципалітети і приватні особи, учні і батьки віддають перевагу саме муніципальним школам, де навчається більше 95% усіх дітей шкільного віку.

Основний чинник ефективного використання розподілених ресурсів на місцевому рівні – велика автономія шкіл, самотійніші лише школи Великої Британії та Нідерландів [1]. Сфери, в яких естонські школи користуються найбільшою самотійністю, – це фінансовий менеджмент і управління персоналом (табл. 3). Згідно із Законом про національний облік (National Accounting Act) усі школи подають фінансову звітність до центральної бази даних бухгалтерського обліку муніципалітетів. У разі приватного дошкільного закладу чи школи звітність ведуть окремо від рахунків інших установ і підприємств власника [1].

Таблиця 3.

Частка рішень, що приймаються на рівні школи

Рішення	Естонія	ОЕСР
Планування шкільних структур	0%	3%
Управління персоналом	25%	16%
Організація навчання	33%	39%
Управління фінансовими ресурсами	67%	21%

Шкільним директорам надають широку фінансову, організаційну та адміністративну автономію. Навіть на міжнародному рівні директори загальноосвітніх навчальних закладів Естонії мають вищий рівень самостійності у прийнятті рішень щодо планування і подальших асигнувань бюджету в межах школи.

Висновки. eKool є простим у застосуванні віртуальним начальним середовищем, основою якого є Інтернет. eKool робить шкільну інформацію доступною навіть вдома, а також зменшує кількість рутинної праці вчителів та адміністрації школи, поєднуючи в собі усіх учасників навчального процесу: учнів, учителів, адміністрацію та батьків. eKool допомагає школярам краще навчатись; батьки можуть бути краще проінформовані про те, як справи у їхніх дітей, а місцеве самоуправління отримує хороший огляд того як працюють школи, що розміщені на його адміністративній території.

Список використаних джерел та літератури:

1. «Велика шкільна автономія», або як естонські школи стали найкращими у світі. URL: <https://cost.ua/public-admin/velika-shkilna-avtonomiya-abo-yak-estonski-shkoli-stali-najkrashhimi-u-sviti/> (дата звернення: 10.10.2020).
2. eKool. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/EKool> (дата звернення: 05.10.2020).
3. eKool как система управления обучением. URL: <https://sites.google.com/site/distancionnoeobucenievgimnazii/2-rol-obucausej-sredy-v-sisteme-do/2-2-ekool-kak-sistema-upravlenia-obuceniem> (дата звернення: 11.10.2020).
4. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). URL: <https://mtu.gov.ua/content/organizaciya-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku-oesr.html#>: (дата звернення: 11.10.2020).
5. Сучасна країна цифрового дива: як працюють школи в Естонії. URL: https://education.24tv.ua/yak-pratsyuyut-shkoli-estoniyi-krayini-tsifrovogo-novini-tehnologiy_n1410105 (дата звернення: 10.10.2020).

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ СПІВПРАЦЕЮ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

У процесі формування сучасного освітнього середовища в Україні постає необхідність пошуку нових моделей розбудови відносин «заклад освіти-суспільство». Застаріла парадигма не дозволяє українській школі повноцінно інтегруватися в європейське освітнє середовище. Як наслідок, динаміка змін залишається не високою, а більшість реформ – не достатньо ефективними. Соціально-політичні перетворення виступили рушійною силою у трансформуванні відносин закладів освіти. Модернізація механізмів управління щодо практики організації освітнього процесу дає змогу відкриватися закладам освіти для співпраці з іншими інституціями (владними та неурядовими), що забезпечує гармонійний та сталий розвиток.

Особливо актуально на сучасному етапі постало питання взаємозв'язків та налагодження співпраці між закладами освіти та громадськістю в особі інститутів громадянського суспільства (громадських об'єднань різної спрямованості, об'єднаними територіальними громадами). Взаємодія дає змогу розширити функціональні можливості української школи та побудувати діалог між активною громадськістю та молоддю. Слід відзначити, що для України це новий досвід, хоча для європейських держав він вже є загальноприйнятим. Небажання школи співпрацювати з громадськістю обумовлене різними чинниками, але ситуація вимагає кардинальних змін. Відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року регламентовано, що реформування змісту загальної середньої освіти передбачає розроблення принципово нових державних стандартів загальної середньої освіти, які повинні ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підході до навчання, враховувати вікові особливості психофізичного розвитку учнів, передбачати здобуття ними умінь і навичок, необхідних для успішної самореалізації в професійній діяльності, особистому житті, громадській активності [1]. Виконання поставлених завдань не можливе без налагодження співпраці між школою та інститутами громадянського суспільства. Як зазначає Г. О. Тодосова, у сучасні середовищі необхідно сприяти залученню батьківської підтримки, формуванню батьківських комітетів, проєктуванню учнівського самоврядування та піклувальних рад. Сутність державно-громадського управління полягає у залученні певних громадських структур до управління системою освіти» [2, с. 270].

Можна зазначити, що співпраця школи та громадськості набуває рис взаємовигідності для комплексного вирішення питання освітнього менеджменту, проблем організаційно-управлінського змісту. Така взаємодія значно розширює межі можливостей самої школи, як державного закладу. Якщо узагальнити усе вищенаведене то впливає, що взаємодія школи та громадськості це не просто напрям діяльності, це об'єктивно необхідна річ, яка

лежить в основі розвитку школи. На це вказують правові та соціальні передумови, які позиціонуються як результат динамічного розвитку освітнього середовища. В свою чергу, до числа завдань співпраці школи та громадськості, на нашу думку, слід зарахувати:

- встановлення структурно-логічних зв'язків між теоретичними знаннями та практикою їхнього застосування (надані учням знання можна реалізувати в рамках співпраці з громадськістю. Наприклад, знання про права людини краще засвоюються у бесідах з правозахисниками, тобто юристами-практиками);

- розширення знань та навичок учнів за рахунок отримання більшого комплексу знань, аніж передбачено навчальними програмами (інститути громадянського суспільства можуть поділитися своїм досвідом, отриманим за кордоном під час тренінгів, стажувань тощо);

- удосконалення моделей управління школою (тобто перехід від закритої моделі до партнерства з батьками та громадою по різних питаннях організації освітнього процесу);

- впровадження системи консультативно-просвітницьких заходів для вчителів (інститути громадянського суспільства мають потенціал щодо підвищення кваліфікації вчителів, який можуть використати на благо школи);

- інтеграція шкіл у міжнародне середовище (активна громадськість давно має міцні зв'язки на міжнародному рівні, які можна використати для просування обдарованих учнів та вивчення позитивного досвіду викладання окремих навчальних дисциплін);

- пошук джерел додаткового фінансування (інститути громадянського суспільства можуть сприяти пошуку грантових коштів на розвиток школи або окремого напрямку її діяльності, фандрайзинг).

Таким чином, співпраця школи та громадськості є взаємовигідною та дозволяє комплексно вирішувати не тільки питання освітнього характеру, а й окремі проблеми організаційно-управлінського змісту. Взаємодія школи та громадськості це не просто напрям діяльності, це об'єктивно необхідна річ, яка лежить в основі розвитку школи, на що вказують правові та соціальні передумови, які позиціонуються як результат динамічного розвитку освітнього середовища.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934> (дата звернення: 15.11.2020).
2. Тодосова Г. О. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства у реалізації освітньої політики в місті Києві. Директор школи. 2015. № 11. С. 262–272.

ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Стаття присвячена принципам та механізмам організації інклюзивного навчання обдарованих дітей з використанням дистанційних технологій. Основна увага зосереджується на психолого-педагогічних принципах, що спрямовані на розвиток інтелектуальної обдарованості учнів. Наголошується на необхідності врахування в освітньому процесі конкретних психолого-педагогічних принципів та механізмів для ефективної взаємодії з обдарованими учнями.

Ключові слова: інклюзивне навчання, обдаровані діти, дистанційні технології, принципи та механізми організації навчання.

Постановка проблеми. У сучасному світі найбільшого успіху досягають держави, рівень освіти яких дозволяє підготувати висококваліфіковані кадри. Проблема організації навчання обдарованих дітей постає пріоритетною в освітній державній політиці. Реформи у сфері інклюзивної освіти України останніх років створюють необхідні умови для ефективної організації освітнього процесу обдарованих дітей, які мають особливі освітні потреби. Застосування дистанційних технологій навчання сприяє розвитку обдарованості в учнів та індивідуалізації процесу професійного становлення обдарованих дітей, спонукає їх до самостійної роботи, формує інформаційну культуру, налаштовує на оволодіння інноваційними засобами здобуття та застосування інформації. Можливості застосування дистанційних технологій у навчальному процесі обдарованих дітей зумовлюють необхідність дотримання чітких принципів та механізмів організації інклюзивної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз філософської, педагогічної та методичної літератури дозволяє зробити висновок про накопичення суттєвого досвіду щодо дослідження розвитку здібностей обдарованих учнів. Водночас, незначна увага приділяється дослідженням про організацію інклюзивного навчання обдарованих дітей з особливими освітніми потребами. У сучасному науковому дискурсі відсутні публікації з проблем застосування дистанційних технологій для організації інклюзивного навчання обдарованих дітей. Актуальними з цієї проблематики є дослідження Я. Василькевича [1], О. Грицана [2], Л. Ілійчук [3], Н. Полицяк [4], І. Репко [5], в яких розглянуто найважливіші тенденції та виклики організації освітнього процесу для обдарованих дітей та особливостей їхніх освітніх потреб.

Мета статті: окреслити найважливіші принципи та механізми організації інклюзивного навчання з використанням дистанційних технологій, враховуючи ціннісні орієнтири концепції Нової української школи.

Обдарованість учнів характеризується різними рівнями, вимірами, аспектами, що не дає можливості розробити якусь універсальну методику роботи з обдарованими дітьми і вимагає досконалого вивчення й розуміння

конкретного учня, вироблення та застосування до нього специфічних форм і методів навчання і виховання, розвитку його потенційних можливостей. Досвід практичної роботи з обдарованими дітьми дозволяє виокремити їхні специфічні риси характеру та необхідні умови для організації відповідного освітнього середовища, в якому такі діти можуть успішно розвиватися, тобто [3, с. 68]. Інклюзивна освіта базується на підході дотримання основних прав і свобод людини. Це – сучасна концепція розуміння філософії освіти та напрям державної політики демократичних держав світу до поваги особистості кожної дитини, рівний доступ до освіти та заборону будь-яких форм дискримінації. Освіта обдарованих є виявом індивідуалізації освіти, яка дозволяє забезпечити рівність освітніх можливостей, які полягають не в наданні всім учням однакових умов і усередненні можливостей для всіх, не в створенні кращих умов для обдарованих, а в організації умов, адекватних їхнім освітнім запитам [1, с. 35]. Сприяє організації таких умов нормативно правова база: 1) у грудні 2009 р. Україна ратифікувала основні міжнародні документи у сфері забезпечення прав дітей згідно зі світовими стандартами освіти, соціального захисту та охорони здоров'я, тобто створення такого предметно-просторового спеціального середовища, яке б дало змогу всім дітям бути однаково рівними учасниками навчального процесу в єдиному освітньому просторі відповідно до їхніх особливостей, потреб і можливостей; 2) 5 липня 2017 р. Президент України підписав ухвалений 23 травня цього ж року Закон «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг; 3) 5 вересня 2017 р. було прийнято новий Закон України «Про освіту», згідно з яким діти з особливими освітніми потребами мають повне право здобувати освіту в усіх навчальних закладах [2, с. 10]. Отже, інклюзивна освіта не ставить за мету зробити всіх однаковими, а в широкому розумінні передбачає створення рівних можливостей для всіх дітей, враховуючи їхні особливі освітні потреби.

Освітній процес в закладах загальної середньої освіти обдарованих дітей повинен здійснюватися на основі принципів диференціації та індивідуалізації, тобто за допомогою виділення груп учнів залежно від виду їх обдарованості, організації індивідуального навчального плану, навчання за індивідуальними програмами з окремих навчальних предметів. Сучасна практика дотримання цих принципів зводиться до навчання за індивідуальними програмами в одній предметній області, що не сприяє розкриттю інших здібностей дитини. Здійснення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу для обдарованих дітей передбачає застосування різних форм організації навчання і виховання [3, с. 69]. У сучасній теорії і практиці диференціація навчання непоширеною є диференціація на основі роздільного навчання обдарованих дітей, натомість переважає диференціація на основі змішаного навчання обдарованих учнів у звичайному класі загальноосвітньої школи за відсутності якого-небудь відбору, проте з наданням можливості виборного навчання за індивідуальними програмами в умовах різноманітного і варіативного освітнього середовища. Вибір і застосування тієї або іншої форми індивідуалізації і

диференціації навчання мають базуватися не лише на можливостях конкретної школи, але, передусім, на обліку індивідуальних особливостей дитини, які і повинні визначати вибір оптимальної для нього стратегії розвитку. Застосування різних форм організації навчального процесу в цілях диференціації навчання для обдарованих учнів з використанням дистанційних технологій може бути ефективне, оскільки застосування дистанційних технологій сприяє змінам змісту і методів навчання в залежності від потреби конкретного учня. Навчання обдарованих дітей з використанням дистанційних технологій відрізняється від традиційного темпом проходження навчальної програми та задоволенням їх індивідуальних пізнавальних запитів [3, с. 70].

Для комплексної оцінки принципів організації інклюзивного навчання обдарованих дітей необхідно, окрім принципів індивідуалізації і диференціації, врахувати низку психолого-педагогічних принципів. І. Репко виділяє такі психолого-педагогічні принципи: формування взаємин на основі творчої співпраці; організація навчання на основі особистісної зацікавленості учня, його індивідуальних інтересів і здібностей, переважання ідеї подолання труднощів, досягнення мети в спільній діяльності педагога та учнів, самостійній роботі учнів, вільний вибір форм, напрямів, методів діяльності, розвиток системного, інтуїтивного мислення; гуманістичний, суб'єктивний підхід до виховання; створення нового педагогічного середовища [5, с. 126]. Дотримання цих принципів вимагає творчого підходу до організації освітнього процесу, який сприяє формуванню цілісної картини світу, дає змогу учням самостійно обирати та орієнтуватися на власний досвід.

Сучасні педагогічні дослідження особливостей організації інклюзивного навчання обдарованих дітей розкривають такі механізми освітнього процесу: механізм постановки навчальних завдань, який окреслює спрямування на засвоєння певного способу дії на усіх етапах засвоєння; механізм зворотного зв'язку, що підтверджує інформацію про відповідність виконання дії до зразка та про хід процесу розвитку учня, тобто зворотний зв'язок передбачає отримання інформації від учня до вчителя та інформування учня про результати його діяльності; механізм рефлексії, що визначають рефлексію учнями діяльності педагога, усвідомлення ними власних дій з розв'язання завдань та педагогічну рефлексію; механізм підкріплення, який використовується виключно у разі, коли учень невпевнений у правильності дій. Розкриття змісту механізмів навчання дозволяє побачити сутнісні характеристики процесу навчальної взаємодії та змісту діяльності вчителя і учнів [4, с. 39]. Механізми організації інклюзивного навчання з використанням дистанційних технологій сприяють утвердженню уявлення про те, що обдарована дитина не просто випереджає у навчанні ровесників за певними параметрами розвитку, а якісно відрізняється від них, тобто вона не краща і не гірша однолітків, вона просто «інша». Дистанційне навчання ставить нові вимоги у змістовій та технологічній сферах освіти завдяки його особливостям, а саме: інтерактивного характеру, необхідності чіткого планування у часі, інтенсивності дискусій, необхідності участі усіх учасників освітнього процесу у коригуванні структури, змісту і

ефективності процесу навчання.

Висновки. Система роботи з обдарованими учнями – один із пріоритетних напрямів сучасної освіти. Означена проблема потребує подальшого дослідження та обґрунтування. Обдаровані діти повинні отримати переваги від організації інклюзивного навчання. Сучасна система освіти повинна сприяти створенню оптимальних умов для інтелектуального, творчого і соціального розвитку кожного здобувача освіти, а тому в діяльності кожного навчального закладу системи загальної середньої освіти повинні забезпечуватись психолого-педагогічні й методичні фактори оптимального та ефективного формування й розвитку обдарованих школярів, дотримуватись принципів та механізмів інклюзивного навчання обдарованих дітей, а використання дистанційних технологій сприятиме формуванню індивідуальної освітньої траєкторії кожного обдарованого учня.

Список використаних джерел та літератури:

1. Василькевич Я. Освіта обдарованих дітей: тенденції та виклики сьогодення. *Рідна школа*. 2015. №11-12. С. 35-39.
2. Грицан О. Сучасні підходи до виявлення та навчання обдарованої дитини: управлінський аспект: методичні рекомендації. Миколаїв: ОППО. 2013. 114 с.
3. Ілійчук Л. Особливості роботи школи з обдарованими дітьми. *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. №8–9. С. 67–70.
4. Полищак Н. Стратегії розвитку та навчання академічно обдарованих учнів в умовах загальноосвітньої школи. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 4. С. 37–40.
5. Репко І. Специфіка навчання обдарованих дітей. Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національний університет імені В. Н. Каразіна. 2012. Випуск XXX. С. 124–135.

Ченуза М. Я.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Законодавча база дошкільної освіти як провідної ланки розвитку особистості передбачає безперервність і наступність в єдиній системі освіти між усіма її ланками та необхідність створення належних умов для її здобуття. Це вимагає зміни світоглядних позицій, творчого переосмислення цілей, структури, змісту та процесуальності дошкільної освіти, зміщення акцентів на створення умов поступального, повноцінного, всебічного, цілісного розвитку дошкільника. Перетворення та розвиток системи дошкільної освіти в значній мірі визначається тим, наскільки ефективно здійснюється управління всіма її ланками.

Актуальність полягає в тому, що для конкурентоспроможності освітнього закладу потрібно впроваджувати інноваційні підходи в управлінні, які станом на сьогодні постійно оновлюються і потребують дослідження їх реалізації.

Важливим завданням оновлення змісту та якості дошкільної освіти є її переведення у режим інноваційного розвитку, трансформування наукових ідей, сучасних інноваційних технологій у практику, забезпечення інноваційної діяльності та інноваційний підхід в управлінні дошкільним навчальним закладом. Для ефективного розвитку дошкільного навчального закладу потрібні професіонали управління, які б змогли цілеспрямовано впроваджувати інновації в управлінні освітніми закладами.

Реалізація нових підходів до освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі та визначення в ньому місця особистості має починатися зі змін в управлінській діяльності. А це вимагає пошуку нових відкритих демократичних моделей управління інноваційним розвитком ДНЗ.

Керувати ДНЗ повинні професіонали, які вміють гуртувати навколо себе і вести за собою, хто здатен сформувати професійну команду, в якій поважають думку кожного члена, у якій кожен має можливість проявляти свої здібності і реалізуватись.

Важливого значення надається всебічному розвитку індивідуальності керівника, забезпеченню його активної позиції у житті і колективній діяльності, формуванню особистості, яка могла б розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес дошкільного навчального закладу. Впевнений лідер на чолі закладу – це його майбутнє, адже саме йому вирішувати завдання, які принесуть результати для розвитку ДНЗ. Управління розвитком ДНЗ – поняття складне і багатогранне, воно являє собою процес прийняття та реалізації управлінських рішень, це процес постійного руху і видозмін, який залежить від специфіки навчального закладу. Планування – є одним із найголовніших етапів управління, його стратегічною складовою, планом роботи, цільовою програмою, від якої залежить результат управління, розвиток ДНЗ на інноваційних засадах. Ефективне розгортання інноваційних процесів значною мірою залежить від доцільних форм і методів управління.

Такими формами та методами визнано: ділові бесіди, семінари презентації, науково-методичні ради, дискусійні круглі столи, мозкові штурми, тренінги тощо.

Інноваційний підхід пов'язують, насамперед, з освітньою системою дошкільного навчального закладу. Через весь ряд нормативно-правових документів проходить питання розвитку якості освіти. Враховуючи основні положення Національної доктрини розвитку освіти, увага педагогів все більш фокусується на створенні моделі дошкільного навчального закладу як відкритої цілеспрямованої соціальної системи, яка використовує в своїй діяльності загальні закономірності менеджменту.

Інноваційний підхід в управлінні розвитком ДНЗ повинен забезпечувати не лише успішне функціонування закладу, а й його якісний розвиток в умовах оновлення та демократизації суспільства. Центальною ланкою управління інноваційним розвитком ДНЗ є його успішне планування. Можливість успішно здійснювати освітній процес дає добре продумане планування, управління ним і контроль реалізації конкретних задач.

Сучасний керівник, який прагне досягнути успіху, повинен, перш за все, зосередитися не на процесі управління, а на стосунках у колективі, орієнтації педагогів на ефективну самокеровану індивідуальну та колективну діяльність, створення умов для забезпечення всебічного розвитку особистості кожної дитини.

Вже понад чверть століття я віддала управлінській діяльності (з 2017 року – директор, до цього – 25 років працювала вихователем-методистом).

Яким директором мене бачать мої колеги? Вихователем чи менеджером, управлінцем чи просто людиною, що вміє працювати з колективом, поважає і цінує свою команду? Ще довго можна продовжувати ряд статусних позицій. Сьогодні важко зрозуміти, яким є директор дошкільного навчального закладу, бо серед калейдоскопу ілюстрацій, які змінюють одна одну навіть протягом робочого дня; можна відчувати себе і окриленою, і спустошеною, і творчою. Це вносить особливий колорит у відчуття дійсності і робить життя надзвичайно цікавим.

Як і кожен директор, мрію, щоб заклад виділявся серед інших, турбуюся про його високу репутацію, про формування і продовження тільки йому притаманних традицій, про створення комфортних умов продуктивної, творчої праці, навчання, виховання та відпочинку всіх учасників навчально-виховного процесу.

Звичайно, для кожного керівника важливо, які він обере технології управління закладом, наскільки вдалим та якісним буде їх вибір та застосування. Тому в управлінській діяльності керуюся принципами рівноправного партнерства, демократизації та гуманізації.

Я б хотіла бути директором, чия влада не авторитарна; щоб мої стосунки з колегами будувалися на довірі та повазі. Розуміючи, що «влада - це тягар», як казав Іван Калита, я знаю, що саме вона дала мені можливість створити власне освітній простір у рамках закладу і реалізувати свої уявлення про виховання і навчання як унікальні творчі процеси, які забезпечують умови для самореалізації, самоосвіти, самовиховання дошкільнят і вихователя. Для цього слід було чітко визначити свої світоглядні позиції і починати діяти – будувати свій власний педагогічний світ, бо я зрозуміла, що садок – це відрізок у житті суспільства, прожити який треба плідно, цікаво, гідно.

Тому переді мною як керівником дошкільного навчального закладу стоять завдання динамічно розвивати зміст навчально – виховного процесу, підвищувати його ефективність і якість, створивши оптимальні умови для розвитку дошкільного навчального закладу. Основне завдання для мене, як керівника закладу освіти полягає в тому, щоб забезпечити його постійний розвиток за умови здійснення керівником інноваційної управлінської діяльності.

На мене як керівника дошкільного навчального закладу покладається чимало різноманітних завдань, оскільки дошкільний навчальний заклад є осередком, де закладаються основи фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини, її індивідуального та соціального розвитку. Одним із першочергових

завдань є згуртування педагогічного колективу на засадах партнерства, діалогу, взаєморозуміння.

У своїй практичній діяльності опрацьовую комунікативні методи навчання, володію інтерактивними методиками та прогресивними педагогічними технологіями. У роботі намагаюсь забезпечувати високий рівень обґрунтованості роботи працівників з чітким виділенням мотивації роботи педагога. Вважаю, що справжній адміністратор тоді є лідером, коли зуміє повести за собою, запалити вогник творчості, тому в управлінській діяльності часто виступаю режисером усіх науково-методичних заходів, які проводяться на базі нашого дошкільного навчального закладу. Це постійно спонукає мене до поглиблення і оновлення власних знань, до творчого пошуку ефективних шляхів розвитку творчого потенціалу колективу закладу.

У своїй роботі намагаюсь впливати на колег особистим прикладом сумлінної творчої роботи директора. Кожне досягнення колективу – зразок високої педагогічної майстерності, результативної співпраці з педагогами.

Як керівник дошкільного навчального закладу намагаюсь завжди бути ключовою фігурою в здійсненні управлінської діяльності, прагну досягнути успіху і перш за все, зосередитися не на процесі управління, а на стосунках у колективі, створенні сприятливих умов для самостійного та осмисленого навчання, активізувати та стимулювати допитливість, пізнавальні мотиви вихователів, їхню самоосвіту, підтримувати їхні ініціативи та починання. Це можливо під час тренінгових занять, які дозволять підвищити професійний рівень та ознайомитись із новими технологіями навчально – виховного процесу в дошкільному навчальному закладі.

Тренінг стимулює вихователів використовувати отриманий ними досвід і дає можливість створювати умови взаємодії, під час яких вони мають змогу критично аналізувати проблемні ситуації, які виникають у навчально – виховній діяльності вихователя.

Відповідно до річного плану роботи дошкільного навчального закладу використовується різноманітні системи методів та способів навчання.

Майстер-клас. Дає можливість вчитися, спостерігаючи, як майстер навчає інших. Майстер-клас – це двосторонній процес з безперервним контактом «викладач-слухач».

У закладі працюють творчі креативні педагоги, тому до будь – яких свят ми готуємось по особливому, щоб весело і цікаво було як малюкам так і їхнім батькам. До циклу зимових свят проведено майстер-клас на тему: «Прикраси ялинку», під час якого вихователь поділилась досвідом у виготовленні ялинкових прикрас.

Цікавими та змістовними проходять майстер – класи із умільцями нашого міста. На високому рівні відбувся майстер-клас О. Зеленої під назвою «Ми – Україна», де дітки разом із вихователями створили аплікацію на тканині.

Методичні посиденьки – форма методичної роботи, яка часто використовується та проводиться в нашому закладі для того, щоб створити сприятливий клімат в колективі. Пропонуємо педагогам питання для

обговорення, яке оголошується заздалегідь, щоб усі мали можливість підготуватися. Обговорення проблеми найчастіше відбувається у невимушеній атмосфері за кавою.

- **Методичний міст.** Проводиться з метою формування практичних навичок. Темою, як правило, обираємо одну з актуальних проблем розвитку, навчання і виховання дітей. Роль ведучого відводиться директору ДНЗ.

В ході міського методичного об'єднання вихователів старших груп та музичних керівників на тему: «Формування креативної особистості засобами музичного виховання», на високому професійному рівні педагоги продемонстрували та поділилися своїм досвідом роботи.

- **Педагогічний аукціон.** Спрямований на активний обмін новими ідеями, думками, педагогічними знахідками. На аукціоні презентуються ідеї або проблеми, що найбільше хвилюють педагогів і щодо якої існує багато різних думок.

На базі закладу проведено школу педагогічної майстерності «Впровадження інноваційних технологій. Чарівний світ LEGO перетворень».

□ Педагогічна студія – використовується, як різновид школи перспективного педагогічного досвіду. Ця форма роботи стимулює творчих педагогів до експериментування, самостійного вирішення проблем, пошуку найбільш оптимальних методів і прийомів роботи з дітьми.

На базі дошкільного навчального закладу проведено засідання школи педагогічної майстерності на тему: «Професійна компетентність педагога». Вихователі демонстрували високий рівень сформованості своїх професійних знань, здатність до творчого розв'язання професійних завдань у різноманітних формах роботи.

- **Диспут.** Інтерактивна форма роботи використовується, як правило на педгодини, де вихователі висловлюють власні, часто суперечливі ідеї, думки, точки зору. Під час диспуту на тему: «Сучасний вихователь, який він?», «Профілактика емоційного вигорання» учасники уважно вислуховували винесені на обговорення думки, обстоювали свою позицію, переконуючись у правильності. Під час диспутів учасники ретельно продумували всі підстави та доведення протилежної сторони, яка підтримує іншу точку зору.

- **Ділова гра.** Імітаційна гра, в якій відтворюється справжня діяльність конкретних працівників, як одна з найбільш складних і одночасно ефективних форм навчання, в практиці дозволяє відтворити реальну педагогічну діяльність, чи умовні педагогічні ситуації, програвання яких дозволяє педагогам шляхом активної взаємодії приймати самостійні рішення, набувати конкретних професійних умінь.

В нашому дошкільному навчальному закладі працюють творчі, висококваліфіковані, ініціативні, креативні педагоги. Протягом останніх років під моїм керівництвом колектив з радістю підтримує різноманітні міські заходи, є їх активним учасником, а також займав призові місця в обласних конкурсах.

Майбутнє кожного дошкільного навчального закладу залежить від

керівника, його компетентності, інноваційного потенціалу, рівня культури, що передбачає досягнення нової якості навчально – виховного процесу. Використання інноваційних технологій сприяє покращенню ефективності управління дошкільним навчальним закладом. Педагогічний процес в умовах інноваційного розвитку сприяє активізації творчої ініціативи педагогів, трансформувannya наукових ідей, сучасних інноваційних технологій у педагогічну практику, допоможе вирішити проблему стимулювання самоосвіти вихователя і поставити заклад на достатній рівень конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Сучасний керівник дошкільного навчального закладу – це людина, яка чітко усвідомлює мету функціонування, розвитку і відповідного внутрішнього управління закладом, а також володіє засобами досягнення поставленої мети.

Від кого залежить грамотна робота дошкільного навчального закладу? Звісно, насамперед, від керівника. У тому, що директор має бути хорошим керівником, організатором, ніхто не сумнівається. Керувати професійно – справа складна.

Керівник ДНЗ – взірець для наслідування своїми підлеглим, від мого ставлення до роботи залежить і ставлення співробітників дошкільного закладу до педагогічного і виховного процесу.

Отже, сучасний директор дошкільного навчального закладу – це насамперед його автор. Я глибоко переконана, що в будь-якій справі значна доля успіху залежить від уміння керівника застосовувати найбільш ефективні технології управлінської діяльності, різні стилі керівництва.

Список використаних джерел та літератури:

1. Васильченко Л. В. Професійна компетентність керівника. Харків: Основа, 2006. 208 с.
2. Вороніна Т. Дитячий садок: управління. Київ, 2006.
3. Гончар Н. П. Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до інтерактивних технологій. Київ: ДВНВ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. 2015.
4. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики. Рівне, 2011.
5. Кононко О. Перехідний період: самовизначення, зміна орієнтирів і пріоритетів // *Дошкільне виховання*. 2010. № 1.
6. Лошакова Л. О. Сучасні підходи до організації методичної роботи з педагогами дошкільного навчального закладу. Скадовськ. 2015.
7. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ: ЕКМО. 2015.
8. Скрипник М. І. Інтерактивні технології в післядипломному навчанні: довідник, Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. 2013.
9. Шоутен Т., Даниленко Л. І., Зайченко О. І., Софій Н. З. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти / за заг. ред. Даниленко; Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Київ. 2009. 112 с.

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ УЯВЛЕННЯ ЯК ОСНОВА ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема орієнтації у просторі надзвичайно різнопланова і має універсальне значення для всіх сфер діяльності людини, пронизуючи різні сторони її взаємодії з дійсністю.

Проблема часу – це гостра проблема науки, гостра проблема сучасності. Епоха поставила проблему оволодіння часом. Необхідністю є перебудова матеріального виробництва в країні, щоб привести у відповідність соціальний робочий час з календарним робочим часом, за для збільшення і якості виробництва, щоб бути конкурентоздатними на світовому ринку.

Питання розвитку у дітей дошкільників найпростіших уявлень про час розглядалося передовими вітчизняними і зарубіжними педагогами виходячи з досвіду роботи з дітьми. Я. А. Коменський у праці «Материнська школа» підкреслював, що «дитина схоплює перші лінії хронометрії, якщо довідається, що таке година, тиждень, місяць, рік, що таке весна, літо та ін.». Він писав: «Їх треба учити розрізняти час». Психолого-педагогічні дослідження показали, що формування у дітей елементарних уявлень про плин часу – необхідна умова успішного навчання в школі.

Мною було проведено моніторинг компетенцій старших дошкільників з приводу знань про місяці року, тиждень, рік, доба, опитали в індивідуальній формі (наприклад: Я почну називати місяць, а ти продовжуй. Назви місяці осені, зими, весни, літа. Скільки місяців в порі року назви їх. Скільки тижнів в місяці. Назви частину доби, коли ти... Скільки місяців в році? Який зараз місяць, назви його сусіди і т.д.). Аналіз даних дозволяє зробити висновок, що знання дітей є не повними, не приведенні в певну систему. Більшість дітей правильно розуміли поняття тиждень і місяць (20%) і значно менше - рік та доба (12%). Працюючи над усуненням недоліків і осмисленням матеріалу, була висунена гіпотеза: рівень математичного мислення дітей можна підвищити на основі художньої літератури розкрити характерні ознаки місяців. Для перевірки впливу художньої літератури на формування знань про місяці, добу, рік, були розроблені конспекти занять, структурною частиною яких взяли твори про місяці року, добу, тиждень (невеликі оповідання, казки, загадки, прислів'я, приказки). Також використовували художнє слово у повсякденному житті, індивідуальній роботі, логічні задачі. Наприклад: «Коли це буває?», «Влітку», «Що трапилося», та ін. На завершення запланованої роботи провели нетрадиційні тематичні заняття: «В гостях у місяців року», «Подорож Роковиком» (діти робили аплікацію, малювали малюнки, пояснювали характерні особливості місяців, пір року). Після проведеної роботи було здійснено повторне опитування. Що дає можливість зробити висновок, що зросла значна кількість дітей, які правильно відповіли на запитання – високий рівень розвитку, а також зріс достатній рівень розвитку, зменшилася кількість дітей з низьким рівнем розвитку. Можна дійти висновку, що роль художнього

слова у формуванні понять про місяці, інші часові поняття є неоціненною. Використання усної народної творчості та художнього слова у процесі роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку підносить її на більш високий рівень, у дітей виникає інтерес до математики. А те що їх цікавить вони легше запам'ятовують. Спостерігаючи за дітьми, дійшли висновку, що в дітей старшого дошкільного віку можливо формувати навичку регуляції діяльності в часі. Лише потрібно створити спеціальні ситуації, звертаючи увагу дитини на тривалості різноманітних життєво важливих часових інтервалів, показати їм, що можна встигнути зробити за ці проміжки часу. Привчаючи в процесі діяльності вимірювати, згодом і оцінювати проміжки часу, враховувати свої дії і виконувати їх. Це допомагає дітям вільніше орієнтуватися в навколишній дійсності, планувати свою діяльність, а це, в свою чергу, позитивно впливає на формування важливих якостей, як самостійність, зібраність, цілеспрямованість.

Пізнання дитиною простору й часу впливає на всі сфери взаємодії дитини дошкільного віку з дійсністю, забезпечує її успіх у пізнанні навколишнього світу, у розвитку її творчості у різних видах діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в (нова редакція) / наук. кер Богущ А. М. Тернопіль.: Мандрівець, 2013 р. 186 с.
2. Впевнений старт. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку. О.О. Андрієтти, О.П. Голубович, Т.В. Дяченко. Тернопіль.: Мандрівець, 2016.
3. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер проекту В.О. Огнев'юк; авт.: кол Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко; наук.ред.: Г.В. Бєленька, М.А. Машовець. К.: Київ ун-т ім. Б. Грінченка 2016. 304 с.
4. Українське дошкілля. Програма розвитку дітей дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возьна, О.Л. Максименко та ін. Тернопіль.: Мандрівець, 2017. 288 с.
5. Навчаємо математики. Формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку / Степанова Т.М. К.: Генеза, 2014. 112 с.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ МЕДІАОСВІТИ

Анотація. У доповіді представлено досвід роботи педагогів закладу дошкільної освіти і основні завдання медіаосвіти (медіаграмотності) її зв'язок із соціалізацією дітей дошкільного віку та інтеграція медіаосвіти в освітній процес закладу. Описано розвивальні можливості медіаосвіти в умовах закладу дошкільної освіти. Обґрунтовано необхідність навчати не лише дітей, а й дорослих. Наведено переваги застосування ігрових форм та художньо-продуктивної діяльності в межах медіаосвіти.

Сучасне українське суспільство проявляє особливу увагу до дитини, процесу її соціалізації. Конкретні умови і завдання виховання особистості, духовного становлення дітей, підготовки їх до самостійного життя у взаємодії сім'ї та суспільних інститутів визначено в Конвенції ООН про права дитини, Національній програмі «Діти України», Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, в законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення».

Відповідно до суспільних потреб вітчизняними і зарубіжними вченими розроблено концепції соціалізації особистості (І. Зверева, А. Капська, І. Рогальська, С. Савченко, С. Харченко); розкрито соціально-педагогічні аспекти проблеми (А. Богуш, О. Бодальов, Н. Грама, Т. Жаровцева, В. Караковський, І. Кон, Ю. Косенко, С. Литвиненко, А. Мудрик, Л. Новікова, Т. Степанова, Я. Щепанський); визначено соціальну компетентність особистості на ранніх етапах соціалізації (Ю. Богинська, О. Караман, О. Кононко, С. Курінна, І. Печенко, Р. Пріма).

Науковцями (В. Абраменкова, Г. Апостолова, Н. Повякель, Л. Масол) доведено, що сучасна дитина-дошкільник більшість часу перебуває під впливом ЗМІ, що неухильно позначається на її індивідуальному розвитку і соціальному становленні.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні визначено, що «медіаосвіта дошкільна є принципово інтегрованою і спрямована на збалансований естетичний та інтелектуальний розвиток особистості дитини (включаючи різні форми інтелекту, зокрема емоційний, соціальний і практичний інтелект), забезпечує її захист від агресивного медіасередовища (у тому числі від інформаційного «сміття», невідповідних віковим можливостям психіки дитини інформаційних впливів, зокрема продукції, що містить елементи насильства, жахів, еротики), уміння орієнтуватись, обирати і використовувати адаптовану відповідно до вікових норм медіа продукцію».

Проблема соціалізації особистості перебуває в центрі уваги соціології, філософії, психології, педагогіки. Доведено взаємозв'язок соціальних інститутів у вихованні, навчанні, соціальному розвитку дітей (В. Абраменкова, О. Бондаревська, М. Лукашевич, І. Песоцька, В. Полонський, С. Савченко,

С. Харченко та ін.); вплив на результати соціалізації дитини соціокультурних і соціально-економічних умов її життєдіяльності (С. Курінна, І. Печенко, Р. Пріма, Д. Струннікова та ін.); взаємозв'язок між методами виховання та характером дорослої людини (І. Кон, Д. Мід, М. Осоріна, М. Херсковіц, Я. Шепанський та ін.); зумовленість процесу соціалізації специфічними способами засвоєння дітьми культурних надбань свого народу (І. Богданов, С. Бутенін, Ю. Васильков, М. Дьомін, Н. Дубінін, А. Мудрик, В. Мясищев, Р. Пріма та ін.).

Середньостатистична дитина вже з двох років перебуває під впливом інформаційного потоку, який надходить з телевізора, у три — вона виявляє доволі стійкі уподобання у виборі мультфільмів, а до п'яти років починає оволодівати комп'ютером. Ці ресурси несуть стільки інформації, що її складно опанувати навіть дорослому, що вже й казати про дитину. Запорукою становлення особистості, здатної активно й безпечно функціонувати в сучасному медіапросторі, є медіаосвіта. Як сформувати в дітей медіаграмотність в умовах дошкільного закладу? Батьки і педагоги, як ніколи раніше стурбовані тим, що потрібно зробити, щоб дитина, що входить у цей світ, стала впевненою, щасливою, розумною, доброю і успішною. Дитина від народження включена в соціокультурні, суспільні та міжособистісні відносини. Більш того, чим вона молодша, тим більше є соціальною істотою.

Розвиток медіа у світі та в Україні гостро ставить питання медіаосвіти вихованців закладу дошкільної освіти, адже на перше місце виходять завдання організації освітнього середовища, яке б формувало активну, мислячу, відповідальну людину. І з кожним днем медійні засоби, завдяки їх доступності та природній цікавості дітей, мають більший вплив на свідомість дошкільників. Більш того, як показує практика в умовах «інформаційних війн» великого значення набуває адекватне, критичне сприймання медіаінформації, вміння людини аналізувати продукти засобів масової комунікації. Адже в епоху Інтернету, коли знання всього світу здаються доступними, ніхто не може контролювати потік інформації до аудиторії. Сьогодні переважає неякісна медіапродукція, аморальність, зневага до загальнолюдських цінностей. Не можна просто забороняти ту чи іншу інформацію, потрібно вчити і дітей, і дорослих медіаграмотно опрацьовувати її.

Це дає підстави визнати ЗМІ потужним фактором соціалізації сучасних дітей дошкільного віку. Отже спостерігаються протиріччя між: системою ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку, які значною мірою змінились під впливом ЗМІ і невідповідністю педагогічних кадрів до виховної роботи в сучасних умовах; необхідністю формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ та невідповідністю цій меті методики організації виховного процесу у закладах дошкільної освіти.

Основні напрями роботи нашого закладу з розроблення та впровадження моделі медіаосвіти ґрунтуються на таких документах: Закону України «Про дошкільну освіту»; Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (схваленої постановою Президії Національної Академії педагогічних наук України 20

травня 2010 р., Положенні про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженому наказом МОН України від листопада 2000 р.

Наступним кроком було визначення нормативно-правової бази впровадження медіаосвіти в роботу закладу дошкільної освіти, опрацьовано з педагогічними працівниками наукову та методичну літератури, створено бібліотечку для педагогів та батьків. Аналіз нормативно-правової бази, методологічних основ медіаосвіти, психологічних досліджень визначив ключові аспекти роботи з усіма учасниками освітнього процесу, тематику заходів методичної роботи з педагогами, просвіти з батьками, а також завдання роботи з дітьми дошкільного віку відповідно розробленої моделі медіаосвітнього простору закладу дошкільної освіти:

1. Розкрити сутність і структуру соціальної компетентності дітей дошкільного віку, уточнити поняття «медіасоціалізація дитини дошкільного віку» та «медіа-розвивальне середовище заклад дошкільної освіти».

2. Визначити провідні групи факторів і схарактеризувати особливості впливу ЗМІ на соціалізацію дітей п'яти-шести років.

3. Виявити критерії, показники і рівні сформованості соціальної компетентності дошкільників у контексті впливу ЗМІ.

4. Визначити педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ.

5. Розробити й апробувати модель і методику реалізації педагогічних умов з формування соціальної компетентності дошкільників у контексті впливу ЗМІ.

Формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ буде успішною за реалізації в освітньому процесі закладу дошкільної освіти сукупності педагогічних умов, а саме: збагачення уявлень дітей про суспільне довкілля засобами екранізованих і літературних творів; використання ЗМІ для набуття дітьми соціального досвіду; забезпечення медіа-розвивального середовища для соціального становлення дитини-дошкільника в процесі спілкування з однолітками і дорослими.

Соціалізація як органічна складова педагогічного процесу відбувається через засвоєння дитиною соціальних норм і культурних цінностей того суспільства, у якому вона зростає та формується.

Методологічну основу системи роботи з формування медіаосвітнього простору закладу дошкільної освіти складають:

О особистісний підхід, спрямований на особистість як мету, суб'єкт, результат, що вимагає визнання унікальності особистості, її інтелектуальної та моральної свободи, права на повагу;

О компетентнісний підхід, що спрямований на формування компетентної особистості;

О системний підхід, орієнтований на виділення інтегративних інваріантних зв'язків і стосунків;

О антропологічний підхід, що означає системне використання даних усіх наук про людину як предмет навчання та виховання;

О аксіологічний підхід, що розкриває ціннісні орієнтації в розвитку особистості;

О історичний підхід, що передбачає наступність педагогічної думки минулого і сьогодення;

О андрагогічний підхід, який висвітлює особливості навчання дорослих, а також концептуальні положення медіаосвіти та становлення особистості.

Мета:

О підвищити рівень пізнавальної активності учасників освітнього процесу в медійній діяльності та сформувати потребу щодо критичного ставлення до інформації, впровадження нових засобів аналізу медіапродукції та створення власного медіапродукту;

О удосконаленні технології використання засобів медіа в освітньому процесі.

Головна ідея:

сформована медіакультура педагогів, батьків вихованців сприятиме розв'язанню проблеми підготовки дитини до спілкування із засобами масової комунікації під час соціалізації, а це у свою чергу дозволить, по-перше, захистити від потенційно шкідливих ефектів медіа, а, по-друге, виховати такого споживача медіа, котрий міг би ефективно задовольняти свої інтереси, використовуючи засоби масової комунікації.

Завдання:

О розробити систему роботи з впровадження медіаосвіти в освітній процес закладу дошкільної освіти;

О розробити та реалізувати чітку систему розвитку рефлексивних навичок і основ критичного мислення, яка сприятиме формуванню медіакультури дітей дошкільного віку;

О застосовувати медіа в організації діяльності дітей у групі ЗДО;

О створити сприятливі організаційно-педагогічні умови для формування початків медіа - та інформаційної грамотності дошкільників;

О удосконалити систему роботи з розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку засобами медіа.

Необхідність розвитку медіаграмотності саме в дошкільному віці зумовлена декількома факторами.

- По-перше, дошкільний вік є надважливим періодом для інтелектуального, фізичного та психоемоційного розвитку дитини.

- По-друге, сучасна дитина до моменту вступу до школи набуває, як правило, досить значний аудіовізуальний досвід: активно спілкується з телевізійною, комп'ютерною, відео- й звукозаписувальною технікою, володіє навичками спілкування з мобільною телефонією тощо.

- По-третє, діти, що стикаються з постійно зростаючим потоком інформації (виховної, навчальної, медійної), відчують значні труднощі, коли їм необхідно проявити пошукові навички, самостійно критично оцінити отриману інформацію, проявляючи не тільки інтелектуальну й пізнавальну

активність, але й особистісну, суб'єктивну позицію, творчу індивідуальність.

Здійснивши теоретичний аналіз наукових підходів до організації медіаосвіти дітей дошкільного віку розробили й обґрунтували модель запровадження медіаосвіти у закладі дошкільної освіти.

Соціалізація дитини забезпечується різнобічною взаємодією зовнішніх і внутрішніх факторів, серед яких важливе місце посідає середовище, в якому відбувається педагогічний процес. У закладі створені умови для впровадження медіаосвіти у роботу з дітьми дошкільного віку. Сьогодні найвпливовішим фактором соціалізації дошкільника є засоби масової інформації, що здійснюють інформаційне забезпечення багатьох сфер його життєдіяльності і впливають на індивідуальний розвиток дитини. Це дає підстави медіа-розвивальне середовище розглядати як простір життєдіяльності сучасної дитини, де засоби масової інформації є важливим фактором її соціалізації.

Визначено ефективність запропонованої моделі медіаосвіти як основи цілісної системи психолого-педагогічних технологій розвитку медіакультури особистості.

Основними принципами, на яких ґрунтується модель є:

- О відповідність змісту вимогам психолого-педагогічної науки;
- О врахування сучасних та майбутніх потреб суспільства;
- О гнучкість та динамічність;
- О ступеневість та етапність;
- О врахування динаміки педагогічних змін;
- О гуманітаризації змісту медіаосвіти;
- О врахування індивідуальних, вікових особливостей усіх учасників освітнього процесу;

О подолання перешкод на шляху досягнення висунутих завдань зумовлює доцільність розробки комплексної системи з формування медіакультури педагогів, батьків вихованців, дітей дошкільного віку та її

реалізації у закладі дошкільної освіти;

О з 2017 року наш заклад дошкільної освіти бере участь у Всеукраїнському експерименті «Стандартизація наскрізної соціально-педагогічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику».

Цілеспрямована педагогічна робота з дитячим колективом в освітньому процесі закладу дошкільної освіти може ефективно впливати на формування соціальної компетентності дітей за реалізації таких педагогічних умов: збагачення уявлень дітей про суспільне довкілля засобами екранізованих і літературних творів; використання ЗМІ для набуття дітьми соціального досвіду; забезпечення медіа-розвивального середовища для соціального становлення дитини-дошкільника в процесі спілкування з однолітками і дорослими.

Систему методичної роботи побудовано таким чином: розроблено тематику занять для дітей старшого дошкільного віку по блоках: інформація, комп'ютерна техніка, безпека; впроваджено у розклад занять один раз у тиждень заняття «Сходінки до медіаграмотності»; розроблено проєкт «Книжечка – джерело знань». Через інформацію, що надається у ЗМІ, дитина поступово оволодіває суспільним досвідом (здобуває знання, уміння, формує особистісні потреби, здібності, почуття), відповідно до власного досвіду і розуміння їх розширює та систематизує. Забезпечено підготовку дітей до ефективної взаємодії із сучасним інформаційним середовищем шляхом формування їх медіакомпетентності. З дітьми старшої групи проводяться заняття, екскурсії, майстер-класи, відеопрезентації щодо теми інформації, яку вони отримують із ЗМІ. Діти відвідують редакцію газети БережІнфо, бібліотеку, супермаркет, музеї. На заняттях працюють виготовляючи свою власну медіапродукцію: газету «Наш край», «У світі тварин», «Осінь – золота пора року», «Ромашка»; виготовляють книжечки на різну тематику «Моє рідне місто», «Мій вихідний день», «Мої любимі мультики», «Мій улюблений мультяшний герой», «Моя родина»; створюють реклами про солодощі, предмети побуту, розваги; залучення дітей до літературно-художнього флешмобу «Слава захисникам України», вітальна акція «Дякуємо захисникам України», «До Дня української мови та писемності», Всеукраїнського челенджу «Все буде добре». У закладі запроваджено взаємодія педагогів з родинами через різні форми роботи: майстер-класи для батьків «Як розвивати мовлення дітей за допомогою художніх творів», семінар-практикум «Мистецтво виховувати в дитині доброту», «Фетрова книжечка для малят – пізнаємо світ разом», «Реклама в житті дитини», «Безпека дитини в інтернеті», «Всесвітній День безпечного інтернету» та інше.

Для оцінки ефективності процесу соціалізації дітей дошкільного віку, результатом якого є соціальна компетентність, визначили такі критерії її сформованості: *пізнавально-когнітивний* з показниками (уявлення дітей про світ; уміння дитини-дошкільника аналізувати побачене й почуте із ЗМІ, виражати свої міркування з приводу цього; уміння орієнтуватись у потоці інформації із ЗМІ та здатність довільно регулювати власну пізнавальну

діяльність); *соціально-емоційний* з показниками (вміння орієнтуватись у назвах емоцій, почуттів, специфіці їх прояву в телевізійних і комп'ютерних героїв; уміння дитини дошкільного віку визначати власні позитивні й негативні риси, чесноти та порівнювати їх із телевізійними персонажами; оцінювати себе, свою діяльність, ставлення до інших, переносити отриману із ЗМІ інформацію у власну життєдіяльність); *діяльнісно-поведінковий* з показниками (обізнаність дитини дошкільного віку із загальноприйнятими нормами і правилами поведінки в різних соціальних ситуаціях та вміння порівнювати їх із поведінкою телеперсонажів; уміння запобігати виникненню суперечливих ситуацій і своєчасно їх вирішувати, наслідуючи приклад позитивних персонажів телевізійних і літературних творів; знаходити в ЗМІ адекватні форми співробітництва та взаємодії і використовувати їх в спільній діяльності з іншими).

Послідовне впровадження медіаосвіти в освітній процес за розробленою моделлю дає змогу сформулювати:

у вихованців:

- рефлексивну компетентність як психологічний механізм, який забезпечує свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі й осмислення власних медіапотреб;

- мовленнєву компетентність яка має бути сформована в результаті організованої медіаосвітньої діяльності педагогів, батьків і дітей;

- здатність до медіаторчості для компетентного і здорового особистісного самовираження, реалізації життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації та приязності соціального середовища, мережі стосунків у значущих для особистості реальних спільнотах;

- медіаімунітет як спроможність протистояти агресивному медіасередовищу та зберігати відчуття психологічного благополуччя при споживанні медіапродукції, що передбачає медіаобізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів у мережі Інтернет, а також в інших системах медіа;

у педагогів знання:

- сучасної парадигми освіти та ролі педагога в інноваційному медіазованому інформаційному просторі;

- дидактичного й виховного потенціалу медіа (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо);

- методологічних аспектів медіапедагогіки й основ аудіовізуальної грамотності;

- методики проведення медіаосвітніх занять і особливості інтеграції медіа з базовими дисциплінами;

- місця медіа в освітньому процесі закладу дошкільної освіти;

- негативних тенденцій, що створюють засоби масової інформації;

- можливостей критичного мислення для об'єктивного аналізу медіаінформації;

- засобів створення середовища для культурного та духовного зростання дітей з метою їх соціальної адаптації.

у батьків знання:

- аналізу медіатекстів, основ медіапедагогіки й аудіовізуальної грамотності;

- дидактичного й виховного потенціалу медіа (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо);

- методологічних аспектів медіапедагогіки й основ аудіовізуальної грамотності;

- негативних тенденцій, що створюють засоби масової інформації;

- можливостей критичного мислення для об'єктивного аналізу медіаінформації;

- засобів створення середовища для культурного та духовного зростання;

- залучення батьків до створення сімейних презентацій на різну тематику, створення сімейних газет, Днів відкритих дверей у ЗДО.

Роботу з медіаосвіти педагогів розпочали зі створення матеріально-технічної бази у ЗДО. Результатом цієї роботи стало оснащення мультимедійного середовища, яке має всі умови для навчання учасників освітнього процесу та закріплення здобутих знань на практиці. У закладі дошкільної освіти є мультимедійний екран, проектор, Smart-телевізор, два компютери, два ноутбуки, які використовуються педагогами для просвітницької роботи, на заняттях, методичних об'єднаннях, педагогічних радах, групових консультаціях. Педагоги мають можливість оформляти необхідну документацію на ноутбучі, готуватися до різноманітних заходів, використовувати їх на заняттях з дітьми. Створено банк мультфільмів, презентацій у програмі Power Point, художньої літератури, музичних творів, дитячих журналів – все це дає можливість широко використовувати медіапродукцію в роботі закладу.

На наступному етапі були визначені особливості впливу ЗМІ на соціальну компетентність дітей п'яти-шести років. Зокрема, встановлено, що ЗМІ впливають не лише на дітей дошкільного віку, а й на дорослу аудиторію, на виховні функції соціальних інститутів (сім'я, заклад дошкільної освіти і т. ін.). Безпосереднім об'єктом інформаційних повідомлень ЗМІ є велика група дітей і дорослих, які становлять аудиторію кожного конкретного заходу чи програми. ЗМІ надають дитині дошкільного віку не тільки інформацію, а й практичні наочні зразки певного стилю життя і поведінки.

Реалізації роботи з медіаосвіти передувала попередня робота з вихователями, які працювали з дітьми. Проведено низку занять методичного семінару «Особливості медіасоціалізації дітей дошкільного віку». Його мета полягала в окресленні особливостей впливу ЗМІ на соціалізацію дітей дошкільного віку, а саме: з'ясування сутності понять «ЗМІ», «соціальна компетентність дітей дошкільного віку»; заохочення вихователів до роботи за моделлю формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ. Були використані різні форми роботи: практикуми,

консультації, моделювання навчально-виховного процесу, що сприяли набуттю вихователями практичних умінь щодо налагодження співпраці з дітьми і батьками, організації різних видів діяльності та реалізації в освітньому процесі закладу дошкільної освіти сукупності педагогічних умов формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ. Програма семінару передбачала обговорення тем, що висвітлювали наукові засади соціалізації особистості дитини-дошкільника, роль ЗМІ в цьому процесі, сутність соціальної компетентності дітей.

Важливим завданням на початку роботи стало визначення відношення педагогів та батьків до впровадження медіаосвіти у роботу закладу дошкільної освіти, готовності педагогів до роботи за новим напрямком, а також початкового рівня знань, вмінь та навичок всіх учасників освітнього процесу. Проведено анкетування вихователів, батьків, яке визначило проблемні зони, що потребували подальшого опрацювання:

- уявлення та знання педагогів, батьків вихованців про медіаосвіту;
- психологічні бар'єри користування сучасними засобами медіа;
- відповідальність батьків за медіаосвіту дітей;
- ризики користування дітьми сучасними медіа;
- розвиток рефлексії та критичного мислення у всіх учасників освітнього процесу.

Форми роботи з формування медіакультури педагогічних працівників дошкільного закладу:

- методична робота з педагогічними кадрами у закладі дошкільної освіти – найважливіша складова для успішного впровадження медіаосвіти в освітній процес;

- використовуються традиційні організаційні форми роботи, такі як педагогічна рада, семінар-практикум, консультування, а також приділяється увага більш сучасним, затребуваним і інноваційним формам;

- найбільш ефективними і дієвими, як показала практика, є інноваційні форми роботи з педагогічним колективом, особливо, коли впроваджується в роботу закладу щось нове, малодосліджене: різноманітні ділові ігри «Аналіз мультимедійної продукції», виставки та ярмарки педагогічних ідей «Планування заходів з дітьми з використанням медіа», майстер-класи «Навички користування медіа обладнанням», засідання творчої групи «Дошколярик», школа «Медіаосвіта педагога». Усіх їх об'єднував творчий підхід і можливість прояву активності та участі всіх педагогів у спільній роботі, спостерігався інтенсивний зворотний зв'язок;

- серед традиційних форм роботи цікавим був проведений: тренінг «Медіанасильство: міфи 13 та реальність», педагогічна вітальня «Медіаосвіта в Україні: сучасні вимоги, виклики суспільства», семінар-практикуми «Заняття для дітей дошкільного віку з медіаграмотності» та практикуми «Сучасні заняття в дошкільному закладі з використанням медіа», круглі столи «ІКТ в роботі педагогів дошкільного закладу», педагогічні ситуації «Медіакомпетентність дорослих та дітей дошкільного віку», самоосвіта,

взаємовідвідування, робота в парах;

- тематику заходів визначали відповідно до потреб закладу дошкільної освіти, запитів педагогів та результатами психолого-педагогічних вивчень.

Більш докладно про особливості проведення деяких форм роботи з педагогами у ДНЗ:

- з метою підвищення теоретичного рівня вихователів із конкретних питань медіаосвіти провели семінар за темою «Медіаосвіта – сучасний напрямок організації освітньої діяльності педагогів та дітей». Програму, план роботи розробляли разом з творчою групою та практичним психологом закладу. Разом із планом роботи семінару в методичному кабінеті розміщували рекомендований список літератури, картотеку, підготовлювали виставку методичних посібників. Педагогам надавались персональні завдання, розробити тематику занять з різних тем: про інформацію, рекламу, створення медіапродукту: газети, книжечки, реклами, мультфільму, коміксів.

У процесі соціально-контрольованої соціалізації друковані ЗМІ сприяють пізнанню дітьми довкілля, розвитку моральних почуттів, формуванню соціально схвалюваних якостей, ідеалів, збагачують соціальний і предметний світ. У реаліях сьогодення друковані ЗМІ не витримали конкуренції з електронними, останні зайняли панівне місце в житті дітей дошкільного віку і безпосередньо впливають на їхню соціалізацію.

Проводили роботу в творчих групах щодо вирішення проблеми формування медіакультури в освітньому просторі закладу дошкільної освіти. Педагогічні працівники поділилися напрацюваннями з питання «Інтегрування ІКТ в освітній простір закладу дошкільної освіти». Семінарське заняття закінчилось розробкою заходів з педагогами та батьками вихованців з використанням медіа.

Результатом соціалізації виступає соціальна компетентність, що характеризує соціальний розвиток, обізнаність і досвід дитини дошкільного віку.

Стан практичної роботи у закладі з урахуванням особливостей впливу засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку вивчався методом аналізу навчально-методичної документації. Виявлення провідних груп факторів соціалізації дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ відбувалося методами: анкетування й опитування вихователів і батьків, педагогічного спостереження. Для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості соціальної компетентності дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ були задіяні методи опитування, спостереження, аналізу продуктів діяльності дітей.

Соціальна компетентність дітей дошкільного віку в контексті впливу ЗМІ набула у збагаченні уявлень дітей про суспільне довкілля засобами екранізованих і літературних творів; використанні ЗМІ для набуття дітьми соціального досвіду; забезпеченні медіа-розвивального середовища для соціального становлення дитини-дошкільника в процесі спілкування з однолітками і дорослими; розкрила сутність і структуру соціальної

компетентності дітей дошкільного віку та зміст понять «медіасоціалізація дитини дошкільного віку», «медіа-розвивальне середовище закладу дошкільної освіти».

У перспективі плануємо розробити авторські навчальні програми для дітей молодших та середніх груп, методичні рекомендації, посібники, які будуть частиною цілісної системи психолого-педагогічної технології розвитку медіакультури вихованців у закладі дошкільної освіти. Розширити матеріально-технічну базу закладу дошкільної освіти. Узагальнити досвід роботи з розвитку рефлексивно-мовленнєвої компетентності дошкільників шляхом захисту досвіду роботи, публікації творчих наробок у професійних виданнях.

Список використаних джерел та літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Дегтярьова Г. А. Презентація: Особливості організації занять з аналізу й декодування аудіовізуальної продукції.
3. Наказ МОН 30.11.2012 № 1352 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 грудня 2012 р. за № 2111/22423 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності».
4. Наказ МОН № 522 від 07.11.2000 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 р. за № 946/5 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності».
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1–7/6-150.
6. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників: зб. статей методолог. семінару: [«Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив»] / Нац. акад. пед. наук Укр. Інст. соц. та політ. психол., (Київ, 3 квітня 2013 р.), К. 2013. С. 385-396.
7. Основи медіа грамотності. Навчально-методичний посібник для вчителя. Плани-конспекти уроків / Іванов В.Ф., Волошенюк О.В., Мокрогуз О.П. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗНО-2021. ОСНОВНІ НОВАЦІЇ

Зовнішнє незалежне оцінювання проводиться з метою забезпечення прав осіб на рівний доступ до вищої освіти та оцінювання відповідності результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, державним вимогам.

Сьогодні поговоримо про основні новації проведення *зовнішнього незалежного оцінювання* (ЗНО), що очікують на учасників тестування в 2021 році.

Нормативні документи, які регламентують проведення ЗНО 2021 року:

Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України:

- 1) від 25 серпня 2004 року № 1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти»;
- 2) від 31 грудня 2005 року № 1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти».

Накази Міністерства освіти і науки України:

- 1) від 09 липня 2019 року № 945 «Деякі питання проведення в 2021 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2020 року № 246), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01 серпня 2019 року за № 850/33821;
- 2) від 30 вересня 2020 року № 1210 «Про підготовку до проведення у 2021 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти».

Кожен зареєстрований учасник матиме право скласти тести щонайбільше з 5 навчальних предметів з наступного переліку:

- українська мова;
- українська мова і література;
- математика;
- історія України;
- біологія;
- географія;
- фізика;
- хімія;
- англійська мова;
- іспанська мова;
- німецька мова;
- французька мова.

Для осіб, які у 2021 році завершують здобуття повної загальної середньої освіти, обов'язковою буде проходження державної підсумкової атестації у

формі ЗНО з 4 навчальних предметів:

- українська мова (усі завдання сертифікаційної роботи) або українська мова і література (субтест «Атестаційні завдання»);
- математика (перелік завдань залежить від рівня, на якому здобувач освіти вивчав цей навчальний предмет);
- історія України (субтест «Період ХХ – початок ХХІ століття») або одна з іноземних мов (перелік завдань залежить від рівня, на якому здобувач освіти вивчав цей навчальний предмет);
- один з навчальних предметів (історія України, біологія, географія, фізика, хімія, іноземні мови).

Учням, які виберуть для проходження ДПА математику, оцінку за ДПА (за шкалою 1-12 балів) буде визначено залежно від рівня, на якому вони цей навчальний предмет вивчали. Для тих, хто вивчав математику на профільному рівні, оцінкою за ДПА буде результат виконання рівня стандарт та профільного рівня.

Для тих, хто вивчав математику на рівні стандарт, оцінкою за ДПА буде результат виконання завдань рівня стандарту.

У переліку навчальних предметів, з яких буде проведено ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, виокремлено:

- українську мову;
- українську мову і літературу.

Випускники, які завершують у 2021 році здобуття повної загальної середньої освіти та/або планують вступати до закладів вищої освіти, матимуть змогу самостійно вибирати, яку саме роботу виконуватимуть під час ЗНО: сертифікаційну роботу з української мови чи сертифікаційну роботу з української мови та літератури:

- сертифікаційну роботу з [української мови](#), яка міститиме лише завдання з української мови, (39 завдань закритих форм з вибором відповіді або на встановлення відповідності та 1 завдання відкритої форми на надання розгорнутої письмової відповіді);
- сертифікаційну роботу з [української мови і літератури](#), яка міститиме як завдання з української мови, так і з української літератури (24 завдання з української літератури та 39 – з української мови закритих форм з вибором відповіді та на встановлення відповідності, а також 4 завдання з української мови відкритих форм з наданням письмової відповіді, зокрема 3 завдання, які передбачають надання короткої письмової відповіді, та 1 завдання, яке передбачає надання розгорнутої письмової відповіді).

Графік проведення зовнішнього незалежного оцінювання визначається згідно з затвердженим Міністерством освіти [календарним планом](#) проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень осіб, які виявили бажання вступати до [закладів вищої освіти](#) у 2021 році.

У 2021 році зовнішнє незалежне оцінювання розпочнеться 21 травня з хімії, також у травні випускники шкіл складуть тести з іноземних мов (англійської, німецької, французької та іспанської) та математики. ЗНО з інших

предметів відбудеться з 1 по 15 червня 2021 року.

Дати проведення зовнішнього незалежного оцінювання 2021 року

Предмет	Дата проведення
Хімія	21 травня (п'ятниця)
Іспанська мова	24 травня (понеділок)
Німецька мова	24 травня (понеділок)
Французька мова	24 травня (понеділок)
Англійська мова	25 травня (вівторок)
Математика	28 травня (п'ятниця)
Українська мова	01 червня (вівторок)
Українська мова та література	01 червня (вівторок)
Історія України	04 червня (п'ятниця)
Фізика	07 червня (понеділок)
Біологія	10 червня (четвер)
Географія	15 червня (вівторок)

Оголошення результатів ЗНО. Оголошення результатів учасників зовнішнього тестування з усіх предметів відбудеться не пізніше 30 червня 2021 року.

Розгляд апеляційних заяв щодо результатів зовнішнього незалежного оцінювання розпочнеться з дня офіційного оголошення результатів.

Апеляційні заяви від учасників тестування, яких не задовольнили отримані результати ЗНО, будуть розглядатись, починаючи з дня оголошення результатів кожного тесту.

Додаткова сесія ЗНО для учасників, які не змогли взяти участь у основній сесії тестування з поважних причин, пройде у період з 29 червня до 16 липня 2021 року.

Оголошення результатів учасників додаткової сесії зовнішнього незалежного оцінювання відбудеться не пізніше 23 липня 2021 року.

Зовнішнє незалежне оцінювання проводиться щороку з використанням технологій педагогічного тестування. Учасникам зовнішнього оцінювання створюються рівні умови шляхом стандартизації процедур проведення зовнішнього оцінювання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Зовнішнє незалежне оцінювання. URL: <http://osvita.ua/test/> (дата звернення: 19.11. 2020 р.).
2. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/> (дата звернення: 20. 11. 2020 р.).
3. Івано-Франківський регіональний центр оцінювання якості освіти (ІФРЦОЯО). URL: <https://www.test.if.ua/> (дата звернення: 20.11. 2020 р.).

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ НАУКИ ПРО МЕНЕДЖМЕНТ. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент – це мистецтво
отримати результат від людей

М. П. Фоллет.

Необхідність в управлінській діяльності виникла фактично на перших етапах становлення людського суспільства. Первісні люди змушені були якось будувати свою діяльність. Так, під час полювання, пошуку рослинної їжі виникала необхідність створити групи мисливців, шукачів плодів тощо. Тому виникала потреба в перших, поки що примітивних, управлінських функціях (розробка плану полювання на мамонта, розміщення мисливців при полюванні на хижаків, розбирання туші і т.д.). Проте ця управлінська діяльність здійснювалась непослідовно (кожний раз мала різний характер) та непродумано (не застосовувались єдині принципи та підходи, не враховувались закономірності та попередній досвід). Тому не можна говорити про те, що наука про менеджмент зародилась ще у первісні часи [5, с. 37].

Навіть з розвитком людського суспільства (рабовласницький лад, феодалізм тощо) певних обґрунтованих підходів та механізмів не було створено. Давньоруський князь чи французький король, як правило, управляли своїм князівством (королівством), приймаючи суперечливі та не виважені рішення. Не робилось спроб вивчити закономірності управлінського процесу, узагальнити набутий досвід.

З подальшим розвитком виробничо-господарської діяльності людей врешті-решт виникли певні організаційні форми (майстерні, господарства поміщиків, кустарні підприємства тощо). Однак у кожному випадку застосовувались свої особливі підходи в управлінні, які не базувались на узагальненнях, принципових положеннях, виявлених тенденціях [1, с. 16].

Потреба в науці про менеджмент виникла в кінці XIX — на початку XX ст. і пов'язана з появою великого машинного виробництва. Саме в цей період формуються великі підприємства, на яких працюють десятки, сотні і навіть тисячі людей. Постають проблеми планування їх діяльності, організування робочих місць, створення ефективної системи формування зацікавленості працівників в результатах роботи, розробки технологічних процесів, проведення точного обліку з метою забезпечення контролю тощо. Саме розвиток машинного виробництва поставив перед економістами та технологами питання про необхідність дослідження закономірностей в управлінні людьми виявлення тенденцій розвитку виробничо-господарської діяльності під дією управлінського впливу, розробки стандартних положень, інструкцій тощо. Так, в цей період з'явилися перші наукові дослідження у сфері виробничо-господарської діяльності, результатом яких стала розробка перших принципових положень, механізмів та рекомендацій.

Менеджмент (управління, організація) – це управління організацією;

сукупність принципів, методів, коштів і форм управління, що розробляються і що застосовуються з метою підвищення ефективності роботи. Сучасний менеджмент включає дві невід'ємні частини:

- теорію керівництва;
- практичні способи ефективного управління, або мистецтво управління.

Менеджмент пронизує всю організацію, торкається практично всіх сфер її діяльності. Однак при всьому різноманітті взаємодії менеджменту і організації можна досить чітко визначити кордони діяльності, яка складає зміст менеджменту, а також виділити його окремі види: виробничий, фінансовий, інноваційний. Крім приведених видів спеціального менеджменту є інші види: менеджмент соціальної сфери; банківський менеджмент; податковий менеджмент; організаційний менеджмент; міжнародний менеджмент; менеджмент освіти та інші [3, с. 24].

Навчальна дисципліна «Менеджмент освіти» розроблена з урахуванням сучасних тенденцій в умовах формування нових соціально - економічних відносин у суспільстві. Вона базується на підставі системного погляду на управління освітою. Управлінська діяльність закладів та установ освіти розглядається з погляду директивних і нормативних документів, що розроблені та прийняті за період реформування суспільства та освіти.

Менеджмент освітянської сфери передбачає:

- визначення цілей, завдань освітніх установ усіх форм власності;
- утворення освітніх інституцій;
- формування та організацію виконання рішень в освітній сфері;
- підтримку життєдіяльності освітніх закладів;
- контроль за функціонуванням і спрямуванням розвитку освітніх інституцій.

Об'єктом менеджменту освіти є освітня сфера, а складові частини її це освітні структури, освітня діяльність та освітня свідомість, які перебувають у тісному взаємозв'язку з економічною сферою суспільства, політичною, соціальною, інформаційно-комунікативною, науковою тощо [2, с. 43].

Предметом менеджменту освіти виявляються теоретико-методологічні та практичні фактори побудови, функціонування та управління освітніми інституціями на державному, міждержавному, міжнародному та транснаціональному рівнях.

Керуюча система у менеджменті освіти забезпечує своє функціонування через поетапні операції:

- планування діяльності суб'єктів і об'єктів освітнього процесу;
- організація діяльності суб'єктів і об'єктів освітнього процесу;
- мотивування поведінки працівників, які здійснюють певні процеси діяльності в освітянській сфері;
- контролювання процесу діяльності суб'єктів і об'єктів освітньої сфери;
- регулювання процесу діяльності суб'єктів і об'єктів освітньої сфери [6, с. 8].

Завдяки таким діям вдається вдосконалювати загалом систему

менеджменту освіти, підвищувати її ефективність, усувати зайві ланки та бюрократизм.

Специфічні (особливі) функції менеджменту освіти виникають унаслідок горизонтального поділу праці в освітній системі будь-якої держави, визначають його спрямованість на конкретний об'єкт управління.

Менеджмент освіти як наукова теорія ґрунтується на власній методології, яка є сукупністю принципів, прийомів і процедур дослідження освітньої сфери суспільства і технологій її управління. До методів менеджменту освіти належить система дослідно-аналітичних та управлінських методів осмислення (вивчення і аналіз) та управління функціонуванням освітньою сферою суспільства у тісному зв'язку з іншими галузями (економічною, політичною, соціальною, науковою тощо) його життєдіяльності.

Термін «менеджмент» використовується в трьох основних значеннях:

- 1) як функція, як спеціальний вид діяльності в організаціях;
- 2) як певна категорія людей, тих, хто здійснює роботу з управління;
- 3) як спеціальна галузь знань [4, с. 41].

Отже, менеджмент є ефективним і продуктивним досягненням цілей освітнього закладу шляхом планування, організації, лідерства та контролю над організаційними ресурсами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гаєвський Б. Основи науки управління. К., 1997.
2. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому закладі / За заг. ред. А. М. Єрмоли. Х.: Пошук, 2000.
3. Управління навчальним закладом: Навчально- методичний посібник. У двох частинах / О. Мармоза, О. Касянова та ін. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. 152 с.
4. Карамушка Л. Психологія освітнього менеджменту. К., 2004.
5. Цехмістова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч. посібн. К., 2005.
6. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти: Навч. посібник. К.: МАУП, 1999.

Ярмолицька С. О.

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ В РАМКАХ КОМАНДНОЇ РОБОТИ

Анотація. В статті розкрито поняття комунікація, її види; розглянуто основні чинники ефективної команди; проаналізовані особливості ефективної комунікації.

Ключові слова: команда, чинники ефективної команди; комунікація, ефективна комунікація, види та бар'єри комунікації.

Сьогоднішній розвиток економіки та успішний досвід провідних технологічних корпорацій вимагає нового фахівця на ринку праці, який вміє навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх,

працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними життєвими вміннями. Нова українська школа покликана сформувати та підготувати майбутнього фахівця, який замість накопичення певної кількості знань має вміти самостійно здобувати інформацію, критично її осмислювати і креативно використовувати для аналізу й розв'язання проблем та виконання завдань. Тобто, в період навчання в школі, набуті певні психосоціальні навички та вміння, зокрема вміння адекватно сприймати себе й оточення, навички ефективної комунікації (будувати конструктивні міжособистісні стосунки), групової взаємодії, у тому числі й мережевої, залежно від потреби демонструвати здатність працювати в команді чи бути лідером, які є не лише неодмінним елементом високоякісної освіти, але й підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці. А це можливо тоді, коли самі педагоги є прикладом для формування таких важливих життєвих навичок. Тобто весь колектив закладу повинен працювати як єдина злагоджена команда, система, що будується на принципі педагогіки партнерства, де важливе місце належить ефективній комунікації, яка дозволяє належно взаємодіяти та співпрацювати учителям, учням і батькам.

На практиці ефективність комунікацій знижується, якщо неточно формулюється повідомлення, здійснюється помилковий переклад або нечітке тлумачення, допускаються втрати інформації у процесі передачі та її зберігання, коли має місце неухважність працівників, недостатній час для адаптації, передчасна оцінка, страх, відсутність передачі та ін.

Видів комунікацій досить багато. Всі вони формуються на основі певних ознак. Наприклад, за формою спілкування вони можуть бути вербальними і невербальними, за каналами спілкування — формальними і неформальними, за суб'єктами взаємодії — міжособистісними і комунікаціями з використанням інформаційних технологій.

Найчастіше в діяльності організацій та підприємств фігурує розмежування за організаційною ознакою (або це ще називають «за просторовим розташуванням каналів»):

- Вертикальні комунікації - лінії взаємодії, спрямовані вгору та вниз: передача інформації від керівництва до підлеглих, вгору — від підлеглих до керівника.

- Горизонтальні комунікації — формат спілкування різних відділів між собою, які часто взаємопов'язані. Комунікації допомагають їм підтримувати один одного і вирішувати спільні проблеми, відкривають можливість вільного спілкування між співробітниками і простір для консультацій. Дослідники довели, що найбільш ефективними є саме горизонтальні комунікації.

- Діагональні комунікації — тип комунікації, який реалізується між підрозділами з різних рівнів організації. Використовується тоді, коли реалізація попередніх двох проблемна або малоефективна.

Попри таку різноманітність засобів, видів і форми комунікацій, важливо вміти їх використати відповідно до ситуації та стадії розвитку команди однодумців.

Успішність будь-якої діяльності, в тому числі педагогічної діяльності, залежить від вміння комунікувати, тобто ефективно обмінюватись інформацією між колегами, швидко приймати правильні рішення і злагоджено виконувати роботу в команді. Якщо люди не зможуть обмінюватися інформацією, то вони не зможуть і працювати разом, формулювати цілі й досягати їх. Адже комунікація – це завжди двосторонній процес, процес обміну думками, ідеями, фактами з важливими для досягнення загальної мети групою осіб (в даному випадку педагогічним колективом). На думку психологів, у багатьох ситуаціях найбільш ефективним є безпосередній усний контакт, за допомогою якого можна передавати усі деталі, уточнити неясні питання і цим виключити неправильне розуміння завдання і ін. Якщо людина може задавати питання, то, на думку американських дослідників, ймовірність того, що вона правильно зрозуміла повідомлення, підвищується на 20%, а якщо вона може робити зауваження, то її розуміння підвищується ще на 15%.

Зауважу, що не всі групи людей можуть бути командою. Справжня команда - це група осіб, у яких є спільна мета (для НУШ – підготовка освічених, всебічно розвинених українців, згуртованої спільноти творчих людей, відповідальних громадян та патріотів, активних і підприємливих, які здатні до ризику та інновацій) і які розуміють, що для досягнення цієї мети необхідна злагоджена робота кожного з членів групи.

Манфред Геллет та Клаус Новак у своїй книзі «Усе про командування» чітко визначили найбільш значимі чинники, які визначають, що дана група людей є *ефективною командою*:

1. Учасники групи мають *спільну мету* й усі їхні дії спрямовані на досягнення цієї мети.

2. Учасники групи йдуть до кінцевого результату, дотримуючись *певних спільних правил*, які самі визначили і погодилися з ними. Ці правила стосуються того, яким чином, на яких засадах вони співпрацюють під здійснення діяльності. Кожна нова людина, яка приходить до команди, повинна ці правила прийняти. Це забезпечує дисципліну та гарантує безперервність процесу навчання й просування до досягнення мети.

3. За кожним членом команди закріплено (або навіть прописано для кожного) *чіткі ролі*, яких він має виконувати безумовно. Звісно, відповідно до своєї ролі, він може частково виходити за її межі, але лише в тому разі, якщо це не створює небезпеку й інші можуть його підстрахувати.

4. В команді *наявна відповідальність* одного перед одним та перед самим собою, відповідальність за наближення до кінцевої мети. Якщо кожен член команди не відповідає за свою роль та загальний результат, то команди не існує. Саме готовність узяти на себе відповідальність і бути сумлінним щодо своїх обов'язків перетворює звичайну групу людей на КОМАНДУ.

5. У команді всі члени зв'язані і будують *свою роботу та взаємодію на довірі*.

6. *Позитивна комунікація*. Відсутність конфліктів, готовність зрозуміти свого колегу, вміння коректно висловлюватися та з повагою

ставитися до тих, хто має іншу думку, – це *комунікативні навички, які є амортизатором на всіх стадіях життєвого циклу команди.*

Серед стадій розвитку команди виділяють такі:

1. **Формінг** («Притирання»). Це стадія орієнтації, члени майбутньої команди визначають: «Для чого? Що? Хто? Коли?» відповідно до ситуації чи завдання. Відбуваються поступове прояснення мети й завдань команди, а також переоцінка власної компетентності у професії та стосунках. Формується стиль ділового спілкування.

2. **Стормінг** («Ближній бій»). Виникають незгоди щодо того, що треба робити й хто має це робити. Люди плутають своє індивідуальне сприйняття того, як має виконуватися робота, та сприйняття групи. Наявність чіткої спільної мети – одна з найважливіших рушійних сил для вирішення конфліктних ситуацій. Люди зближуються, перевіряючи сприйняття та ціннісні позиції.

3. **Нормінг** («Зближення та гармонія»). Мету, ролі та розмежування було пояснено й прийнято всіма членами команди. Вони взяли на себе відповідальність за виконання роботи. На цій стадії потрібні регулярні зустрічі команди для того, щоб усі її члени могли контролювати прогрес і вирішувати проблеми в міру їх виникнення. Зростає згуртованість команди. Формується взаємна довіра. Суперництво змінюється кооперацією. Орієнтація – на командні цілі, в яких присутні й власні цілі учасників. Існує допомога щодо розподілення ролей та забезпечення зворотного зв'язку.

4. **Перформінг** («Зріла команда»). Команда стає справжньою командою, що працює злагоджено та підтримує всіх своїх членів. Команда (а не лідер) керує процесом і керує змінами. Команда повністю відповідає не лише за роботу, яку має бути виконано, але й за динаміку команди також. Це етап комплексного керування якістю.

Знання етапу, на якому перебуває група, допомагає керівнику усвідомити те, що відбувається, дає можливість керувати процесом, не потрапляючи в полон емоцій та неправильних суджень, посилює мотивацію для подолання труднощів, допоможе з'ясувати позиції та перейти на нову площину комунікації. Все вище сказане безпосередньо стосується й створення команди педагогів в освітньому закладі.

Сам факт обміну інформацією не гарантує ефективності її передачі. Комунікація – це завжди діалог, де присутні думки, почуття й реакція членів педагогічної команди. Тому керівник повинен не тільки сформулювати чітко і ясно повідомлення і, таким чином, забезпечити розуміння інформації, а й переконатися, яка саме інформація у підсумку дійшла до його співпрацівників, що саме вони зрозуміли. Бо це залежить від індивідуальних психологічних особливостей кожного суб'єкта взаємодії. Але сьогодні інформаційний простір настільки швидкий, що часто особисті емоції та враження перемагають раціональність, заважають прийняти виважене рішення. Саме емоції прискорюють сприйняття, поширення несуттєвої, поверхневої інформації. І саме вони можуть стати причиною критики або несприйняття ідей, проектів чи

рішень. Тобто комунікацію потрібно розглядати як спілкування за допомогою слів, букв, символів, жестів, міміки і як спосіб, за допомогою якого висловлюється відношення одного працівника до знань і розумінь іншого, досягається довіра, взаємоприйняття поглядів і ін. Таким чином, результат взаємодії розкривається як на рівні окремих контактів, так і в контексті спільної діяльності. І конкретним змістом взаємозв'язку між учасниками спільної діяльності є співвідношення індивідуального внеску кожного з учасників у спільну справу.

Комунікація — це складний процес, що складається з взаємозалежних кроків. Кожен з цих кроків потрібен для того, щоб зробити наші думки зрозумілими іншій особі. Якщо ми не будемо думати, що робимо, — зміст може бути втрачено. Відповідно не буде досягнуто спільної мети та позитивного результату. Адже належна ефективна комунікація є соціальним взаємозв'язуючим процесом від якого залежить успішність виконання будь-якої спільної командної діяльності. Тому завдання керівника закладу – зробити процес комунікації якнайбільш ефективнішим і не втратити при цьому зміст поставленого завдання. Саме через те, наскільки зрозуміли «відправника повідомлення» - оцінюється ефективність комунікації. Як зазначає Кріс Андерсон в своїй книзі «Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів»: «Ваше завдання номер один — взяти важливу особисто для вас думку і відтворити її у головах глядачів... Це і є ідея...». Ідеальний процес комунікації — це коли інформація представлена максимально чітко, а одержувач в повній мірі може зрозуміти, що від нього вимагається або що йому хотіли сказати.

Для того, щоб ключове повідомлення чи поставлене завдання стало зрозумілим для всіх учасників, його потрібно повторити не один раз, не дослівно, але в різних форматах (фото, інфографіка тощо). Адже в команді учасники мають різні очікування, різний досвід, сприйняття, ставлення до того, про що подається інформація, про те, що хоче донести доповідач, перебувають у різному емоційному стані та ін. Зрештою, в них може бути різна зацікавленість у результаті. Тому керівнику команди (адміністрації освітнього закладу) важливо визначитися, хто для його закладу є важливим, які завдання є найбільш корисними та дієвими і сфокусувати на них свої комунікаційні зусилля для досягнення мети.

Психолог та бізнес-тренер І. Бачурін з питань розвитку комунікативних навичок зазначає, що дуже часто інформація сприймається не від найкращих особистостей, а від тих, хто подає інформацію більш переконливо. Він вважає, що ефективна комунікація не починається одразу з переконання, а має свої етапи:

1. Мета. Більшість людей починають комунікацію, не розуміючи власних цілей. Варто щоразу запитувати себе, яка мета спілкування, що ви хочете донести і отримати у відповідь.

2. Спостереження. Збирається інформація, яка допоможе команді однодумців у спілкуванні.

3. Довіра. Це вкрай важливий ресурс, без якого неможлива успішна взаємодія, оскільки передбачає ще й відповідальність кожного за свою ділянку роботи і, одночасно, за всіх – може підтримати, підстрахувати.

4. Стан. Потрібно фокусуватися на емоціях співрозмовника та не давати волі власним.

5. Перемикач. Важливо зрозуміти, яка одна фраза керівника (організатора) зможе вплинути на конкретну людину і «перемкнути» її на його бік.

Фахівець із комунікацій Джуліан Трежер у своєму виступі на TED назвав 7 «смертних гріхів» комунікації, яких варто уникати людям при спілкуванні та взаємодії, якщо вони хочуть бути почутими, щоб їх підтримали в досягненні певної мети: плітки, осуд, негатив, пиха, виправдання, перебільшення, догматизм. Натомість якісна й результативна комунікація завжди має:

- сенс (постійно запитувати себе, навіщо ви хочете розпочати цю розмову і чи потрібна вона взагалі);

- автентичність (бути собою і приймати співрозмовника таким, який він є);

- щирість (якщо ви будете нещирі, співрозмовник це відчує);

- любов (втілена у повазі до співрозмовника, його бажань та інтересів).

Фахівців в сфері управління персоналом виділяють наступні бар'єри на шляху міжособових комунікацій в організації (освітньому закладі):

- перешкоди, що зумовлені сприйняттям;

- семантичні бар'єри;

- невербальні перешкоди;

- поганий зворотній зв'язок;

- невміння слухати;

- викривлення повідомлень;

- інформаційні перевантаження;

- незадовільна структура організації.

Переконались, наскільки ефективною була комунікація і визначити чи правильно зрозуміли і прийняли одержувачі передану інформацію в тому вигляді, в якому було потрібно, як сприйняли вони ідею чи проект, як оцінюють дії або пропозиції, можна за допомогою зворотнього зв'язку: підлеглі показують свою реакцію на отриману інформацію, тобто запускають процес комунікації ще раз, міняючись місцями з керівником (початковим відправником). Це дасть керівнику розуміння, що треба змінити у діях або комунікаціях, та куди рухатися. На практиці іноді має місце недооцінка зворотного зв'язку і зайве захоплення односторонньою комунікацією, коли зверху вниз поступають численні накази, розпорядження, вимоги тощо.

Таким чином, щоб «командна» комунікація була результативною, потрібно:

- чітко визначити спільну мету і завдання членів команди;

- регулювати інформаційні потоки: розтавити пріоритети - спочатку подати найбільш важливу і термінову інформацію, після — інформацію, яка підлягає подальшій переадресації;

- розподілити ролі та обов'язки: чітко визначте кому яка інформація повинна бути передана, враховуючи сильні сторони членів команди;
- встановити терміни виконання завдань або час реакції на кожен передану інформацію;
- активно заохочувати та вдосконалювати систему зворотного зв'язку відповідно до специфіки діяльності команди;
- враховувати потреби та автентичність кожного учасника команди;
- поважати кожного члена команди і приймати їх індивідуальні особливості;
- встановити систему взаємної довіри та підтримки;
- підтримувати командну атмосферу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грудинін Б.О. Педагогічна взаємодія: вимоги в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 5 (39). С. 245-255. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pednauk_2014_5_31.pdf.
2. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців (посібник). К., 2019. 72 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/efektyvni-komunikacii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>.
3. Комунікації всередині компанії: що це, як працює і як поліпшити комунікації в організації. URL: <https://blog.agrokebety.com/komunikatsiyi-vseredyni-kompaniyi>.
4. Комунікації в організаціях: процес, типи, зв'язки, бар'єри. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/15040/>.
5. Комунікації на підприємстві: поняття, роль, види, форми, процес. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/14066/>.
6. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
7. Психологічна профілактика і гігієна особистості у протидії пандемії COVID-19: Методичний посібник / Авт. кол.: Рибалка В.В., Помиткін Е.О., Ігнатович О.М., Павлик Н.В., Іванова О.В., Радзімовська О.В., Становських З.Л., Калюжна Є.М., Кабиш-Рибалка Т.В.; за ред. Рибалки В.В.; Переднє слово Панка В.Г.; Післямова Самодрин А.П. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 12-29 березня 2020 р. 123 с.
8. Сорочан О., Хахуда І. Формування ефективної команди або книжка про те, що один у полі не воїн. Посібник для працівників апарату суду. Київ, 2010. 104 с.
9. Лайфхаки для ефективного спілкування: як комунікувати, що читати та яких помилок уникати. URL: <https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-komunikativni-navychky>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Антошків Оксана Володимирівна, вихователь-методист ДНЗ № 18 м. Тернопіль.

Бабовал Надія Ростиславівна, викладач кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат економічних наук.

Бабовал Тамара Іванівна, вчитель початкових класів, вчитель-методист Тернопільського ліцею №21 - спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети.

Багрій Ірина Богданівна, вихователь-методист ДНЗ (ясла-садок) № 2 «Вербиченька» м. Зборів Тернопільської області.

Бігун Наталія Петрівна, вихователь-методист ДНЗ (ясла-садок) смт. Велика Березовиця Тернопільського району Тернопільської області.

Брик Роман Степанович, доцент, в.о. завідувача кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Гайда Василь Ярославович, методист відділу методик навчальних предметів і професійного розвитку педагогів Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Герасимчук Галина Ігорівна, методист відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Городецька Оксана Володимирівна, доцент кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Горошок Оксана Олегівна, вихователь-методист ДНЗ (ясла-садок) «Барвінок» м. Копичинці Тернопільської області.

Данилюк Ганна Миколаївна, вихователь Слов'ятинського НВК «ЗНЗ І-ІІІ ступенів ДНЗ» с. Слов'ятин Бережанського району Тернопільської області.

Демидась Світлана Романівна, методист навчально-методичного центру психологічної служби і соціальної роботи Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Деренюк Наталія Львівна, директор ЗДО «Малютко» с. Ридодуби Чортківського району Тернопільської області.

Жизномірска Оксана Ярославівна, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат психологічних наук.

Кавецький Віктор Євгенович, доцент, в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Колодійчук Любомир Семенович, завідувач кафедри електрифікованих технологій в аграрному виробництві Бережанського агротехнічного інституту, кандидат педагогічних наук, доцент.

Колодійчук Олег Ярославович, викладач кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Коротюк Зоряна Михайлівна, методист, в.о. завідувача навчально-методичного центру психологічної служби і соціальної роботи Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Кравчук Віра Петрівна, завідувач дитячого ясла-садка «Веселка» смт. Микулинці Тереховлянського району Тернопільської області.

Кузів Ольга Ігорівна, вихователь-методист ЗДО ясла-садка «Золотий ключик» м. Бережани Тернопільської області.

Курмишева Ніна Іванівна, доцент кафедри менеджменту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, кандидат педагогічних наук.

Лопатка Ганна Федорівна, доцент кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат біологічних наук.

Магера Тетяна Володимирівна, методист відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Мамус Марія Павлівна, провідний фахівець відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Мартинів Марія Андріївна, методист, в.о. завідувача відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Маряш Михайло Дмитрович, вчитель фізики Коропецька ЗОШ І-ІІІ ст. ім. М. Каганця Тернопільської області.

Міщанчук Світлана Остапівна, вихователь-методист ЗДО №7 «Пролісок» м. Чортків Тернопільської області.

Мочук Оксана Богданівна, методист центру інформатики, ІКТ і дистанційної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Олексюк Олеся Романівна, доцент кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Олійник Ольга Йосипівна, методист центру моніторингу якості освіти, ЗНО та аналітичної діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Онищук Людмила Зеновійвна, методист, в.о. завідувача центру моніторингу якості освіти, ЗНО та аналітичної діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Павлик Марія Степанівна, вихователь ДНЗ № 23 м. Тернопіль.

Петровський Олександр Миколайович, директор Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат історичних наук, доцент.

Плецан Галина Іванівна, директор ДНЗ № 9 «Золотий ключик» м. Чортків Тернопільської області.

Побуринна Леся Олегівна, директор ЗДО № 3 «Веселка» м. Чортків Тернопільської області.

Савіцька Оксана Степанівна, вихователь-методист ДНЗ «Казка» смт. Заводське Чортківського району Тернопільської області.

Сергуніна Тетяна Олександрівна, методист відділу організаційно-методичної та інформаційно-видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат філологічних наук, доцент.

Сіткар Віктор Ілліч, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІППО, кандидат психологічних наук.

Сіткар Степан Вікторович, викладач кафедри машинознавства та транспорту ТНПУ ім. В. Гнатюка, кандидат педагогічних наук.

Соколова Ельміра Тельманівна, старший викладач кафедри природничо-математичної освіти комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Суховерська Ірина Іванівна, методист кабінету координаційно-методичної діяльності КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат історичних наук.

Чепига Марія Ярославівна, директор ДНЗ № 6 «Чебурашка» м. Чортків Тернопільської області.

Чепіль Марія Ігорівна, завідувач ЗДО «Сонечко» с. Коцюбинці Гусятинського району Тернопільської області.

Череп Галина Петрівна, директор ЗДО «Ромашка» м. Бережани Тернопільської області.

Шайнюк Юрій Чеславович, заступник директора з питань моніторингу якості освіти та зовнішнього незалежного оцінювання Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Яковишин Руслан Ярославович, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ярмолицька Світлана Олегівна, методист навчально-методичного центру психологічної служби і соціальної роботи Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Підписано до друку **13.12.2020.**
Формат 60х 84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 70 г/м². Друк електрографічний.
Умов.-друк. арк. 9,07. Обл.-вид. арк. 10,23
Тираж 100 примірників. Замовлення № **12/19/2-78.**

Видавець та виготувач:

ФОП Осадца Ю.В
м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10
тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*